

Tractatus tres de usu lienis secundum Aristotelem, cerebri secundum eundem et de ichoribus aucti et correcti / [Caspar Hofmann].

Contributors

Hofmann, Caspar, 1572-1648
Scheffer, Sebastian, 1631-1686.
Aristotle

Publication/Creation

Francofurti : Apud Thomam Matthiam Götzium, [1664?]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/nhrx8p4u>

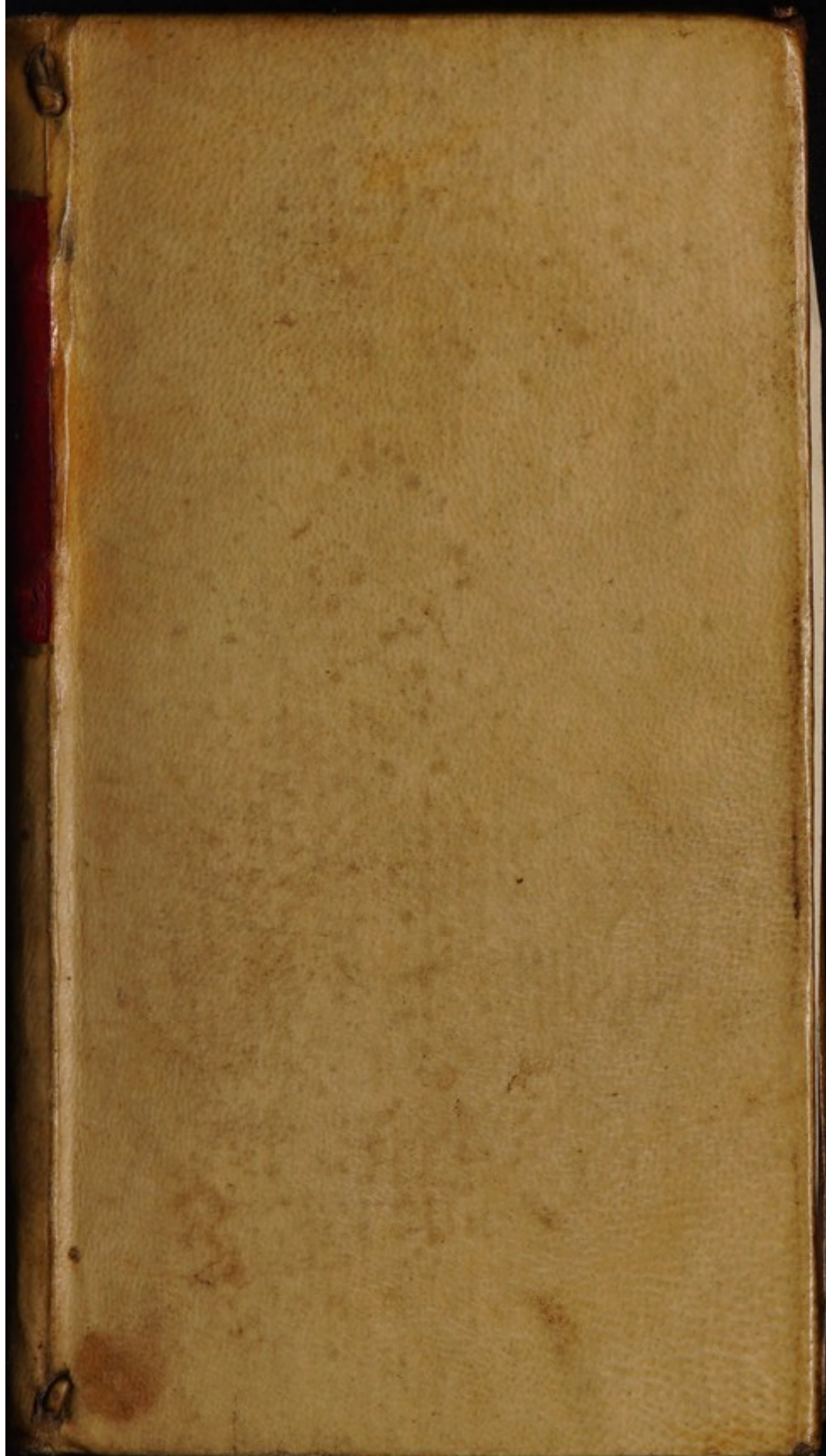
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

HOFMANN
DE USU
LIEN. ET GER.
DE ICHOR.
1664.

77 36

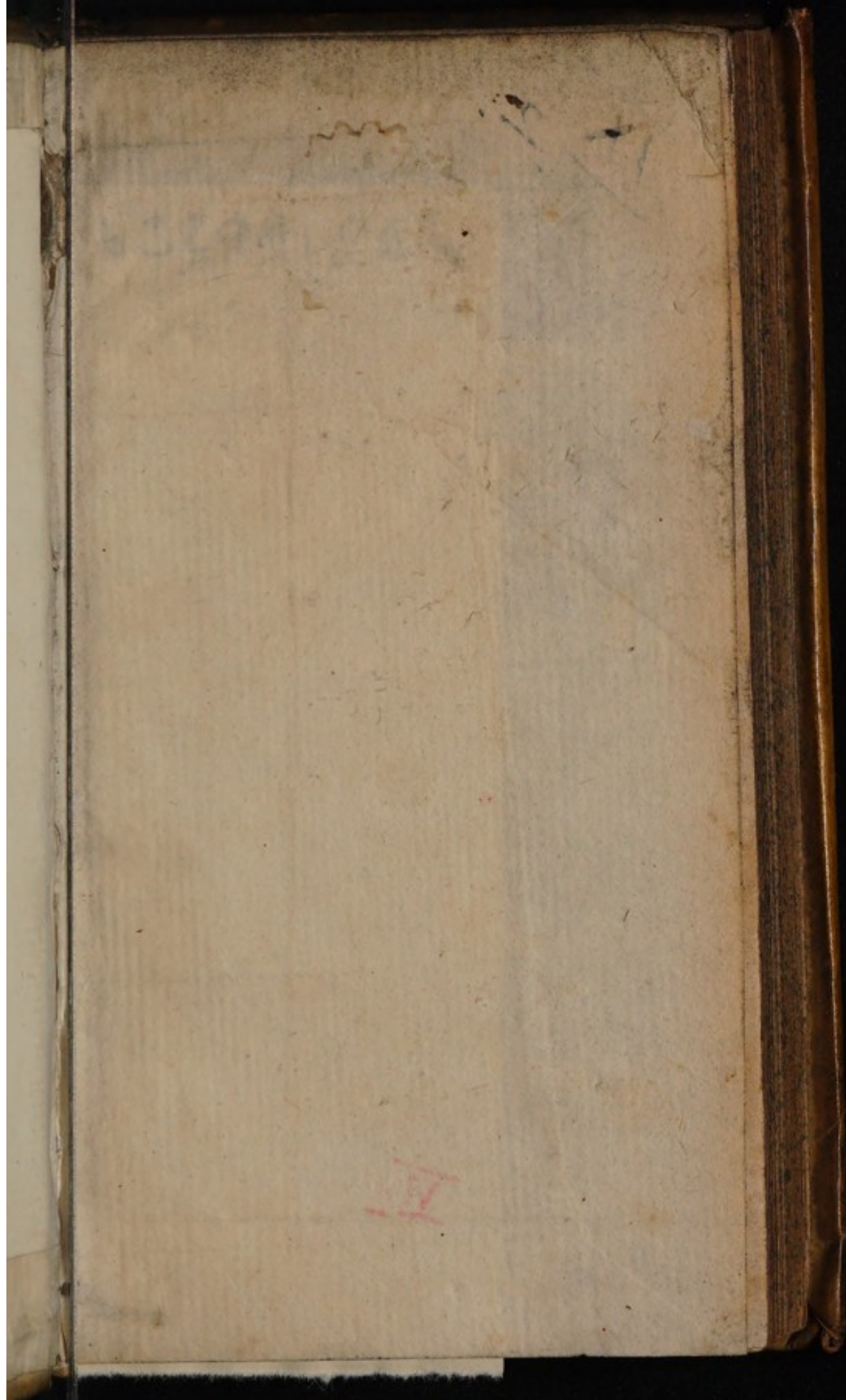
MEDICAL SOCIETY OF LONDON

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

HOFMANN, C.

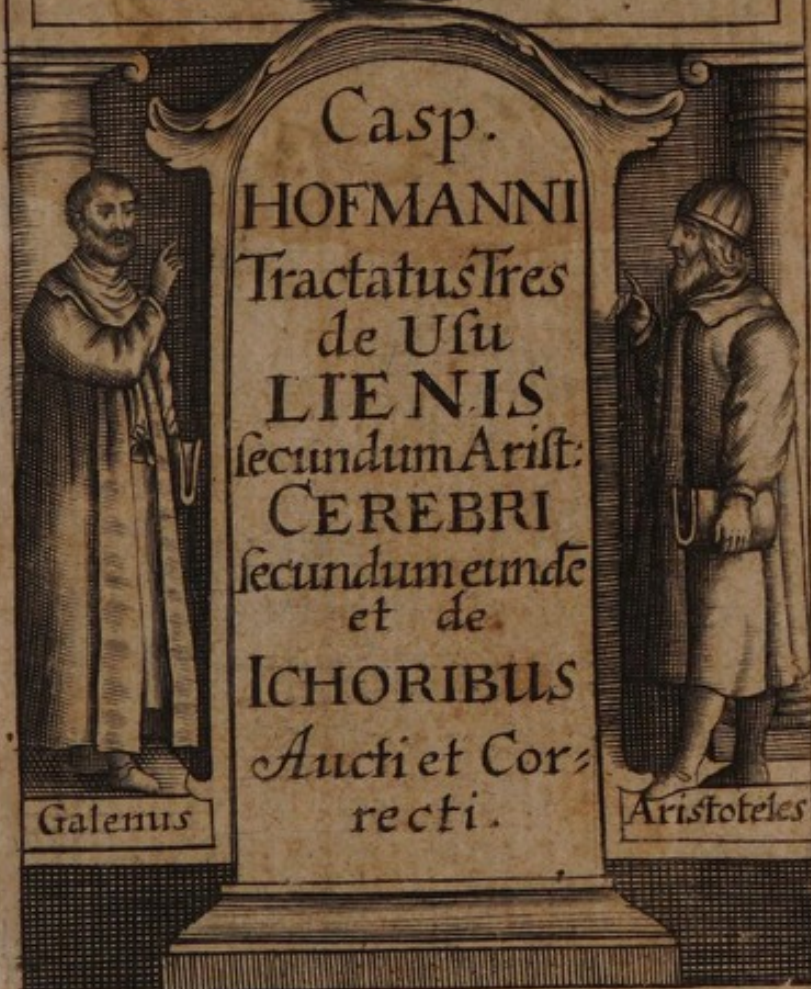
65457/A

IX

2.

N

VI2

FRANCOFURTI
Apud Thomam Matthiam Götziū.

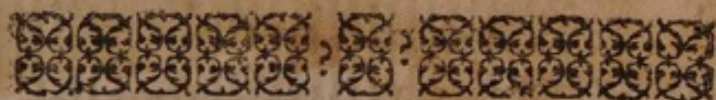
1660.

1640.

N

LONDON MEDICAL SOCIETY

1830

ILLVSTRI ET EXCELLENTISSIMO

VIRO

DOMINO

GVIDONI PATINO

BELLOVACO

Doctori, Medico Parisiensi &

Professori Regio,

Domino, Fautori, Amico

Observantissimo, optumo, suavissimo

SEBASTIANVS SCHEFFERS D.

S. P. D.

Cce Tibi, Vir Excellen-
tissime, opusculorum Hof-
manni τὸ πᾶν trigas cum
ejusdem Notis à Te jam dudum
desideratis, quas tantus τῶν σφαλ-
μάτων typographicorum numerus
non dehonestat, quantus depre-
henditur in priore editione; De
multis enim jam explicatiùs agit li-
bellus trigeminus quem auctor o-
cto ante obitum annis correctio-

* * 2

rem

DEDICATIO.

N
 rem & plurimis in locis auctum Pa-
 renti meo transmisit. Hos Libros
 Tibi inscribo, non quod terunci-
 um captem (alienissimus enim sum
 ab ejusmodi mendicabulis) sed ut
 constet omnibus de favore amico,
 quo me persequeris. Quin si re-
 ctè omnia expendo, ego potius
 obstrictum me Tibi jampridem
 sentio, quod Tuo usu ac comple-
 xu quamdiu Parisiis vixi mihi frui
 fuerit concessum. De familiari-
 tate qua cum ipso met auctore usus
 es non est, quod ego aliquid ad-
 dam. Ea enim patet cum ex vari-
 is Hofmanni opusculis Parisiis edi-
 tis, tum ex libro *de medicamentis
 officinalibus*, cum primis vero ex au-
 reis Auctoris *χρησимаθειῶν, φυσιολο-
 γικῶν & παθολογικῶν* MS. ut & tra-
 ctatibus *de Partibus similaribus, Hu-
 moribus, Calido innato ac spiritibus*,
 duobus denique commentariis,
 altero *in Galeni de tuenda sanitate*,
altero

DEDICATIO.

altero in ejusdem *de methodo mē-*
dendi libros. Quorum quædam
 missione auctoris possides, quæ-
 dam magno pretio ab aliis vindica-
 sti, ne hic thesaurus in peregrinas
 manus, unde nulla spes edendi in
 publicum deveniret. Equidem scis
 nihil horum Te invisurum publi-
 cæ luci, si quid utilitatis credas pos-
 se in vulgus hinc proficisci. Cer-
 tam enim atq; uberrimam rei Me-
 dicæ encyclopædiam illos contine-
 re ipsemet scribis. Quantum bo-
 ni verò continebunt ejusdem Au-
 ctoris cæteri latentes adhuc libri?
 videlicet *Galenus Græco-Latinus, Va-*
ria lectiones in Plinium. In Theophra-
sti Historiam, & de Causis Plantarum
libros animadversiones, una cum no-
 va utriusque operis *versione*, item
Post Curarum libri quatuor, quibus
 explicavit & correxit loca quædam
 Hippocratis, Aristotelis, & Ga-
 leni, quæ rem Medicam & Philo-

DEDICATIO.

N
 sophicam va' de obscurarunt & cur-
 randi rationem haud parum diffi-
 cilem reddiderunt; quæ omnia post
 absolutum & perfectum τὸ τέλει πρὸς ἡ-
 χον Galeni opus in mentem ipsi ve-
 nerunt; Unde opellæ nomen, qui-
 bus demum addidit τῶν στοιχείων λε-
 γομένων librum unum, in quo Va-
 ria ex variis auctoribus excutun-
 tur, ut inter alia agitur quæstio
de Circulatione sanguinis inter Har-
 veum & ipsum Hofmannum ultro
 citroque per epistolas tres institu-
 ta. Dolendum sane quod tanta
 mora neſtatur in omnibus iis e-
 dendis quæ adornavit & perfecit
 auctor ad solidam Medicinam fa-
 cientia, ut viam monstraret aliis ad
 persequenda ulterius VERITA-
 TIS vestigia. Hoc enim optavit,
 non quodullo AMBITIONIS
 stimulo ageretur. In quibus evul-
 gandis (merentur enim scripta hæc
 lucem publicam si quæ alia) si ope-
ram.

DEDICATIO.

ram Tuam porro conferes, jam
tum eo nomine præclare adeò de
arte nostra in majus promovenda
meritus, posteritatem maximo af-
ficies beneficio. Quòd ut diu-
tissimè adhuc præstare possis, lar-
giatur Tibi Deus & valetudinem
& vires. Salve Vir Illustris, cum
Dnn. Filiis Excellentissimis am-
bobus Doctoribus & Professori-
bus Parisiensibus & vale longum
publico & Tuorum bono, meque
eximio illo amore Tuo complecti
perge. Francofurti ad Moenum
Kal. Febr. Anno 1664.

*Amplissimis & Prudentissimis Viris,
DD. Consulibus, Consularibus &
Senatoribus Reipub. Gothanae
DD. & Patronis meis
observandissimis.*

CASP. HOFMAN.
S. P. D.

Um libellum de usu lienis
publicare vellem, Am-
pliff. & Prudentiff. Viri,
Domini & Patroni observandissi-
mi, non debui per longas amba-
gesire, & solícite quærere, Cui
aut quibus illum dicarem? Vose-
nim ij estis, sub quorum umbra
non tantum solem hunc aspexi, sed
& in vera & sincera pietate institu-
tus, sub Rectura primum Reve-
rendi olim & Clarissimi Viri, D.
M. JOANNIS DINCKELII Su-
perintendentis postea Generalis
Coburgi, deinde, Reverendi item
& Cla-

DEDICATIO.

& Clarissimi Viri, D. M. JOAN-
NIS HELDERI, Superintendentis
nunc vestratis, Præceptorum me-
orum, affectu filij colendorum,
didici homo esse Christianus. De
quorum alterutro aut utroque si a-
pud vos nunc dicere vellem, in-
currerem merito reprehensionem
ab utentis otio, non tam suo, quam
illorum, qui, ad clavum Reip. se-
dentes, habent, quod agant, plus
satis. Hoc autem de me profite-
or, prædicoque candide, nullam
mihi illucescere diem qua non co-
gitem de utroque, & toto animi
impetu ferar in vos, vestramque
Remp. De cujus ornamentis aliis
ut non dicam, Quantum est cele-
berrimum istud Gymnasium, cui
præsident modo summa cum sua
laude, vestroque in primis hono-
re, Clarissimi & Præstantissimi
Viri D. M. ANDREAS WIL-
KIVS, & D. M. JOANNES

*** WEIT-

DEDICATIO.

WEITZIVS, Domini ac amici
 mei honorandi! Hujus alumni
 quanta cum dignitate versentur in
 Academiis, tothabetis ab Illustri
 SALANA, aliisque testimonia
 luculentissima, quot cumulare
 heic nec possum, nec debeo. In
 quo cum ego etiam hauserim prin-
 cipia illa, quæ postea in Acade-
 miis Germaniæ & Italiæ adeo mi-
 hi fuerunt usui, ut liquido jurare
 possim, Absque his si fuisset, nun-
 quam quidquam solidioris doctri-
 næ percepturum me fuisse: omni-
 um hominum impiissimus forem,
 si non testarer, per quos profice-
 rim. Vos igitur cum illi ipsissimi
 sitis: vobis etiam primum hunc
 meum laborem inscribere & con-
 secrare debui. Facio id autem
 nunc, &, cum omni observantiæ
 cultu, duo à vobis peto, conten-
 doque. Alterum, recipiatis hunc
 partum meum fortean immaturum
 in

DEDICATIO.

in tutelam vestram, &, non secus
ac civem vestrum, Casp. Hofman-
num tueamini. Alterum, per-
suadeatis vobis, me porro etiam
enifurum & elaboraturum, perfe-
cturumque denique, ut nemo me
degenerem vestræ urbis, vestræ-
que scholæ alumnum culpare pos-
sit. Bene valete, & cum bono
publico, Amplissimi & Pruden-
tissimi Viri, Domini & Patroni
observandissimi. Altorfii, No-
nis Aprilis, M. DC. XV.

LECTO-

LECTORIS.

Cum ante hos decem annos
LECTOR, & quod excur-
rit, Romæ forte fortuna in-
cidissem in Artem Medicam ANDRÆ
CÆSALPINI, jam tum ab operis Ty-
pographicis calentem adhuc: excitus
celebritate nominis, scriptorumque;
quæ is autor antea publici juris fece-
rat, amœnitate juxta & utilitate, cœ-
pi librum in ipsis etiam itineris mole-
stijs avidissime percurrere. Ibi vero
cum intelligerem docere illum inter a-
lia, Medicinam nostram Hippocrati-
cam cum principijs Aristotelicis melius
consentire, quàm cum Platonicijs; Ga-
lenum etiam, qui hæc prætulisset illis,
excoluissetque, multas in artem semi-
nasse difficultates, quæ plurimum fa-
cessant negotij: parum absuit, quin o-
mnem de novo opere conceptam opinio-
nem abjicerem. Quos enim tum

Pata-

AD LECTOREM.

Patavij habebam praeceptores, inter
quos honoris causa nomino, D. D.
Hieronymum Fabricium ab Aqua-
pendente, D. D. Herculem Saxoni-
am de Marimpettis, D. D. Joa.
Thomam Minadour, D. D. Ju-
lium Casserium, Placentinum &
D. D. Franciscum Mantellum, di-
ctum Campanam: sciebam contra
sentire. Et quia non tantum plurimum
amabam illos, sed & admirabar: erat
mihi pro ratione autoritas. Quo fa-
ctum est, ut contentus Catone meo Ga-
leno, inquam, de Aristotele parum
cogitarem. Accedebat, quod vir in-
comparabilis, praeceptor item meus ob-
servandissimus, ο εὐ αὐτοῖς nunc D. D.
Philippus Scherbius, discedenti mi-
hi, viatici loco dederat, Non immer-
gerem me nimis profunde controversiis,
quas vocamus, Theoreticis: sed exer-
cerem me potius in Practicis, ibique
laudem aliquam quererem. Verum
enim vero cum redeunti in Germaniam

DEUS

AD LECTOREM.

N DEVS opt. Max. locum mihi parasset
(quod totidempene verbis in ultimis
suis ad me prædixerat ille idem Scher-
bicus) in Academia hac Altorfiana: fa-
ctum est, ut præter votum à Practicis
ad Theoretica vocatus, altius insinuare
me debuerim in illam Medicinæ par-
tem quam non nisi levi brachio tracta-
veram antea. Quod ut contentius a-
gerem, iria valde me urgebant. Pri-
mum, Collegarum & amicorum in
eodem negotio studium. Cum enim
sepissime ostenderent mihi apud Arist.
quæ inesse ne per somnium quidem vi-
deram antea: non potui non sæpe mu-
tare sententiam ad palinodiam usque.
Deinde, Adolescentum quorundam,
qui tum auditorium meum frequenta-
bant, excitatissima ingenia. Cum
enim illi Aristotelem haberent præ ma-
nibus; & religio mihi esset proponere
aliquid, quod non satis bene cogita-
tum esset & examinatum: debui pro-
fecto Aristotelem jungere Galeno. Tan-
dem,

AD LECTOREM.

dem veritatis aureum jubar. Illud enim cum subinde mihi præstingeret oculos; & dignum existimarem, ut qui Philosophi nomen juxta cum Medici ambit, ex Natura potius libro, quam ex hoc illove discat, doceatve: incepti seponere inania hominum terriculamenta, & dispicere, Non quid hic velit, aut ille, sed quid ipsa Natura. Interim, si hujus vocem secutus esset hic vel ille, sequebar & ego, non quod testis ille mihi sufficeret, sed quod viderem, habere illum firmas rationes, ut de Hippocrate loquitur quodam loco Galenus. Eo in studio cum per aliquot annos cucurrissem, de Cæsalpino aliter judicare didici & fateri, Aristotelem in obscuro illo, tantumque non maligno Anatomia lumine plus aliquando vidisse, quam Galenus, & qui hodie illum sequuntur longissimo agmine Anatomici in manifesta eius luce. Ut libuerit mihi aliquando comparare oculos Aristotelis cum Tiberij, Imp. & duo-

AD LECTOREM.

N
Et duorum Scaligerorum, quorum alia fuit natura, quam ceterorum mortalium, ut Plinij verbis utar: Galeni autem (absit injuria dicto) cum promiscua hominum multitudine, Et utinam non evenisset illi, quod sectæ alicujus servitio addictis evenire ait ipsemet, Quod studio suorum gregalium, non surditantum, sed & cæci fiant! Utinam ipsi etiam non incurrisset Adrastie vindictam, quam ipsdem tam non esse evitabilem docet, ut non possint non aliquando veritati testimonium dare, quantumvis inviti! Hæc tamen, & si quæ alia dici possunt, non debent illi fraudi esse, quo minus sit & maneat, qui per tot secula apud omnes cordatos fuit meritisimo suo. Difficile enim cum sit (sunt hæc ipsius de Archigene verba, & usurpat Trallianus in simili negotio) ut qui homo est, non in multis peccet, quedam penitus ignorando, quedam male judicando, quedam negligentius scribendo:

AD LECTOREM.

do: quis neget, Galeno perinde ac alijs contingeret tale quid potuisse? Postquam autem contigit, ipsa veritatis excussio non debet Galeno esse molesta. αὐτῶν δ' ὄντων τῶν δογμάτων, inquit ipse: ut ar ej9 lingua, quæ magis penetrat, καὶ τῇ ἀπὸ τῶν λόγων πίσει τοῖς μὲν πιθανῶν τοῖς δὲ ἀπιθάνων φαινομένων, ὥσπερ τὸ τοῖς δόξασιν ἀληθὲς εἶναι συναγορεύειν, ἀνεμίστην ἐστίν, καὶ τὸ συγχωρεῖν ἑτέροις ἀλίγειν αὐτοῖς. Τὸδε σκώπτειν καὶ καίλαγελαῖν, ὡς ἡλίθιον, ὃ δογματικῶς ἀμφισβητεῖται, προπετές. *Quod ita intelligo.* Cum de re aliqua ambigitur, & argumenta sunt in utramque partem, quorum hæc illam faciunt probabilem, hæc illam: sicuti tum succensere non oportet illis, qui veritatem se defendere dicunt, ita iidem ægre ferre non debent, si quis illis contradicat. At vero subsannare, & tanquam fatuum esset irridere tantum, quod in quæstionem venit, hominis est temerarii. *Hæc ille: quibus fretus, ausus sum ante hoc*

AD LECTOREM.

te hoc biennium hanc audaciam, ut
contradicerem Galeno, scriptis de usu
lienis thesibus secundum Aristotelem.
Quæ cum hinc inde ad V. V. Clarissi-
mos & Excellentissimos, quæ Philoso-
phos quæ Medicos ita assent, periclitatu-
ra, Possentne solis jubar ferre? non
pauca etiam interea occurrissent mihi
notatu in eam rem digna: confirmatio-
factus, cæpi stamini illi subtegmen da-
re. Quo in opere si quæris, Quibus
subsidijs usus fuerim? mentior, si cum
Epicuro jacta vero, Me ipsum mihi ipsi
fuisse mihi magistrum. Doctores enim
habui numero plurimos, doctrinæ præ-
stantissimos, autoritate gravissimos.
Horum indicem si à me postulas, fru-
stra es. Nunquam enim potui proba-
re institutum illorum, qui in vestibulis
librorum suorum consignationem po-
nunt bibliotheca suæ. Cui enim rei
illud? Pictor olim quidam, Zeuxis,
credo, interrogatus, Quis ei magister
artis contigisset? populum ostendit, si-
gnifi-

AD LECTOREM.

gnificans, inde serationem symmetrias,
 elegantiarum, venustatumque omni-
 um didicisse. Et ipsi sunt anni 18. cum
 platen quemdam, ad cuius opus, Ca-
 none Polyleti dignissimum, conflue-
 bant omnis sexus & conditionis homi-
 nes, audiui dicere, Nunc quidem fru-
 stra sibi adesse tot Cupidines, Vene-
 resque, postquam scilicet Memoriam
 (ita appellarat) genuisset: optasse fa-
 ctum fuisset ante conceptum, ut ex in-
 tuitu bellarum illarum formarum li-
 cuisset sibi accipere, ex alia ideam mar-
 moreæ frontis, ex alia flammantium
 oculorum, ex alia eburnei colli, ex a-
 lia roseorum labellorum, ex alia soror-
 riantium mammillarum, ex alia alius
 partis. Et ego igitur si à me quera-
 tur, qui mihi heic præceptores fuerint?
 ostendam hanc non usq; adeò magnam
 librorum suppellectilem, ostendam Ms.
 quedam, ostendam literas amicorum,
 ostendam quin etiam amicos quosdam,
 quorum omnia opera factum est deni-
 que.

AD LECTOREM.

que, ut nasceretur mihi hoc, quod vi-
des, οὐδ' αὖτε. In quo quid præstitum
sit malo te iudicare, quam me. Vte-
nim, quod Epictetum dixisse ferunt, o-
ves, in pingua pascua eductæ, non
gloriantur adversum pastorem, pluri-
mo se & gratisimo saturatas esse gra-
mine, sed lac potius, vellusque ei præ-
bent: ita meum non est, quidquam a-
liud heic dicere, facereve, quam fru-
ctus studiorum meorum in medium
proferre. Ita autem mihi persuadeo,
Bonos & sapientes non improbaturos
consilium meum, quod non eo spectat,
ut præ alijs sapere videri velim, sed ut
juvem publicum commodum. Qua
in re si minus feliciter versatus sum:
non ego afferam excusationem aliam,
quam ingenij mei judicijque exilita-
tem. Nullus enim dubito, contigisse
mihi quod alijs usu venire solet, ut in
scriptis suis, dum nova sunt, relegen-
dis facile obaudiant aliquid, connive-
antque ad nævos quosdam, certi apud
se,

AD LECTOREM.

se, opiniones, quas foveant, veras esse,
& exploratas, quin demonstrative do-
ctas, cum fortassis vix probabiles sint.
Hoc ni ita fieret, non haberemus illud
à Flacco præceptum,

— nonumque prematur in
annum.

Tale quid si monuerit quispiam, tan-
tum abest ut egre sim laturus, ut etiam
gratias gratas acturus. Tamen enim sum
discendi avidus nunc, quam eram cum
Lienem in manus sumerem: tam etiam
facilis sum ad reducendum calculum,
quam eram ad dandum. συζητῶμεν γὰρ
ἐνθρώπων γε ὄντι καὶ ἀμαρτάνοντι ὡς αἴνουντι,
inquit alicubi Galenus. Sed auferat
ille mihi convicia. λοιδορεῖν, inquit fe-
stivissimus Comicorum, καὶ λοιδορεῖσθαι
ἐκείνη ποιητὰς (mutabo ego in φιλοσόφους)
αὐδρας, ὥσπερ ἀρχιπολίτας. Feci, nō
fallor, ipse, nisi sicubi Adversarij im-
portunitas sequius aliquid extudit.
Nam, licet mihi contra Galenum di-
sputare: Galenum conviciari mihi non
licet

AD LECTOREM.

licet. Licet, credo, etiam Galeni conviciatores perstringere: sine tamen morbo animi. Hujus me licentiae voluntatisque causam affero bonum publicum. & alterum quidem Philosophicum, alterum Medicum. Philosophicum est, quatenus Medicinam remur esse filiam Philosophiae. Quare æquum est, ut matris vestigia calcet filia. Illa autem si ingressus est hic, deseruit ille: quid causæ est, cur non protinus sequamur illum, deseramus hunc? At sæpe, inquis, tantum proficis, quantum si equo des aureos frenos proferreis? Quorsum enim quæstiones illæ Logicæ? Sæpe quidem ita est: at non semper. Sed & ubi ita est, an non præstat verum defendere, falsum repudiare? sumus enim Philosopho Medici Tum vero si ex veris fundamentis Philosophicis exsultent veræ, quas dicimus, indicationes: an non fateberis, iam hoc esse Medicum commodum? Exemplo sit hoc ipsum, quod agimus. Si nescis,

AD LECTOREM.

in liene fieri coctionem aliquam: nescis etiam lieni mederi. Quomodo enim restituere potes lieni actionem suam, si nescis, Quæ sit illa? Porro, si nescis fieri in liene excrementum tam irregularis: quæ potes recte curare morbos, qui hinc existunt? Quod dum doceo & quidem sine contumelia veterum, immo cum veterum autoritate, quam stabilit praxis quotidiana: jurene audio desertor veterum, qui que occasionem præbeat Paracelsi in invadendi patrimonium Galeni? Fortean Galenus solus est in possessione prisca sapientia? & somnium est Aristoteles? Fortean juravimus in verba magistri, ut sine perjurio non liceat nobis illum deserere? Fortean: Sed quid opus est verbis? Rectissime enim Scaliger pater, Quo te ambulando cunque vertis gentium, Vitare non est disputatorum genus Pugnax, protervum, fastuosum, garrulum.

Finem

AD LECTOREM.

N Finem igitur faciam, ubi hoc tantum
dixero, usum me esse heic dicendi gene-
re plano, ut mihi patior persuaderi,
perspicuoque. Quod ipsum si tersum
minus est & limatum, cogitabis illud,
Quemadmodum qui in sole versantur,
colorantur quamvis nolint: ita accide-
re voluntati autores alios omnes potius,
quam dicendi magistros. Habes, LE-
CTOR, rationem facti mei quam si cum
facto ipso probaveris, forte ansam mihi
dabis proferendi CVM DEO gratiora
quedam, qua jam affecta habeo. Vale.

CASP.

CASP. HOFMAN. M. D.

DE

USU LIENIS.

Historia Lienis.

CAP. I.

QUOD Græcis σπλῶν est, ἀπὸ τοῦ
σπᾶν λίαν, ut video placere
istis: id Latinis (quamvis ji
etiam Græco utantur) *Lien*
est, & antique *Lienis*.

Et quemadmodum apud Plinium &
alios non rarò invenire est *Iecinora*, vel
Iocinyra, de uno tamen & solo jecore:
ita etiam σπλῶν inveniuntur. Neque
quidquam impedit, quod 2. *Epid.* 2. de
Lyciâ, 4. *Epid.* 10. de quibusdam in con-
stitutione Boreali, 4. *Epid.* 87. de fœminâ
in *Bulagora villa*, 6. *Epid.* 6. de homine
defatigato laboribus & itinere, & alibi
forte, dextrum & sinistram lienibus tri-
buitur.

buitur. Pertinet enim id ad dexterās & sinistras lienis partes, quarum modo has, modo illas fuisse inflammatas tumidasve, Hipp. scribit. Cæterum, τὸ πάλιν fere signat lienem, in tumorem præter naturam elatum, velut etiam linea illa, vulgo πάλιν dicta.

Situs est in abdomine seu imo ventre, è regione hepatis. Quamobrem 3. part. 4. dicitur ἀντιζυγὸς τῇ ἡπατι. Est autem regio illa non plane è directo, sed paululum inferius. Neque tamen, ut de non dissimili negotio Gal. ait 6. usq. part. 6. pugnat hæc oratio, Lien est è regione, Lien non est plane è regione: sed paululo momento declinat versus inferiora. Ut igitur *hepar* in dextro est latere, concavum suum obvertens concavo lienis: ita *lien* in sinistro est, concavum suum obvertens concavo hepatis. 4. usq. part. 16. Non autem, ut *hepar* procedit versus sinistra adeo, ut ultra mediam abdominis partem perveniat, tegatque ventriculi maximam partem: ita etiam *lien*: Si enim sum *hepate* compares, exilis est, qui tantillum ventriculi tangit. Non etiam, ut *hepar* firmissime adalligatur diaphragmati, ut diaphragmate moto, non possit non simul moveri: ita quoque

que lien. In plerisque enim omnibus non alligatur diaphragmati, & in paucis quibusdam, in quibus fit, superficialiter fit duntaxat. Et quamvis præ hepate oblongus sit: non valde tamen prominet extra costas nothas, ut tactu sentiri non possit, nisi insigniter sit auctus. Fuerint ideo fortassis observanda, quæ in hepatis obstructionibus observare jubet Gal. 5. *Loc. aff.* 7. & prædicas illud, quod primis verbis 6. *Loc. aff.* habet explicandum, si insignis sit durities, tum facilem esse cognitionem, quæ ex tactu sumitur. Licet enim in specie videatur ibi loqui de inflammationibus: causa tamen, quam allegat, durities, facit sermonem generalem.

Numero *unus* est, nisi hepar dicere malis ejus conjugem, ut *ex 3. part. 7.* disputabitur infra.

Conformatio ejus, ut aliorum etiam, consistit in tribus, in figura, cavitatibus & superficie.

Figuram perinde ut hepar, non habet propriam, sed quam vicinæ partes permittunt, & vasa integenda postulant. Aristoteles ob id 3. *part. 13.* docet, in cornigeris *rotundum* esse, in multifidis *longum*, in solipedibus, *medio inter hos modo* se habere Hippocrates l. de

Anat. Lienem, ait, esse similem *ix* *modo* *vestigio pedis humani*, ut explicant: at hoc in cane verum esse docent Anatomici, non in homine. Idem asserunt, de eodem cane, non de homine veram esse similitudinem, qua *lingua* comparatur lien, & ob id *viscus linguosum* à nonnullis appellatur. Habet autem in homine, ut dicitur iidem, figuram fere quadratam. Dico, *fere*: superior enim pars paulo latior est: tum vero etiam longitudo superat latitudinem. Talis igitur est propter adjacentes partes. Propter diaphragma quidem capite est exterius gibbo, ut concavum ejus excipere posset: propter ventriculum autem, non tantum concavus est interior, sed & oblongus, ut nuditatem ejus tegeret. Et quia idem ventriculus relinquit illi exiguum spacium in sinistris, ut prosit, non obsit: plurimum cedit versus costas, ut duas, sæpe tres, aliquando quatuor impressionum notas ab illis accipiat. Quin talis etiam est propter vasa. Hæc enim, pro copia aut paucitate sua, magnum vel parvum faciunt viscus. Est autem hac in re multo major varietas, quam in hepate. Quia enim hepar est solidum: non tam facile augetur, mutatque figuram. At
lien

lien quia rarus & spongiosus est, mirifice variat. Loquor autem heic de statu secundum naturam: de statu enim præter naturam alius est sermo.

Cavitates, iterum veluti in hepate, constituunt venæ & arteriæ, quarum hæ ab Aortæ trunco descendente, illæ à vena portæ sunt. *Aorta* enim truncus ille, quem dixi, postquam ad Mesenterii regionem venit, duos de se mittit ramos ut plurimum, dextrum & sinistrum, quorum alter in ventriculum [unde totum hoc appellatur *Cœliaca*] & vicinas partes abit, alter in lienem absumitur. *Vena* autem *porta*, postquam cavis hepatis excidit, in duos prægrandes ramos dividitur, dextrum seu majorem, qui Mesenterio tribuitur, & vocatur inde *Mesentericus*, & sinistrum seu minorem, qui cum in splenem abeat, *Splenicus* dicitur. Et hic ramus est ille, de quo Aristot. 1 Hist. 17. ἀπὸ τῆς μεγάλης φλεβὸς τεῖνός φλέψ εἰς τὸν σπλῆνα. Hic idem apud Gal. de Anat. ven. 1. τῶν ἀξιολόγων ἀπὸ φύσεων τῆ ἐπὶ πύλας φλεβὸς λευτέρᾳ ἐστὶ & 4. us. part. 4. § 15. ἀγρεῖον φλεβῶδες, οἷον σωμαχός ἢς dicitur. Utrumque hoc vas, Vena, inquam, & arteria, antequam Lienem tangerent, propagines aliquot de se mittit, de quibus

alibi: sed postquam tetigerunt, in linea
 alba [de hac dicitur mox] in minimas
 tantumque non innumerabiles venu-
 las & arteriolas dirimuntur, ut jam non
 vasa, sed fibræ videri possint, itaque
 per substantiam lienis, ordine nondum
 satis cognito, disperguntur, multa in-
 tus relicta cavitate, quemadmodum
 neque in hepate relinquitur à venæ ca-
 væ & portæ ramulis. Ut benigne inter-
 pretandus sit Hipp. cum l. 4. de Morb.
 Lienem juxta cum capite docet esse
 κοιλότατον ἐν γαστρὶ, ἀνυχωρίτω πλεί-
 στω ἔχει, φλέβας ὡς αἷας & παχείας, καὶ
 ἐλκυσθεῖς ἔχει, &c. Cavitas enim heic so-
 la est illa, quam faciunt vasa, ea tamen
 adeo exilia, ut stylum non admittant.
 Non degenerare autem in fibras, sed
 manere vasa, docet hoc. Aliquando ex
 substantia lienis sursum quidem exit vas
 breve dictum ad ventriculum, deorsum
 autem Hæmorrhoidales aliquot ad co-
 lum & rectum intestinum. Hoc ipsum
 aliter fieri non posse, quam collectis
 vasis illis minoribus in majora, ratio
 persuadet, analogia jubet, 9. us. p. 4.
 quæ de Reti mirabili. Dixi autem ali-
 quando: quia Gal. de vase brevi de Anat.
 ven. 1. expresse docet, Non semper ex
 substantia lienis, produci, sed aliquan-
 do

do ex ramo superiore splenico illo, qui, ut alibi dicitur, lienem non ingreditur. De hæmorrhoidalibus [internis: Externæ enim aliunde sunt] video dicere quosdam, semper decidere ex substantia lienis: quosdam, semper à splenico, antequam is lienem ingreditur. Hoc ita intelligo, aliquando fieri hoc, aliquando illud. Omnes enim pro bonis viris habeo, qui scripserint, quod viderint.

Venis & arteriis cohærent Nervus, quippe qui ipsi etiam sub vasorum nomine sunt. Habet autem lien nervum valde exilem, à sextæ conjugationis cerebri costali sinistro, qui in tunicam tantum inseritur, non in ipsam substantiam, propter causam à Gal. dictam. s. *us. part. 10. 6. us. part. 18. de pleth. 4.* ut dolor gravativus, qui aliquando sentiatur in hoc viscere, non sit visceris ipsius, sed tunicæ tantum.

Superficies exterior æqualis est tota, nisi ubi costarum impressiones sunt. *Interior* tota etiam æqualis est, nisi qua parte *Linea alba* visitur. Est autem *Linea alba* vestigium illud, quod per totam lienis longitudinem faciunt venæ & arteriæ, substantiam lienis ingredientes. Non est tamen vel exterior vel interior ejus superficies tam æqualis,

quam hepatis est. Ibi enim exactus est
 labor, ob succi sui æqualitatem & læ-
 vorem: heic cum tuberculis quibus-
 dam est, ob succi sui inæqualitatem, de
 qua inferius plura. Hæc tubercula fa-
 ciunt, ut lien tam similis appareat cuti
 Elephantiorum, seu leproforum no-
 strorum, ut Vesalius dicat, videri pos-
 se, Elephanticos esse factos ex meris
 lienibus. Idem succus, qui inæqualita-
 tem hanc causatur, causatur etiam co-
 loris ab hepate differentiam quandam,
 qua de ex eodem Vesal. infra.

Substantiam Lienis constituit caro ip-
 sius, quæ non minus *παχύχυμα*, quasi
 tu dicas *σπέρχυμα*, est, quam in hepa-
 te. Differt tamen, 1. Quod longe la-
 xior & mollior sit carne hepatis, 13 *Met.*
 16. & *alibi*. 11. Quod non semper, ut
 hepar, colorem habeat rubrum: sed in
 recens natis tantum, In proVectiori-
 bus enim ad livorem tendit, ut promisi-
 me dicturum ex Vesalio. Ea ipsa ta-
 men in re differentia est secundum spe-
 cies animalium, ut ex Gal. 6, *Exerc.*
Anat. 10, de *Atrab.* 7, constat.

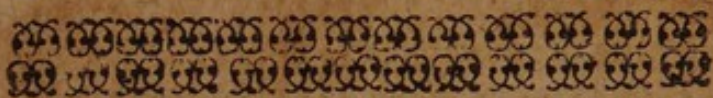
Carnem hanc fulcit *tunica* satis te-
 nuis, à Peritoneo orta, quæ, monente
 Gal. 4. *us. pars.* 16. etiam ligamenti u-
 sum illi præbet.

Con-

Connectitur ipse multis partibus, sed aliis mediâtè, aliis immediâtè. *Immediatè* connectitur peritonæo propter tunicam, de qua jam, nec non omento, firmæ illius parti innato. *Mediatè* cohæret lumbis per peritonæum, ventriculo per omentum. Præter hæc *Αφύρεις* qualdam fibrosas habet, ut Gal. 4. *us. part. 16.* nominat, quæ neque magnitudinem, neque multitudinem in omnibus eandem habent. Sed & secundum speciem differentia quædam in iis est, ejus rei gratia facta omnes ut colligent. Quare pro cujusque animalis exigentia, plures sunt, vel pauciores, fortiores, vel imbecilliores, locis vel oppositis sibi invicem, vel incertis, &c. Hæc ut clarior sit doctrina, 6. *us. part. 1.* 7. *us. part. 3.* attulisse sufficiat ex Anatomicis Exercitiis.

A s

Quot

*Quoi & quæ sint sententia de
usu Lienis.*

CAP. II.

Am ut *usus*, de quo propositū
est agere, fiat quam manife-
stissimus, oportet ante omnia
videre, Quid antecessores
nostri senserint?

Ut initium faciam ab eo, qui omnis
boni autor nobis fuit, 1. ad Glau. 1. cum
is lib. de sem. quatuor statuisse humo-
rum species, αἷμα, χολήν, ὕδωρ & φλέγμα;
repetiisset etiam bis 4. de Morb. mox
cuiuslibet tribuens peculiarem locum,
τῷ ὕδατι & aut quomodo ibi appellat, τῷ
ὕδατι & πηγὴν αὐτὸν εἶναι τὸν σπλῆνα. Et
post aliquam multa, ducto argumento
à statu præter naturam, ad statum se-
cundum naturam, Νῦν δὲ εἰρήω, inquit,
περὶ ὕδατος &, ὥστε καὶ διὰ τὴν πλεονίαν γί-
νεται ἐν τῷ σώματι, καὶ ὅπως ἐλκεῖ ὁ σπλήν εἰς
ἰσχυρὸν ἐκ τῆς κοιλίας τῷ ὕδατι &, & τὸ σῶ-
μα καὶ τὸ σπλῆνα. Καὶ ὡς πλεονεῖ εἰρήσκει
τῷ καρδίᾳ, ποιεῖται κώληκα τὸν ἄνθρωπον. Καὶ
τῷ

τὸ εἰσαίρειν γινόμενον ὁκόσοι σπλῆνῳδὲς
τῶν ἀνθρώπων. Non dissimilis locus est
lib. 1. de Morb. mul. ubi inter cætera ait:
τὴν σπλῆνα διασπᾶν ἀπὸ τῆς κοιλίας πρὸς
ἑαυτὸν [aquam in sibi bibitam] ἅτε
ἑταῖρος ὢν, καὶ σπορσοειδὲς, κείμην καὶ τὴν
κοιλίην.

Verum enim vero quia idem 1. Nat.
hum. 4. 18. & seq. recensens quatuor
humores, loco ὕδατος habet μέλαν καὶ
μέλαινα χολήν, dicine potest, tam di-
versa nomina signare rem eandem? Di-
ci prorsus potest. Cum enim id, quod
lien trahit, sit valde heterogenes [cras-
sum enim quod loquitur τὸ μέλαν, opus
habet multo tenui, quod pro vehiculo
illi sit] ut infra latius patebit: sortiti
potest nomen, modo ab hac parte, a-
quea scilicet, modo ab illa, terrea sci-
licet.

Cæterum, quid sit apud Hipp. illa
vel Aqua vel Terra, ubi à splene attra-
cta est? Docet id Valles. 2. in 6. Epid.
32. & 33. fit, inquam, inde sanguis ἰχω-
ροειδὲς καὶ λεπτός, similis, ut ipse expli-
cat lacti vitioso, quod, destitutum par-
te pingui & butyrofa, abit fere in ca-
seum & serum tantum. Unde colligi-
tur, ipsum etiam sanguinem esse hete-
rogeneum, Aqueum scilicet, sed cum
multa

multa fœculentia. Ideo alibi docet idem Valles. Lienem non nutriri crasso illo, quod trahit, sed tenuissima crassi illius parte.

Hinc explicare oportet Aristot. aut quisquis autor fuit Problematum. Cum enim ibi *sect. 9. probl. 5.* dicit τὸ σπληνιῶντων αἷμα esse ὑδαρὲς, intelligere decet: *Cum aqua non parum adeste terra.*

Forte hinc etiam explicare oportet Gal. qui, ex alia licet hypothefi, cotamen pervenit 4. *us. part. 15.* ut sanguinem, in liene factum, dicat esse λεπιδὸν καὶ μέλανα. Si enim tenuis est cum nigredine; nigredo autem semper à terra est, fuerit apud Gal. etiam sanguis Melancholicorum talis, qualis ex Hipp. dictus est.

Hanc sententiam superiori seculo revocare voluit eandemque Aristoteli quoque transcribere Hieronymus Reusnerius, in laboriosissimo illo de scorbuto libro. Sed falsus est in utroque. Vult enim, Lienem chylum trahere tantum aquosum & tenuem, terreum autem crassumque, citra enorme obturationis discrimen, à liene non posse attrahi, neque ullas esse cavitates illi crassitie convenientes.

Plato in Timæo sic ait: ἡδ' αὐτῷ [subaudi

audi τῆ ἡπατῶ] γείνεται αὐτῆς ζύστα-
 πος καὶ ἔδρα σπλάγχνης γέγονεν ἐξ ἀεστερῶς,
 χαίρει ἐκείνης, τῆ παρέχον αὐτὸ λαμπρὸν
 αἰετὶ καθαρόν οἷον καὶ ὁπτερῶ παρὲς κοιλίας
 μύρον καὶ ἔθιμον αἰετὶ πρὸς κείνον ἐκμα-
 γείον. Διὸ δὴ καὶ ὅταν ἴνες ἀκαθαρσίας
 γίνωνται, ἀφ' ἧς τὸν τῶματῶ, ὡς τὸ
 ἡπαρ, παύται ἡ σπλάνχνης καθαίρεσθαι αὐτὰ
 μανότης, αἵτε κοίλῃ καὶ ἐν αἵματι ὑφανθέντῃ.
 Ὅθεν πληρὸν τῶν ἀκαθαρσιμῶν,
 μέγας καὶ ὑπερβαίνει αὐξάνεται. Καὶ πάλιν
 ὅταν καθαρθῇ τὸ σῶμα, ταπεινόμενός ἐστι
 εἰς τὸν τῶματῶ. Quæ ita interpretor, si suf-
 ficat sequi sensum. Constitutio ἔστι sedes,
 seu locus visceris, hepatis vicini, factus est
 à sinistris, propter hanc causam, ut hepar
 reddat purum ἔστι nitidum ab excrementis
 cum sit quasi ad speculum facta ἔστι parata
 semperque præsens, expressissima ejus ima-
 go. Quare cum ob morbos totius corporis
 impuritates quædam circa hepar colligun-
 tur, omnes illas expurgat lien, qui textura
 est rarus, concavus ἔστι ex sanguis. Tum au-
 tem lien impuritatibus illis, quas exhau-
 sit, plenus, fit magnus ἔστι purulentus:
 quemadmodum contra, cum corpus est
 purum, parvus fit, ἔστι considerat in seipsum.

Cur nesciam, causa est, quia apud
 Hipp. nusquam legitur συτολιξεί. Qua-
 re locum de Loc, in hom, ita concipit
 Mer-

Mercurialis, in Notis suis, ἐπὶ ὁσπλῶν
 ὑπὸ πυρίτῃ μέγας γένηται, γίνεται δέ,
 ὅταν τὸ σῶμα λεπτοῦν. Τοῖσιν γὰρ αὐ-
 τοῖσιν ὅτε τὸ σῶμα θάλλει, καὶ ὁσπλῶν φθί-
 νει ὅταν δὲ τὸ σῶμα λεπτόν ᾖ, καὶ ὁσπλῶν
 θάλλει, καὶ τὸ ἐκίπλοον ἄμα τῷ σώματι
 λεπτόνεται. Ita enim lego hanc poste-
 riorē vocem, propter sequens ἐκτέκε-
 ται. Correctionem hanc comprobat
 Foësius: ego vero nondum credo, vel
 orationem esse universalem, vel ullam
 in ea ἀντίθεσιν, sive hoc, sive illo loco
 colloques. Ita autem verro: Si contingat
 in febricitantibus lienem fieri magnum, si-
 mul corpus sit se ipso tenuius. His ipsis fe-
 bricitantibus duo hæc symptomata adsunt,
 tumor lienis & phthisis habitus corporis.
 Quibus sic affectis accidit ut omentum
 quoque una cum corpore attenuetur, &
 pinguedo ejus colliquescat. His factis, cum
 lien & omentum sint vicina, & commu-
 nia vasa habeant, ex liene tumefactio in
 omentum defluunt humores in vasa ina-
 nita, &c. Uno verbo fit hydrops, quod
 ex seq. curatione colligitur.

Hoc an ab Hipp. sumtum sit, nescio,
 Certe posterius, quod est de morbis
 lienis, est Hipp. Ait enim is lib. de Loc.
 in hom. ὅτε ὁσπλῶν θάλλει, τὸ σῶμα φθίνει.
 Θάλλει enim Hipp. heic est, quod Pla-
 toni

Coni postea fuit, μέγαν καὶ ὑπερβολὴν γίγ-
 νει. Tum vero cum regere non possit
 lien, quæ attraxit, Imo cum non am-
 plius trahere possit, quod debet: non
 potest non in hepate gigni sanguis de-
 terior, qui corpus male nutrit, ut 6.
 Loc. aff. 1. scribit Gal. Quare invertit
 idem 2. Tac. nat. 9. ὅτοις, inquit, τὸ σῶ-
 μα θάλλει, τέτοις ὁ σπλῆν φθίνει. Dum e-
 nim corpus bene habet, parvus est lien,
 quod vocat heic φθίνειν. Hinc, ut est
 apud varios autores, præcipue Sextum
 Aurelium in Juliano, Riolanus & Sen-
 nertus Osionem habent. Vide Corasium
 6. Miscell. 19. Cassiodorum, 4. Epist. 32.
 Alciatum, Embl. 146.

Trajanus Imperator fiscum compa-
 rabat lieni. Hoc enim ditescente, de-
 pauperatur populus: hoc decrescente,
 diratur populus.

Aristoteles 3. part. 7. docet, univer-
 salem quidem omnium viscerum usum
 esse, ut, veluti anchoræ suspendunt na-
 ves, ita viscera venas & arterias in sub-
 limi teneant: particulatam autem he-
 patis & lienis, βοηθεῖν πρὸς τὴν πέψιν τῆς
 τροφῆς. Quod cum opus haberet ex-
 plicatione, *Hepar*, inquit, *habent om-
 nia sanguinea: Lienem non habent omnia.
 Quæ autem habent, propter adjumentum*

cautio-

coctionis habent. Dixerat autem c. 4. Lienem habere τὰ μέλιν' ἀπὸ κρείττω δρᾶ illa animalia, quæ operosissime sunt elaborata à Natura, uno verbo, perfectissima. Hæc enim cum multiplicem habeant instrumentorum apparatus; instrumenta autem singula habeant peculiare quid, itaque fiat, ut pro tot, tamque differentibus partibus alimentum desideretur valde elaboratum: consequens est, ut & varia sint instrumenta, quæ alimentum præparent, & materia ipsa valde heterogènes, quæque non nisi à multis confici possit. In his igitur quia hepar non sufficiebat sanguificationi primæ: datus fuit illis lien etiam, qui sit οἷον νόθον ἥπαρ, ut loquitur. Lien igitur trahit chylum, conficitque perinde ut hepar: sed non trahit tantum, neque tam bonum, partem, inquam, chyli impuriorem, quæ hepatis pro excremento est,

Hoc per exemplum apertissimum explicuit Th. à Veiga Com. in 5. Loc. aff. 5. Videtur, inquit, Natura eo artificio juxta hepar formasse lienem, quo agricola fecundas segetes lupinis circumdant. Sicut enim ibi alleceto in lupinorum incrementum terra amarore, evadit triticum dulcius, latiusque: ita hepatis sanguis, tracta in lienis alimoniam foecet.

Hoc,

Hoc, [licet obscurius] expressit Aretæus l. 1. de caus. Chron. c. 13. cum ait : *lectur lieni in generationem aequiliora est. Dextram enim la vamque partem has viscera occupant, naturaliter paria numero, sed facultate, tam in sanitate, quam in morbis imparia.*

Erasistratus qui *σύντονος* fuit Theophrasto, l. An sanguis nat. c. 7. & pro Peripatetico à suis habitus est, sed falsò. Tu puta, in omnibus Ambitio enim propellebat illum aliò. 2. Fac. nat. 4. cum desiderio gloriæ multa innovaret, multa etiam dirueret, *Caus. procat.* 2. licet concederet, Naturam nihil facere frustra, *Lienem tamen frustra esse factum* contendit, ceu Gal. scribit *Vs. part. 15. de Airab. 7. 2. Fac. nat. 9. & Cæl. Aurel. l. 4. c. 18.*

Hoc deliramentum stabilit vetus fabula, cujus Plin. etiam meminit l. 11. c. 37. quæ ait, Eximi posse lienem animalibus sine vitæ periculo, & eximi hodieque cursoribus. Probant idem Medici illi, qui fabulam jam dictam probant, decepti forte phrasi illa, qua *lien* sæpe dicitur liquari, absumi, per alvum excerni &c : Nihil enim aliud vult, quam, obstructions ejus expediri. Probant quin etiam illi tacite, qui cre-

credunt, sectione posse extispari aut
ustione, An intelligebant de illa tan-
tum, de qua Alpinus 3. Med. Ægypt. 12.
Adi. Talent. 3. Recond. 19. si ex vulne-
re male habeat. His consulo, adeant
Fall. de vuln. cap. 12. Tagault. 2. Chi-
rurg. 3. Aquapend. l. 2. Chirurg. cap. 28.

Erasistratei quidam, ut autor est Gal.
de Atrab. 7. emendare [credo] volen-
tes stulticiam præceptoris, statuerunt,
Lienem accipere omnem chylum, eumque
pro hepate ruditer informare.

Hoc commentum paullo aliter pin-
xit superiori seculo Fr. Vlmus, Gallus,
qui, edito super ea re tractatu singula-
ri, probare voluit, *Lienem in informan-*
do sanguine laborare, non quidem pro he-
pate, sed pro corde. Cum enim in con-
fesso sit, in corde fieri sanguinem arte-
riolum dictum; & fieri quidem ex ve-
noso: lubuit illi credere. Non ex he-
pate, sed ex Liene sursum ferri sangui-
nem venosum ad cor.

Pingunt alii aliter, voluisse nempe
illos, Lienem servire præparationi ali-
menti totius corporis, quatenus he-
par, cui servit lien, præparat sanguinem
pro toto corpore, quamvis is solus non
nutriat totum corpus. Sed verba ipsa
non admittunt sensum hunc. Sunt au-

tem

tem hæc: τὸ το σπλάγχνον προπαρα-
σκευάζειν τὸ ἥπατος ἐκ τῶν σίλων χυμὸν
ἐν αἵματι γένεσιν.

Pro hoc in aciem prodit Ascellius l. de
Venis lacteis, cui opponit se Sennertus
noster. 3. Pract. 4. c. 1. qui alioquin in
institut. prorsus est meus.

Galenus, cum sciret, in unaquaque
coctione duplex esse excrementum, Te-
nue & Crassum; in coctione autem he-
patis præsto esset, omnibusque confes-
sum alterum, Tenue: constituit in lie-
ne esse alterum, Crassum videlicet,
quod Melancholiam etiam appellat.
Hæc de re videre est 4. us. part. 4. & 15.
5. us. part. 6 2 Tac. nat. 9 1. San. tuen. 12.
2. ad Glauc. 10. 13. Meth. 16. 1. Aph. 22. 4.
Aph. 21. 1. Humor. 1. de Atrab. 6 7. & 3.
nec non alia loca.

Hæc sententia apud plerosque om-
nes, non Medicos tantum, sed & Phi-
losophos tam est grata & accepta, ut
nefas pene sit contra hisse. Sed enim
cum Natura ipsa inclamet omnes alta
voce, jubeatque & velit, ut se, genium-
que suum sequantur: ignavi fuerit, de-
missis auriculis, ovium ad instar, sequi
arierem suum cum balatu.

Arabibus video hoc tribui, Lienem
esse factum ad refrigerium cordis. Memi-
nis

nit Vesal. Bonamicus, Massaria, alii.

In hac varietate quid faciendum est? De Philosophi officio non dicam, ne videar πολυπραγμοειν. Certe, tanto, honestius est Medico diligenter in hæc acquirere: quanto inhonestius est negligere. Quid enim? Promittit Medicus se velle & posse restituere lieni actionem suam: &, quæ sit actio illa, ignoret?

De instrumentis coctionis servientibus.

CAP. III.

N hujus itaque possessionem, ut venire possit, hinc videtur sumendum esse orationis exordium.

Instrumenta coctionis seu nutritionis necessario requirebant duo, Alterum, ut *multa* essent, Alterum, ut ea ipsa *genera diversa*, ceu pulcre ratiocinatur Gal. 1. Fac. nat. 10.

Multa. Cum enim actio facultatis nutri-

nutricis sit assimilatio; fieri autem non possit, ut assimilentur, mutenturque in se invicem ulla, nisi societatem, cognitionemque in qualitatibus inter se habeant: non quodvis animal nutritur cibo quovis, nec illo protinus. Sed nec in uno eodemque animali sit nutritio, nisi post aliquam multas alterationes, plures, pauciores, pro diversitate partium nutriendarum. Ut enim flavum fiat rubrum, & contra rubrum flavum: unica & simplex forte satis est alteratio. At, ut album fiat nigrum, & contra: opus est alterationibus intermediis plurimis. v. g. Ex pane, qui albus est, ut fiat sanguis, qui ruber est: profecto non sufficit una alteratio, sed oportet paulatim & per vices deponat alborem, eodemque modo acquirat ruborem. Rursum, Ex sanguine, qui ruber est, ut fiat os, quod album est: profecto non est satis semel alterari sanguinem, leviterque, sed multoties & per intimam substantiam, donec & dealbetur satis & incrassetur. Quomobrem opus habuit animal instrumentis plurimis, quorum singula præstarent alterationes singulas, quæque semper mutuo se exciperent, donec ex cibo dissimilimo fiat alimentum quam simillimum

limum. Nullum enim perfectum & magnum opus repente fit, & una aggressione, totamque suam expolitionem ab uno instrumento accipere potest, inquit idem Gal. 6. Sent. Hipp. & Plat. 6. Quivis autem intelligit, tanto maiorem instrumentorum copiam requiri, quanto animal ipsum perfectius est, ut jam ante dixi.

Diversa. Cum enim alimentum, per os assumptum sæpe una cum partibus vere alimentariis, multas habeat partes à natura partium nutriendarum alienas; & vero illæ secerni omnino debeant, antequam quidquam fiat: debuerunt adesse, non illa tantum, quæ coquunt, sed & quæ excrementa excipiant, & extra corpus abducant v. g. herbæ pleræque omnes, uno verbo, gramen, quo veterina aluntur, si ad hominem compares, merum est excrementum, ideo homo nutriri illo non potest. Raphanus potest nutrire, sed, quod illius nutrit, valde paucum est, multum contra, quod excrementosum. Caro bubula, agnina, &c. potest nutrire; sed quod illius nutrit, plurimum, exiguum contra, quod excrementosum est. Ergo ut ablegari possit è corpore, si forte contingat accipi aliquid

liquid prorsus inutile ; ut etiam illud
heterogeneum , quod in iis , quæ vere
nutriunt , inutile est : debuerunt esse
instrumenta , non tantum multa , sed
& genere diversa. Hinc idem Gal. 6.
Ex. Anat. 2. §. us. part. 14. alia dicit esse
facta prima ratione , alia secunda , alia
tertia. Prima , quæ coctioni serviunt : se-
cunda , quæ recipiendis excrementis : ter-
tia , quæ iisdem expurgandis. Hæc licet
ex Aristotele ad numerum binarium
redigere. Cum enim 3 *part. 7. per acci-*
dens dicit illa esse , quæ excrementa
colligunt & abducunt : per se esse illa
præsupponit , quæ coctioni dicata sunt
Nec fit id invito Gal. Cum enim 9. *κ.*
τόπ. 2. docet, Lienem juvare corpus per
accidens , quatenus excrementum ab-
ducit : dici potest , exemplariter loqui.
Quare si omnia talia sunt per acci-
dens : per se fuerint illa , quæ coquunt.

In utro ordine sit lien.

CAP. IV.

Quo igitur pertinet lien noster? Si Gal. audiamus non tantum loco jam citato, sed aliis omnibus, simpliciter est *per accidens*, quemadmodum etiam vesica fellea, cui ex adverso respondet de ipsius mente.

Apud Aristotelem non ita. Is enim, quia intuetur, non hominem solum, ut Gal. sed omne animal: dicere quidem potest, Lien animali simpliciter accidit quia datur animal quoddam, quod lienem non habet. Ideo non est ex rebus, quæ animalitatis essentiam ingrediuntur, ut de testibus loquitur Averroës, Ita vesica fellea simpliciter est *per accidens*, quia, ut Philosophus 2. *Hist.* 15. & Gal. ipse 4. *us. part.* 12. docet, non in omnibus animalibus est, Vide Rondel. 3. *pisc.* 19. & in quibus non est, pori bilarii recta ab hepate ad intestinum duodenum pergunt, effunduntque in illud, excrementum suum. Ita, *Renēs & vesica*

fica urinaria simpliciter sunt per acci-
dens : quia , ut 2. Hist. 16. docetur, O-
vipara iis destituuntur. Quamobrem 3.
Part. 7. ait : ὁ σπλῆν κατὰ συμβεβηκὸς ἐξ
ἀνάγκης ὑπάρχει τοῖς ἔχουσιν, ὥσπερ τὰ πε-
ριτῶματα, τὰ ἐν κοιλίᾳ, καὶ περὶ τὴν κύ-
σιν. Quo loci cum Gaza omiserit illud
τοῖς ἔχουσιν : introduxit maximam ob-
scuritatem. Quomodo enim in iis, in
quibus non est, dici potest, vel per se es-
se, vel per accidens? Neque morari de-
bet quemquam, quod ibidem non di-
cit, διόπερ ἐκλείπει ἐν πσιν : sed, διόπερ ἐκ-
λείπει ἐν ᾧ τὸ μέγεθος. Verisimile enim
est, loqui illum, non de alia magnitudi-
ne, quam de qua dixerat paulo ante, τοῖς
μὴ ἐξ ἀνάγκης ἔχουσιν, πᾶ μὲν μικρὸς ἐστίν, ὥσ-
περ σημεία χεῖρ. Et mox : οἷς ὀλίγη
δείπλωσις γίνεται, τὰ μὲν μέγαν ἔχει, τὰ δὲ
σημεία χεῖρ. Et 2. Hist. 15. τὰ πολλὰ
τῶν ὀλοκύντων, μικρὸν ἔχει τὸν, σπλῆνα
ἔτας, ὥςτε λαμβάνειν ὀλίγας τὴν αἵθυσιν.
Hæc autem magnitudo cum non sit
illa, quæ requiritur in liene, ut sit lien,
hoc est, ut possit præesse officio illi,
quod à Philosopho lienī tribuitur: quis
non permittat, Lienem tam exilem,
qui usum lienis non implet, ne dici
quidem lienem, nisi ὁμωνύμως, quo
modo, inquam, oculus eburneus est

oculus? Et lien, *inquā*, & dicitur, sed
 habet alium usum, servis unitati natu-
 ræ, ideoque non est prorsus sine usu.
Resp. Usus ille, *servire unitati*, est alic-
 nus ab usu illo, de quo in doctrina de
 usu partium. Revera autem adjicit op-
 positum. Servire enim unitati, quod
 ille ait, *σημείον ἔχειν* esse, est idem cum
 eo, non esse; quod dicitur. Usus enim
 complet heic substantiam rei. Quid
 multa? *τοῖς ἔχουσιν* quid opponitur?
 Certe *τοῖς μὴ ἔχουσιν*. Quidni ergo dicere
 liceat, Ideo in quibusdam non est; &
 ita denique concludere, *Lienem esse*
ideo per accidens, quia in quibusdam desit?

Quod ne novum videatur tibi, audi
 Arist. 2. *Hist.* 15. paulò ante modò alla-
 ra. Cum enim dixisset, *Hepar esse in o-*
mnibus sanguinis: Subdit, *Lien est in ple-*
riusq; omnibus sanguineis. Heic, annon
τοῖς ἔχουσιν opponit *τοῖς μὴ ἔχουσιν*? Et tamen
 in seq. ait de iis, de quibus dixerat non
 habere, *Tam exiguum esse in lienem, ut*
non omnes illum observent. Et quia reve-
 ra est in natura, quædam non habent
 lienem: cur non dicam quod res est?

Verum, quo trahit me *φιλονεικία* tua?
 Dicere, inquam, potest Aristoteles,
 Lienem esse simpliciter per accidens,
 quando nimirum intuetur *genus*, seu
 eorum ambitum animalium. At quando

intuetur *speciem*, animal quoddam, v.g. hominem, qui lienem habet, non potest id dicere, quamvis Gal. possit. Huic enim, quia trahit merum, quale etiam, vesica fellea, excrementum: jure omni est in earum partium censu, quæ simpliciter sunt per accidens. Aristoteli autem, quia trahit excrementum non merum, sed quod coctione subsecutura ad frugem aliquam pervenire potest: non est prorsus in illo numero. Nimirum, vox *excrementi* est *ἐμῶν μόνον*, non tantum quia aliud est utile, aliud inutile, sed quia ipsum etiam inutile, non habet eandem prorsus naturam. Modo enim significat id, quod eandem perfectionem cum eo, cujus excrementum est, vel adipisci non potuit, vel adeptum tueri non potuit: Modo id, quod quoquo modo adipisci potest, nondum tamen est adeptum. Non in prima igitur significatione, quomodo Gal. sed in secunda, quomodo Aristot. accipit, audire oportet excrementum, cum dicitur, Lienem trahere excrementum. Expresse enim Aristot. ait, *Lienem coquere excrementum suum*, quod de alvo aut vesica non dicit.

An heic τὸν συμβεβηκός abusive dicitur pro διὰ καὶ? Philosophus enim

renes adesse ait, ὅτι ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ
τὸ δὲ καλῶς ἐνεκεν. Et revera partes
illæ omnes, quæ abducunt excremen-
ta, sunt necessariae animali, non ad co-
ctionem, quæ per se quæritur, sed ad
excrementorum separationem, quæ
propter aliud, propter coctionem, ut
illa sit melior. Tale quid videtur etiam
deduci posse ex 1. Gen. 4. 5. 6. qua de u-
su testium.

Videant hæc & considerent illi, qui
pro maximo habent absurdo, *Partem*
aliquam dici esse per accidens. Ut enim
jam amoveam Aristotelem, Gal. ipse
9. x. τόπ. 2. id dicit, ceu patet ex allatis.
Videant etiam illi, qui audent ob id ip-
sum sociare Philosophum nostrum cum
Erasistrato, quasi in hujus schola didi-
cerit. Quod ipsum præterquam quod
σφάλμα χρονικόν est ingens: arguit ho-
minem in lectione Aristotelis hospite-
tem. Sed ut in viam redeam.

An, quemadmodum hepar & lien
ἐπαμφοτερίζουσιν inter viscera μονοφυῆ
καὶ διφυῆ quod Aristoteles sæpe jam lau-
dato 3. part. 7. docet: ita lien, in iis, in
quibus est, ἐπαμφοτερίζει inter ea in-
strumenta, quæ sunt per se, & quæ per
accidens, aut, si ita vis, per aliud? Nam
quatenus trahit excrementum quoddam:
catenus

atenus per accidens est. Sed quatenus
trahit excrementum tale, quod coctio-
nem admittit: eatenus per se est. Hinc
 ibidem dicitur νόθον ἤπαρ. Facit enim,
 quod facit hepar: sed in materia igno-
 biliori. Quo fit, ut & ipsum faciat san-
 guinem, deponatque sanguinis ex-
 crementum quoddam, perinde ut he-
 par: sed sanguinem, neque tam
 bonum, neque tam multum. Ean-
 dem ob causam cap. 4. præcedenti di-
 citur ἀντίζυγον τῷ ἡπατι, non tan-
 tum propter locum, sed & propter offi-
 cium. Facit enim, quod hepar facit:
 sed non eadem utitur sollicitate, qua re-
 liqua ἀντίζυγα. Ren. v. g. sinister facit
 tantum, quantum dexter, & sic de aliis.
 Hoc videtur sibi voluisse Philosophus
 illis verbis, *Naturam fecisse αὐτὸ ἐνὸς δύο,*
ὡς ἀπληροῦς ἔχοντα φύσιν Quod ipsum
 notare jubeo illos, qui ostensa multi-
 plici, ut putant, lienis ab hepate, diffe-
 rentia, ostendisse se putant, lienem non
 posse sanguificare. Non enim habent
 μίαν φύσιν, ut renes, quos modo no-
 minavi, sed ὡς ἀπληροῦς, talem certe,
 quæ sanguificationi sit idonea. Hanc
 ipsam viciniam expressit illis etiam ver-
 bis, *ἀλλὰ τὸ πλὴν θέσιν ἔχον, τὸ ἡπαρ δὲ τοῖς*
δεξιotoῖς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἀπλῶς γέγονε φύ-

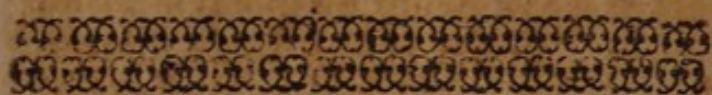
οὐκ, ὥς ἀναγκαῖον μὴ πῶς, μὴ λίαν δὲ
 πᾶσι τοῖς ζῴοις. *Quali dicere voluisset,*
Lien in sinistris, oppositus quidem est
hepati in dextris, sed ita ut necessarius
sit non omnibus animalibus. Quamo-
brem statim etiam subjungit, In quibus
lien necessarius non erat, in iis hepar est
διμερὲς, cujus altera & major pars in dex-
tris est, altera & minor in sinistris. Et
hoc inculcat etiam 2. Hist. 17. Quo mo-
do intelligere oportet, quod de jeci-
noribus quorundam animalium dici-
tur, apud Philosophum utroque jam
citato loco, Plin. l. 11. 37. Gell. 16. Noct.
15. Athenæ 9. Deipnosoph.

Hec scire desiderat animus huma-
 nus duo: 1. *qua animalia in universo*
lienem habeant? 2. *Cur homo inter alia*
habeat?

Respondi jam supra ex 3. part. 4. τὰ
 πάλιν ἀπὸ κενώμα, id est, absolutissi-
 ma & perfectissima animalia habere.
 Hæc enim, ut ibi quoque dictum est,
 quia magnum habent instrumentorum
 omnium apparatus, & ideo alimento
 indigent valde elaborato; ut omnibus
 sufficere possit: opus habuerunt mag-
 no etiam concoctoriorum instrumen-
 torum apparatu. Talia fere, ut ex c. 7.
 seq. discitur, pulmonem habent mag-
 num

num & sanguineum, ob quem multum bibunt, ut fiat chylus valde dilutus. Quo fit, ut cum solum hepar non sufficiat coquendo chylo tam liquido, additus sit lien, qui suscipit partem operis, abducendo crudiores & limosiores chyli partem, coque faciendo, quo hepar facit suo chylo. Eadem ventriculum habent membranaceum, qui chylum non satis feliciter concoquit. Contra, quæ lienem non habent, pulmonem habent exiguum & exsanguem: vicissim autem κοιλίαν θερμὴν, ventriculum fervidum, ut recte Gaza, quia carneum, ut aves omnes. Quo fit, ut cum parum bibant, ventriculus etiam optime conficiat chylum: non opus sit ullatenus liene. Ex his intelligitur alterum, Nempe, homo habet lienem, quia & pulmonem habet calidum, sanguineumque, & ventriculum membranaceum.

Jam, quia inclinatum est in sententiam Aristotelis, superest, ut proponatur & examinetur. Habet autem hanc 3. part. 7. his verbis: ὁ πολλὴν ἀντισπαρὴν τῆς κοιλίας τὰς ἐκμάδας τὰς πλείους, καὶ δυνάμει συμπίπτει, αἱματώδης ὢν.

*Nuda verborum Aristotelis
explicatio.*

CAP. V.

Οσπλῶ ἀντισπᾶ Lien divertit
ait Gaza, & attrahit, Hec αὖ
ἡσπασις ut intelligatur, oportet
ex Anatomicis exercitiis
id repetere. Vena, quæ ibi est, ubi sunt
αἱ καλέμεναι πόλαι 7. Hist. 8. statim at-
que excidit hepate, ut loquuntur, divi-
ditur in duos ramos insignes, quorum
alter, qui inferior est, & dexter, Mesen-
tericus dicitur, quia ad Mesentericum &
intestina abit, inque ea totus pene con-
sumitur: alter, qui superior est, & fini-
ster, Splenicus dicitur, quia maximam
partem τὴν εἰς τὸν σπλῆνα, καὶ ἀφανίζε-
ται τὰ ἐπ' αὐτῇ φλεβία εἰς τὸν, 3. Hist.
4. Ille, ubi, quem debuit ex intestinis
traxit chylum; & jam in eo est, ut per
dictas portas introducat in hepar: su-
pervenit. Hic, & partem ejus ἀντισπᾶ,
quod intelligo ego, rapit sinistrorsum.
Hoc loco emergit dubium tale Cum
Natu-

Naturę perpetuum studium sit conjun-
gendi venas cum arteriis; & vero hec
etiam observatum sit idem: annon
quemadmodum venę trahunt chylum,
etiam arteriæ trahant? Certe toridem
sunt rami arteriæ magnę, ramis venę
portę attensi, quorū sunt ipsius venę
portę rami. Ut enim agam per *αρωφύ-
σπον*, Cum ramus Mesentericus subdi-
vidatur postea in dextrum & sinistram:
sinistro quidem, secundum omnes di-
visiones respondet Mesenterica arteria
inferior, quę post emulgentes & sper-
maticas existit; dextro autem, pariter
secundum omnes divisiones, responder
Mesenterica arteria superior, quę, si
non eadem radice, certe valde vicina
pullulat cum Cœliacā arteria. Et hæc
est, quę responder ramo Splenico in
omnibus, præterquam in nomine. Ut
enim splenicus, non tantum in sple-
nem, sed & in ventriculum abit; non
appellatur tamen à minori, sed majori
parte: ita Cœliaca non tantum in ven-
triculum, sed & in splenem abit; & dici
debebat, non à minori parte, *Cœliaca*,
sed à majori *Splenica*. Verum, cum no-
minum cura debeat nobis esse exigua,
non refert, Cœliaca, an Splenica vocetur:
modo hoc intelligatur.

N Analogiam, quæ est inter venas & arterias has, persuadere, per Cœliacam non minus fieri *ἐν τῷ πύλινῳ* quam per Splenicum Quod ita accipere oportet. Arteria Mesenterica utraque tot divisionibus hiat ad intestina, quot Mesentericus, subdivisus in dextrum & sinistrum: eadem divisiones suis extremitatibus non minus contingunt chylum, quam venæ Mesenterici: eadem album quid, rubro permixtum [constat autem inter Anatomicos, album id in venis esse chylum; rubrum sanguinem] ad sensum continent. Quid igitur Arteriæ etiam trahant chylum?

Fatetur hoc Gal. 3. Fac. nat. 13. Loquens enim de ventriculo, alimentum in intestina expellente, ait, per tota intestina illud permeare, rapique à vasis quæ ad ea pertinent, plurimum quidem à venis, parum quid autem ab arteriis: ut paulo post probabimus, ait. Id vero fit cap. 14. seq. quo de arteriarum in imo ventre tractione agens, à corde & vicinis venis trahere, ait. Neque enim [addit] Jex intestini & ventre, quæ adeo crassum, graveque nutrimentum in se habent, possunt aliquid, de quo ratio ulla sit habenda, in se transferre, cum prius impleantur levioribus. Et statim: Non est
ergo

ergo mirandum, si ex ventre prorsus exiguum, quantum scilicet exquisitissime est confectum, in arterias venit, conleuiore prius impletas. Et ultimis verbis cap. 15. *Fuerint sane*, inquit, *hæc & iis quæ de arteriis supra diximus, non parua testimonia.* *Vicique enim, qui conveniens stimulus & tenuis est sanguis, eo, qui talis non est, facilius trahentem sequitur.* Itaque, cum, quando dilatantur, halitum, spiritum & tenuem sanguinem trahant: ejus, qui in ventre & intestinis est, succi, aut nihil, aut omnino trahunt per exiguum. Ad hæc loca se refert 4. us. part. 17. cum ait. *Actionum facultates se complexum esse in lib. de fac. nat. veluti & quod officina arteriarum, ad intestina pertingentium, modicum quiddam cibi assumunt, plurimum autem venæ.* Nec quidquam proficit dum dicit, ob gravitatem & crassitatem alimenti intestinalis, ut sic dicam, non esse *ἄξιον λόγου* id quod arteriæ trahunt. Si enim est *περαχύτι*, licet id ipsum sit *παντάπασι περαχύ*, ἢ *παντελὸς ὀλίγοι*: est tamen aliquid, ut dici possit, & dicatur ab ipso *μετ' εὐφῆ*, quamvis ὀλίγη.

Revera autem præter causam extenuat, ignarus quippe, quo deducere deberet, si multum esset, sed non sublevar: *Quæro enim, quo deducat parum illud?*

Ad cor, videtur velle deducere, cum ait, ἀναρτῶς καὶ ὁμαλῶς, exquisite confectum & elaboratum esse id, quod arteria trahunt, ideoque à natura cordis non valde alienum. Nec videtur aliter fieri posse, si consideremus arteriarum semitam. Quo factum est, ut superiori seculo constanter id affirmarit Constantius Varolus, Anatomicus Bononiensis. At vero cum ad initium Aortę res sint valvulę σφραγιστικῆς, quę ingressum ad interiora prohibent, chyli præcipue, ut Piccolom. 2. Lect. 14. 4. Lect. 5. docet ex Hip. l. de corde: non licet id nobis dicere. Accedit alia causa, quę ex eodem Hip. libro affectur, chylum nō esse cordi ἐφύσιν. Sed sit sane illi naturalissimus: manet tamen, *Natura consilium fuit, nolle aliquid ingredi ibi* Hęc ob causam ita fabricata est valvulas, ut dictum est Si itaque aliquid ingreditur tamen, sequetur, Naturam inepte fuisse operosam in eo, quod fecit aliquid, quod usui illi, cui fecit, non satisfacit. O, inquiunt, *natura suum consilium: fuit enim, non ut nihil ingrederetur, sed ne multum: ideo non exacte clauduntur valvula: Inquam ego: unde hoc didicistis? Sed sic sane & hoc. Concedam enim valvulas non exacte claudi: per illas tamen angustias,*

gustias, non potest tantum ingredi, quantum arteriæ tam numerosæ trahunt. Nam & hoc considerandum est, si maxime ita sit, ut Gal. docuit, arterias singulas valde parum trahere: quod ipsum tamen evidenti ratione negari potest, & astrui, plus trahere quam venas, quia cum pulsu trahunt: non tamen parum erit, si conferatur in unum acervum, quod singulæ traxerunt. Sed sit sane vel parum vel multum: quo it illud? In Cor? Nullatenus potest, propter causas allatas.

An confugere nobis licet ad analogiam, & dicere, Quemadmodum, dum Mesentericus vult inferre in hepar chylum totum; non permittit id autem illi Splenicus, qui facit *αἷμα πικρὸν*, ita, dum Mesenterica utraque sursum vehit chylum suum, ut offerat cordi: supervenit Cœliaca seu Splenica, & facit *αἷμα ῥαικρὸν*, priori non dissimilem? Ita enim nos expediemus, ab illa difficultate, quæ diu torfit optimos quosque, Quo eat chylus, ab arteriis attractus, cum ad Cor ire non possit? Huic rei habebimus faventem Aristotelem, qui 4. part. 4. *de Spir.* 5 (modo is liber ipsius est) tam venas quam arterias Mesaraicas ait trahere alimentum

ex intestinis, & deponere ad venas; subintellige, majores, præcipue, quibus partibus adherent ipsi viscera, & stabiliunt, ut supra dictum est.

Subsistis forte heic, quisquis es, & cogitabundus tecum pensitas, *Quomodo non misceatur chylus in Aortam effusus, cum sanguine in eadem contento? Et, quomodo Cœliaca seu Splenica vehat solum chylum?*

Ego vero tibi dico, Non vehit solum chylum, sed sanguini arterioso mistum. Quemadmodum enim Mesaraica una cum chylo vehunt sanguinem, pro sui intestinorumque nutritione: ita Cœliaca sanguinem simul vehit, quo, cum venoso permisto alitur lien, vicinaque partes quædam. Quomodo autem Cœliaca possit allicere omnem chylum, ne ille inquinet sanguinem, in Aorta contentum: intelliges, ubi hoc consideraveris.

Gravitas & levitas naturalis tantum possunt, ut duobus sibi superimpositis invicem vitris, in quorum superiore aqua continetur, in inferiore vinum aqua descendat, vinum ascendat ita, ut neque in aqua vinum, neque in vino aquam animadvertas. Et non possint tantum corpora nostra, in quibus, propter nobi-

nobilioris animæ præsentiam, omnia
 natu & opera perfectiora sunt, ut loqui-
 tur Paræus? Hunc tu vide l. 10. Chirur-
 gia sua cap. 12. sed præcipue l. 17 cap. 49.
 Adde vero etiam Gal. 3. fac. nat. 13. Hac
 enim de re disputare, huius loci nō est.

Εκ τῆς κοιλίας, Ex ventriculo, Gaza]
 Apud Philosophum 2. part. 3. part. 14.
 1. Gen. 18. 4. Meteorol. 3. & alibi, ἡ ἀνω
 κοιλία dicitur id, quod nobis *ventricu-
 lus*: ἡ κατω κοιλία, *Colum* cum reliquis
 intestinis crassis: quod in medio est u-
 triusque, ἡ μέση. Heic quam κοιλίαν
 intelligat, merito dubites. Nam 1.
 Hist. 17. expresse ait, *Lienem* esse ἀρ-
 pensum τῇ κατω κοιλίᾳ. Et heic dum lo-
 quitur περὶ τῶν περὶ τὴν κοιλίαν, &
 nec non περὶ τῆς σκληρότητος τῆς κοιλίας
 in spleneticis: videtur idem velle. Con-
 tra cum in inferiore ventre sit τὸ ἄχρη-
 σον ἢ δὴ περὶ τὴν κοιλίαν, vacuato jam utili o-
 mni ἐκ τῆς κοιλίας: quomodo veri-
 simile est, lienem inde accipere aliquid?
 Quare Gaza, & plerique alii, intelli-
 gunt de ventre superiore, quem abso-
 lute *ventriculum* dicimus. Qui scilicet
 cum manifeste pugnet cum antedictis,
 non possumus stare cum istis. Quare
 ita dicimus, In prisca & rudiori Ana-
 tomia sæpe plus tribuebatur rationi, quam
 sensui.

sensui. Et quia rationabile erat, τὰς ἐκ-
 μείδων τὰς ἀεικλίας, de quibus jam di-
 cetur, detrudi cum aliis excrementis
 in locum illum inferiorem: scripsit e-
 tiam Aristoteles lienem inde petere.
 Nos autem ex nova & diligenti Ana-
 tomia scimus, Lienē accipere ἐκ τῆς κα-
 λυμμένης per ramos Splenicis Venæ
 Portæ & Arteriæ magnæ, ut dictum est.

Hanc Aristotelis interpretationem,
 non esse novam, patet ex autore *l. de
 us. resp.* qui est inter spurios Gal. Quæ
 verba notare jubeo *Bonamicum*, 1.
Alim. 32. & desistere ab actione, quam
Vesalio intendit. Recensens enim ille A-
 ristotelis de usu lienis sententiam, *Tra-
 here illum*, ait, *succum cibi ab intestinis
 per medium Mesentericum.* Nec refert,
 quis fuerit hic Autor: hoc enim tan-
 tum desideratur, ut doceatur, Non esse
 rem novam, ita interpretari Aristote-
 lem, ut jam interpretati sumus.

Qui autem? Si τῆς κοιλίας vocabu-
 lum accipiatur, non de omni illo, quod
 infra septum est, ut *Bonamicus* 1. *Alim.*
 32. vult, seu de abdomine toto, sed de
 ventriculo una cum omnibus intesti-
 nis, ut sæpe accipit Gal. v. g. 1. *Alim.* 12.
Sent. Hipp. 8. 3. *Caus. sympt.* 2. Quam-
 vis enim in intestinis crassis excremen-
 tum

tum sit fere tantum : annumeratur tamen à veteribus [Aristotelem intelligo 2. part. 3.] instrumentis nutritoriis, ut Gal. ait 5. usq. part. 13.

Τὰς ἰκμάδας] *Vapores*, Gaza : sed male, Bonamico etiam iudice l. c. pejus illi, qui, Interpretibus addicti, σιωάνυμον afferre volentes, *Flatus* dicunt. Neutris enim debetur πῖψις, de qua in hoc ipso vestigio, & alibi sæpe. *Humiditates* igitur seu *humores* vertere oportet, & adstringere ad id, quod χυλὸν speciatim dixerunt Medici. Hunc enim quia indubitato trahit hepar, lien autem est nothum hepar : trahet utique & lien.

Τὰς ἰκμάδας τὰς ὀείσας] Jam enim conjungere oportet, ut plane videatur Quis sit chylus ille, quem lien divertit & attrahit ? Cæterum, ut ibi : ita hic quoque Gaza cespitat. τὸ ὀείσδον enim *vacans* vertit, quod alii in *vagans* transmutarunt, nisi librariorum culpa id factum est. Licet enim, quod ὀείσδον est, vacet, quod est, inutile sit, & de excrementi natura ; novum tamen est, & lectoris animum aliorsum ducit. Quando igitur Gaza ipse τὸ ὀείσδον ὑπὲρ τὸ ὀείτλημα libenter interpretatur excrementum, & excrementosum : cur heic sine causa muginatur, ut veteri utar

voca-

vocabulo? Quamobrem *inquādes* *περὶ τούτου* jam erunt *humores excrementitii*, aut, ut proprius dicam, *chylus excrementitius*.

Tò *excrementum* autem quia est τὸν *περὶ τούτου* cuius excrementum est id, quod lien trahit? Hepatis. Sed quomodo? Hoc nempe. Cum animalia, quæ lienem habent, dicta sint duo habere, pulmonem calidum, sitis multæ causam, & ventriculū membranaceum, concoctionis deterioris [præsertim, cum sit chylus tam liquidus] signum: non potest non chylus esse valde *ἐντεννός*, putate, ut multæ ibi sint partes alienæ à natura sanguinis, quem natura intendit. *Hepar* igitur, quia sanguineum est eximie, trahit ex chylo id duntaxat, quod sibi analogum est, videlicet, quod maxime sanguineum est, quodque [ut explicatius dicam] maxime temperatum est, mistis ad unguem quatuor elementis inter se. Quod autem relinquit, quod in copia etiam minus est, jam excrementum ipsius est. Id vero non potest non valde liquidum fluidumque esse, ammistis sedibus terrenis non paucis, quas hepar negligat. Hoc totum ne ibi stagnet, periculumq; aliquod creet animali; & vero, ne

natur

natura videatur esse parum petita 2. Gen. 6. rei familiaris, deferendo aliquid, & negligendo, ex quo corpus sentire possit commodum: Lien ante ipsas portas accipit, & trahit ad se, quippe sibi analogum. ὕγρὸς enim est lien, 3. part. 7. ideo delectatur aqua. σπογγοειδὴς καὶ μὲνός, κοιλός τε est idem, 1. de Morb. 4. us. part. 15. & in Timao: ideo fecem terrenam & crassam facilius imbibit.

Hæc causa fuit Hipp. 7. Cur modo ὕδωρ appellarit, modo μέλαν, ἢ μέλαινα χολλῶ? Illud quidem, à prædominio aquæ, quæ in Melancholicis omnibus exuberat, ut patebit ex dicendis: Hoc autem à terreo limo, qui niger est, ob ἰμπύρεσμα, de quo infra. Ex tali autem chylo fit necessario talis sanguis, qualis dictus est ex Hipp. Ichorosus & tenuis. Is vero præcipue evidens est in Melancholicis, ut infra quoque dicitur.

Dicis, sed unde scis, Hippocratem & Aristotelem locutum esse de eadem re? Inde, quia uterque, non eodem tantum modo loquitur, sed etiam eodem utitur argumentandi genere. Aristoteles enim sanguinem ἰχωροειδῆ καὶ λεπτόν, Hipp. dictum, vocat ὕδαρῆ, ut supra dictum est. Aristoteles etiam utitur eodem

N
 eodem argumento, à statu præter natura-
 turam petito, ad statum secundum natura-
 turam. Si, vult dicere 3. part. 7. splen
 male affectus potest facere, ut alvus
 vel dura sit, vel sicca: utique splen bene
 affectus idem potest. Facit autem re-
 mittendo aut alio mittendo humidita-
 tes, quas ex intestinis traxit. Cæterum
 de sensu huius loci infra.

Quid? si dicam, Melancholiam Ga-
 leni esse eandem cum utroque (Hipp.
 & Aristotelis) excremento. Videri e-
 nim vult Gal. quamvis loci supra illati
 aliud persuadeant, Melancholiam suam
 esse eandem cum Melancholia Hippo-
 cratica. At hæc cum Aristotelica est
 eadem. Ergo. Præterea Gal. ex sua
 Melancholia facit sanguinem λεπτόν, &
 μέλας, ut indicatum jam fuit. Is au-
 tem an & quomodo differat ab icho-
 roso tenuique Hipp. itemque aquoso
 Aristotelis, dicage?

Καὶ δύναται συμπέπτην] Explicat
 Philosophus, De quali excremento
 tibi sit sermo? Non tali, quod prorsus
 est inutile, omnemque respuit nitorem
 adeo ut præstet quam ocysime è cor-
 pore pelli: sed tali, quod admittit
 etiam aliquam Naturæ diligentiam.
 Oportet autem explicare hæc ex iis,

quæ

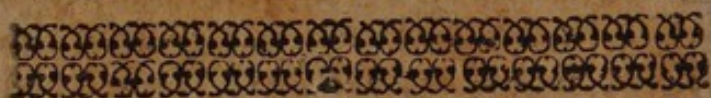
quæ paullo ante dixit Philosophus.
 τὸ ἥπιον καὶ ὁ πολλὸν βοηθεῖ πρὸς τὴν πέψιν
 τῆς τροφῆς. Ἐν γὰρ καὶ ὁ ὄντα, θερμὸν ἔχει
 πύον. Ideo ultimo superaddit.

Αἵματι δὲ ὧν) Quo ipso refutatur
Accorambonius, qui *Notis in hunc locum*
 exponit τὸ συμπέπτεον ex Gal. de excre-
 menti melancholici abductione. Si e-
 nim hoc ita esset, & alvus & vesica dici
 possent συμπέπειν Apud Aristotelem.
 At non possunt, propter hanc causam.
 Ἐν γὰρ καὶ enim non sunt, ἢ αἵματι δὲ.

Intelligitur hinc etiam, *Albertum*
Magnum non posse τὸ συμπέπτεον expli-
 care de adjumento concoctionis, quod
 lien præstat ventriculo. Non tantum
 enim integer contextus ostendit. Ari-
 stotelem loqui de coctione lienis propria:
 sed & ratio addita evincit. Adjumen-
 tum etiam illud præstant quædam non
 sanguinea, ceu de omento doceri po-
 test ex 4. part. 3 καὶ ἀχρεῖται, inquit ἡ φύ-
 σις αὐτῶν, πρὸς τὴν δὲ πέψιν τῆς τροφῆς.
 ὅπως ῥᾶον πέπει καὶ θάσσον τὴν τροφήν πρὸς
 ζῶα. Quibus ex verbis forte etiam hoc
 colligi potest, Aristotelem de adjumen-
 to illo aliter loqui, quam de ipsa acti-
 one. Subdit enim, etiam τὸ πρὸς αἵματι
 ῥυτον ἥπαρ habere hunc abusum. Care-
 rum, quod præter omentum reliqua
 viscera.

viscera etiam sint ventriculo *ὅλον* *ἑπ-*
αισπασα, quasi *foculi quidam*, pulcre do-
cet Gal. 3. *Fac. nat. 7. us. part. 7. 8. & 9.*

Consentit huic *Talentionius* 3. *Re-*
condit. 20. fol. 45. ult. 4. us. p. 7.

Mens Aristotelis repetita ad-
dita explicatione ex Natura
libro.

CAP. VI.

Ligo hoc vult denique Phi-
losophus. Lien trahit chyli
partem illam, quæ hepatis
analogam non est, & ex eo san-
guinem facit, adeoque cum hepate est
officina sanguinis, quem *venosum* di-
cunt Medici. Tamen *Lienis* non est ea
felicitas, quæ *hepatis*. Hoc enim cum
sanguinem facit multum, eumque bo-
num & laudabilem, ex chylo quippe
bono & laudabili: ille sanguinem facit
paucum, & non usque adeo bonum, vi-
tio, non tam substantiæ frigidioris [quod
Vall. vult] quam materiæ. Est autem
sanguis ille, uno verbo, tenuis &
aqueus.

Hæc

Hæc lienis actio quia est coctio quedam; in omni autem coctione fit separatio utilis ab inutili: non potest non hæc etiam fieri tale quid.

Visile igitur quod est, vertit lien in alimentum tam proprium, quam partium quarundam vicinarum, cum quibus per vasa societatem habet, v. g. omenti, mesenterii, intestini tenuis, coli, ventriculi, &c.

Inutile, quia valde heterogenes est, aqueum quippe & terreum, pro ratione videlicet, utriusque huius elementi prædominantis, necessario vacuat per vias convenientes.

Quod enim *aqueum* est, vel ad alvum deponit, vel ad renes, & vesicam vel in habitum corporis, vel denique in ventriculum.

Quod *terreum* est, ob gravitatem suam deorsum it per vasa ad anum ductentia, & vel cum, vel sine alvi excrementis vacuatur.

Utriusque huius [ut sic dicam] excrementi vacuatio ubi non succedit, morbi fiunt, in quibus neque omnia symptomata sunt à crassis humoribus, neque omnia à tenuibus; prævalent autem modo hæc, modo illa, Omnes autem sunt contumaces parumque in illis curandis proficiunt Medici.

Hæc

Hæc est *ὑποπόσις* totius negotii. Quod ut ne quem ob exilitatem fugiat: oportet [& id imitatione Aristotelis] idem *Ἀποπνέω Ἀναγκαῖον*, beneficio accepto à Recentioribus, non Anatomicis tantum, sed & practicis.

Lienem trahere chylum.

CAP. VII.

Hic demùm est arx causæ, in quâ oppugnandâ quàm sæpius agant quidam, videamus obiter. Methodus hæc est, Afferantur probationes: refutentur, quæ obstant. Illud ubi ritè factum est: hoc nullo negotio perfici potest. Hoc non observato, quidam magni nominis Medicus & Philosophus probabilem quidem ait sententiã meam [quem tamen non nominat] esse: non deferendum tamen esse. Atqui, ò talis, si Aristotelis causa tam bona est, ut relictis Gal. castris ad Arist. jueris: cur vis respondere ad argumenta mea? Omnis contradictionis non nisi altera pars vera est:

ra est : quare ? Quia veritas non nisi una est. Postquam igitur Arist. sententiam amplexus est, quâ fronte audes illi opponere alia argumenta, quæ Analytica jubet refutare ? quo ore novam vocare Arist. opinionem, quæ 500. annis ante Galen. fuit ? Et qualia sunt argumenta ? Straminea, & planè indigna, in quibus tempus teras. Quare dico, Ab Adraſtea victus, & plane prostratus, tamen tenes victorem, ne videre victus. An idem dici debet de illo, qui 12. quidem argumenta affert pro Aristotele, novem autem pro Galeno ? Quis Logicorum progressum hunc te docuit ? Revera hoc hominum genus operose nihil agit. Quem enim fructum capit inde adolescens initiatus ? Ut sit *μελέωρος*, ubi Græci loquuntur. An eodem pertrahi potest ille, qui concedit, Ul. Platerum, quæst. Physiolog. 33. veritatem Aristotelicam proposuisse : me nihil tale præstitisse. An eodem it, qui publice scripserat, me deficere in demonstrationibus ? Est unica demonstratio, quam convelle, si animus tibi in pectore præsens ? Summa, sunt disputatores, quales ex Scaligero descripsi in præf. med.

Hujus rei argumenta partim à ramo

C

venæ

venæ portæ splenico ducuntur, partim ab ipso liene.

Et licet conclusum sit, non tantum venam trahere, sed & arteriam: tamen quia res in vena est clarius, de illa loquar tantum.

I. Igitur argumentum est à *substantia vena portæ*. Quæ venæ eandem substantiæ speciem habent, illæ quoque eandem actionem obtinent; At venæ portæ ramus dexter & sinister eandem substantiæ speciem habent, ad sensum etiam; Ergo. Illa autem actio est, vehere chylum. *Major* probatur ex 6. *Sent. Hipp. & Plat.* 8. ubi dicitur, propriam cujuslibet partis actionem sequi propriam substantiæ partis illius speciem.

Heic, si quis velit alia omniaingere de diversitate rami Mesenterici à ramo splenico, & hujus quidem partem, qua lienem ingreditur, caudam appellare, illius autem, qua hepar, caput; velit etiam de ramis, de caudice seu trunco, de radice non pauca spargere: huic ego dicam, Si vena portæ cum plantis comparari debet, oportet partes cum partibus componere, v. g. Mesaraicas cum radicibus. Cum enim hant alimentum ex intestinis, non
secus

Secus ac radices è terra, 4. part. 4. cum his etiam non cum ramis conferri debent. Hinc sequetur, ut truncus seu caudex dicatur, ramus tantum Mesentericus. Ut enim, postquam ex radicibus, in unum collectis, factus est truncus, dividitur is in ramos aliquot majores, quin rursus in minores, & hi iterum in minimos: ita de vena hac fit.

2. Ducitur à *Rami splenici ortu*, qui est à vena portæ, non autem ab hepate.

Hoc melius intelligitur ex antithesi Galenica. Ramus hic non potest vehere excrementum id, quod Gal. nobis pingit. Ipsomet enim dicente, Coctio fit, non in portis hepatis, sed in hepate ipso. At ramus hic substantiam hepatis ne forinsecus quidem attingit. Non solum autem attingere debebat, sed & substantiam ipsius ingredi, siquidem eandem rationem cum poris choledochis habet. Et ingredi, non uno stomacho tam lato, ut ipse describit splenicum 3. us. part. 6. sed non secus a. in vesica, quæ de sensu Gal. est *artificiosæ* lienis, poris multis & angustis, per substantiam hepatis quaqueaversum dispersis, ut terra hæc ex omnibus hepatis angulis conquiri possit, & cogi denique in unum, quemadmodum fit de bile.

N Quod quia non est, jam illi debent dicere, vel sponte sua, vel hepate expellente ire excrementum hoc ad lienem, liene interim otioso. Ego vero non puto, illos quidquam horum dicturos. *Non primum*, ne demant Naturæ imperium suum. *Non secundum*, ne cum malo expellatur bonum. *Non tertium*, ne lienem orbent facultate illa quam omnes aliæ partes habent, attrahendi sua,

Iisdem difficultatibus urgentur, qui ex 4. *us. p. 15. 5. us. part. 6. 6. Loc. aff. 1.* ita pingunt Gal. sententiam, quasi voluerit, Lienem trahere non merum excrementum, sed bono sanguini permistum, quia non secus ac renes trahat per amplum orificium. Hoc enim dum dicunt, dicere etiam debent, Lienem, ut Renes, separare raptum ab excremento sanguinem suum. At vero cum dicunt, sanguinem, in hepate factum, in lienae denuo fieri: dicunt, quod per renum naturam fieri non potest puta ut sanguis maneat. Quid autem? Gal. ipse 4. *us. part* docet, *Lienem per se facere sanguinem, non factum accipere.*

Sub hac nube latent, ni fallor, illi, qui dicunt, Lienem non facere, sed perficere sanguinem, Intellego enim per-

perfectiorem, ut sanguis fiat aptus alendo lieni: Ipsimet enim dicunt, Lienem nutriri, non crasso illo, quod trahit, sed tenuiori. At vero cum comparant perfectiorem hanc cum perfectione illa, quam cor tribuit sanguini, longius abeunt, quam unde reditus illis concedi possit.

Hinc ita infero, *Splenicus trahit id, quod exortu suo contingit, Ad contingit chylum. Ergo.*

3. Argumentum petitur, *ab ejusdem rami progressu.* Dividitur enim statim in ramos multos, quorum plurimi in ventriculum feruntur: quos si ramis Mesentericis compares, non inepti dixeris, esse utrorumque idem officium. Una enim origo & una substantia designat unam actionem.

Hi rami quomodo possunt vehere excrementum Galenicum, cum in ventriculo generari ne per somnium quidem dixerit quispiam? Quin chylum vehere, concedit ipse Gal. 4. *usq. part. 1. 7. 8. & 17.*

An propter hos lien est ventriculo proximior quam hepatis, ut video dicere illos, qui negant, medicamenta splenetica proficisci tam longum iter, quam vulgo creditur? Si enim de positu

N
intelligere vellent, essent ineptiores quam ut opus sit verbis. Certe propter hoc maior est consensus ventriculi cum liene, quam cum hepate, & per hos fiunt crebriores sanguinis vomitus, ut Rond. docet *apud Cratonem Conf. 123.* Per hos etiam Card. Cibo apud Valverdam, aliisque omnibus fiunt vomitus illi, quorum mentio fit infra. Eadem est ratio crebriorum ex liene hæmorrhagiarum, de quibus Holl. *in Conc. Com. 1. l. 2. Aph. 21.* quamvis per alia vasa fiant illæ. Et est jam status hic præter naturam, ut bene distinguit Bonamicus.

Sed ut redeam, licet utrumque habeant rami hi, non secus ac Mesaraicæ: tamen, quemadmodum hæ potiori ratione serviunt chylo, ita illæ ventriculo, cum alimentum fuerunt, sive id ex hepate accipiant, sive ex liene, quod nunc non definio. Hoc ut credam, auctoritas facit summi Anatomici, ejusdemque præceptoris mei observandissimi, *D. Hieronymi Fabricii ab Aquapendente.* Hunc enim docere nos meminimus, valde exiguum esse, quod venæ dictæ ex ventriculo trahunt, quam diu Mesaraicæ bene se habent. His autem obstructis, aliam inire viam Naturam,
alie-

alienum non est ab ipsius prudentia.

Et hoc jubeo considerare illos, qui neglecto magno illo stomacho, ut Gal. appellare dixi, urgent venas has tantum exiles, idque auctoritate Hipp. Has si præficere forte volent tractioni excrementi Galenici: non est cur illos moremur. Cum enim longius absint ab hepate, quam ipse stomachus: qui possunt id facere?

4. Argumentum accipitur *ab ejusdem rami in lienem insertionem*. Prorsus enim ut in hepate venæ, in plurimos parvos canales dispescitur qui, ut ibi quoque, per substantiam lienis disseminantur Chylum igitur trahunt, ut hepatis quoque venæ.

At vero si excrementum traherent, debebat id, ut in vesica biliaria, recipi in cavitatem aliquam insignem, qualis in liene nulla est. Tanto magis debebat id autem esse, quanto crassius est hoc excrementum bile. Rursus tanto minus concedi id potest, quanto tenuiora sunt vasa lienis, & cum innumeris arteriis complicata, quæ faciunt denique, ut calor lienis jam sit alius à calore hepatis, possitque dici à Bonamico appropriatus.

Nec me movet, quod Gal. *l. de Atrab.*

9. argumentum à similitudine cum vesica biliaria dictum vocat ridiculum, Quia in quibusdam animalibus vesica illa non fit, licet eadem animalia [Co- staus 4. *Phys. Disq.* nominat equum, mulum, asinū: vide Aristotelem 2. *Hist.* 15. 3. *part.* 12.] non destituantur bile. Non tam enim intueor cavitatem, quæ non est heic, quam texturam vasorum, quæ sunt heic, & quidem cum mole carnea. Cum enim natura facile potuisset cavitatem parare, si pro meraco excremento parasset lienem: neglecto illo, quod facilius est, fecit, quod difficilius est, & quidem id, quod facere solet, ubi coctionem novam & elaborationem spectat.

Si objeceris, pro chylō tam terrestri, opus esse vasis non tam exilibus, ut fibra videantur esse, non vasa: dicam nunc, (dicam autem infra plura) Ita potius esse debere, ut est, non autem ut tute somnias. Chylus enim adeo frigidus debuit concidi in partes minimas, ut omnes illius particulæ contingerentur à colore visceris, coquerenturq; quam diligentissime. Eo ipso fine, ut colligo ex 4. *us. part.* 15. tam multæ sunt heic arteriæ, ut affatim suppeditaretur calor à corde. Quante enim calidior est
fini-

sinister ventriculus dextro : tanto major copia caloris per arterias venit ad lienem, quam per venam eavam ad hepar. Ideo *viscus arteriosum* dicitur lien, 4. *us. part. 15.*

4. Argumentum sumitur à *substantia lienis*. Cum enim non minus sit *παχύχυμα*, quam hepar: cur non & ipsum trahat chylum?

5. Et fieri tractionem lienis, non ab alia ejus parte, quam à carne, docet Galenus conceptis verbis loco jam citato. Quod autem lien trahat, non *χυμὸς μελαγχολικὸς*, id est, ut alibi se explicat, excrementum secundæ concoctionis crassum, quod Melancholiam alias appellat: persuadet.

6. Argumentum, quod est à *positu lienis*. Nam elatissimam quoque, ut jecur, inquit Felicissimus nunc Plate-rus, præceptor meus, ventris inferioris sedem, sub septo proximam, obtinuit. Ut igitur ren oppositus est reni: Ita hepar hepatis. Hoc amplius confirmat.

7. Argumentum, quod pendet à *vasis lienis*, eorumque textura, non valde dissimili texturæ illi, quæ in hepate est de sententia Gal. Quemadmodum enim ibi rami venæ portæ implicantur,

C 5

& per

N & per mutuas *ἀναστροφάς* conjunguntur cum ramis venæ cavæ : ita heic venæ splenica implicita est Arteriæ splenicæ. Ibi autem si factum est propter chyli confectionem : dic mihi, o tu, causam diversitatis, cur heic non sit factum propter eandem causam?

Hoc planissimum facit antithesis. Ubique Natura fabricavit organa pro receptione excrementorum, ibidem etiam cavitatem formavit, in quâ excrementa illa recipiuntur; At in liene non fabricavit Natura cavitatem, in quam excrementum crassum tertiæ coctionis recipi posset; Ergo. *Major* probatur exemplo intestinorum, exemplo vesicæ felleæ; exemplo renum, exemplo vesicæ urinariæ. Confirmatur etiam amplius *αὐτοψία*. Organa jam dicta omnia semper habent in se aliquid excrementi sui, At lien nunquam habet, Ergo. Oportet autem hoc intelligere de puro excremento, qualia sunt in jam dictis organis. Quæ enim comparantur, comparantur secundum idem.

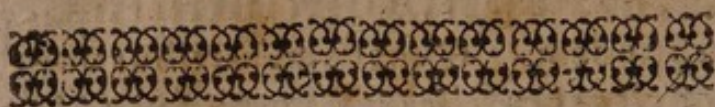
8. Argumentum à *magnitudine visceris* est. Cuilibet parti dedit Natura magnitudinem eam, quæ proprio usui sit accomodata. At hæc lienis magnitudo loquitur potius peculiarem aliquam

quam actionem, quam excrementi receptionem. Quot enim partibus major est vesica fellea? Tricenis forte. At vero, quia excrementum melancholicum est minus copiosum bile, recte Gal. 5. *usq. part. 6.* debebat utique receptaculum etiam esse minus. Rursus lien est minor hepate: quia, ut sæpiusculum jam dictum est, non tantum chyli trahere debuit, quantum hepar trahit.

Neque subleuat heic quidquam distantia loci, & *δυσκινησία* excrementi, quæ duo causatur Gal. *loc. jam cit.*: obstant enim alia omnia, secumque remedium afferunt his incommodis præsentaneum.

9 Argumentum à solertia Naturæ pendet. Cum enim, ceu Gal. docet 8. *usq. p. 10.* ubicunque fieri potest, melius sit duo esse, quàm unum nihil autem heic obstat, quo minus duplex sit hepar: cur Naturæ impingere volumus hanc negligentiae culpam? Hæc mirifice confirmantur per ea, quæ mox c. 10. dicentur de lufib. ejusdem Naturæ.

Lienem

Lienem trahere talem chylum.

CAP. VIII.

SI bene ostensum est in superioribus, Lienem habere illa tantum, quæ propter pulmonem sanguineum bibunt multum, & propter ventriculum membranaceum concoquunt parum, ut postea non sufficiat domando illi chylo unum hepar: fuerit utique ostensum etiam, *lienem chylo illi dicatum esse.*

Verum, cum illa frugalitas possit aliquem tenere suspensum: age videamus *rationes*, quæ cogant nos id fateri, quod res est.

Harum I. est, quam præbet *substantia lienis*. Licet enim carnea sit, perinde ut hepatis: differt tamen caro à carne tantum, quantum chylus à chylo. Chylus enim hepatis quia sanguini est vicinissimus: desiderabat carnem talem, qualem videmus hepar habere. Chylus lienis quia longe abest à natura sanguinis: desiderabat pariter carnem talem, qualem lien habet.

Qua-

Quare non immerito ad lienem transtulerit aliquis jocum; quem de hepate dixisse Medicum quendam, auctor est Gal. 13. *Metb.* 16. Si enim hepar propterea est *lutosum*, quia facile tentatur scirrhis: fuerit profecto lien multo magis *lutosus*, quia facilius tentatur scirrhis, propter nutrimenti, quo utitur, speciem, ut loquitur Gal. *l. c.* quo se refert. 9. *κ. τὸ π.* 2. Nos autem de chylo idem possumus dicere, quod ille de suo nutrimento.

Potest vero ob aliam etiam causam *lutosus* dici, quia *μακρὸς*, rarus est, ut ex Platone dictum est. Autores enim sunt optimi, qui scribunt, Tam raram esse lienem, seu, quod idem esse judico, mollem & lutosum, ut succo crasso facilius esset exitus, & minor obstructio-
num metus.

Confirmat similitudinem, quod Hipp. scribit *l. de aere, aquis, & locis*, N. 8. apud Marinellum, & laudat Gal. 3. *Hum* 4. *Eos, qui habitant loca paludosa, fieri lienosos.* Quia aqua illa lutosa habet *ῥοπλὴν* ad lienem lutosum. Talis locus erat forte Caria, in qua *mortuos ambulare*, dicebat quidam. Strabo 14. Geogr. scribit, Stratonicum citharæ-
dum Canni, urbis Cariae, incolas con-
spica-

picatum, colore admodum viridi, pronūciaſſe Homeri verſum, *Ἰλιάδ' ὅτι
πρὸς φύλλων γένεθ', τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.*

Cum accuſarent illum, quod carperet urbem ut morbidam, Ego, inquit, eam morbidam dicere non auſim, in qua mortui ambulant? De Strabone quodam ſcribit Ælianus, 4. *Var.* lienofum evaſiſſe propter omiſſum exercitium, quo reſumto, redierit cum valetudine in gratiam, ut Olympia vicerit. Vide loca à Taubmanno citata, in *Curcul.* 1. Sc. Migrare certum eſt.

Quin omnem aquam, adeoque omne liquidum, habere momentum ad lienem, confirmat *vetus præceptum, quod jubet lienofos parum bibere.* Meminit hujus Vall. 7. *Epid.* in Eudemo his verbis, *petu vero pauco*, inquit, *uti debere lienofos, & multo plurimum ladi, periclitarique fieri Hydropicos:* res eſt expertiſſima, neque ratio obſcura. Cum enim lien ſit ſpongiæ ſimilis, plurimum aquei liquoris imbibit, atque diſtenditur, obruiturque in eo facile calor, &c. Hinc apud practicos diligentiores [hos inter Mercurialis 3. *conf.* 31] potus

cus in lienosis omni ingenio circumci-
ditur, quemadmodum etiam jufcula.
Et novi ego spleneticos, qui sepe toto
prandio, aut tota coena nihil plane bi-
bunt. Statim enim atque biberunt, sen-
tiunt in sinistro hypochondrio borborygmos
validos, qui non tantum pudorem apud
commensales incutiunt, sed & appetitum
dejiciunt, &c. Vidi etiam hydropicos
ex liene, qui de coctis aperientibus, qui-
bus alios videram mirifice juvari, non
tantum non adjuvabantur, sed & lade-
bantur. At vero cum darem sicca ape-
rientia, cum tantillo liquore, qui posset
deducere, sentiebant se levari.

II. Est, quam dat positum lienis. Non
tantum enim Gal. docet s. us. part. 6.
sed & αὐτοψία ostendit Lienem non
pro fusè directo oppositum esse hepa-
ti, sed decliviori loco Debit autem ita
esse, ut materia tam gravis eo iret faci-
liori semita, ceu colligere est ex 4. us.
part. 4. & 7.

Hanc rem pulcre explicat, quod A-
natomici quidam ajunt, In quibusdam
lienem esse altiorem, in quibusdam de-
pressiorem, semper tamen infra hepar.
Hoc didicerunt ex Hipp 4. Epid. in
constitutione Boreali, 6. Epid. 2. t. 39.
unde

unde ita argumentantur: Si in statu præter naturam lien aliquando ita vergit deorsum, ut tactu deprehendi possit: in iis, qui in latitudine sanitatis declinant ad temperamentum Melancholicum, amplius verget deorsum, quam in iis, qui non inclinant.

Dicis, *hæc sunt à vi plastica, non ab humore.* Resp. Ita quidem est: at cum vis illa formet singulas partes ex materia apta: lien autem non possit non formari ex sanguinis parte terrestriori: verisimile est, gravitatem humoris facere etiam aliquid ad positum.

III. Est, quam affert *figura lienis.* Eodem enim modo, ni erro, licet argumentari, cum lien natura sua sit *μακρός* I. Hist. 17. 4 usq. part. 8 3. prorrh. 52. in quibus abundat Melancholia, erit *μακρότερος*, & fere ad medium abdomen perveniet, detrusus eo iniquitate humoris sui.

An in hoc hominum genere tantum facile propendet lien extra costas nothas, ut tactu deprehendi possit, Molliis, an durus sit? Quare talli necesse est illos, qui ex 6. Loc. aff. 1 subito in omni malo, & in omnibus periculum hoc faciunt Ita autem videtur, Quemadmodum, ut 3. diff. resp. 10. docet Gal. in iis

tan-

tantum lien comprimit diaphragma, in quibus in maximum tumorem attollitur, facitque difficilem ambulationem, quod *Plautinus leno in Curculione* queritur : ita in iis tantum propendet, in quibus plurimum augetur. Fit autem facilius in his, de quibus est sermo.

Dicis, *Et hoc est à vi plastica.* Resp. Non valde nego. Sed tamen video, pterosque omnes statuere, & hepar & lienem esse talia, qualia permittunt illis esse vicinæ partes. Satis enim erat, quoquo modo tegi vasa. Jam ergo heic quoque aliquid potest conditio humoris.

IV. Est, quam suppeditat *superficies lienis*. Non enim [*verba sunt Vesalii*] ut jecoris & renum lævis est, sed obscuris quibusdam & leviter extantibus tuberibus (ad eam fere formam, qua Elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis] inæqualiter extumescere consuevit.

Loquitur autem, non de Melancholico tantum liene, qui procul dubio evidentiissima habet tubera : sed de omni. Signum autem est hoc inæqualis ibi contentæ materiæ, sive illam ante confectionem, sive post consideres.

Hinc responsum sibi petant illi, qui negant,

negant, Melancholicum seu crassum secundæ concoctionis excrementum esse in liene, quod in mortuo animali non apparet. Si enim volunt apparere, ut bilis apparet in vesica fellea: habent, quod volunt. At si, ut Natura voluit in vasis scilicet, non in cavo: jam hinc satis certi esse possunt. At crassa est Melancholia, & cavum requirit? Non requirit. Est enim crassities cum conditionibus illis, de quibus cap. seq. Non requirit etiam propterea, quia Natura non moliebatur ejusmodi abusum aliquem, qualem bilis. Hunc enim ut præstaret, debuit colligi in cavum, è quo deinde *αἷμα* effunderetur. In quibusdam autem si cavum non est, meatus ipse satis amplus est, ut sufficiat illi copiam, quæ abusui suo satis est.

V. Est, quam subministrat *color lienis*. Atro enim & perquam obscuro colore nigricat, inquit idem Vesal. iterum de homine sano loquens. Nam aliorum alius est color.

Sunt autem in ipsis etiam sanis gradus quidam coloris, ut in vestibulo quoque dictum est. Interim lien, si cum hepate conferas, semper minus luculentus est, ut ex 4. *us. part. 15.* [tam in vivis, quam in mortuis] doceri potest.

Obscu-

Obscurum autem seu opacum est à terra crassitie, quam aër penetrare non potest, 5. *Gen. 6.*

VI. Est, quam indicat *sapor lienis*. Est enim in eo [si coquatur, aut affetur, intellige, muteturque ita natura contenti in illo humoris] perspicua acerbitas, inquit Gal. 3. *Alim. 12.* adeo quidem, ut in calidioribus & siccioribus [in his enim res manifestior est] comedi non possit, quod addere licet ex *de Atrab. 7.* Sapor autem acerbus terræ est. 4. *Simpl. 8.*

Acidum esse [dicis] concedo: Acerbum autem nego. Dico ego, 1. Si inter acidum & acerbum is est ordo heic, qui alias in natura est, docente Gal. 4. *Simpl. 8.* acidum ne fuerit quidem, nisi antea acerbum. Ita autem fiet, ut aliquando sit acidum, aliquando acerbum. Hunc ordinem esse, videtur Gal. ipse judicare, cum *σπουδωτέρα* præmittit τῇ *ὀξύτητι*. Sed non sit: dico 2. cum Gal. 4. *simpl. 15.* Acidum & acerbum fere esse simul. Si igitur tam sibi cognati saporibus sunt, quid miri si acidum dicis tu, quod ego acerbum?

Si neque acerbum, neque acidum esse contendis, & experientiam tuam affers: dicam 1. Experientiam forte te fecisse

in vervecibus, vitulis, porcis, aliisque humidioribus, in quibus obscuratur sapor ille. 2. Experientiam tuam esse falsam, quod non habeas gustum tam exercitatum, quam Gal. habuit. Exercitium autem heic etiam valere, discimus ex illis, qui vina prægustant. Quin alium alio plus valere in hoc genere, docemur ab aque potoribus, qui sciunt discernere aquas, quod alii nesciunt. Quid autem si in coctione & præparatione sit peccatum? Cum enim & viscus, & contentus in illo humor parum habeat caloris innati: non indiget etiam magno calore externo, qui acorem inducat. Ut enim vinum Neccaricum facilius acescit, quam Rhenense: ita heic. Quare fieri potest, ut, si diutius aut violentius uratur, exeat omnis acor, quomodo etiam videmus acetum amittere acorem suum.

His, mantissæ loco, accedat, &, si ita videtur VII. rationem conficiat, *Adversarii testimonium*, cujus quantitas sit vis, non dicam heic.

Cum enim 2. fac. nat. 9. quo se refert 4. us. part. 15. docet, *Lienem assumere crassa, eademque elaborare*: quid aliud illum dicere putas, quam Lienem assumere chylum crassum, eumque elaborare?

rare? Crassum enim illud cum sanguis nondum sit [alias non haberet opus elaboratione] quid aliud sit, quam chylus? Is enim in sanguinem: sed tenuem, ut in *de us. part.* docet, elaborari potest. At sanguis crassus, accedente nova elaboratione seu novo calore, tantum abest, ut abeat in sanguinem tenuem, ut scribente Gal 2. *differ febr 9.* & *alibi*, crassior pars, absumta scilicet omni humiditate, in melancholiam, tenuis in bilem faceffat.

Idem cum 9. κ. τόπ. 2. ait, lienem trahere *ἐκ τῆς αἵματι*, ἐξ ἧς ἡ μέλαινα γεννᾶται χολή: quid aliud dicit ab eo, quod dicit Aristoteles? Nisi mavis convinci, illum *ταυτολογεῖν*, Lienem trahere Melancholiam, ut faciat inde Melancholiam.

Idem cum 13 *Met h. 16.* inquit, Lienem ali *ἐκ τῆς παχέως αἵματι*, ὅκα δ᾽ ἀπερ τῆς ἰλὺς ἐστὶ τῆς καθαρωτέρου, καὶ ῥᾶς αὖ γίγνεται μέλαινα χολή: hunc affert mihi sensum, *Alimentum Lienis est ex crasso illo chylō qui est velut limus purioris, ex quo limo facile fit Melancholia.* Hoc nisi das mihi, dicam iterum, illum *ταυτολογεῖν*, Lienem ali Melancholia, ex qua facile fit Melancholia.

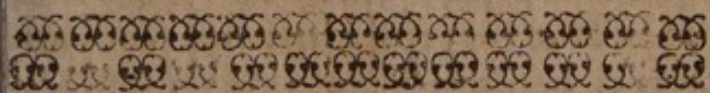
Cæterum, cur his locis non chylum dicat,

dicat, sed sanguinem, cum revera illi sermo sit de chylō : ratio videtur esse, Quod chylus, superato jam ventriculo & intestinis, incipiat inducere aliam naturam, illam videlicet, ad quam naturaliter propendet, sanguinis, inquam, ut Gal. 4. usq. part. 12. explicant omnes.

Breviter, intelligit Galenus per crassa illa & sordida, vel aliquid, quod supra sanguinem est, vel aliquid, quod infra sanguinem est. Non illud: Ait enim, fieri ex illis, non tantum sanguinem, quo lien nutritur, sed & excrementum quoddam sanguinis, quod expurgatur. Ergo hoc. Jam, quod infra sanguinem est, oportet sit alterutrum horum, vel chylus, vel pituita. Pituitam autem vel ventriculi vel hepatis, ad lienem ire, & ibi in sanguinem mutari, nemo unquam vel per somnium dixit. Ergo chylus est crassum illud & sordidum, quod ad lienem amandatur, ut ibi conficiatur, etiam de Galeni sententia.

Cujus ecce tibi verba paulo minus quam Aristotelica. Κατὰ τὴν τῆς αἵματος γένεσιν ὅσον αὐτὸν ἰκανῶς παχὺ καὶ γεῶδες ἐκ τῆς τῶν σιτίων φύσεως ἐν φερόμεν τῇ τροφῇ, μὴ δέξηται τὴν ἐκ τῆς ἐμφύτου δερμασίας ἀποκρίσιν, ὁ σπλῆν ἐῖς αὐτὸν ἔλκει

ἐλκετῶτο Erunt autem propria nobis,
 si ita interpreteris, quod sine violentia
 feceris. Quod attinet negotium sanguifi-
 cationis: Quidquid in cibo assumpto cras-
 sum nimis est & terreum [ubi hoc sub-
 audiendum est: Idipsum non posse non
 habere multum vehiculi, alias de vi-
 scere in viscus ire non posset] ut à ca-
 lore nativo [hepatis] percoqui non possit:
 id trahit ad se lien. Locus est 2. Fac.
 nat. 9. Hæc interpretatio si admittatur,
 jam conciliari potest Gal. sibi ipsi, cum
 lienem nutrirī ait, modò sanguine cras-
 so, ut in Meth. modo tenui, ut in de us.
 p. Et est admittenda tanto magis, quo
 infelicior heic est Peletarius 1. Contrad.
 5. nec non Peramatus 1. de Humor. 29.

*Refutatio quorundam ob-
 jectorum.*

CAP. IX.

Uandoquidem eorum quidā,
 qui de lienis usu accuratius co-
 gitarunt, viderunt quidem,
 lienem ducere aquam, quo-
 sumve

sumve chylum; videre autem noluerunt, lienem cum aqua multum cœni, sordiumque allicere, quod est, *Talem chylum* habere, qualem iam monstravi: operæ precium fuit visum, antequam ulterius catur, removere obstacula illa.

Quantum autem intelligo, *duo sunt*, quæ morantur illos. 1. *Metus obturationis*, 2. *Tenuitas vasorum*. Sed inane est utrumque.

Videntur enim sibi imaginari chyli partes, quas ego cum antiquioribus dico *terrestres*, esse saxum quoddam ingens, cui volvendo opus sit Sisypho: quin bovem Tarentinum, aut bonasum, qui non felicius ingrediatur per fores cuniculi, quam funis nauticus, quem *κάρμιλον* [non *κάρμηλον*] Græci appellant, per foramen acus. At cogitare debebant, Id quod in chylo terrestre est, esse id, quod in alimento terrestre erat. Terra vero in mistura alimenti cum sit redacta in minimas particulas, & cum minimis aliorum elementorum particulis ita unica, & fermentata, si sic loqui possum, ut sensu nullo appareat: quidni fuerit in chyl etiam talis?

Hoc declaro *exemplo*, accepto à cineribus lignorum. Quemadmodum
terra

terra in mistione lignorum tam exquisita est permista cum reliquis elementis, ut non magis occurrat sensibus, quam reliqua: tamen, cum ligna comburuntur, tam non later illa sensum, ut cineres etiam copiosos constituat: ita heic etiam.

Amplius, *exemplo pinguedinũ*. Quemadmodum terra in illis tam latet, ut nemo ostendere illam possit; tamen cum pinguedo uritur, ostendit se satis copiose in fuliginibus: ita heic etiam.

Dum enim alimentum à calore animalis resolvitur in minimas particulas. & tantum non *ἀνασείχεται*: non potest non superesse, quod terreum est, sed in minimorum minoribus particulis.

Jam igitur crassum hoc, neque tam formidolosum est, neque tam superbum, ut; ni pateat amplissima janua, periculum audeat intentare. Quod ut credas, si induci his non potes, accipe etiam hæc alia *ἐκ θεωρίας*.

I. Crassum hoc & terreum pars alimenti est. *τὸ φθὲν δὲ πάντων, ὑγρὸν μᾶλλον*, 1. Gen. 18. *extremo*.

II. Idipsum jam in secunda coctione est, postquam scilicet plurimũ ejus, quodque maxime faculentum est, decisum est.

D

III. Id-

III. Idipsum quod superest, multa aqua perfusum est adeo, ut angustissimis meatibus sit contentum.

IV. Si compares inter se terreum & aqueum, aqueum prædominabitur, adimetque tibi vanum timorem.

V. Terreum iterum tanto est in minori copia, quanto cibi ipsi minus Melancholici sunt, ut sic dicam, individuumque minus ad generationem illius humoris propendet.

VI. Idem non est lentum seu viscidum, sed, quod dicitur, terreum, id est, friabile & pulverulentum.

VII. Idem non est quietum in liene, ut, superveniente materia nova, compingatur ibi quasi cuneo quodam, sed coquitur, quod est, calor pervadit illud totum, & separando utile ab inutilesque deque agit, usque dum habeat perfectionem illam, quam suscipere potest pro conditione sua.

Dicis, *quid sit igitur tandem chilo illo?* Dixi supra, non ex Hipp. tantum, sed & Gal. 4. de us. part. 15. fieri inde sanguinem tenuem, lacti macro, quale est caprillum, similem. Quare cum idem Gal. docet, [6. de aff. 1. & alibi] sanguinem, à liene attractum, esse crassiorrem sanguine hepatis; intelligendus est,

est, quomodo cap. præced. explicavi.

Et hæc unica est ratio liberandi, Galenum quidem τῷ βαρυλαίλαπ, nos autem τῶν βαρκαρδίων nomine.

Quid istuc autem est? videor mihi omni jure dicere posse, Eos, qui tantopere satagunt, ut crassa omnia à liene avertant, esse ipsissimos βαρυλαίλαπας καὶ βαρκαρδίους. excitant enim novas, inauditasque procellas, & præ amore sui, non intelligunt, quæ intellectu facilima sunt. Nimirum, non tantum hæcenus ostendi, vetustissimos quosque admittere crassa: sed & exposui rationes, quibus planum fit, admitti posse.

Age autem, quandoquidem suis rebus tam bene confidunt, ut ne à conviciis quidem abstineant, dicent mihi,

I. Quando aliter fieri non potest, ut non sint in alimento partes quædam terreæ, & ob id crassæ, quas ipsimet appellant Melancholiam; illæ vero non magis nutrire possunt, quam cineres aut fuligo [de quibus nuper] comburi: quid fit illis denique? Hæc profecto illis aqua hæret: & tamen, ne manifeste deprehensos se esse fateantur, non dicunt quidem, nihil superesse post exactam succi in liene coctionem,

N
attenuationemque, quod Magnum
quendam virum dicere, valde miror;
sed dicunt, Melancholiam esse vena-
rum excrementum, & vacuari per E-
mulgentes, adeoque præbere materiam
Sedimentis urinarum. Hoc cum no-
vum sit, neque ulla ratione probatum,
confirmatumque: quin imò contrà sen-
sum, qui ait, Contenta in S. N. se ha-
bentibus esse alba, cum Melancholia sit
nigra, ipsorummet indicio: eadem fa-
cilitate rejicitur, qua datur. Interim,
ne nihil prorsus dixisse videantur, Ber-
truccium allegant, Collectorii sui tract.
6. sect. 3. c. 3. At vero Bertruccius tam
non favet huic rei, quam pituita non est
melancholia. Id autem ex toto contex-
tu cognoscere est, quem non allego, ne
frustra sim copiosus. Jam igitur illi non
possunt ostendere alterum seu crassum
secundæ coctionis excrementum: ego
autem possum.

II. Quando certum est, & quoti-
diana experientia Medicorum confir-
matum, Lienem, quamvis ideo factum
rarum, ne facile obstrueretur, tamen
maxime obnoxium esse obstructioni-
bus, idque ob causam, supra ex Gal.
allegatam: quæ possit ejus rei ratio red-
di, si mera aqua ad lienem it? Sed cal-
citrant,

citrant, *Tubi non sunt idonei* : Immo vero sunt. Ramus enim ipse splenicus an non satis patet ? Venæ etiam & arteriæ, per substantiam lienis dispersæ, an non numero complent, quod in magnitudine ipsis deest ? Neque vero etiam magnitudo tam est nullius momenti, ut ipsi putant, quod stylum non admittant : non enim semper necessaria est tanta capacitas, quæ stylo satis sit. Si enim sit ea quæ humorem admittere possit, quid amplius solliciti sumus ? Securi autem erimus amplius, si consideraverimus, quæ in vestibulo dicta sunt ex Hipp. de lienis cavitate, variorumque ipsius latitudine, & murificatione invicem complicatione, &c. Et quod non ita pridem dixi, Tam parva debuerunt esse vasa hæc, ut chylus in minimas partes divideretur : & jam hoc addo ex 4. usque part. 13. debuerunt etiam ita sibi invicem complicari, ut materia diutiuscule [ad perfectam scilicet coctionem] ibi morari possit. Jam ergo illi non possunt reddere causam obstructionum lienis : ego autem possum.

III. Quomodo avertere à se velint id, quod de *Atrab.* 1. Erasistrato objicit Galenus, Neglexisse illum affectus ab hoc humore, de quo agimus, ortos,

N
quanquam priores eo, inquit, non solum Philosophi & Medici, sed omnes vulgo affectum quendam Melancholicum nominant, purgationeque albi veratri curationem aggrediuntur. Nemo enim inter Græcos altus, adeo rudis, indoctusque est, quin legerit vel audierit, Præri filias, furore percitas, sic à Melampode purgatas curatasque. Quo fit, ut non solum supra ducentos, aut trecentos annos, sed multo plures celebris fuerit hæc purgatio omnibus quoque interea temporis medicamento illo utentibus. Et ita quidem ille queritur: quod ad vos, ó isti, omni jure transtulerit quis. Immo, inquit, nullo jure: an non enim meminimus omnium pæne morborum Melancholicorum? Meministis, inquam ego, vere. Sed hoc tantum. *Exemplo* sit sola Quartana, de qua inter rationes lectissimas dogmatis sui agentes, reprobant causam illam, Cur longius duret? Crassitiam, inquam, humoris Melancholici, aliamque comperendinationis affertunt, Inscitiam Methodi, à Galeno i. *ad Glauc.* 2. traditæ. Heic ego quid dicam? Eone audaciæ provehi homines doctos, ut præ se contemnant & despiciant omnes alios doctos: quid vero?

non contemnant tantum, sed accusent etiam calumniose, nec visione, nec eruditione sibi cognitos; Putatis ne, o generosissimi omnium, *Aquapendentes*, *Saxonias*, *Minadoos*, alios tam nominatos, quam innominatos, esse fungos, & peponem pro cerebro habere? Jurare possum liquido, tam esse peritos Patavinos [de his enim tantum loquar] Medicos Methodi Galenicæ, quam forte *Δαυματῆρες* illi sunt: & tamen non posse subito curare *Quartanam*. Cujus rei tot vidi ipse, videruntque alii *ὑπερφοιτητα* Germani, exempla, ut ineptus sim, si numerem. Ergo jam ablata est causa comperendinationis, & manet tamen effectus: quid denique superest? Hoc nimirum, ut doceam, ipsosmet non intelligere methodū Galeni. Quid enim illud est, quod dicunt, *Mollientia & laxantia non praescribi, ob crassitiem humorum*? Ergone ob tenuitatem? Vident, credo, boni viri, *βαρυπνέπδα* utri parti debeat. Illine, cui obicitur, an illi, quæ obicit? Vident etiam, Negligi ab istis veram curam morborum *Melancholicorum*: fortean tolerari hoc posset, si non studiose etiam obscurarent, conquisitis in eam rem mirificis verborum cincinnis.

N Dicent forte, Quomodo lien, qui tenuis est & mollis, non valde dissimilis pulmonum substantia, potest trahere & nutrirī sanguine crasso? Respondi jam antea, Quatenus trahat sanguinem crassum, & quatenus dicatur sanguis, quod lien trahit. Jam jubeo illos distinguere inter actionem lienis *privatam*, seu illam, qua lien privatim sibi consulit, & illam, qua servit toti corpori, quam *officalem* vocat Averroës. Hac enim crassum trahit chylum, ex quo facit sanguinem tenuem, quo alit seipsum, quæ actio ejus privata est.

*Lienem coquere attractum
chylum.*

CAP. X.

 Ogit nos credere I. vulgare & ab omnibus concessum axioma, *Natura nihil facit frustra*. Si enim lien trahit chylum; chylo autem non nutriuntur partes ullæ: sequetur Lienem coquere chylum, ut inde partes quædam alantur.

Nec par ratio est, Lienem trahere
propter

propter expurgationem excrementi, quemadmodum etiam vesica utraque & renes trahunt. Pendet enim hoc ex superioribus, in quibus probabatur, Lienem trahere, non excrementum, ut illi volunt, sed chylum. Chylo autem cum debeat perfectio, quæ coctio est: non potest concludi aliter, quam lienem perficere & coquere chylum suum.

II. *Substantia Lienis.* Cum enim non minus carnea sit, quam hepatis, caro autem hepatis habeat principatum in sanguificatione, ut docet Gal. 4. *us part.* 12. 6. *Sent. Hipp.* 8: cur idem non sit de liene? Videat igitur ipse, cur 4. *us part.* 15. adimat vim concoquendi carni, & tribuat solis arteriis?

Hæc est ratio Aristotelica, qua docet, Cur lien cum hepate sanguificet? Quia, inquit, sanguinea sunt. Ab hoc argumento non re, sed verbis tantum differt, quod alii de temperamento lienis habent, Temperamentum lienis est calidum & humidum, ut hepatis quoque, Ergo, eundem habebit usum.

III. *Conformatio lienis*, tam similis hepatis, ut Gal. ipse 4. *us part.* 7. appellet ejus *ἐμπαγέον*. Agens enim de ventriculo, cui Natura circumposuerit duo

viscera, hepar & lienem, neque magnitudine æqualia, neque dignitate paria, Majori, inquit, & principaliori majorem simul & honoratiorem locum tribuit, dextraque locavit parte: alterum, quod est ejus veluti *ἐκπαγεῖον*, sinistris ventriculi partibus protendit.

Ubi τὸ *ἐκπαγεῖον* esse vertendum, non Expurgatorium, ut vertit Calaber, convincit particula *οἷον*. Præterea consentiunt docti viri, esse ex Timæo Platonis, ubi Ficinus Serranus, *Ad imagines suscipiendas idoneum*, ita vertit. Et quia heic etiam sensus non permittit aliud, cur hæremus?

Huc faciunt verba Gal. 6. Loc. aff. 1. *Lienem plurima habere cum hepate communia, quo fiat, quod differant secundum magis & minus.* Si igitur lien est hepar minus: cur non sit ejus *ἐκπαγεῖον*, ejus imago. Propius faciunt, quæ 15. us. p. 2. Gal. docet de partibus, quæ vel conjugem habent, vel non habent. Fatetur enim lienem esse hepatis conjugem: rationem disparitatis se demonstrasse, cum de hepate ageret. Quibus verbis indicat eum ipsum locum 4 us. p. Non longè absunt ab hoc negotio, quæ dicit 6. us. p. 4. *Ubi duorum instrumentorum æquabilis momenti actionis utilitas, v. g. oculorum, aurium,*

aurium, &c. ibi paria plane dextris fecit sinistra. Vbi autem alterum alteri excellit quidpiam, propter eximium aliquem usum, &c. quæ vide, Sis.

Et *ἐκμαγεῖν* quid aliud est, quam *ῥοθὸν ἤπαρ*, ut Aristoteli vocari dixi supra? quippe cuius *ἐκλύπωμα καὶ ἐκσφράγισμα* est, ut Badæus verit.

Pertinet autem similitudo confirmationis præcipue ad vasa. Quorum cum non minor sit complicatio, quam in hepate; fiat autem ibi coctio: quæ ratio reddi potest, Cur heic non fiat? Nimirum, regula est 4. *us. part. 13* & alibi, ubi ubi sunt complicationes, ibi nova aliqua fit elaboratio. Et heic cum sint, non fiat?

Hoc planius fit ex antithesi, de qua supra. Si enim propter excrementum ita factus est, quid opuserat tanta cura, cum sufficeret sola cavitas?

IV. *Lusus Natura*, quos *τίεαζα* vocat Aristoteles. 1. *Hist. 17.* 2. *Hist. 17. 6.* *Hist. 21.* aut *σημεῖα*, 3. *Hist. 20.* Scribit enim is 1. *Hist. ἥδη ὅσπται μετηλλαχότα τῶ τάξιν ἐν τισὶ τῶν τετραπόδων.* Intellige, Scaliger contrà Cardan. *Ex. 226. n. 15.* In piscibus quibusdam ita esse affirmat, in dextris fuisse lienem, in sinistris hepar. Et 4. *Gen. 4. ἥδη δὲ ἐγένετο καὶ*
μεθ. 5η-

μετενηκότα κτ' τόπον, τὸ μὲν ἔπαρ ἐν τοῖς
ἀριστεροῖς ὁδὲ σπλῆν ἐν τοῖς δεξιοῖς. Et
Plin. l. 11. c. 37. Cum hepate aliquando
locum permutat, Lien, puta. Et ne
tergiverferis, Dici hæc de quadrupedi-
bus tantum, audi Herophilum, l. 2.
Anat. sue, ut quidem Gal. citat. 6. Ex
Anat. 8. scribentem, *In paucis quibus-*
dam hominibus hepar esse in sinistris. Et
ne desint testimonia nostrorum homi-
num, adde Corn. Gemmam in *Cosmoor.*
et Cyclogn. (& qui inde recenset,
Sch. enck in *Obs.*) *Accidere id aliquando*
etiam in homine, dicentem. Cujus au-
toritas si non sufficit, superadde τὸν θαυ-
μασιώτατον Fabricium ab Aquapenden-
te, quem id ipsum etiam observasse,
audivimus plurimi Germani, Itali, Gal-
li, alii.

Hoc autem lusu an non apertissime
ostendit Natura, *Et lienem esse hepar,*
proindeque posse etiam coquere?

V. Ejusdem pene dignitatis est, cum
Natura *lienem facit duplicem*, quod vi-
dit Aristoteles. 4. *Gen.* 4. Rodeletius
apud Posthium in *Obs.* l. 1. Casserius,
Placentinus, præceptor meus apud
Schenck. Non dissimile quid vidimus
Basileæ in ancilla decollata, quam pu-
blice secabat CL. D. Casp. Bauhinus,
præ-

præceptor item meus. Imo vero *triplex* etiam fuit animadversus, ut diligensissimi Fall. Obs. scimus.

Nempe, cum unus lien non sufficit operi, necessario fiunt plures. Opus autem id esse sanguificationem, verisimilius est, quam solam excrementi subductionem. Nam, ne dicam de aliis, cui bono geminata illa vasorum textura?

Idem pene valet, si lien sit major, quam solet esse, quod Hippocrati 3. in 6. Epid. 7 [apud Vall.] est *σπλῆν μέγας φύσις*: ideo Piccol. 2. Lect. 21. in his duobus casibus concedit, veram esse Aristotelis sententiam. A quo ego audire cupio rationem diversitatis, Cur idem usus non obtineat in liene naturaliter etiam se habente, quamvis non tam magno, non etiam numeroso?

VI. Non inferiori loco est, cum Natura vere *duplex* facit *hepar*. Quod se vidisse testantur supra laudati Gemma & Fabritius.

VII. *Solertia Natura*, sicubi enim contingat, ita vitari hepar, ut sanguificationi præesse amplius non possit: substituit ei lienem, pro totius corporis nutritione. Hoc docet imprimis *historia Vesalii l. 5. cap. 59.* Eadem historia

N
storia est in Epist. ad Rolandum. f. 173.
& mox alia f. 175. de Bellarmato Jure-
consulto, cujus hepar contractum, &
magna ex parte consumptum erat, lien
autem magnus, mollis, sanissimi je-
coris instar coloratus. Confirmat etiam
altera Reusneri, de viro quodam, qui
hepar habuit corruptum, lienem autem
magnitudine, flore & colore cum he-
pate sano certantem. Idem vult, virgi-
nem illam hydropicam, de qua Coiter
in Obs. habuisse hæmorrhagiam, non
ab hepate, sed à liene. Hoc crederem,
si sanguis ex sinistra nare fluxisset. Ad-
de, quod autor non dicat, Lienem
fuisse sanum, quod ille tamen præsup-
ponit illum dixisse. Id ipsum licet di-
cant, non dicunt autem, quale fuerit
hepar, historiæ illæ, quas ibidem ha-
bet idem Coiter de magnitudine lie-
num. Quare nec ibi res certa est lienem
obiisse munus hepatis.

Hoc casu quamvis non valde negem,
sanguinem gigni crudiores, corpus-
que ut plurimum non optime ali: ta-
men semper ita esse necessitas nulla est.
Interim qualisqualis fit sanguis, satis
nobis est hic, talem in liene fieri posse
sanguinem, qui sustentando toti cor-
pori non ad dies, aut etiam menses, sed
ad annos satis fit. An

An in hoc statu sanguis in liene factus, non ita ad hepar, (quod obstratum est, quin, non raro ostracofum) ut inde feratur ad cor, quod visum fuit Viscero, in *θ.* de hoc negotio: sed recta ad cor, ex quo deinde fit distributio in totum corpus? Valvulae enim Aortae non exacte clauduntur, 3. *Fac. nat.* 13. Hec enim concedo, quod supra negavi, ob diversitatem individuorum, de quibus utrobique sermo est.

VIII. *ὑποψία*. Hæc enim ad oculum ostendit, verum esse, quod supra ex Hipp. & Arist. dictum est, sanguinem in liene quidem tantum hominis sani, in toto autem corpore Melancholicorum esse tenuem, diversum omnino ab hepatico.

Hujus rei testes dicam tres, Monacium apud Cratonem in *Epistola*, Costæum, l. 4. *Phys. disq.* Mercurial. 3. *conf.* 44. quos uni Gal. 1. *ad Glau.* 11. oppono, nisi ipse seipsum convincere potest illis verbis, quæ ex 4. *us. part.* 15. sæpe hic laudantur. Me etiam si audire vis, audi. Novi spleneticos, qui per intervalla laborabant hæmorrhagiâ *ἡμὲρ ἡμέρας* tam pertinaci, ut nullis penè remediis cederet. Consistebat autem infelicitas in eo fere, quod qui aderant ægris, ute-

ban-

bantur solis frigidis, qualia prodesse solent, cum malum est à calido, tenuisque sanguine. Ego vero validissimis usus exsiccantibus, præcipue sudoribus, effeci, ut malum fieret mitius. Novi fœminas spleneticas, quæ menses habent tam copiosos, ut totum ostiduum dureret molestia illa. Utrobique sanguis erat mera aqua, quod sectâ venâ in altera verum esse comperi.

IX. Vide Cardum, 2. contradict. tr. 3. c. 21. Praxis quotidiana omnium temporum. Hæc enim ostendit, tot & tales morbos in liene fieri, quot & quales fiunt in hepate. Sed quod huc facit, praxis ostendit, Morbos, qui pendunt à laxa sanguificatione, decolorationes, inquam, cachexias, hydropas tam frequenter esse à liene, quam frequenter sunt ab hepate. Quod quia negligunt quidam, persuasi, pendere hæc omnia ab uno hepate, vel per $\pi\epsilon\omega\tau\omicron\pi\acute{\alpha}\theta\epsilon\iota\alpha\upsilon$, vel per $\sigma\upsilon\pi\epsilon\alpha\theta\acute{\epsilon}\iota\alpha\upsilon$ affecto; atge videam, An possim probare, in quantis illi versentur tenebris? Faciam autem periculum in uno *hydrope*, à quo facilis erit transitus ad affines morbos.

Volo autem hoc mihi dari ab initio, $\tau\upsilon\varsigma\upsilon\delta\epsilon\omega\pi\alpha\varsigma\eta\gamma\acute{\iota}\upsilon\delta\epsilon\omega\delta\acute{\epsilon}\varsigma\kappa\alpha\tau\alpha\varsigma\alpha\omicron\delta\epsilon\eta\epsilon\iota\epsilon$ non esse distincta $\pi\acute{\alpha}\theta\eta$, quamvis forte
sint

fiat, ut ex 3. *Caus. sympt.* 2. deducunt. Non enim hoc efficit nunc negotio meo & vero utrumque malum à solo liene esse potest, non affecto hepate.

Eam in rem clarissimus est locus apud Hipp. 2. *Epid.* 1. t. 20. ut quidem Valles, distinguit. Agens enim ibi de hydrope, quendam ait esse ab hepate, in quo color sit pallidior, omnino magis ad albedinem tendens, quendam à liene in quo color sit nigrior. Hæc si quis torquere velit & dicere, utrumque hydropem esse ab hepate, sed hunc per *πρωτοπαθειαν*, illum per *συμπάθειαν*: vim faciat oportet toti contextui. Præterea, expresse ait, *ἀπὸ τῆς ἥπατος* esse *ἰσχυρὸν*, *ἀπὸ δὲ σπλῆνός* hunc.

Nec abest ab hoc sensu Gal. qui *Loc. aff.* 7. de hydrope agens, *ἀλίσκομαι* ait, *τινὰς παρήχυνεσιν ὑδρωπικαῖς, σπληνὸς κακοπραγοῦντος, ἢ τῶν μὲν τῶν ἡντιμὲν λεπτόν ἐντερον, &c.* Et cum ait, *πολλάκις ὄγκος οὐδεὶς ἐν ἥπατι φαίνεται.* Nimirum, hoc vult, fieri quosdam hydropicos ex male affecto liene (de aliis enim partibus non est cur heic dicam) etiamsi in hepate tumor sit nullus.

Neque mover me, quod illi dicere possunt, Non necesse esse, semper adesse tumorem, cum sufficere possit sola vena-

tum

num hepatis intemperies, quam etiam ob
causam subito inferat Gal. Hydropem
fieri non posse, nisi afficiatur hepar;
quin imo 6. *Loc. aff.* 1. ad hunc se locum
referens, præcidat totam litem duobus
illis verbis, *συμπαθόντος σπλῆνός*: di-
stinguo enim initium hydropis à pro-
gressu ipsius, & dico, *Κακοπεργία* lie-
nis potest facere hydropem, qui, si diu-
tius duret, rapit tandem hepar in con-
sensum, & jam non unum viscus labo-
rat, sed utrumq;. Tum vero etiam cum
medicina afferri debeat primo omnium
illi parti, quæ principaliter laborat; lien
autem sic illa: quis non dabit mihi re-
cte dici abs liene esse hydropem? Est e-
nim hydrops, antequam hepar afficiat:
&, postquam hepar affectum est, curo
lienem hydropicum.

Et hoc est, me iudice, quod idem
Gal. 3. *Aph.* 22. docet, *ὁ δὲ σπῆνς γίνεσθαι
ὑδρῶς τὸν σπλῆνα*. Nimirum, Hippocrat.
ibi numeraverat morbos *autumnales*,
qui & Melancholici sunt, & lienem ha-
bent sedem, interque illos Hydropem:
quidni igitur hydrops quidam sit ex
liene, qui tamen in consortium possit
trahere hepar, si non mature curret?

Et quid aliud est, quod idem scribit
4. *pres. puls.* 9. *scirrhum lienis aliquando
desinere*

desinere in hydropem? Tum enim an hydrops à liene non est? nec curat curato liene? Quin ex Trell. l. 8. c. 12. docuit aliquis, Non aliquando tantum, sed semper id fieri.

Sed sit sane: non possit ex omnibus his locis evinci, Lienem per *περωτοπαθήσαν* affecto, fieri hydropem: evincam ex *Caus. sympt.* 2. quem locum idē Trellianus l. 9. c. 3. citat, probare volens hydropem quendam esse à causa caliditate, & Salius eodem fine l. de aff. part. 1. c. 9. Ibi enim cum doceat: Hydropem quendam fieri à colliquatione; colliquatio autem illa possit esse solius lienis: quidni Hydrops quidam sit à solo liene?

Sed nihil nos juvet Gal. satis clara sunt duo loca Hipp. quæ ex Epidemiis & Aphorismis attuli. Majorem vero claritatem acquirunt, si apponantur illis, non tantum duo alia, quæ ab initio ex 4. de Morb. & 1. de Morb. mut. collata fuere: sed & illo, qui est l. de morbis. *γίνεσθαι δὲ καὶ ὑδρωψ*, inquit, *ἀπὸ τῆς πλεονίας, ὅταν νοσήσῃ*. Unde sic infero. Si lien naturaliter est factus trahenda aqua; ubi contingit plusculum ejus ingeri, præcipue, si lien sit calidior seipso: an non omnia ratio colligit, Lienem tum esse sedem hydropis?

Acce-

Accedit, quod hydrops fiat, non tantum cum loco sanguinis generatur aqua: sed etiam cum aqua in corpore genita, non exit per sua loca: Tum enim quid obstat, aquam in liene genitam, praesertim in iis, qui *μελαγχολικώτεροι* sunt, effundi in abdomen?

Quid etiam si effundatur in thoracem & faciat hydropem pectoris, quod ex Hipp. *l. de inter aff.* docet Cæsalp. 7. *Artus* 27. & sæpe se experientia comperisse esse verum, affirmabat mihi olim CL. & Exc. D.D. Nicolaus Aggerius, Medicus Argentinenſis, dominus & hospes meus honorandus? Tum autem lien non sit causa hujus hydropis?

Accedit, quod fiat hydrops non tantum cum aqua adest, sed etiam cum flatus; flatus autem lieni [praecipue cum frigidior est] tam sint familiares, quam nulli alii visceri: quis non intelligit, Hydropem quendam hinc esse?

De hujus autem *curatione* hoc in universum sciendum est, valde quam necessarium esse praeceptum illud vetus, cujus supra facta est mentio, *ut parcuſſu liquidorum usus*. Revera enim lien attrahit tantum, & non item dimittit, quod ipsa experientia me docuit. Hujus fundamentum petierit aliquis ex

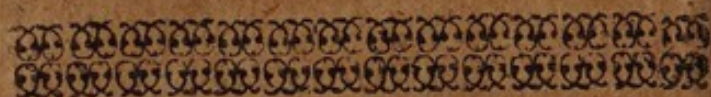
Hipp.

Hipp. l. de Int. aff. N. 17. unde accepit Mercurialis 2. Cons. 49. serum lienosis obesse dicens.

IX. *Adversarii testimonium* Ait enim 3. *Fac. 1. nat. 13.* Lienem κατεργάζεσθαι καὶ μετὰ αὐτὸν ἐπὶ τὸ χρεστότερον id, quod ex hepate attraxit. Ejusdem verba sunt 4. *us. part. 15. 5. us. part. 4. 6. 7. 6. Loc. aff. 1.* Lienem κατεργάζεσθαι καὶ μετὰ αὐτὸν ἐπὶ τὸ χρεστότερον καὶ μετὰ αὐτὸν ἐπὶ τὸ χρεστότερον καὶ μετὰ αὐτὸν ἐπὶ τὸ χρεστότερον humorem attractum.

Atque, ut ne putes, accipienda hæc esse de tertia vulgo dicta coctione, addit in *de fac. nat.* Facere elaboratum in liene succum ad nutritionem, non lienis tantum, sed aliarum etiam partium, qua de re mox. Quod si omnino velis ad tertiam illam coctionem per vim adigere: objiciet forte ipsemet tibi, quod 1. *us. part. 17.* Lyco objecerat, Quomodo verisimile sit, unius partis eam copiosum esse excrementum?

Lie-

*Lienem ali eo sanguine ,
quem fecit.*

CAP. XI.

Quemadmodum *hepar* nutri-
tur eo sanguine , quem fecit
ipse: ita etiam *lien*. Sed quem-
admodum *ibi*, ob visceris ca-
liditatem & viciniam cum corde per
venam cavam, miscetur tantillum san-
guinis arteriosi : ita *heic*, ob visceris &
humoris contenti frigiditatem, misce-
tur plurimum sanguinis arteriosi.

Licet enim præcipue eo ferantur ar-
teriæ tam multæ , ut cum ramo spleni-
co faciant complicationes , non dissi-
miles illis , quas in hepate faciunt cava
& portæ ; quamvis media pars vasorum
complicationis hujus in liene sit ex ar-
teriis, ut visceris frigiditas emendetur,
& coctio ejusdem facilior , talisq; qua-
lis *heic* esse debet, evadat , etiam si eæ-
dem arteriæ ex Mesenterio deferant ad
lienem aliquid chyli : tamen deferre ex
corde etiam sanguinem , non dubito.

Cum enim hoc sit perpetuum natu-
ræ

re studium, transferendi hinc quidem ex venis in arterias, illinc autem ex arteriis in venas sanguinem, ut ex utriusque permistione alimentum fiat jam alimentum: quis credat, fuisse illam heic sui immemorem? Tanto minus autem potuit, quanto diligentior fuit in instituenda illa arteriali complicatione, de qua dixi.

Cur autem lien, non secus ac renes, non habuerint opus aliis vasis nutritoriis, veluti opus habuit vesica utraque: in promptu causa est, à Gal. reddita *us. part. 7.* Non enim lien & renes trahunt merum excrementum, quemadmodum vesica utraque trahit. Nempe, ut renes per Emulgentes dictas, stomachos satis magnos, trahunt serum, sanguini permistum, quo sanguine statim ad nutritionem sui utuntur renes: ita lien, per ramum splenicum, stomachū etiam satis magnum, trahit chylum feculentum, quo depurato, statim inde capit emolumentum suum.

Est autem hæc depuratio non valde dissimilis illi, qua metallarii aurum ex arenis separant. Quemadmodum enim his, post longum & curiosum laborem restant non nisi exiguae miculae, quæ postea in massam coguntur: ita lieni, post

post multam navatam operam, non nisi parum restat utilis, ex inutilis [ratione hepatis] magna strue.

Hoc simile si non placet, ecce alterum. Est depuratio hæc similis illi, quam moliantur, qui ex fæcibus vini aut cerevisiæ colligunt aquam ardentem dictam. Ut enim his, post operosam destillationem, non nisi parum restat, si compares cum fæcibus: ita in liene.

Hoc parum non potest non esse tenue, quo ipso nutritur lien. Quod cum disertis verbis doceat ipse Gal. 4. *us par.* 15. jam ab ipso met adversario testimonium habemus. Quod si non sufficit, accedat etiam aliud ex 5. *us. part.* 7. ubi coctum a liene succum facessere in ipsius lienis nutritionem asserit. Vide quid tentet Vallesius com. in 6. Loc. aff. 1. Quomodo igitur conciliabimus cum illis locis, quibus lienem ait nutriri crasso sanguine? An [quomodo supra diximus] per crassum sanguinem intelligere illum chylum? Quem si in de *Atrab.* 7. mutat in Melancholiam, addita ratione Lienem nutrire hoc excremento, ejusque rei argumentum esse, quod lien sit acidus, ut ipsa Melancholia: non habeo equidem colorem quo

tegam.

regam. Viderur enim disputationis fervore abactus, non distinxisse inter saporem sanguinis alimentalis, & saporem excrementi, quod sanguini alimentali permistum est, maxime, ubi à coctione ad ignem acuit. Et heic quidem agnosco errorem: non autem ibi, ubi ille, qui in Gal. vitiis tam cernit acutum.

Et qui potest aliter fieri per rerum naturam? Si enim unumquodque nutritur eo, ex quo constat; lien autem constat sanguine: quidni nutritur sanguine? Constare autem lienem sanguine duo persuadent. 1. quod *παρέρχουσα* est apud Gal. 2. quod rubet in recens natis, 4. part. 7.

Lienem alere partes quasdam vicinas.

CAP. XII.

Ecce Gal. est doctrina 3. Fac. nat. 1. Quoniam, inquit, & lienem prius monstravimus attrahere, quod in secore crassius est, præterea conficere, atque ad utilius mutare; nihil ne heic quidem miri est, ex

E

liene

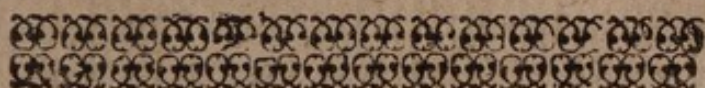
liene aliquid trahi in singula instrumenta, quæ cum illo per venas societatem habent, veluti in omentum, mesentericum, intestinum tenue, colon, & ventriculum ipsum.

Hanc si infirmare voles, forte ex 5. usq. part. 6. ubi exemplariter de omento loquens, Ali illud sanguine, ex ramo splenico, sed antequam is ad splenem perveniat: dicam, vasa minora semper trahere ex majoribus, quibus appensa sunt, & hæc rursus ex majoribus, usque dum ad viscus vicinum sit perventum. Vasa igitur hæc cum trahant ex ramo splenico; ramus autem splenicus hepatis non attingat, sed splenem: trahent potius ex splene, quam ex hepate.

Hinc ita infero, si lien ad alias partes amandat bonum sanguinem: utique & ipse fruitur bono sanguine, non excrementoso, aut, quod pejus est, excremento. Nec est, quod familiaritatem aliquis mihi occinat. Nego enim & pernego, ullam partem alendam habere familiaritatē cum malo sanguine.

Ex his licet judicare Averrois 2. Coll. 9. verba. *Et videtur, inquit, longinquum, ut sint duo hepata: quia non apparent vena missa ex eo [liene] ad aliud membrum: Jam enim ex Gal. non unum,*

num membrum, sed quinque numeravi, sufficiunt autem hæc ni fallor, ut dici possit hepar, si omnino urges hoc.

*De Lienis excremento in
genere.*

CAP. XIII.

SI recte constitutum est ab Arist. Duplicem illam quæ in hepate & liene fit, elaborationem, pro una esse habendam: videndum est, ne elaborationis seu coctionis illius plura, quam par est, faciamus excrementa.

In singulis coctionibus duo esse excrementa, tenue & crassum, alibi probatur. Hujus autem coctionis excrementum tenue cum sit de omnium consensu, bilis flava, in vesica fellea collecta: quærendum est amplius. Quod sit crassum? Hoc jam iterum de omnium consensu nuncupatur *Melancholia*, quæ in liene stabulatur.

Verum enim vero, quam notum est nomen ipsius: tam ignota est essentia ipsius, & generationis modus.

Ab hoc ut ordiar, volunt Galenici, exsistere in hepate, prorsus ut bilis, ex eodemque hepate trahi à liene, prorsus ut bilis trahitur à vesica. Verum id jam refutatum est satis evidenter. Generatur itaque Melancholia in liene, postquam is chylum suum elaboravit, ut par erat.

De essentia interrogati iidem, ὁμοθυμαδὸν affirmant, Esse terram. Hoc negant, qui Hipp. sequi videri volunt, & multis hinc inde conquisitis argumentis, etiam ex praxi contendunt, Esse aquam.

Ne prolixus sim: utrique bene: utrique male. Male, quatenus singuli hoc unum & solum urgent: Bene, quatenus utrumque conjunctum expedit nos à difficultatibus, & viam monstrat ad veritatem.

Quod enim in similibus faciendum esse consulunt summi viri, puta, ut ex gemina, & quasi contraria sententia fiat una: id heic etiam locum habet.

Evincit id problematum diversitas, quibus aliter satisfacere non est, quam hoc modo. Consonat ei rei chylus, quem trahi à liene, dictum est. Quia enim terrestris est, sed multa aqua perfusus, idque propterea, ut mobilis sit: post-

postquam quod inutile est, abiit, non possunt non superesse reliquiae tam terrae, quam aquae.

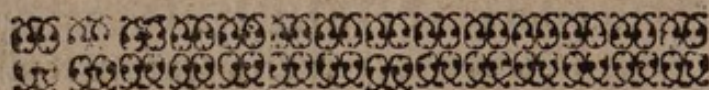
Et quia ut jam bis innui, utrumque est manifestius in iis, qui in latitudine sanitatis dicuntur Melancholici; manifestissimum in iis, qui laborant morbis Melancholicis: proponemus nobis heic Melancholicos, inque iis, quasi in exemplo, ostendemus id, quod in omnibus hominibus fit.

Quia etiam hoc excrementum tam est heterogenes, ut Natura, & qui Naturae semitam it Medicus, alias vias habeat purgando terreo, alias aqueo: liceat nobis de lienis excremento loqui, ac si forent plura.

Nam, quoniam Medicis praecipue ista parantur; in Medicina autem, ut in aliis etiam artibus, propter usum saepe distinguuntur, quae reapse distincta non sunt: sumam mihi audaciam hanc & dicam, excrementum hoc esse *duum generum*, alterum *aqueum*, alterum *terreum*.

Agam autem primo loco de *aqueo*, propter Hipp. reverentiam, usus eo ordine, quem hactenus mihi ipsi praescripsi. Ceterum, enarro heic tantum vias consuetas: uti enim Naturam ali-

quando incoſuetis , patet ex hac Pic-
colihomini hiſtoria , com. in l. Hipp. de
Humoribus. Ait, Noſſe ſe puellam me-
lancholicam , qua coacta lacrymabatur
itaq; liberabatur à ſymptomate. Cuius
frater ejuſdem conſtitutionis , cum facere
nollet , mortuus ſit. An huc pertinent
Paralytici quidam ex Apoplecticis fa-
cti, qui ſubitò rident, ſubitò lacryman-
tur? Vide *χρῆσιμα θειῶν παθολογ.* c. 108.

*Lienem vacuare aquoſum
quid per alvum.*

CAP. XIV.

Ideri poteſt ineptum hoc,
Quod Melancholici plerique
omnes ſint ſicciffimæ alvi , a-
deo , ut vix poſt tertium aut
quartum diem onus hoc deponant : ſed
enim cum nō omnes in univerſum ſint
tales , oportet, ut in iis , in quibus alvus
ſatis eſt obediens, aliquid ſit , quod il-
lam ſubluit. Confirmat id, quod ſicci il-
li aut plurimum mingant, aut plurimum
ſudent. At qui conſenſus ſit inter alvum
& veſicam, ſi non aliunde, ex 4. *Aph.* 83.
diſci poteſt. Quod ſi inter hæc duo, et-
iam

iam inter alvum & sudores : Eadem enim urinæ & sudoris materia est.

In horum numero fuit olim summus vir Antonius Musa Brassavolus, ut de seipso scribit *c. 6. l. de purg.* Cum enim non excerneret spacio novem aut duodecim dierum; neque tamen vel minimam sentiret ulla in re difficultatem: mingeat [ita loquitur] supra modum & subdabat, ob hoc paucæ erant excretiones, &c. In hoc igitur quia ob diversionem humoris alio sicca erat alvus: clarum est, si ad alvum fluxisset, futuram fuisse satis humidam, ut in quibusdam etiam est.

Quod igitur Gal. docet 1. *fac. nat. ult.* Celebrata prima coctione, τὸ τῆς τοῦ φῆς ἐχέματος aliquid vacuari per alvum: videtur accipiendum esse, non de illo tantum, quod Mesaraicæ relinquunt in intestinis, sed de illo etiam, & forte præcipue, quod lien eo deponit. Cum enim is plurimum trahat aquæ: quid absurdi, si dicatur ejus aliquid per alvum abire?

Nec novum id fuerit. Hipp. enim 2. *progn. 14.* loquens de dejectionibus madidis, explicatur à Gal. *ib.* Fieri tales, vel cum ventriculus non concoxit, vel cum ex hepate aut liene aliquid eo confluit.

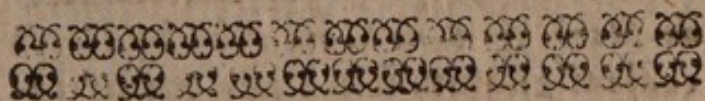
Idem Hipp. 1. *de morb.* Leucophlegmatia ex lienelaborantem bene habere, si fortiter illi moveatur alvus, docet.

Idem 6. *Aph.* 43. & 48. 4. *Epid.* 46. apud Vall. docet, Lienosos optime sanari, si superveniat illis dysenteria, nisi illa diutius duret, hydropemque faciat. Et vidi ego in praxi, Fieri non semper (neque etiam Hipp. id voluit) per dysenterias, sed aliquando per diarrhoeas, aut per dolores colicos, qui certis temporibus recurrentes, liberant homines à symptomatis Melancholicis.

Nec ignotum fuit Arist. modo locum 3. *part.* 7. ita licet corrigere. Καὶ ἂν τὸ ἐν ταῦτα παλὶρροῖαν τῆς ὑγρότητος, πολλοῖς καὶ κολίαι ὑγραὶ, γίνονται τοῖς σπληνῶσιν, ὥς περ σκληραὶ τοῖς λίαν ἔρητικοῖς ἂν τὸ αὐτὶ περισπᾶσθαι τὰς ὑγρότητας. Ut sit sensus. Lienosis quibusdam alvus est humida, cum qui ex intestinis ad lienē transit humor, ad intestina refluit: quibusdam est sicca, cum humor non tendit eo, ubi fuit, sed ad vias urinarias abstrahitur. Nisi enim ita sit, 1. Quæ erit παλὶρροῖα, nisi πάλιν ῥέῃ humor? 2. Quæ erit oppositio, qualem totus contextus desiderat? Ita vero etiam desumptum videbi-

videbitur ex illo 4. *Aph.* 83. Mictio per noctem plurima dejectionem parvam significat. Licet enim id in omnibus fiat: Aristot. tamen accommodasse solis lienosis, absurdum non est.

In has cogitationes primum me abduxit Bonamicus, qui docet, à *liene* alvum irrigari, quod si non fiat, fieri illam duram & immorigeram. Et hoc satis illi esse poterat ad explicandum *παλιρροίαν*. Quam dum extendit etiam ad alias coctiones, nimis sollicitus est, & præter rationem, ne alia dicam incommoda, in quæ *παλιρροίη* illa incurrit.

*Lienem vacuare aquas
per urinas.*

CAP. XV.

Um Hipp. id observasset in aliquam multis, jussit deinde dare *diuretica*. Inter eos quorum historias scripsit, fuit Bisd. 2. *Epid.* 1. 27. apud valles. Hic enim cum laboraret inflammatione lienis, habebat hæmorrhagiam ex sinistris & copiosum

E s

urinae

urinae profluvium. Fuerunt alii multi, quos 4. *Epid.* 10. apud eundem Vall. ait fuisse αιμορροιας (intelligo de haemorrhagia, simili antedictae) & habuisse purgationes criticas per urinas. Fuerunt & alii 2. *Epid.* 3. 2. 14. item apud Valles. In quibus vidit, Lienis tumores consedisse, atque ita metum recidivae abstulisse, si urinae fluxissent.

Ex his aliisque natum est illi preceptum, de quo dixi, quod conceptis verbis habet *l. de Int. aff. Lienosis danda esse diuretica*. Et *l. de Ext. aff.* laudat eadem biliosis qui magnum habent lienem, & male colorati sunt. Hinc 4. *de Morb.* & 1. *de Morb. mul.* hydropis causam esse ait, si lien non dimittat aquam ad vesicam.

Ab Hipp. didicit Gal. qui 1. *ad Glauc.* 11. in omni quartana [concedit enim ibi, quandam esse à liene] jubet uti *diureticis*. Et 2. *ad Glauc.* 11. lienem purgat per urinas. Idem 7. *simpl. Capparin* ait *lienes vacuare per urinas*. Imo vero pleraque omnia splenica sunt diuretica, ut videre est in longissimo catalogo, quem texit Reusnerus *lib. cit.*

Ubi hoc aspergo, Gal. agnovisse, in excremento lienis esse aliquid aqueum. An autem hinc accipi possit explicatio

sen-

sententiæ Gal. quam quidã somniant :
equidem valde dubito. Si enim Gal. vi-
derat aquam Hipp. [cedo autem, ubi
meminit, & accommodat Melancho-
liæ suæ ? Quod enim 4. in 6. Epid. 20.
dicitur, alio pertinet] noveratque, Na-
turam ideo hujus misturam cum fæce
crassa molitam esse, ut diluta segrega-
ri melius posset : cur non apertius di-
xit ? Imo etiam, cur contrarium
dixit alibi *δυσκίνητον* esse ob crassi-
tiem ? Veruntamen, ut redeam ad
propositum.

Tamen idem Gal. 13. Meth. 18. non
agnoscit viam ab hoc viscere ad renes.
Inde sunt difficultates illæ inter Medi-
cos, partim de conciliandis his locis,
partim de viis, quæ sint à liene ad vesi-
cam. Vall. in Epid. contentus est oc-
cultis & cæcis viis ex illo Hipp. *ἐν ὑπὸ τοῦ
πλάτος*, &c. Holl. & alii dicunt, A liene
ire ad hepar, ibique ex vena portæ as-
sumi in venam cavam, è qua ad renes
veniatur. Ego, non valde sollicitus,
quomodo conciliandus Galenus Ga-
leno sit, viam apertam & compendio-
sam novi, quam primus mihi ostendit
Viscerus in 0. laudatis, per arterias.
Cui prorsus hætenus assentior, *Lienem
tam numerosas arterias habere etiam
ideo,*

ideo, ut sentina illa humorum brevi & compendiaria via ad exitus urinarios pervenire possit. Quamobrem hoc etiam addo, Renes fuisse duos, non propter solum hepar, ut vult Gal. 5. us. part. 6. sed propter hepar & lienem. Ut dici jam debeat, Alterum quidem renem huic, alterum illi visceri servire, adeoque hepar quidem per venas emulgentes, lienem autem per arterias purgari.

Quicquid ea de re sit, Hæc causa est practicis solertioribus, [inter quos familiam ducit Mercurialis 2. Conf. 49. 3. Conf. 44. & alibi] ut, neglecta prohibitione illa, quæ ex Methodo accipitur, dent diuretica in quartanis, scorbutis, similibusque affectibus, felicissimo [cæteris paribus] cum successu. Hanc in rem duo afferam exempla, alterum ἐν τῇ σὺνιδύῃ, alterum ἐν διέγει-
πιδύῃ.

Cl. Vir. D. D. Wendelinus lung. simplicium professor in illustri Herbipolensi D. & amicus meus honorandus, quo tempore Medicinam faciebat in Xenodochio D. Maria nova Florentia, noverat religiosum toto habitu Melancholicum, qui perpetuo meje-
bat triplo plus quam bibebat. An causa est [quid enim prohibet heic illam ad-
dere?]

dere?] terrestris viscerum substantia, quæ calorem habet valde fortem, qualis in ferro ignito etiam est? Hic enim chylum colliquat potius, quam coquit, unde est aquæ illa copia. An siccitas potius est in causa? Hæc enim impedita ventriculi coctione, genitaque loco laudabilis chyli, pituita, præbet hepatis materiam aqueam, ex qua vix aliud quam aquam fabricare potest.

Vallatius ad Holl. l. 1. c. 40. Meminit etiam religiosi, cui ter aut quater in anno, maxime vere & autumno ineunribus, intumescere lien cum dolore ejus lateris, totiusque abdominis tumore incipiente, &c. Hic tandem nigris [ideo cum aqua vacuabatur terra, ut in aliis Melancholicis, qui aquam nigram vomebant, est visum] erumpentibus urinis, atramento similibus per quinque aut septem dies continuantibus, pristinam recipere solitus est iecolumitatem. Hic (addit) antequam hoc fieri inciperet, hæmorrhoidas habebat, sed minus feliciter cures.

Ex his judicare licet Vall. 2. Epid. 2. in Bione fugam, non vacuari ex loco affecto, sed ex toto corpore. Judicare vero licet etiam ex illo, quod 5. Epid. in Parmenisco ait, morbis Melancholicis accom-

accommodatissimæ vacuationes sunt; dejectio & mictio. Intelligo autem paulo aliter quam ille, scilicet conjunctim propter excrementi partes diversas.

Lienem vacuare aquas per sudores.

CAP. XVI.

SI, quod alibi probatur, urinæ & sudoris eadem est materia, adeoque sæpe fit, ut, alterutra vacuatio impediat alteram: non est difficile intellectu, Lienem aliquando sese exonerare per sudores, sed, cum Melancholici habitu sint frigidiori & densiori, fit illud rariuscule. Fieri tamen, ut dixi, aliquando; & inde nancisci Medicum occasionem dandi Theriacam & alia sudorifera: ex his apertum est.

In autumno docet Hipp. 2. Epid. 1. 1. 3. febres fiunt magis sudatoriae. Hoc Vall. ad pluvias refert: Ego vero ad naturam humoris Melancholici, qui in autumno dominatur. Ejus rei fundamentum peto ex Coacis, ubi dicitur,

Quis

Qui mente moventur, cum timore & perfrictione, iis solvi morbum superveniente febre cum sudore, &c. Motio autem illa quæ sit alia, quam Melancholica? His addo rationem. Cum autumnales febres sint tales perpetuo; autumnus autem non sit semper pluviosus; si admittatur ratio Vall. Quædam febris erit sudatoria, quæ tamen non habeat causam sudoris.

Idem *ib. sect. 2. tit. 23.* Lyciam Lienosam melius habuisse ait ex sudore. Hæc enim cum esset talis, habebat, si recte percipio historiam, paroxysmos, forte statis temporibus, qui sanabantur aliquando purgatione, aliquando venæ sectione, aliquando sudoribus, aliquando sponte. Tandem tamen, cum gravida esset, accedente lienis inflammatione, forte ab importuniore purgatione, ut conjectatur Vall. mortua est.

Idem *ib. sect. 3. t. 20.* scribit, Hippocrati uxorem, post annuam quartanam, fuisse curatam partim sudoribus partim muliebri fluxu. Nimirum per sudores vacuabatur aqua, per menses terra. An hæmorrhoides potius fuerunt? harum enim rami quibusdam ad uterum pertingunt, ut mox dicetur.

Unde non difficile est judicatu, cur quæ

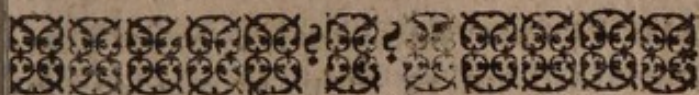
quæ in Bulagora villa decumbebat 4.
Epid. febricitans liene, non fuerit judi-
 cata plene per sudores: supererant enim
 excrementa crassa.

Ex 6. *Epid.* 3. 2. 7. obscura illa histo-
 ria, de muliere in Cranone, hoc ego
 lucis accipio, Quod 14. die critice fu-
 erit liberata per sudorem, quia lien illi
 erat natura magnus.

Hanc ob causam, puto, Gal *de Ther.*
ad Pis. 15. in quartanariis (eadem autem
 est ratio reliquorum morborum Me-
 lancholicorum ut practici docent) uti-
 tur *Theriaca*. Quod si mihi negaveris
 & propter insensilem vacuationem id
 factum esse dixeris: ne sic quidem pug-
 nabo. Serum enim aliquando felicius
 absimitur hoc, quam illo modo.

Quid multa? Autorem habeo gra-
 vissimum, Vall. inquam, qui 3. in 2.
Epid. 20. 3. in 3. *Epid.* agrot. 3. 2. in 6.
Epid. 32. docet, ab experientia sumpto
 argumento, In Melancholicis crebros
 esse sudores. Quod ipsum Mercurialis
 quoque vidit, ut testatur, 3. *Cons.* 14.
 & 1. *pract.* 10. Duobus his Medicis si
 superaddere libet Philosophum, Bo-
 namicum, 1. *Alim.* 32. licet.

Lienem

*Lienem vacuare aquas per
ventriculum.*

CAP. XVII.

DE Melancholia hypochondriaca, quæ authore Cæsalpino, sedem suam in vetriculo habet, agens Gal. ex Diocle 6. *Loc. aff.* 7. inter alia signa morbifica, salivam multam & humidam affert.

Idem *de Plath.* 11. atrabiliarios vocat salivatores. Quod Vall. etiam habet 2 *in 6. Epid.* 32.

Idem Gal. *de Typis* 4. salivationem habet in numero signorum febris quartanæ.

Hodie qui de Scorbuto scribunt, Maximum in eo affectu salivæ proven- tum esse tradunt. *Scorbutum* autem esse morbum Melancholicum, concedunt pariter omnes.

Jam, saliva cum sit vel ex capite, vel ex ventriculo, 1. *Pror.* 12. 2. *de Temp.* 4. dubium mihi non est, salivam Melancholicorum esse ex ventriculo, & quidem à liene eo ablegatum.

Si enim, quod alibi probabo, saliva
in

in naturaliter constitutis, habet principium suum ex tenui primæ concoctionis, quæ in ventriculo fit, excremento, quod pituita dicitur, Verisimile autem est, gigni in tanto maiore copia, quanto frigidior est ventriculus: gignetur procul dubio in Melancholicis copiosior. Frigidi enim sunt tales, ob copiam humoris frigidi, ut ex Arist. liquet *de somno cap. 3.*

Hoc tamen nondum satis est. Si enim ventriculi frigiditas est causa adæquata salivationis: erit illa in omnibus, in quibus ventriculus frigidus est. Sed hoc non est ita: In solis enim Melancholicis, qui ipsi habent ventriculum frigidum, salivatio illa est.

Huic difficultati satisfacere non possunt qui defendunt, pulcellam illam hypothesein, de qua supra *Melancholiam stabulari in venis*: Ego autem possum, qui *Lienem* illa affigao. Eidem non sunt pares iidem, cum *Melancholiam* dicunt *nihil habere aquæ, sed totum id esse terreum*: Ego autem par sum, qui *aquæ multum* habere affirmo. In eadem musant iidem cum aquam à liene trahi contendunt, aquam tamen illam salivæ causam esse, non audent dicere.

Ita ergo ego, Melancholici quidam sunt

sunt salivatores, quia serum ex Liene effunditur illis in ventriculum. Serum autem ex aqua illa est, quæ præbebat lato vehiculum ad Lienem.

Sed qua via ad ventriculum pervenit? Procul omni dubio, non tantum per vas breve dictum, sed & per alia vicina vasa. Præcipue tamen per vas breve, quod forte in his, ex corpore lienis est.

Interim & in his, sed alio tempore, & in aliis omnibus servire vas breve etiam aliis actionibus, jam dixi in superioribus.

Confirmat hoc magnum Hipp. argumentum, curatio. Spuitione multa & conferta vidi Melancholia morbo laborantes magnopere sublevatos, inquit Vall. 5. in 6. Epid. 4.

Hoc autem exemplariter dictum esse, & competere aliis morbis Melancholicis æque, apud me certum est. Ratio enim à Vall. allata, quæque sententiæ meæ mirifice quadrat, valet in omnibus Melancholicis, *Quia*, inquit *sanguis Melancholicus est seorsus*. Quo ipso fundamento quia nititur etiam Mercurialis, non mirum etiam est, quod 3. Cons. 44. Melancholicis tribuat copiosa sputa. Si dubitas de proprietate

tate vocis, audi Vall. iterum 5. in 2.
Epid. 5. ubi sputa hæc de saliva exponit,
 quæ tamen non est semper acida, ut ipse
 putat, sed aliquando, quemadmodum
 ipsa etiam Melancholia.

Confirmant id illi, qui Gal. ajunt 1.
ad Glau. 11. & Aetium *Tetrab.* 1. l. 1.
 c. 9. in quartana præcepisse vomitum,
 quod crudior & liquidior humoris me-
 lancholici pars ad ventriculum eat. Et
 hi sunt nisi fallor, vomitus humidi, de
 quibus Vall. l.

Confirmant etiam, qui balbos *Epid.*
 l. iterum c. 1. & *sect. seq.* 2 3. fieri dicunt
 Melancholicos, ob aquam translataam
 ad ventriculum, & inde propter com-
 munem tunicam ad os & linguam, 6.
Aph. 32. Et hinc explicare oportet
 Trallianum, l. 1. c. 16. ubi paralyfin fieri
 ait etiam à Melancholia. Cum enim
 videret, quod vidit etiam Vall. *Melan-*
cholicos multarum partium paralyfi labo-
rare: non potuit aliter dicere. Sed er-
 ravit in eo, quod fieri putavit à crassa
 Melancholiæ parte, cum fiat à tenui.

Et hæc est pituita illa, quam alii in
 Melancholicis sibi imaginantur. Licet
 enim à veritate alienum non sit, Me-
 lancholicos, ob habitus & ventriculi
 frigiditatem cumulare pituitam: fit id
 tamen

tamen in illis tantum, qui longe processerunt. Interim *balbuties* etiam fieri potest in iis, qui nondum pituitam generant, à tenui videlicet Melancholiæ parte. Eadem ratio est *paralyticos*. Sed & in iis, qui pituitam generant, potest esse à Melancholia,

Confirmo id ipsum exemplo. Amicum habui ex intimis, ejusdem mecum professionis & artis, qui toto habitu omnibusq; signis vere Melancholicus erat. Is, præsertim cum loqueretur, am abundabat saliva, ut creberrime cogereetur interrumpere sermonem, & exspuere. Quod nisi faceret [fatebatur ille] adeo illi lædebatur concoctio ventriculi, ut, nisi vellet ægrotare, puloris rationem habere non posset.

Lienem vacuare, quod terreum est, per anum.

CAP. XVIII.

DE hoc in isthoc vestibulo moneo, vocaturum me semper *Melancholiam*.

Hanc vacuari per viam, quam inscriptio præfert, probant duo aptumis argumenta. Ho-

N
 Horum *alterum* petitur à *nigredine* *fæcum* tantum non quotidiana in mediocritet Melancholicis. De his enim intelligo, quod *Arist. 3. Hist. 3. τὰ τῆς κοιλίας πρὸς δὲ μᾶλα φαίνεται χρωματίζεσθαι ἢ ἰλὺς τῶν μέλαι & οἷν*. Nam in reliquis omnibus tam pauca est Melancholia, ut non tingat, quod probaverit aliquis ex 2. *ad Glauc. 10.*

Esse autem excrementorum nigredinem à Melancholia, docet Gal. 1. *Hum. 1.* quemadmodum flavedinem à bile, 4. *us. part. 4.*

Alterum sumitur à *gravitate humoris*, quæ cogit illum deorsum Hinc, ut supra quoque dictum est, 4. *us. part. 4.* & 7. 5. *us. part. 6* Lien dicitur *declivis*, propter excrementum Melancholicum pondere suo conutans. Et excrementum ipsum non locis tantum citatis, sed & 2. *Elem. 4* vocatur gravissimum, crassum & moveri contumax.

Propter hanc potissimum causam Medici, quoties de purgando hoc humore agitur, semper jubent illum purgare per inferiora. Qua de re 4. *Aph. 9. 8. in 6. Epid. 27.* & alibi sæpe Recte sane, inquit Vall. 7. *Epid. in Anaxenore* quandoquidem Lien nulli vacuationi magis cedit, quam alvi subductioni
 Nimi-

Nimirum, hoc est magnum Hipp. argumentum, ut Massaria vocare solet, uratio. Et tum, nisi fallor, Lien est *κατὰ πρὸς*. Dubitat enim de ratione nominis Gal. 2. in 6. *Epid.* 39. & 1. 2. *Humo.* 27. Vide Foëssium in *Oeconomia*.

His duobus argumentis accedit *tertium*, Quædam nigri humoris per hæmorrhoidas dicta vacuatio, à præsentius quidem morbis Melancholicis liberat, à futuris autem præservat, ut docetur 3. *Aph.* 30. 6. *Aph.* 11. 12. 3. in 6. *Epid.* 37. 5. in 6. *Epid.* 25. 6. in 6. *Epid.* 8. 3. *Hum.* 26. 3. *prorrh.* 39. *Atra.* 4. & 72. *Loc. aff.* 5. 5. *Loc. aff.* ultimo. *San. tu.* 4. 9. *Simplic. c. de differentia errarum*, cur. per. v. 5. 10. v. 5. adversus Eras. 6.

Ita autem loquor, *quædam*, propter duas causas, quarum.

Prima est: Cum docuerit recentior Anatomia; *Hæmorrhoidas esse duplices*. Internas & Internas, quarum hæ originem habent à vena cava, illæ à vena portæ; non esse mihi sermonem de operationi per hæmorrhoidas vacuatione, sed de illa tantum, quæ est à vena portæ, cui scilicet adhæret Lien noster.

Quare nemo obicere mihi potest,
per

per hæmorrhoidas vacuari non tantum Melancholiam, sed omnis generis sanguinem, adeoque per fluxionem illam curari [eadem est ratio præservationis] morbos, non tantum Melancholicos, sed alios multos, valde diversos. Dico enim, si contingat fluere has, quas vocant *Internas*, tum depleri lienem, curarique morbos, à liene dependentes.

Secunda, Cum Gal. multis locis diligenter distinguat Melancholiam ab Atra bile, & dicat inter alia, Atræ bilis speciem quandam esse ex Melancholia: non esse mihi sermonem de omni humore nigro, sed de atra bile illa tantum, quæ fit ex Melancholia: Qui enim morbi inde sunt, sanantur per hanc viam. Nimirum, Melancholia non facit morbos, nisi definat in Atram bilem. Videatur Salius *de aff. part. cap. 15.*

Hæc igitur Melancholia cum per anum vacuatur, quibus utitur viis? Ego mihi persuadeo, Naturam non semper deponere per hæmorrhoidas dictas, quod non semper sint ex cauda lienis. & vero, quod non sit æqualis ejus rei necessitas in omnibus hominibus.

Chabrolus, obs. 15. exemplum habet cujusdam, qui per totam vitam hilaris fuit, Jovis non Saturni filius. Is habet

habebat duos lienes, duas venas, duas arterias. Hinc *Splen videre facit*. Memini historiam, quam ad mensam adolescentibus nobis recitare solebat D. Georgius Liechtentaler. • Viderat Witebergæ, circa annum 1578. Anatomiam furis cujusdam, optimè alias sani, qui lienem habebat maximum, & illum quoque bene habitum. Solebat is, in encaniis rusticorum, noctu obire domos, perticam habens, cujus capiti infixus esset clavus satis validus. Hac ille machinâ solebat piscari vestimenta rusticorum scamnis instrata per ebrietatem, immissâ illâ per fenestras humiles. Contigit autem aliquando ut clavus ipsius offenderet nares dormientis, quo ille dolore excitatus immensum clamavit, *O meiner Nasen?* suspicatus ille, quod res erat, in risum solutus est adeò, ut fugere non posset.

In quibus igitur summa fuit necessitas vacuandi hujus humoris: in iis *τῆς τελευτῆς τοῦ σπλῆνός*, ut Gal. loquitur de *Anat. Ven. I.* eduxit Natura vas ad sinistram omenti partem. Hoc enim in apud definere, ibidemque Hamorrhoidas internas constituere, observant Recentiores. Verisimile autem est, Naturam in valde Melancholicis hoc

N
tantum fecisse, quod nunquam illa vel deficiat in necessariis, vel abundet in superfluis. Hinc Vesalius & alii non viderunt hoc, quod jam dico: viderunt autem, & pinxerunt id tantum, quod ipsis occurrit.

In quibus tanta necessitas non fuit, id ipsum vas non ex fine corporis lenis eduxit: sed ex rami splenici parte inferiore (Epiploida sinistram vocavit Sylvius) quo regredi excrementum hoc, siquidem deorsum vacuari debet, verisimile est. Hanc inseri in colon indicio est, quod, ut scribit Vesal. adest tum tantum, cum, quæ sequitur, inque colon indubitato it, Epiplois postica dicta Sylvio, minor est, quam ut possit omnibus demandatis sibi partibus ramos mittere. Cum enim illa major est, & sufficit, abest hæc.

In quibus iterum minor necessitas fuit, Natura fecit, quod jam dixi: Omissit, inquam, Epiploida sinistra, & illius officium demandavit Epiploidi posticæ, eodem loco, sed paullo magis dextrorsum ortæ, indeque ad colon, ad quod hiat, latæ. Idem dicere licet de Epiploide dextra.

Tandem, in quibus minima necessitas, forte ubi & deest Epiplois sinistra, & ad

& ad colon non pertinent Epiploides dextra & postica: regreditur excrementum ad ramum Mesentericum, ex quo ad anum tendere, hæmorrhoidasque internas facere, scribit Vesal. & qui illum sequuntur.

An per has ultimas Hæmorrhoidas vacuatur aliquando etiam hepar? Tum vero idem statuatur discrimen, quod statui solet inter duplices Hæmorrhoidas. Quemadmodum enim *Interna* dicuntur vacuare cacochymiam, quæ in vena portæ plurima est; *Externa* plethoram, quæ in vena cava: ita forte per Hæmorrhoidas has Mesentericas, ut sic dicam, deplebitur lien tum, cum ille oneratus est illuvie Melancholica, multa; hepar, cum illud opprimitur à quantitate sanguinis boni. Interim, non obstat quidquam, etiam hepatis cacochymiam hac expurgari.

Ab iisdem his Mesentericis Hæmorrhoidibus feruntur in mulieribus ramuli quidam ad uteri cervicem. Ut verisimile sit, quæ menses habere dicuntur, cum sunt gravidæ, hæmorrhoidas potius habere dicendæ sunt. Quodenim viderunt illi sanguis est tenuis, qualis fere lienosus est. Schol. Holl. in l. 1. c. 155. Bauh. 1. *Anat.* 15. *extremo.*

N
Et hæc ita mihi videntur, cum Naturæ librum intueor, conféroque cum ejus Interpretibus. Quorum nullum cum mendacii arguere audeam; & vero nullus dicat etiam absone vero: placuit mihi ita componere. Indicent autem illi, quorum nihil interest aliud judicare, ut cum Gal. loquar ex Thucid. *lib. 3. belli Pelop.*

Jam vero etiam hoc repeto, Non absurdum esse, per hæc vasa putriri etiam colon, omni scilicet illo tempore, quo non fluit Melancholia. Fluit enim non nisi tum, cum in ea copia est, quæ sit Naturæ molesta.

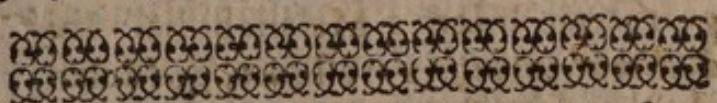
Quæ causa est, Cur in intestina aperiantur, non osculo aliquo insigni, quali in duodenum meatus choledochus: sed eodem prorsus modo, quo vasa Mesaraica omnia in tunicas intestinorum absumuntur.

Qua igitur differentia ratio est, in utriusque hujus excrementi vacuatione? dicis.

Hæc est. Melancholia non poterat usum talem aliquem habere, qualem bilis: quia & pauca est [quippe non collecta in unum conceptaculum] & ἀποικία. Non igitur opus habebat aut peculiari aliquo vase, aut peculiari ejusdem

jusdem conformatione, ut de bile factum esse.

Interim, negare non possum, in iis, in quibus in magna copia est, & in quibus etiam facile è natura sua abit, assumitque acredinem, præstare aliquando inferioribus intestinis tale quid, quale superioribus bilis. Talium enim alvi quia pigriores sunt, quia ob frigiditatem humoris insensibiliores: opus habent monitore etiam alio, quo reliquorum non indigent. Huc tendit Gal. illud 5. us. p. 12. *Melancholiam* [forte *Atram. bilem* intelligit] *non minus insensam esse intestinis, quam bilis est.*

Lienem non vacuare Melancholiam per ventriculum.

CAP. XIX.

Acuari Melancholiam per anum, citra controversiam est: hoc autem valde controversum est, *An*, quod ego dico, *recta deorsum feratur ad anum?* & non potius, quod Gal. dicit, sursum primum ad ventriculum, deinde ex ventriculo ad intestina tenuia, deinde

ex intestinis tenuibus ad crassa, & de-
que per anum exeat? Et hoc modo ex-
plicant quidam *παλιρροίας* Aristoteli-
cam, de qua supra.

Ponit autem Gal. sententiam suam
tantum, sine ulla confirmatione, 3. *Fac.*
nat 13. 1. *san. tu* 12. & 13. 9. 2. *πόσ.* 2. 4.
us. part. 15. 5. *us. part* 4. quo loci etiam
nsum suum appendit, de quo mox. Ubi
hoc moneo propter Bonamicum. *Lib.*
de Atra bile non facit Gal. ejus rei men-
tionem: quia accipit vocabulum pro-
prie ut opponitur Melancholiæ. Qua-
re cum *cap.* 3. distinguit dejectiones ni-
gras à dejectionibus atræ bilis: distin-
guit atram bilem à Melancholia. Ibi-
dem *ult. verbis*, expresse ait, de Melan-
cholia qualis sit, & per quas partes va-
euetur, alibi se perscrutaturum.

Ego vero confirmo pariter senten-
tiam meam, & dico, Quid obftet sen-
tentia Galenica.

Utrumque egregie præstat Gravitas
humoris, de qua dixi. Quo loco si pro
Gal. instantiam attuleris, sanguinem,
qui & ipse sursum it, licet gravis sit: di-
cam, Disparem esse rationem. Sanguis
enim cum sit familiaris partibus alen-
dis, trahitur sursum. At excrementa
cum

cum sint contraria partibus alendis,
pelluntur. Jam igitur hoc fit à faculta-
te *expultrice*: illud à *tractrice*. At vero,
quemadmodum *tractricem*, nec juvat,
nec impedit loci differentia: ita *expul-
tricem* excrementorum eorum, quæ
vel natura vel copia sunt gravia, ideo-
que *adgros* abeunt, semper comitatur
loci commoditas. Atque hoc inductio-
ne probari posset. Quæ causa forte fuit
Avicennæ, Cur iter gravis humoris sur-
sum providentiæ divinæ adseripserit?
Hanc ut in omnibus demitor & exo-
sculor: ita in illis, in quibus esse dici-
tur, cum non sit, nolo esse veli cujus-
dam turpis, qualia sæpe commini-
scuntur, qui convicti cum sint, convi-
ctos tamen se esse, nusquam fatentur.
*Quod non ita est, ut dicitur, inquit Cassi-
anus, etiamsi honos videatur, injuria est.*

Privatim, Galeno obstant incom-
moda quædam. Si enim ita sit, ut dicit
ipse. Non injuria incusarit aliquis Na-
turam, & imprudentiam objecerit, quæ
excrementum mitteret ad partem tam
nobilem, Ultimum dico, excrementum
ad primum alimenti conceptaculum,
ut inde ad anum eat, cum & brevior sit
via & expeditior per vasa, ad intestina
crassa hiantia, de quibus modo.

Dicis, *At idem fit de bile, quæ in duodenum effunditur eo loci, quo chylus pene integer adhuc est?*

Resp. 1. Non est par dignitas ventriculi & intestinorum. Ventriculus enim τῆς πέψεως organum est: intestina τῆς ἀνάδοσεως. Præterea, in ventriculo omnia sunt etiamnum confusa, bona cum malis: in intestinis jam incipiunt bona distingui à malis. Ut propterea minus periculi sit, etiam si malis, jam seorsim positis, misceatur aliquid bilis.

[Hæc ego olim: nunc repudio, inductus à Sal. Alberto. Vide Χρησμοθ. φυσιολ. cap. 318.]

2. Non est par ratio usus. Usus enim præbet bilis evidentissimum duplicem, quorum alter est, stimulare intestina ad celeriores ἀνάδοσιν, alter, admonere officii sui ad deponenda alvi excrementa: at usus effusæ in ventriculum Melancholiæ tam est nullus, ut metuendum sit etiam damnum ingens. M. stio, inquam, excrementi cum alimento.

Dicis iterum, *Quod damnum metuitur in Melancholia: id metuendum est etiam in bile.* Utrobique enim est chylus, & utrobique potest misceri excrementum cum alimento, deinde separandum non sine Naturæ infamia.

Resp. Non est par ratio. Si enim Melancholia, quod dicitis vos, est amica ventriculo, retinebitur, & prorsus miscetur: at bilis, quia est inimica intestinis, non retinetur, quin omnia secum expellit. Adde, Melancholia etiam ideo miscetur, quia in ventriculo fit ebullitio, quæ mutat ima summis: [Hoc etiam admisi olim, secutus Mercurialem: nunc resilio. Calor enim naturalis tam violentus non est, ut mutet ima summis.] In intestinis non fit; Videmus id in farciminibus, recens natis. Nam quamvis lanii imponant primum & seorsim pinguedinem solam, deinde seorsim superdent sanguinem efibratū, aut etiam minutalia carniū: tamen post ebullitionē apparet utrumq; bene sibi permistum.

Nec excusat, quod Melancholia quæadmodum *s. us. part. 4.* ait Gal. ob crassitiam difficulter miscetur: bilis contra ob tenuitatem, facile. Nam, an crassities Melancholiæ obstare possit mistioni illius cum chylo, judicabit ille, qui novit, Humorem tamen esse, & omnino fluxile quid, ut ferri possit per ductum tam angustū, qualis est vas breve.

Non excusat etiam, quod ib. ait idem, Melancholiam non potuisse re-

Sta ire ad anum, quod in illa paucitate, viæque longinquitate, opus fuisset vase longo & angusto, ideoque injuriis obnoxio: sed debuisse uti his ambagibus. Si enim humor atrabiliaris ille, qui in hepate gignitur, recta potest ire per hæmorrhoidas externas ad anum, & absq; illarum periculo vacuari, quod constat ex locis supra citatis, cur in liene non possit fieri idem? maxime, quia lien longe declivior est hepate? Adde, non est opus, ut semper ad anum eat, cum ad vicinum colon deponi possit, ceu ostendi.

Et hæc quidem sunt incommoda, quæ Gal. manent: Illa si cui videbuntur non prorsus esse amota, ille cogitet, Consistere hactenus rem in comparatione Melancholiæ cum bile. At vero, cum comparatio sit iniqua, quæ instituitur inter id, de quo constat, & inter id, de quo non constat: si proba-vero, *Melancholiam non ire ad ventriculum*, desinent etiam stimuli illi, quos bilis in animo Lectoris reliquit.

Hoc ut fieri possit, agite, ô viri amici, veniamus ad tribunal veritatis, & audiamus judicem incorruptum, naturam ipsam.

Hæc enim dicit, vas breve, per quod
omnes

omnes dicunt fieri effusionem hanc, non semper, ut Gal. vult 3. *us. part. 4. de Anat. ven. 1. ἐν τῇ κεφαλῇ* lienis ire ad ventriculum, postquam scilicet omnibus lienis partibus *ἀποφύσας* sunt tributæ, ut loquitur 6. *Ex. Anat. 10.* sed aliquando quidem, aliquando autem ex parte superiore rami splenici, antequam is lienem ingreditur. Quando igitur è liene non est, quomodo ferre potest excrementum lienis?

Dicis, *sed tu antea docuisti, excrementum hoc deorsum purgari per alia etiam vasa, quam quæ ex cauda lienis sunt?* Ita: sed simul docui disparitatem, cum dixi, tam de gravitate humoris, quam de expultricis commoditate.

Verum, habeat sane hoc argumentum parum ponderis: plus, spero, habebunt hæc.

I. Vas breve non pertunditur in ventriculum, ut in duodenum pertunditur ductus ille, qui à vesica bilis eo. it. Videtur autem necessarium fuisse, siquidem analogiam habent inter se, 1. *San. 26. 13.* & vas breve debebat alium à reliquis, è ramo splenico ad ventriculum tendentibus vasis, usum habere. Eo magis autem videtur id fieri debuisse, quod crassior est hic succus bile, Quin-

imo,

imo, videtur dici debere. Vas hoc tanto majori osculo aperiri debuisse in ventriculum, quanto crassior est succus hic bile. Quia igitur vasis brevis eadem est insertio: eadem etiam fuerit ratio, idemque usus.

Dicis, *sed tu antea docuisti, vasa hemorrhoidalia, juxta cum alia, qua Melancholiam deponunt ad crassa intestina, non aperiri in intestina evidenti osculo?* Ita: sed simul docui disparitatem, cui hoc addo, si Melancholia in ventriculum destillat tam exiguis guttulis, non posse præstare usum illum, qui jactatur, eo magis, quia pauca semper est.

II. In vase brevi non visus est contineri alius sanguis, quam in vasis vicinis. Idem autem sanguis cur non faciat idem?

Dico autem hoc de sanis. Nam in quartanariis, aliisque spleneticis, qui habent vomitus nigros, itemque in aliis: proculdubio alius à sanguine succus est. Sed & is in aliis vicinis est, nō in hoc solo. Et hic ipse status est alius, quā de quo nobis est sermo, ut supra monui.

III. Non minus huic, quam aliis venis addita est socia arteria. Igitur, si vena fert Melancholiam, feret etiam arteria. Id vero nemo istorum dixit.

Sed

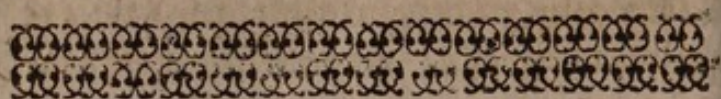
Sed neque dicere possunt, quod de ipsorum sententia, arteriæ splenicæ non vebant simile quid venis splenicis.

Dic ergo mihi, ô tu, quid facit heic vas breve arteriale? Procul dubio fateberis, otiosum esse. Apud me vero negotium habet. Nimirum, utrumque vas breve [in inculpatâ sanitate] vehit alimentum ventriculo.

Quandoquidem igitur Melancholia ad ventriculum non ascendit, securi esse possumus omnium incommodorum illorum, forte etiam aliorum plurium, de quibus dictum est, jam deserere ambages illas, quas Melancholia, è corpore eliminanda, emetiri dicitur, & recta via educere illam.

Hanc viam quia Natura ostendit; illas ambages quia non monstravit ullo *φαινομένη*: miror, quæ potuerint venire hominibus in mentem? Postquam autem venerit, quæ fuit ipsarum tanta amœnitas, ut irentur ab iis etiam, qui in demonstrationibus versatos se esse, libenter gloriantur? Fortean concinnatulus ille usus?

Me-

*Melancholiam non prestare
ventriculoid, quod Gal. pra-
tauit.*

CAP. XX.

Eminit is ejus rei uno tantū
loco 15. us. part 4. his verbis :
[στυφή] int. vertunt acerba
at Vall. vult Adstringens.]

στυφή εστιν ἡ μέλαινα, καὶ ὁξεία καὶ στυά-
γη καὶ σφίγη πεφυκῆα. Et ib. Επιδείνει
τὴν γαστέρα, καὶ συνάγει πρὸς αὐτὴν, καὶ
ἀειλαμβάνει ἀκερῶς ἀναγκάζει τὰ σπλά-
γχνα καὶ χεῖρα, μέχρι αὐτῶν ἰκακῶς ἐκπεφθῆ.

Heic quis credat, justissimam, ut sæ-
pe prædicatur à Gal ex Hipp. Natu-
ram, tam fuisse injustam, ut soli ven-
triculo deesset in prima generatione ?
Cum enim omnes alias partes ex se ha-
beant facultatem retentricem : solus
ventriculus non habeat ? cogaturque
petere aliunde ? & ab excremento ? in
officio, non privato, sed publico ? eo-
que ad conservationem totius tanto-
pere necessario ?

Est

Est quidem ita, Intestinorum vis expultrix (de *cu' adores* jam non ago) juvatur ab excremento, bile, inquam, quatenus abstergit pituitam, quæ ibi stagnat, vimque expultricem obtundit: at vero heic omnes, quos ego vidi excepto solo Th. à Veiga (qui ipse videtur irridere hoc dogma) non adjumentum actionis, sed totam actionem excremento tribuunt.

Præterea, cum pituita generetur ex necessitate materiæ; & vero deinde quia copiosior est, negotium facessat intestinis adhærendo, secumque alvi excrementa detinendo: debuit Natura ei malo remedium querere. Heic non opus est ullo remedio, quod nihil ita impediat vim ventriculi retentricem, ut intestinorum expultricem impedit pituita.

Præterea, cum æqualis in omnibus hominibus sit necessitas hujus retentionis & constrictionis; non gignatur autem in omnibus æque magna quantitas, immo vero in quibusdam plus quam par erat, in quibusdam minus, quam opus erat: quæ potest reddi ratio, Cur in omnibus hominibus, naturaliter se habentibus, eodem modo fiat retentio & constrictio? Omnes enim
hi, cæ;

hi, cæteris paribus, bene coquunt: neque tamen in omnibus eadem ejusdem causæ vis & efficacia.

Præterea, cum hoc, quod dicitur fieri, fieri debeat in toto ventriculo, omnibusque ejus partibus: quæ verisimile est, humorem, & cum quidē paucum, per tenuia vasis brevis oscula, roris modo, leviter aspersum minimæ ventriculi parti, posse in unum cogere totum ventriculum? & quidem tamdiu in vinculis tenere, quamdiu durat coctionis labor? Nisi enim id sit, coctio non potest esse felix.

Nec juvat, quod in quibusdam satis magnum est vas breve: nō juvat etiam quod in quibusdā bifurcatum est. Manet enim hoc, Minima ventriculi portio contingitur ab humore illo, quem continere dicitur.

Si dixeris, *Non necesse esse, ut contingantur omnes partes: sed satis esse, si una tantum particula.* Nimirum ita fieri, ut illa, quæ primum mota fuit moveat, & cieat deinde aliam, hæc rursus aliam, & sic deinceps. Dicam ego, Necessario humorem talem esse acerbissimum & acidissimum. At hæc à Melancholia naturali tantum abesse probabo, ut ne quidem acerbam

aut

aut acida sit, nisi jam sit Attra bilis.

Hoc docet rerum natura: illud Gal. autoritas.

Ut enim de homine temperato, qui norma est harum rerum, dicam, unde nam in illo habeat Melancholia duas illas qualitates, cum fiat, calore naturali agente in alimentum, & separante tantum partes cinerulentas? Qui calor si aliquem ei qualitatem imprimit, cur non potius dulcedinem? Hoc enim augurari videtur Th. à Veiga. Et nescio an non fluctuare fecerit Avic. qui saporem ei tribuit inter dulcedinem & ponticitatem.

Sed unde etiam in calidis & siccis [in his autem copiosissimam esse, non tantum Atram bilem, sed & Melancholiam, alibi probatur] sit utraque qualitas hæc, cum pariter fiat, agente calore illo terrestri in alimentum suum? Qui calor, si communicat excremento huic qualitates has, cur non in omnibus communicat? Certe Gal ipse locis mox citandis scribit, & animadvertunt Recentiores, inter quos numero Trincav. vomit aliquando in habitibus & constitutionibus Melancholiam prorsus ἀποροῖ. Hinc argumentor, si in his non semper est acida: multo minus

minus in illis, aliisque omnibus semper
erit? Quæ cum consideratur, ut puto,
maximus Galenista, Montanus Veron-
ensis, in tractatu singulari de hoc hu-
more, concessit quidem Melancho-
liam naturalem esse acerbam, negavit
autem acidam esse. *Aciditas enim*, in-
quit, *fit ab ebullitione, quæ in hoc humore*
naturali locum non habet; habet autem
in Atra bile, quæ est præter naturam.
Acerbitatem autem habet, inquit, *ob*
substantiam terream, quæ prædominatur
in misto, sine adustione.

Ego vero ex eadem hac hypothesi
evinco. Melancholiam naturalem ne
acerbam quidem esse. Si enim acerb-
itas fit sine adustione; Melancholia au-
tem habet adustionem seu ἐμπύρεσιν,
ut Gal. vocat, cineris instar, quod ex
nobili illo loco 3. caus. sympt. 2. probare
licet: utique Melancholia non erit
acerba.

Erit autem amara potius & acris,
quemadmodum etiam cinis est, & quod
inde fit lixivium. Hoc ita esse conce-
des, si locum apud te inveniunt, quæ
de generatione amari & acris saporis
docet Gal. 4. simpl. 9. 18. 19 & 20.

Dicis, sed unde fit illud ἐμπύρεσιν,
cum qualitatibus tam intensis? A mora,
quam

quam facit, ob *δυσκίνησιαν* forte. Et hæc mihi videntur idonea quæ persuadeant, Melancholiam naturalem nec acerbitalis nec aciditatis esse participem, vel ideo quia illi nihil prorsus afferunt, pro confirmanda sua sententia. Quæ autem sequuntur, necessario evertunt adversariorum opinionem, dum docent, utramque qualitatem Atra bili esse propriam, quam illi studiose, credo, cum Melancholia confundunt.

Hæc enim cum sit, autore Hipp. 3. *Acet* 38. *ἀνάλογος* (ita enim lego cum Viscero) *τοῦ ὀξέος*: acetum autem fiat, calore extraneo agente in partes vini æreas, easdemque evaporante, & relinquente frigidas, terreasque: cui non sit verisimile, idem fieri in Melancholia? Est enim illa, non minus ac sanguis Melancholicus similis lacti vitioso, quod, ut jam semel atque iterum dictum est, constat fere tantum parte serosa & caseosa, nulla vel certe exigua butyrosa, quam etiam ob causam facillime acescit, victis & expulsis partibus æris paucis à multo calido externo. Hæc doctrina est Gal. 3. *Loc. aff.* 7. Distinguens enim ibi Melancholiam ab Atra bile, ait, *Hanc acidam videri & vomentibus & olfacientibus: Illam nullo*
παθε

passio participem esse acida qualitatis. Ita enim cum Copo explico τὸ ἥκιστα, quod contextus id videatur velle quamvis aliis sequius videatur. Et posse aliquando per τὸ ὁδὰ μὲν explicari, discimus ex 3. *Acut.* 61.

Esse vero explicationem hanc genuinam, patet præterea ex 4. *Aph.* 21. Agens enim ibi Gal. cum Hipp. de dejectionibus nigris, negat illas habere acre corrodens & acidum: sed esse veluti sanguinis limum, proportionem respondentem feci crassorum vinorum. Quo quid clarius dici potest, Melancholiam, quæ respondet feci dictæ, non esse acidam? fieri vero acidam, cum degenerat in atram bilem, ceu clarissime docent sequentia? Quæ videat, qui vult.

Fortassis autem nolit præfractior aliquis. Quare in hoc vestigio videbit ejusdē Gal. verba ex 6. *Loc. aff.* 1. Transiens enim ibi ab hepatis affectibus ad lienis, docet, si facultas ipsius tractrix lædatur, tum alia fieri, tum dejectiones attri humoris, non per inferiora tantum, sed & per superiora cum nauseis. Quæ dejectiones si non fiant, αἰθυρίας, inquit, τε καὶ δυσθυρίας μελαγχολικὰς ἐργάζεται, καὶ σιλίων ἐνίοτε μὲν αἰσρε-

εινореξίας σφοδρότατας, καὶ μάλιστα ὅταν
 ἀκρεῖως ὀξύδες ἢ τὸ φερόμενον εἰς τὴν γα-
 στέρα πείττωμα. πολλὰ δὲ ἀνατροπὴν τε
 καὶ ὑπὸ τῶν ὅταν ἑτέραν τινὰ ἔχει Δι-
 φθοράν. Heic cupio audire, quo perti-
 neat τὸ ἑτέραν? Meo iudicio hoc docet,
 Mutationem εἰς ὀξύτητα esse etiam Δι-
 φθοράν quandam. Quod si est, habeo,
 quod volo.

Jam hinc intelligitur, Cur de *Atrab.*
 2. dicat, *Humorem Melancholicum ali-*
quando quidem inferre sensum aciditatis
& austeritatis, aliquando omnis sensibilis
qualitatis expertem esse? Cur item cap. 4.
 de pestilentia quadam dicat, *Nigra in*
quibusdam prorsus accessisse ad atram bi-
lem, in quibusdam ne mordicationem qui-
dem intulisse. Nimirum, cum Melan-
 cholia secundum naturam se habet, a-
 deoque vere est, quod dicitur, expertis
 est qualitatibus dictarum: cum autem
 incipit præter naturam se habere, &
 Atra bilis fieri, induit aciditatem &
 austeritatem.

Quare 6. *Aph.* 56. ait idem, *Bilis flava*
semper irritat & mordet: humor Me-
lancholicus non semper, sed tum, cum su-
pra modum exustus aut putrefactus ma-
lignam qualitatem induerit.

Dicis, sed ille idem de *Atrab.* 3. ait,
Humor

*Humorem Melancholicum ἑσαφῶς, non
evidenter esse acidum. Et 6. in 6. Epid.
27. Humor Melancholicus nunquam fit
tam acris, ut ad Attribili acrimoniam
accedat. Et 2. Progn. 46. Viraque bilis
radit. Et denique 3. Acut. 38. ὑγιαίνον-
τες τῷ σώματι, πλεῖον ἔχει τῆς τοιαύτης
πειότητος, ἢ μὴ ἀκρεβῆς.*

*Vnde sic inferre licet. Si Melancholia
non evidenter est acida, & acerba: fue-
rit tamen aliquo modo. Si aliquam
habet acedinem: non prorsus nulli in
habet. Si [ut ita explicem] aliquo mo-
do radit: non est prorsus expertis acce-
dinis. Si non exactam habet aciditatem
& austeritatem: habet tamen sic satis
multam. Ita enim intelligo τὸ πλεῖον.*

*Respondeo. In artibus semper licuit,
semperque licebit certos ponere can-
cellos, quos intra subsistant rerum di-
stinctiones. Ergo, humor Melancholi-
cus dicitur, non is tantum, qui mere
naturalis est, & nullius qualitaris ex-
pers: sed etiam, qui qualitaris hujus
vel utriusque vel alterutrius quoquo
modo est particeps. Attribili appella-
tur, quæ evidentissime habet utram-
que, adeoque propter easdem ζέσιν
quandam καὶ ζύρωσιν, ut ex Plat. 14.
Meth. 9. & alibi loquitur Gal. Tum ve-*

ro, tu

ro, ut acetum, terram fermentat, partes, quas attigerit ut plurimum lethali-
ter exulcerat, ipsa non attingitur ab ul-
lo animali; neque gignitur in illa ul-
lum animal, ut neque in mari mortuo,
&c. Quamvis itaque Melancholia aut
humor Melancholicus dicatur etiam
is, qui habet tantillum aciditatis: ea-
tenus tamen naturalis non est. Jam e-
nim aliquid habet præternaturale, cu-
jus vi agit, quod agit: quo fit, ut actio
ipsa sit præternaturalis. [Nec desunt
exempla similia. 2. Aphor. 17. de Ple-
thora dicit, *Cum incipit sanguis corrup-
pi, nondum autem corruptus est, dici ad-
huc plethoram*, [non autem κακοχυμία] *Ita vinum cum leviter corruptum est, &
potest redire ad naturam suam, dicitur
vinum*. Hæc ibi. Ita [addo ego] Car-
nes mactatas, & jam incipientes putre-
scere non vocamus σαπράς, sed εώλας:
quin volumus tales in mensâ, & sunt o-
mninò: sapidiore illis, quæ statim à
mactatione culinæ inferuntur. Et quid
opus est pluribus? Docet hoc Galenus
ipsissimis verbis 2. Dif. febr. 9. & de
Pleth 11. H. de humore proposito, ut
est in mox seq.

Et [ut redeam tandem ad usum no-
strum] velit aliquis actionem ventri-
culi

culi naturalissimam, acceptam ferre humori præternaturali? totam, inquam, actionem, non adjumentum tantum, ut illi videntur velle?

Ut jam liceat concludere, si illa ventriculi circum alimentum usque ad perfectam coctionem *περὶ σολή*, constrictio & quasi circumplexio, sit ab humore: non sit à Melancholia, sed ab Attrabile. Melancholia enim neque acida neque acerba est: Attrabilis autem habet utramque qualitatem. Quæ vero Melancholia tantillum habet alterutrius, illa licet dicatur, non est tamen Melancholia. Quare etiam actio non debet transcribi Melancholiæ, sed Attrabili, cujus fines jam ingressa est. Hæc de nominum distinctione dico auctoritate Gal. Is enim 2. diff. febr. 9. *Melancholiam diti*, ait, *quamdiu non exquisita in Atram bilem degeneravit, sed in confinio adhuc est.* Et de Pleth. II. *honestius*, ait, *vocari Melancholiam, quam Atram bilem, quamdiu nondum plane acida est.* Ergone, inquit, tam operosa disputatio tandem est devoluta ad questionem quid nominis? Minime vero. Nos enim quia agimus de Melancholiâ, à Melancholia autem plurimum differt Attrabilis, quod alibi ostenditur: non oportet

portet confundere, quæ natura distincta sunt. Si *instas*, Non referre, Melancholia an Atra bilis sit? Insto ego, Referre plurimum. Naturalia enim opera peraguntur naturalibus subsidiis. Constrictio autem ventriculi quia maxime naturalis est: ab humore præternaturaliter fieri non potest.

Sed sit sane & hoc ex superabundanti, Sive Melancholia sive Atra bilis sit ille humor, de quo agitur, oportet vis & efficacia ipsius, in ventriculum effusi, tam diu duret, quam diu durat coctio. At vero, cum procul dubio à calore concoquente dissipetur, necessario semper alius atque alius substituetur, qui præstet constrictionem illam, qua opus habet coctio. Quod isti nec dixerunt, nec dicere poterunt.

Concludo igitur. Quod humor dare non potest, id dat facultas retentrix.

Quod vero negligendum heic non est, loquor de illâ atrâ bile tantum, quæ fit è succo melancholico. Præterquam enim quod reliquæ species huc non faciunt, ne possunt quidem acescere, si Peramato fides I. de Humoribus 12.

*Melancholiam non prestare
ventriculoid, quod Arabes
putarunt.*

CAP. XXI.

Errassis cum difficultates has
videret Avicenna; [Disputat
contra Avicennam Perama-
tus quoq; l. cit. 29. Argumen-
ta sunt l. de Humoribus nostro, c. 63.
Vesalio, Epist. de Chinâ, f. 193. mera
fabula est. f. 45. ext. Hoc Fuchf. quoq;
utget, Com. in de Caus. sympt. 7. f. 101.
a.] sciret vero Gal. scribere, *de Anat.*
ven. 1. Vas breve ascendere aliquando ad
os ventriculi superius: docuit *1. 1. doctr.*
4. cap. 1. Vas breve semper eo usq; ad-
scendere, humoremque per id eo de-
latum, non tantum corroborare, seu
constringere ventriculum, sed & appe-
titum facere.

Inquit enim, *Utilitas ideo accidit, quia
in os stomachi quasi mulgendo profuit. Et
hac quidem utilitas est, duobus modis, u-
no, quia os stomachi stringit, & confor-
tat & inspissat, Alio, ut in ore stomachi
commotionem faciat propter acredinem,
& excites ad famem, & faciat desiderium.*

Hunc, sequitur Avert. 2. Coll. 8. Splen. inquit, habet unum meatum, qui tangit os stomachi, & mittit ei partem parvam Melancholia, ad pungendum illud, & ad movendum appetitum: quia ista operatio provenit à rebus acetosis.

Hoc ergo volunt, Melancholiam non constringere & cogere totum ventriculum, quod Gal. docet: sed partem ejus tantum, quæ Os ventriculi seu stomachus dicitur. Illa vero constrictione non juvari coctionem ventriculi, quod iterum Gal. sed cieri appetitum.

Ego vero heic etiam Naturam accuso, quæ os ventriculi jusserit pererere rem tam necessariam ab excremento: Et quidem rem, quæ certo fit ordine, ab excremento, quod temere influit.

Quid enim non dicam *Temere*? Quia, ut antea dixi, nulla probabilitas ostendit influxum humoris hujus: quia etiam si influat, nullum *φαινόμενον* ostendit, quo tempore influat,

Nam quod illi dicunt, non influere, nisi peractis ordine singulis coctionibus, jamque per successionem quandam ab ultima ad primam sollicitato ventriculo: apud me valde *αβέλῆς* est.

Ut enim concedam sollicitationem seu luctionem illam: quid habet illa

N commune cum vacuatione excrementorum? Estne necesse, si suctio illa per-tingit ad ventriculum usque, per ean- dem stimulari simul partes ad excretio- nem? Ego vero ab ipsismet didici, va- cuari excrementa, non ab illa suctione, sed à facultate expultrice, cum illa ur- getur vel à copia excrementorum, vel à qualitate.

Neque dicere possunt, Expulsionem semper & in omnibus partibus fieri, subito atque concoxerunt: hoc enim non respondet illi, quod jam ex ipso- rummet ore dixi, ob copiam vel quali- tatem fieri. Post singulas autem co- ctiones, in singulis partibus, semper & in omnibus hominibus aut tantum su- peresse excrementi, aut tam acre, ut opus sit expulsionem: non credit ille, qui scit, quam diversa sint temperamenta, & quam in singulis variet ista res.

Jam autem necesse est, ut, si ratio- nem reddere velint sempiterni, quique in omnibus hominibus est, appetitus, asserant, semper & in omnibus expelli ad ventriculum excrementum hoc, quoties appetitus adest.

Hoc vero tantum abest, ut possint, ut ne in uno quidem possint, siquidem servatur ordo, quem illi præscribunt.

Dicunt

*Dicunt enim, Melancholiam separari primum in hepate, deinde ire ad li-
nem, in liene elaborari, & quidem* $\kappa\epsilon\pi\omicron\lambda\lambda\omega\chi\omicron\lambda\lambda\omega$, *denique in ventriculum
mitti. Hæc omnia intercedere omnem
famem, tam verisimile est, quam veri-
simile est totum hoc commentum.*

*Sed & non cohæret cum illo dogma-
te, quod dicitur, Cum mane surgimus,
laudabilis, per noctem obitæ, coctio-
nis signum est, si excrementa singula
deponantur. Tum vero si deponitur
etiam Melancholia in ventriculum, cur
plerique omnes non esurimus?*

*Sed habeant se optime omnia hæc,
Certone dicere possunt, hoc excremen-
tum tam esse prudens, ut non veniat
ocysus aut serius? Dicent forte addita
ratione, quia pellitur à Natura. Natura
autem est ordo quidam, nihilque in ea
fit sine ordine. Ego autem hoc non vo-
lo, sed illud, An natura in expulsionem
hac servet ordinem illum, qui prorsus
fit conformis ordini illi, quem servet
in appetitu? Profecto, ut bene Th. à
Veiga, *Naturale membrum, quale est
lien, rationis opera exequi non potest.*
Quare non immerito ab eodem appel-
latur totum hoc commentitium, quod-
que pie tantum creditur.*

Certone sciunt, esse hoc excrementum in ea quantitate & qualitate, quæ appetitum facere possint naturalem, & nō potius *Caninum* dictum? Certe sensibilitas & insensibilitas oris ventriculi in tanta est latitudine, in quanta sunt ipsa individua.

Certone sciunt, esse hoc excrementum tale, quod appetitum faciat, & non potius *Cardiogmon*? Certe si ipsum sit valde acre, osque ventriculi valde sensibile facile fieri potest.

Certone sciunt esse hoc excrementum tale, quod faciat appetitum, & non *inappetentiam*? Certe tale quid facere posse, jam ostendere conati sunt duo magni viri Manardus ex 6. *Loc. aff. 1.* Th. à Veiga ex 3. in 6. *Epid. 37.* de quo loco jam. Et addit modum Trincav 3. *Cons. 15.* si nō sit acida. Quod fieri posse, satis ostendunt loci Gal. supra allegati.

Certone sciunt affluxum humoris esse causam famis seu appetitus, & non potius famem seu appetitum esse causam affluxus humoris? Certe idem Th. à Veiga videtur mihi prorsus demonstrare posterius hoc ex 5. *Loc. aff. 5. & 3. Fac. nat. 13.*

Hæc ubi sciverint & docuerint, habeant me *ὁμολογῶν*.

Inte-

Interim cum Gal. 1. *caus. sympt.* 7. cō-
tentus ero indigentia ventriculi natu-
rali : sed paullo aliter explicabo. Ven-
trculus , ceu agens naturale , non po-
test quiescere , quando vult. Quando
igitur non habet cibum , in quem agat ,
agit in seipsū. [Atqui *unum, quā unum,*
non agit in se ? Reduplicatio heic lo-
cum non habet. Fit enim coctio hæc,
non tam à ventriculo , quàm ab adja-
centibus visceribus , præcipue hepate.]
Et hinc est molestia illa , quam senti-
mus in fame. Cessat autem molestia
sumto cibo , non quod ventriculus ala-
tur chylo : sed quod ventriculus jam de-
sinat agere in se , agens in chylum. At-
que hoc responsum esto iis , qui se ab
hac difficultate expedire non possunt
aliter , quam concessio illo , ventriculum
nutriri chylo.

Hoc ipso loco quia Gal. causas la-
borantis appetitus enumerans , non e-
numerat defectum humoris huius ; quia
4. *us. part.* 7. non meminit humoris hu-
jus : suspectus sit usus hic.

Si dicere voles , Gal. vel consulto
prætermisisse , vel non potuisse ejus me-
minisse , quod ignota ei fuerit ; Avicen-
nam autem , ex ipsa re doctum , addidisse :
dicam , addidisse quidem 13. 3. 17.

2.c.7. sed hoc obtinere non posse, A
Melancholia fieri effectum hunc. Si enim, qua de re supra; Melancholia constituitur duabus decantatis facultatibus; [Hoc ipsum urget Fuchsius quoque l. c.] habet autem illam Atra bilis: hæc etiam, non illa faciet appetitum.

Hoc docet Gal. *de Pleth.* 11. *Valde famelicos fieri, quibus succus Melancholicus sit malignior.* De cuius vocabuli significatu si certior fieri voles, dicetur tibi ex 2. *Fac. nat.* 9. tum fieri malignum, cum per exustionem & corruptionem degenerat in Attram bilem.

Honeste igitur Fuchsius, atque adeo autoritate Gal. *l. c. de Pleth.* 2. *aph.* 21. munitus, dicere potest, si admittatur hæc causa appetitus, admittendam esse aliam etiam, quæ, inquam, à pituita acida sit. Nam, quomodo facit Atra bilis: eodem facit pituita acida. At utraque quia præter naturam est: non habet etiam heic locum ulla illarum.

Sed sit sane, Non Atra bilis, sed Melancholia faciat: erit tamen frigida *cachymia*, quam Gal. in *de sympt. caus.* facere ait, non famem naturalem, sed mordicationem quandam, fami analogam, à qua etiam cieatur, appetitus, naturali non dissimilis. [Vide Peredam
l. 1. c. 33.]

[l. i. c. 33.] Et hæc mordicatio in Melancholicis est, qui ob eandem sunt voraces. Sed & propter habitus frigiditatem sunt, non autem infusionem humoris in ventriculum. De quo humore qui explicare volunt illud 6. Epid. 4. 2. 20. apud Gal. *Aqua vorax*: sine auctore id faciunt. Sed sit sane res ipsa: Visi sunt splenetici, qui nigram vomentes aquam, sinistrumque hypochondrium habentes intensum, non ederunt, sed vorarunt, quasi canina fame perciti. At hos laborasse cacochymia frigida, qua fronte negabunt.

Hinc infero, si ab humore valde frigido sit appetitus præter naturam, quem *Caninum* [de hoc enim ibi agitur] vocamus: ab humore non valde frigido excitatus appetitus non erit præter naturam? At nobis de naturali sermo est.

Et ne putes, Cacochymiam Melancholicam non esse in hoc sensu, audi Gal. 3. in 6. Epid. 37. Refutans enim ibi sententiam illorum, qui τὸ φάγεσθαι exponebant de omni præter naturam magno appetitu, ait, *Verum quidem esse & in confesso, nimios ciborum appetitus fieri à cacochymia: non tamen omnis huius cacochymia medelam esse hamorrhoidas de quibus ibi Hipp. sed Melancholica potissimum*

tiſſimum, ὁξύτης δὲ χυμῶν ψυχρῆς, addit, τὴν τοιαύτην ἐργαζομένη τῶν σιτιῶν ὀρεξίν, ἥδη τὴν, καὶ τὰς αἰμορροΐδας ἐχόντων ἐγένετο.

Quo quid clarius est, appetitum, à Melancholia factum, esse præter naturam?

Ubi iterum dico, si maxime concedatur, naturalem esse, non posse tamen satis probari, Melancholiam semper habere duas illas qualitates. Quando igitur acida non est: unde est appetitus? Iam igitur quiescere possunt illi etiam, qui ex 2. *caus. sympt.* 6. docent, Naturam heic fecisse illitione Melancholiæ, quod facit alias ars aspersione salis & fassamentorum. Ut enim sal *μαρμαρις* (liceat mihi absque impietatis nota uti hac voce Servatoris) non salit: ita Melancholia *ἀποσι* non facit appetitum. Sed & totus ille locus de humoribus agit præternaturalibus. Heic calcitrat quidam. Si Melancholia immodica, & hoc ipso præter naturam, facit famem præter naturam: Cur Melancholia modica, & sic secundum naturam, non facit famem secundum naturam? Nam quæ magnitudine est, inquit, species non est præter naturam.

Responsio est triplex. 1. *μέγα λίαν ἀσχημὴ* est illud famem magnam non esse præter naturam. Quid enim est fa-

mes Canina, quam magna? 2. Gal. ip-
sel. c. distinxit famem hanc *prater na-*
turam à fame *secundum naturam*, quan-
 do negavit, famem dici posse. 3. Sed fit
 fames: Est illa tamen ab Atra bile, ab
 illa, inquam Melancholia, quæ acce-
 scendo facta est maligna?

Idem urget hoc modo. *Tamen Me-*
lancholia hæc est naturalis, quia fit à Na-
tura, non minus, quam senectus.

Hæc nescio, Improbitalatem animi-
 peritiam dicere debeam: Cum enim
 verisimile non sit, tantum virum latuisse
 distinctionem Galenicam, in opera
 naturæ, & symptomata, qua de ille *de*
diff. sympt. 6. & meminit de Marasmo:
 venio fere illuc, de industria voluisse il-
 lum præstruere oculis nostris. Ad rem
 igitur dico, si Avicenna hoc voluit,
 symptoma spectavit, non opus naturæ,
 & à nobis audiri non debet.

Sed & propterea audiri non debet,
 Quia est causa appetitus superflua. Si
 enim sufficit suctio Galenica, quid o-
 pus est hoc humore?

O, inquit ille, nihil prohibet, *Natu-*
ram ad unam aliquam rem uti causa ali-
qua præcipua: ad eandem abuti alia, sed
minus præcipua. Et videtur hoc mihi
 velle dicere. Quemadmodum sufficit
 intesti-

intestinatorum vis *δυσαλτική*, tam distributioni alimenti, quam expulsionī excrementorum; addidit tamen Natura *καὶ δυνάμει* bilē stimulatricē; ita heic.

Resp. si tam certum esset, Melancholiam ire in ventriculū, quam certum est in duodenum ire bilem: bene se haberet forte res. At vero quia nullo *φαινομένῳ* ostendi potest itio illa, merito etiam relinquimus, & dicimus, Naturam soli facultati permisisse hoc, neque addidisse ullum succenturiatum.

Inquis, *quemadmodum in intestinis est pituita, ob quam fere bilis it: ita in ventriculo etiam est.*

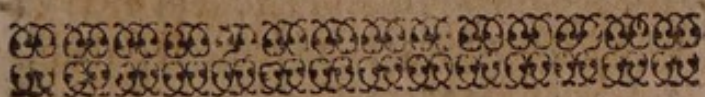
Resp. At pituita in ventriculo nondum est ita distincta, ut in intestinis est. Præterea, Melancholia longe abest à facultatibus bilis Efficaciam autem hic inspicio, non identitatem. Præterea pituita non impedit appetitum, quin auget, si in majori copia est.

Alia etiam causa est, Cur Avicenna audiri non debeat? Vas enim breve tam raro ascendit ad os ventriculi, ut *Vesalius* (at qui vir; Is ut vitula ejus arent plerique, licet nuspiam fateantur aut quod pejus est, etiam insectentur, ne suspicetur quis furtum) nunquam id viderit. Effectus autem universalis
debet

debet esse causa universalis. Quæ quia heic non est: imo vero, quia non nisi rarissima est: jure merito abjicitur totum hoc commentum.

Sed & in iis, in quibus vas breve pertingit eo, desunt alia omnia quæ dicta sunt.

Eadem plane militant contra eos, qui à Melancholia famem cieri dicere nolunt, sed acui dicunt, & adjuvari, melioremve fieri ut loquuntur. Non enim advertunt tales, quibus gladiis etiam ita se induant.

*Melancholiam non prestare
ventriculo utrumque.*

CAP. XXII.

SI neutrum eorum, quæ dicta sunt, facit Melancholia: multo minus faciet utrumque.

Ergo, inquis, ineptum est, velle ad id agere. Ego vero id non ago, sed ut probem, eos qui talia somniant συγκαλῶν ἀτύκλως αὐτῶν ut de alio negotio loquitur Synesius ep. 57.

Ea de recogitandi ansam mihi dedit diligentissimus Rensnerus, quem aliquoties

quoties laudavi. Non dubito etiam eadem de re cogitasse summum *Vallesium*, & tamen, ut vulneri *δυσεπιδλωτω* remedium afferret, applicuisse Emplastrum illud, quod non sine dolore ter imponit, iterumque revellit, ut habeat credo, quod imponat.

Quid enim illud est, quod toties repetit, *vas breve in medium ventrem implantari*? Nimirum, Circino illum usum fuisse oportet minime fallaci, qui etiam, in quibus non est ita, dixerit ita esse, aut certe in Hispania tã est Arithmetica Natura, ut insertionem dicti vasis semper metiatur ad hanc regulam.

(Jacob Segarra, Com. in 2. Fac. nat. ult. refutat hoc idem dogma, ait Joa. Effren, Prof. Wirtzb. *de Humor.* 44.)

Parcant, quæso, mihi manes, Viri, quem alias veneror & colo, si excipias solum hoc Juvenile Controversiarum scriptum. In hoc enim quia quater septem annorum, iudicium sibi sumsit de rebus, quæ pertinent ad septies septem annos: licet fortassis illi, qui sese illi opponit, Socratis Musam æmulari, quæ erat, autore Gal. 1. *us part. 9. μι-
γνύνειν αἰεὶ τὸν σπυδλὸν ἐν μέσῳ περὶ διαῖας.*

Revera enim (ut ad rem veniam) non nisi in paucissimis ita est, ut dicit ipse.

In

In quibus autem non est ita (& sunt illorum quamplurimi) quæ ratio est, cur illi in actionibus ventriculi nihil desiderent ?

Sed & in iis, in quibus est, non possunt consistere illa simul.

I. Cum appetitus præcedat, sequatur concoctio, seu potius constrictio ad concoctionem, adeoque, quo tempore venit appetitus, non debeat simul venire constrictio : quæ potest ab eodẽ fieri utrumque sine insigni operum Naturæ confusione ?

II. Cum, desinente appetitu, incipit constrictio ad concoctionem; cum ab eodem fiat utrumque; quæ dici potest, non fieri novum simul appetitum, quo nullatenus est opus, turgente scilicet jam ante ventriculo ?

III. Cum appetitus habeat opus certa Melancholiæ copia ; [non enim quodvis agit sub quavis quantitate] opus etiam habeat constrictio ad concoctionem : quis promus condus, ut recte inquit ille, librat ista omnia justitiæ lance ?

IV. Cum pro diversitate ventriculorum diversa sit opus Melancholiæ quantitate ; neque certo dici possit, in omnibus gignitantum, quantum requirit

quis ventriculus individui : quis me-
certiorem faciet, tantum gigni heic,
quantum necesse est?

V. In iis, in quibus generatur ex-
quisite tantum, quantum ventriculus
vult : quis scit an non feratur totum,
modo ad os ventriculi modo ad fun-
dum, itaque vacillet alterutra actio?

VI. Si contingat, Confertim irruere
vel ad os, vel ad fundum, præcipue si
insigniter sit acerba : quis spondebit
mihi fore, ut cieatur tantum actio illi
naturalis, quam ciere dicitur, & non
potius symptoma aliquod se exserat,
quod totam ventriculi Oeconomiam
everti indicet?

VII. Forte in *μελαγχολικωτέροις*
hæc omnia rectissime obibuntur? Hei
mihi, tantum abest, ut quidquam ho-
rum recte fiat in his, ut etiam perpetuo
conquerantur. Forte igitur obest po-
tius his, quam prodest. Nam si eo
modo agit, quo dictum est, puta, ut,
constrieta ventriculi parte post partem,
constringat totum: constrictio hæc pro-
veniet etiam ad intestina, facietque al-
vum immorigeram. Ab hac autem ap-
petitum deijci, concoctionem vitari,
adeoque omnia turbari, quia novum
non est : non mirum etiam est Melan-
cholicos tam esse querulos. For-

Fortē hoc indigitavit Gal. 5. *Loc. aff.*
 Cum de *Hypochondriacis* loquens, ut
 arimum dicit *splenicos* illos esse. Quo-
 circa conjiendum est, inquit, ex hoc
 iam viscere vitiosam saniem in ven-
 iculum irruere. Quis autem fuerit
χθρὸς ille *χρῶς*, si non Melancholia
 aligna & corrupta, ut alibi loqui illū
 tellexistis? An igitur dicendum est:
 Quod facit in Melancholicis eviden-
 ter, in aliis facere sensim & *ἀπὸ μικρῶν*.
 Absurdum ergo non est, dictum humo-
 rem hunc semper aliquo usque lædere
 facultates ventriculi, usque dum de-
 cumentum fiat sensibile.

Sed nugarum satis. Quare totum ita
 oncludo. Quia Melancholia non influit
 in ventriculum, neque si influeret, esset
 illius ejus usus: stat illud etiam, Melan-
 choliam purgari recta per anum.

De morbis Lieneis.

CAP. XXIII.

Explicata Lienis œconomia
 naturali: consequens est, ut
 aliquid addatur de morbis,
 qui accidunt, postquam œ-

œcono-

conomia illa vitiata est, idque auctoritate Aristotelis.

Cum enim quæ coctio heic sit, & secretio, sit, ut Bonamicus loquitur, præcipua : illa non rite administrata, non potest non cum corporis detrimento fieri. Quare Aristoteles, proposito Lienis officio, subjungit: *ἂν δὲ τὸ πλείων μὲν πλείον ἢ, ἢ ὀλιγότερον ὅσπλιν, νοσήσῃ γίνεσθαι* (sub. σώματα) *πλήρη τροφῆς.*

Quod ita intelligo cum Bonamico : *Dua* sunt causæ, ob quas lien, & propter lienem totum corpus, male habet. *Alter.* Si victus omnis ad excrementi Melancholici generationem spectet, ut lien, quantumvis bene se habeat non possit satis esse illi conficiendo. *Alter.* Si lien seipso sit debilior, nec possit chylum suum domare. Alterutrum accidat, pejus autem utrumque, corpus fit morbosum, vitioso & morbofo alimento per totum distributo, læsisque adeo omnibus operibus naturalibus.

Generatur autem & distribuitur tam vitiosum alimentum in & ex hepate. Hoc enim, cum vel ob copiam chyli sibi non analogi, vel ob vitium lienis non liberatur illo, quo alias solet : & retinet & coquit, quod potest, quando, quod vult, non licet. Tum vero est

status

atus ille, ejus supra in ipso pene vestibulo ex Platone, Hipp. & Gal. memin. In quo cum lien necessario obstruatur, non raro ad scirrhum usque, nipppe, ad quem valde proclivis est, ut intelligitur ex superioribus: non potest non lien accipere inde mirabiles illas figuras, de quibus historiæ loquuntur, ducto illo, modo secundum omnem dimensionem, modo secundum unam, alteramve, modo æqualiter, modo inæqualiter, ut 3. in 2. Epid. 18. præter alios Vall. indicat, qui 2. in 6. Epid. 34. docet, Quanti intersit Medico, ista bene distinguere.

Hæc obstructions sequuntur, non tantum varia symptomata, sed & morbi magnam partem alio potius, quam ad lienem relati præsertim si $\delta\pi\sigma\tau\kappa\eta\psi\delta\varsigma$ consideres, 6. Aph. 56. de quibus alia occasione.

Sunt autem difficillimi, non curati tantum, sed & cognitui. Quod enim ad cognitionem, duplex est difficultas, altera in mirifice mira symptomatum varietate, ob quam Practici Protheo solent comparare: altera, in dissimilitudine humoris mirifici, prædominantibus modo tenuibus & aqueis partibus modo crassis & terreis. Quod ad curationem, duplex iterum est difficultas, altera, in artificiosa indicationum

à di-

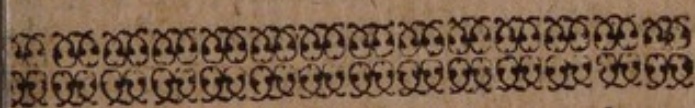
à diversitate humoris sumtarum complicatione, altera in partium crassarum extrema contumacia. Cum enim partibus affectis ita sint imbibitæ, ut lanis color, nec levibus cedunt medicamentis, nec vehementibus. Illa contemunt, ab his irritatæ, non secus ac fermentum attolluntur in tumorem, faciuntq; symptomata quædam graviora.

His accedit, quod plerique horum morborum, etiam mentem tentent, eommunicata malitia cordi primum per arterias, deinde cerebro: Unde fit, ut *Demoniacos* esse tales, credat vulgus. Ipsi etiam ægri præter modum sunt mirabiles, & cum semper remedia querant, à nullis tamen se juvari [aliquando non frustra] dicunt.

Hoc est quod Aristoteles 7. *Eth. ult.* ait: *οἱ μελαγχολικοὶ τὴν φύσιν αἰεὶ δεόντα ἰατρείας. Καὶ γὰρ τὸ σῶμα δακνόμενον ἀγέλῃ ἀπὸ τῶν κρᾶσιν, καὶ αἰεὶ ἐν ὀρέξει σφοδρᾷ εἰσιν.* Qui natura sunt Melancholici, semper quarunt medelam. Ejus rei causa est, quia ex temperamentivariatione Corpus ipsorum semper irritatur ad alia atque alia, quæque irritati appetunt, vehementer appetunt. Cæterum, de varietate effectuum, quos Melancholia edit, cau-

O. Probl. 1. Bonamicus 2. Alim. 17.
Holler. & Jacot. in Coacis l. 6. com. 1. l. 2.
ph. 42. Mercurial. 1. Conf. 53. & alibi

Verum de his satis : forte etiam de
oto negotio, quod finiam, ubi Coro-
idis loco de Ulmi sententia iudicium
lixero.

*De libello de liene Franc. & Ulmi,
Pictaviensis Galli.*

CAP. XXIV.

N dogma hoc existit ex di-
ruti duabus sententiis vete-
rum, alterâ Erasistrateorum,
suprà c. 2. alterâ Diogenis
Apolloniata, 3. Hist. 2. Cæterum,
hanc Ulmi sententiam resumit Carolus
Piso, in elegantissimo opere de Morbis
serosis : sed refutat, Ulmum quidem
Sebizius noster, Exerc. 29. probl. 4;
Pisonem autem Sennertus itidem, no-
ster, 3. Pract. 4. c. 1. superiori anno sur-
texit nonnemo, & defendere voluit
tam Ulmum, quàm Pisonem : sed pro-
fectò infelicitèr ? Hunc, si discere cu-
piat, velim ad me affectet viam, et in-
telligat, Argumenta quidem ipsius o-
mnia

omnia esse Oratoria, communiaq; , nec
 posse ab ullo Logices perito admitti :
 requiri autem amplius ab eo, ut respon-
 deat ad rationes contrarias. Si enim ve-
 ritatem docuit, evanescent illæ subito,
 non minus quam à vento plumæ disji-
 ciuntur : sin, nemo bonus fidem illi da-
 bit. Scio, quid excusationis habere
 possit : scio verò etiam hoc, Tacuisse
 illum, quia non habebat, quod dice-
 ret. Interim, quia maximè illi obsta-
 bat Columbi opinio de translatione
 sanguinis è dextro ventriculo in fini-
 strum per circulum, quam *hodie maxi-
 me obtinere*, ait: ibi voluit experiri im-
 mensas suas vires. Verùm quàm turpi-
 ter impingat, dum negat fieri per *ἀνα-
 στήσιν* venæ arteriosæ cum arteriâ ve-
 nosæ, vel dupondij nostri videntur. Et
 dupondius sim ipse, si laborare eâ in re
 velim. Non possum tamen non memi-
 nisse duorum, ut agnoscat inde, *ὅτι ἔχει*
suam. Horum alterum est, Si quod ait
 d. 42. *Columbi sententia hodie obtinet* :
 quo modo simul locum habere potest
consensus Anatomicorum omnium de usu
vena arteriosa Galenico : Est quidem
 usus secundarius: sed nobis est sermo de
 primario. Alterum, quis dixit, aut per
 rerum naturam dicere potuit, quod ille

l. 44. Sanguinem, in dextro ventriculo
elaboratum referri in venam cavam?
Sed jam pudet me laboris.

Quod solent illi, qui nova attulisse
videri volunt, id fecisse etiam hunc,
supra indigitavimus.

Hoc autem voluit: *Quemadmodum
hepar sanguinem conficit pro dextro cor-
di ventriculo: ita lien sanguinem facit
pro sinistro adeoque in liene sanguis arte-
rius precoquitur & preparatur cordi &
arteriis.* Ita enim loquitur.

Qua in re quid potissimum spectasse
illum verisimile est? Tria ni fallor.

I. Naturam, pro gemino cordis
ventriculo, debuisse & voluisse in-
stituere gemina viscera sanguifica,
pro dextro hepar, pro sinistro lienem,
unde utrique recta via sanguis veniat
sursum.

II. Lienem ob id habuisse plurimas
venas & arterias sanguini parando per-
quam idoneas, ne dicam de similitu-
dine illius cum hepate.

III. Sanguinem in liene factum, te-
nuem esse, qualis arteriosus etiam est.
Sed profecto, intuitus est hæc om-
nia in superficie tantum.

I. Non est καθόλου. Ubi enim lien non
est, unde accipit sinister ventriculus? sed
& in

& in iis, in quibus est, qua via sanguis
it ad Cor?

II. Non concludit. Licet enim concedam, Lienem sanguificare: non concedo tamen, facere talem sanguinem. Analogia etiam, quæ est inter venas & arterias de qua supra aliud suadet scilicet, Arterias non offerre ex liene, sed inferre. Nam [quod pertinet etiam ad prius] illationem prohibent valvulæ, quæ ad ostium Aortæ sunt.

III. Est alienum. Tenuitas enim sanguinis hujus non est à calore, quemadmodum arteriosi: sed à multa permixta aqua. Talis autem sanguis non materia inepta sanguinis arteriosi.

Et miretur aliquis jure, si *Vlmus* ex liene volebat deducere sanguinem quendam, cur non utraque manu acceptarit Aristotelis sententiam, lienem esse officinam sanguinis cujusdam? At quomodo acceptare poterat, quam non intelligebat? Cujus rei argumentum est, quod de vaporibus & flatibus tam multa affert quæ Aristoteles nunquam somniavit.

At probat, inquis, cum de vasorum lienis textura tam multa dicit? Video
equi-

equidem hoc primum ejus argumen-
tum esse quod pro Aristotele supra fuit
etiam allatum : at ille Aristotelis tam
novit esse, quam ego ipsum novi. Sed
nihil refert, cujus sit. probatne quod
probare debet? Minime. Hoc enim
tantum probat, sanguinem ibi fieri : at
sanguinem ibi factum ad cor ire non
probat.

Ejusdem valoris est *alterum* ipsius
argumentum. Symptomata enim allata
omnia, ipso fatente, pendent ex debi-
litate caloris, non recte conficientis
pabulum suum. Pabulum autem hoc
cum primum fieri debeat in venis, &
inde ferri in arterias, si in venis non
bene curetur, quomodo potest id e-
mendari in arteriis? Hoc autem quid
commune habet cum illo, quod proba-
re debet?

Ejusdem prorsus generis est *tertium*
de ortu venarum ex corde, quod munit
autoritate Jouberti. Quid enim ad rem
propositam facit, si maxime verum sit,
ut est, venas esse ex corde?

Nihil igitur agit *Vlmus*. Non multo
felicius est in illo *παρέρχων*, quod tra-
ctat. Quomodo sanguis in sinistrum
cordis ventriculum veniat?

H

Uc

N
Ut enim facilius obtineret, sanguinem in liene factum transferri in Aortam, & inde in sinistrum cordis ventriculum, non obstantibus valvulis Aortæ, ab interioribus ad exteriora spectantibus, & ideo egressum quidem concedentibus, non autem ingressum: refutat primo Galeni sententiam de translatione sanguinis ex dextro in sinistrum ventriculum, per medium cordis Diaphragma: deinde Columbi, ex dextro ventriculo in venam arteriosam, ex hac in arteriam venosam, & denique ex hac in sinistrum ventriculum: postea Botalli, per foramen quoddam, de quo dicam.

Sed revera non proficit hilum.

Quod enim attinet sententiam propriam de non obstantibus valvulis, licet concedat Gal. etiam, non claudi illas exactissime, ceu videre est 3. *Fac. nat.* 13. ad quem locum se refert 6. *us. part.* 16. tamen non sufficit id. Ad tantam enim sanguinis copiam cordi suppeditandam, quanta deinde per Aortam in totum corpus fertur, requiritur via satis lata, & non tantopere impedita.

Sed & dispar est ratio fetus nondum editi in lucem, & editi. In nondum

dum editis, quia alia est œconomia, de qua videre est Gal. *us. part.* 20, & 21. alia etiam est ratio translationis sanguinis. Nimirum, sanguis arteriosus per tubulum, ex Aorta in venam arteriosam perrinentem, influit; sanguis venosus per *αἰσθητικὴν*, ex vena cava in arteriam venosam spectantem.

Unde jam apparet falsitas assertionis, In fœtu obstare valvulas, quo minus sanguis arteriosus in sinistrum cordis ventriculum illabatur. Non enim illabitur in ventriculum, sed ex arteria in arteriam, si substantiam spectes, quemadmodum etiam sanguis venosus non illabitur in dextrum cordis ventriculum, sed ex vena in venam, si iterum substantiam consideres. Interim, communicari utrinque aliquid ventriculis, dubium non est.

Quod ad Gal. licet non probem sententiam illam, quæ de medio cordis Diaphragmate est, vel ob id, quod ex ipsomet 6. *us. part.* 16. ostendi potest, Arteriam venosam accipere sanguinem à vena arteriosa; itaque Gal. ipse Columbi sententiam quoquo modo amplectitur: tamen Ulmus non recte refutat. Iterum enim affert prius illud, si in non editis via illa non est, non erit

etiam in editis. Diversam enim œconomiam esse, Natura ipsa clamat gemino illo ostio, de quo dixi, quodque in editis post aliquot dies aboletur, si-
ve, ut quidam loquuntur, sigillatur.

Quod ad Columbum, *primam* ejus rationem ne conatur quidem refellere. Ait enim tantum, quod Columbus negarat. Quid igitur si dicam, tantum valere negationem hujus, quantum affirmationem illius? Veruntamen, si dicere oportet, quod res est, si quis, non occupatus alia opinione, intueatur venam dictam arteriosam, ille fatebitur, majorem esse, quam postulet nutritio pulmonum. Hos enim si compares cum musculis quibusdam, qui ejusdem pene sunt magnitudinis, quam altera ejus pars est: videbis non nisi paucas, easque exiles habere venas.

In *secunda* ejusdem ratione, insistit priori vestigio, sanguinem in arteria venosa contentum, esse ex corde, neque tam exacte claudere valvulas, quo minus è corde aliquid sursum eat. Ego vero oppono illi, non tantum rationem antea dictam, sed & Gal. ipsum, qui l. c. concedit, habere sanguinem per *αἷα-σφοδούς*, quibus jungitur vena arteriosa. Quia concessione jam utor, & dico,
vena

vena arteriosa est major, quam pro usu pulmonum: eademque plus sanguinis vehit quam ipsi conveniebat, quia communicat arteriæ venosæ, quæ pulmonibus non servit: ideo sanguis è ventriculo in ventriculum per illas ambages it.

Hoc confirmo amplius [liceat autem mihi, aliud agenti] illo Naturæ instituto, quo inter venæ arteriosæ & arteriæ venosæ ramos perpetuo collocavit bronchia, quæ ab aëre inspirato refrigerata, refrigerent utrinque sibi vicina vasa, inque iis contentum sanguinem.

Quod autem objicit pisces & alia animalia, quæ pulmonibus carent: non difficile est diluere. Consentit enim heic Peripateticis Gal. 6. *us. part. II.* In iisdem non esse dextrum cordis ventriculum. Recta igitur fertur sanguis ex hepate in unicum illum cordis ventriculum, qui dignitate respondet sinistro nostro. Quod enim heic dicendum est, Columbi sententia non extendit se ad ea, quæ pulmonibus destituuntur.

Quod tandem iterum occinit similitudinem suam inter editum foetum, & non editum: crambe est, quam sine

Quod ad Botallum, meatus ipius,

N
doctiorum iudicio nihil aliud est, quam
μασώματος venæ cavæ in arteriam ve-
nosam. Qui cum ipsomet fatente, de-
leatur in perfectioribus, non est cur aut
eogar Ulmum, iterum discedere ad
nauseabundam illam Cramben, aut ju-
beat me verbum addere. Itaque heic
subsistam, cum voto:

*Faxit Deus ter Opt. Max. ut & hic &
omnes nostra vocationis labores cedant in
ipsius gloriam & agrorum salutem Amen.*

T I N I S.

CASP. HOFMANNI

De

USU CEREBRI

Secundum

ARISTOTELEM^{2o}

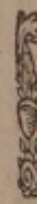
DIATRIBE.

N

IN

D.

Cu
tali
nis
ci
fa

q
i
r
e
p

CASP. HOFMANNI
IN DIATRIBAM

Suam de
USU CEREBRI

Secundum Aristotelem:

PRÆFATIO,

AD

D. D. GREGORIUM
HORSTIUM, V. CL.

[De præfatione hoc sciendum est,
Cum scriberem illam, verum me pu-
tâsse Gal. de consensu Hipp. & Plato-
nis. At vero cum Com. de usu Thora-
cis conderem, deprehendi in utroque
falsum esse. Vide l. 2. c. 3. & 4.]

 *Erſanti mihi Galeni ſcripta,
mirari ſapenumero contigit, cur
tam frequenter agat in Aristo-
telem, Archigenem, alios, in iis,
qua ad finem artis nihil faciunt? Ut enim
ipſemet docet ad Thraſib. 28. τὰ οἰκεία
τῶν τεχνῶν ἐκάστης θεωρήματα τὸ τέλος
δείξει καὶ κρινεῖ, propria cujuſque artis
præcepta finis terminat & judicat. Et*

H 5

c. ſeq.

N
e. seq. εἰσὶν οὖν αἱ τὸ τέλος ὁ λόγος
ἐξελίττει καὶ ὁ νόμος τε καὶ κριτήριον ἀπάντων
τῶν κατὰ τὰς τέχνας, ratio semper sua-
det, finem esse normam & regulam eo-
rum, quæ in artibus exquiruntur. Do-
cent hoc quoque Philosophi. Quemadmo-
dum, dicunt, scientia pendent à subjecto
suo tota, ut quidquid non attingit subje-
ctum, alienum sit ab illa scientia: ita ar-
tes ab usu. Hinc adeo Gal. 1. Loc. aff. 1.
3. Loc. aff. 1. & alibi, quæstiones Logicas,
quin immo 1. Proorrh. 33. Sophisticas vo-
cat omnes illas, quæ ab usu discedentes ar-
tificem facere possunt quidem doctiorem,
non autem peritiorem. V. g. Fitne visio
emissione, quod Gal. vult, an receptione,
quod Aristoteles? Nihil refert in Medi-
cina, utrum statuas. Non enim ex alter-
utro sequitur melior curatio affectuum
oculi. Estne dysenteria morbus, an potius
causa morbi? Nihil refert: cura me. Est-
ne henteria symptoma læsa actionis, an
potius mutatorum excretorum? Estne in-
ischuria vel dysuria, vel stranguria affe-
ctus meatus urinarius, an potius causa
latet in meatu illo? Nihil plane refert. Ita,
Sitne res vocanda hoc vel illo nomine? si
non vult ita vocare, bletyri voca, aut scin-
dapson, aut darapti felapton, modo constet
de re. In ejusmodi tamen quæstionibus
sur non raro occupatur Galenus? An alia
dicit

dicat ex habitu philosophico, alia ex Me-
dico? Ita censeo. Nam 17. Us. part. 1.
distinguit usum librorum illorum Philo-
sophicum à Medico. Et in tractatione ip-
sa, saepe ab homine, qui librorum illorum,
Medici præcipue paratorum (quemad-
modum etiam Administrationes Anato-
mica vulgo dicta) subiectum est, di-
vertis ad animalia alia. Nec iniuria Inquit e-
nim Arist. 3. Polit. 8. τῷ ᾧ ἐκαστὸς
μέθ' ὃν φιλοσοφῶντι, καὶ μὴ μόνον ἀπολέ-
ποντι ὡς τὸ τρέφειν, οἰκεῖον ἐστὶ τὸ μὴ παρ-
ῶν μὴδέ τι καὶ ἀλλοτρίον, ἀλλὰ δηλῶν τι
ᾧ ἐκαστὸς ἀλήθειαν? Ei, qui Philosophi
more circa methodum aliquam versa-
tur, neque illa intuetur tantum, quæ
artifex aliquis intueretur: proprium
est & peculiare, nihil eorum relinque-
re, quæ ad veritatis illustrationem per-
tinent. In eundem sensum Cic. ait 3. de
Orat. Omnes artes aliter tractantur ab
iis, qui ipsarum artium tractatu delecta-
ri, nihil in vita aliud sunt acturi, aliter
ab iis, qui eas ad usum transferunt. Si
itaque Galeno licuit philosophari, atque
ita artem facere productiorem, nobis non
liceat? Si Galeno licuit Arist. incessere,
nobis Arist. defendere non liceat? Præfer-
sim, quia utrobique multa dixit ἡ φι-
λοσοφία ἐν τῷ τότε καὶ νῦν, per ambitio-
nem juvenilis ætatis, ut fatetur de lib.
prop.

N
propr. c. 2. ? Praesertim, quia pleraque
omnia, etiam senex, scripsit, & πρὸς τὴν
ἐκδοσιν, non ad editionem, sed in gratiam
amicorum, proficiscentium, aut alia occa-
sione, ut ib. c. 1. docet ? ne facta quidem
nominis sui inscriptione ? ne relictis qui-
dem ? in aliis occupationibus ? Et in his
omnibus obrepisse errores quosdam, est ne
res adeo dictu impia ? Fingi enim, inquit
ille, dari non potest, ἵς αὐτὸς πάντα νοήσῃ,
qui unus omnia norit, Non me latet,
illum l. c. δούλους, servos aut mancipia
vocare, quicumque secta alicui se dedunt ;
non me fugit etiam, illum 8. η. τόπ. 1.
dicere, sectarios tales, & μόνον κωφῆς, ἀλλὰ
καὶ τυφλῆς, non modo surdos sed & cæ-
cos fieri, prae amore ducis sui ; scio quin
etiam 2. simpl. 1. ἐλευθέριον, liberum se
vocare, καὶ πρὸς ὅλον τὸν βίον ἀλήθειαν
ἐσπαρδῆκεναι, in tota vita soli veritati, nō
sectæ huic vel illi studuisse : non possum
tamen hoc quoque ignorare (ne de condi-
tione humana quidquam dicam, qua de
te egregium ipsius dictum 4. sent. Hipp.
3. est, 8. η. τόπ. 1. de Archigene) quod
ipse fassus est modo, se per aetatem φιλο-
τιμώτερον, ambitiosius & vehementius
egisse contra quosdam, ὅπως λυπέσαιο ut
vexaret illos & ureret. Ita enim sunt
mortalium ingenia, inquit magnus Ca-
metarius, ἐν τοῖς συμμίχτοις, ut quod ab

uno aliquo bene sit excogitatum, labefa-
ctetur ab aliis ex mera emulatione. At-
que hac dissensionum causa adeolate pa-
tet, ut vix sit ullus scriptor, qui non stu-
deat superare alios, dum exquirat ea, quæ
alium fugerint, & gestit exhibere aliquid
singulare, & reperire, quod reprehendat.
Quæ affectio omnibus in rebus insita est
ingentio humano, eoque ista elatio & cupi-
ditas vehementior est, quo animi sunt
excelsiores. Laudis enim & gloria avi-
ditas inexhausta est, neque facile satiari
potest in iis, qui quacunque in professione,
arteque & scientia principatum obtinere
volunt. Atque occupata mens hac cura
& anxietate, nihil aliud spectat, neque
cogitat, quam ut superior sit. Itaque non-
nunquam falsa, absurdaque defendun-
tur, & oppugnantur simplicia & recta, ne
cedere unus alteri, aut hoc illi inferior esse
videatur. Idque est, quod Socrates ait in
Phædone, non esse Philosophi, sed liti-
giosi. Hi enim, inquit, orta disputa-
tione & controversia de re quapiam,
non curant, qualis ea res sit, neque quid
disputando explicetur: id vero cupide
agunt, ut quæ proposuerunt ipsi, illa
præsentibus ita se habere videantur.
Hac ille: quæ ne frustra declamasse di-
car, agedum dispiciamus, An Gal. iure
in horum numero sit reponendus? De con-
fessione

1
fessione oris propria jam dixi, ut merito
laudes hac in parte ingenuitatem ipsius.
Plurifacio senem, dicebat Scherbius, qui
fateatur errorem, quam juvenem, qui
contentiose defendat falsa aut absurda.
De re ipsa, atque ut ne nimis longe à pro-
posito aberremus, de principatu membro-
rum (quod sit nobis heic exemplum) quam
non pene verniliter insultat Aristoteli ἐν
τοῖς αἰτῶν δόγμαται ἰπ' ἀρχῆς καὶ
ἐλάττω, in libris de sententis [ita
enim Scaliger] Hipp. & Platonis? Re-
vera autem est questio in Medicina mere
merissime Logica. Quod quia videbitur
quibusdam ridiculum, age consideremus
rem paucis. Aristotele's sententia est. Cor,
quia fons est caloris, quo animal subsistit,
pars est omnium maxime necessaria, &
absolute princeps, quod non negat Gal. 6.
usq. part. 7. A corde est hepar & cerebrum,
illud, propter alimenti confectionem, hoc
propter sensum. Neutrum autem facit
quidquam (hepar non prabet alimen-
tum, cerebrum non facit sensum, motum-
que) nisi communicato calore à corde.
Idem autem est, siue calorem dicas, siue
calidum, siue spiritus. Si ergo hepar san-
guificat, ope caloris seu spiritus à corde
subministrati; si cerebrum sensum &
motum prabet, ope caloris seu spiritus à
corde

corde subministrati: quidni affecto hepate
medicinam afferamus illi? quidni affecto
cerebro medicinam afferamus illi? sed ita,
ut non negligamus cor? ab hoc enim pen-
det ratio unionis facultatum, Platoni &
Gal inexplicabilis. Galeni sententia hæc
est, Cor, hepar, cerebrum, esse in pari di-
gnitatu gratu, & à corde esse facultatem
vitalem dictam, ab hepate naturalem, à
cerebro animale. Ideo affecto cerebro re-
media esse applicanda ipsi, non cordi: affe-
cto hepate, heic esse laborandum, non ibi:
Sed ita, ne negligatur penitus cor, quam-
obrem tam solliciti sunt Practici in cogno-
scendo robore facultatis vitalis expulsi,
illique succurrendi cordialibus medica-
mentis. Quia igitur affecto cerebro, affe-
cto hepate, tam Arist quam Gal succur-
runt cerebro, hepati sed ita, ne postha-
beat cor: quæ causa huius belli est tan-
tum non ἀσυνωδὸς, irreconciliabilis, ut
nostri homines putant? Ambitio Gal. quæ
Arist. premere voluit. Quam enim hic fa-
ciebat causam sine qua non, ille dicebat
esse per se, necesse videretur Aristoteli.
Quid autem ea res proficit in Medicina?
Cerebro enim affecto aut hepate, siue cau-
sa sint per se, siue per accidens, succurren-
dum est illis. Porro, quod Gal. imponit
Aristoteli, Quia cor sit primum sensorium
affectis sensuum aut motus instrumentis,

cordi,

cordi, non instrumentis afferenda esse re-
media: Calumnia est. Cor enim est pri-
mum sensorium, quatenus sine calore cor-
dis cerebrum non sentit, aut movet: Ce-
rebrum autem est instrumentum, abs quo
non sentit, ob causam in hac Diatriba
explicandam. Cerebro itaque seu instru-
mento affecto: cur medicina illi non de-
tur? Dolabra si non dolet, ob retusam a-
ciem, ob ferrum nimis absconditum, ob
ferri ejusdem mellitiem: corrigit artifex
vitium. Eodem modo de hepate. Si enim
sanguificatio illius sit laesa, cur illi non fe-
ramus suppetias? Patet ex his, ni fallor,
quod probandum mihi fuerat, Quaestio-
nem esse Logicam. Viroque enim itinere
venio ad eundem scopum. Ut haecenus
frustra laboravit Galenus. At quia sua-
viloquentia Platonica illum tenuit adeo,
ut ipsius Philosophiam sectari mallet, quā
Aristotelis, quid attulit, quo Aristot. ar-
gumenta refutavit? Si, inquit ille 1. de
Anima 5. t. 90. anima est partibilis τὴν
διπλοῦς οὐκ ἔστι τὸ ψυχρὸν, quid facit ut
una? Ad hoc quidem (ut de aliis non di-
cam) in aeternum non respondebit. Quod
si calorem cordis attulerit, in quem in-
clinat 6. ul. part. 7. accipiam testimonium
cum gratiarum actione, quippe quod vel
ideo magnificandum est, quia profectum
est ἀπὸ τοῦ καταγνηζομένου ὑπὸ τῆς ἀλη-
θείας,

Veritas, ab eo, quem ipsa veritas coegit
id dare, ut loquitur 5. Sent. Hipp. 4.
Nimirum, ubi anima est, ibi quoque com-
mune ipsius instrumentum est, quod inde
in omnes partes sese diffundit, Ast in corde
hoc est. Fateri hoc cogitur ob Adrasteas
legem, cuius meminit eodem 6. ul. part.
12. & 13. de cerebro, seu spiritibus anima-
libus, quorum οἰκεῖας ὕλην, propriam
materiam ait esse vitales, è corde subla-
tas, 9. ul. part. 4. & alibi. Vnde sic in-
fero, si cerebrum absque corde non potest
praesse rebus suis: quomodo in pari cum
corde dignitate est? Memini, & cum pu-
dore dico, magnum quendam virum in
publica super hoc negotio disputatione
tantopere his & aliis stringi, ut diceret,
Non est nobis curæ, quid dicat Aristo-
teles, apud Gal. est ita. O senex vene-
rande, si Philosophum vis agere, oportet
Philosophis respondeas? Quod si non potes,
cur tam turpiter imponis studiosis tuis?
Quanto sapientius illi, qui cum Averroë,
Avicenna, Villanovano, aliisque dicunt.
Veritas philosophica est, quam Arist. do-
cet: at quia Gal. sententia Medico non
obest, sectamur illam? Habet enim sub-
iectum operationis, non demonstrationis,
ut postea dicam. Quod si omnino volent,
potius, quam lites sequar, dabo etiam hoc
illis, Utiliorem esse Medicis sententiam

Gal.

N
Gal. quam Aristotelis. At si pertendero
volent, veram quoque esse Gal. senten-
tiam, hoc est, adequatam cum re, 6. Sent.
Hipp. 5. (hac enim non commeant vicis-
sim) pugnabo, quam diu possum. Nempe
enim vicina sunt facultates, Philosophia
& Medicina, ut de altera in alteram fa-
cilius sit transitus. Quod si, aliquando cum
bono Deo prodierit nobis Hercules aliquis,
qui Medicinam ab omnibus spinis Philo-
sophici perpurgaris: hunc ego sequar lu-
bentissime, tanquam Deum aliquem ter-
restrem Interim, quam diu cum Galeno,
qui ista miscuit, negotium nobis est, lice-
bit, spero, in huiusmodi liberè versari. Et
quia Aristotelem ille laceffere voluit in
doctrina de usu cerebri; non pauci autem
alii ante me viderunt, quod fiat summo
Philosopho injuria, & tanto quidem ma-
ior, quo viciniore sunt sententia, si non
ipsissima: libuit mihi ista producere de-
nuo in lucem, & opponere illis qui pu-
tant, Galenum nimis citum molliter tra-
lasse Aristotelem. Cujus rei ὑποτύπωσις,
subfigurationem, cum ad te, Cl. Horsti,
missem nuper, ut scirem, quid tibi ea in
re mentis esset: tantum abest ut impro-
baris, ut etiam stimulum subdideris, pas-
ca illa & obscuriora diligentius excolen-
di. Quo ipso cum Diatribam hanc quasi
tuam feceris, debui illam ad te ablegare.

Ablego

Ablego igitur
sendas illas
que male
tibi molesti
oblatione
eorum esse
vir, Cafa
arrhabone
cu annis si
cepi, qua
vita stadi
& omnia
prastamus
molument
vale, Va
ama. Al
annitubil

Ablego igitur nunc, & rogo, non ut de-
fendas illam contra vitiligatores, alios-
que malevolos (quorsum enim tantam
tibi molestiam ! & in re tantum non ad
oblectationem solam facta ! has enim Gra-
ecorum esse Aetereas docuit me summus
vir, Casaubonus) sed ut patiaris illam
arrhabonē esse amicitia nostra, jam pau-
cis annis sincere culta, colendaque dein-
ceps, quamdiu Deus voluerit nos in hos
vite stadio currere. Ille faxit, ut & hoc,
& omnia alia, qua in vocatione nostra
præstamus, cedat in ipsius laudem, & a-
molumentum proximi. Bene & feliciter
vale, Vir clarissime, & me, quod facis,
ama. Altorfi Noricorum Cal. Novemb.
anni iubilæi, 1617.

CL. V.

CL. V.

D. CASP. HOFMANNUS,
MEDICO & PROFESSORI
ALTORFINO.

TE vero genitum parvi intima visere
Mundi,

Cumq; suis totum partibus edere opus?
Pregnantem varia lustravimus arte
Lienem,

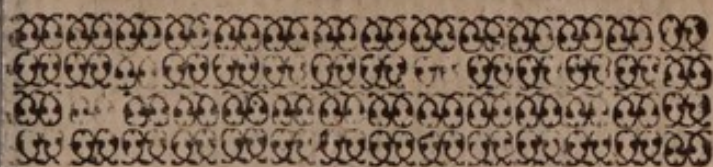
Quem novus implesti nuper Aristoteles.
Nunc genio ingressus pregnantem Palladis
arcem,

In capite Hercai deliciare Iovis,
Heic sensus quarens cum sensu providus
omnes,

Divinas cerebri mente revolvū opes.
Cum magno ut paritas Stagyrita heic ma-
gna Galeno est,

Sic meritis veniet gloria magna tuis.

CASPAR. CUNRADUS,
Ph. & Med. D. Breslæ.

P R O O E M I U M.

SI autoritas veterū tanti apud nos esset, quanti merito esse debebat: longe alia erat in- unda docendæ & discendæ Medicinæ ratio. Quo enim tempore, ut ex Gal. discimus 2. *Ex. Anat. 1.* erat ars nostra in possessione familiæ Asclepiadum, cum de manu in manus traderetur τοῖς ἐκγονοῖς, liberis duntaxat: pueri domi exercebantur, ut in aliis, sic præcipue in Anatomiis. Postea vero quam visum est illis, cum aliis etiam communicare ἐξω τοῦ γένους, extra familiam, ii vero essent jam viri, quos virtutis nomine colebant: simul & periit mos ille, & ars ipsa cœpit infœlicius doceri. Tum, ut ab Arist. qui ex eadem familia fuit, habemus 3 *Polit. 7. vel. 11.* triplex est factus Medicorū ordo. Qui enim antiquo more fuerant eruditi, dicebantur περὶ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πατρὸς à puero instituti. Reliqui, sive ob artis difficultatem, sive quod non omnes pariter essent affecti
erga

erga vulnera & ulcera: secessionem fecerunt. Alii enim vocati sunt ἀρχιτεκτονικοί, quod architectorum & imperatorum more nihil manu agerent ipsi, sed consilio tantum adessent agris. Alii δημοουργοί, qui manum admovent, vel medicamenta componendo, vel secundo, vel emplastra, unguentaque applicando, vel alia denique agendo. Hunc morem ex parte obtinuisse Romæ suo seculo Gal. scribit 6. Meth. 6. quanquam in Asia unus ageret omnia. Ego vero huc attuli, ut causam dicerem ἀπαιδοῦσιν in scitia nostræ, vel ideo latius patentis, quia Anatomica non tantum negligimus in juventute, sed & postea non discimus recte atque ordine. Quæ enim puerili illi exercitio successisse videri potest ἀεγυμνασία, præexercitatio in aliis animalibus, à Gal. laudata 3. Ex. Anat. 5 & iterum l. 6. c. 1. adeo hodie obscura est, ut plerique indignam æstiment, cui horam unam aut alteram tribuant. Quare cum subito irrumpant in hominem, accidit illis, quod Romanis Medicis in bello Germanico seu Marcomannico [interfuit autem Gal. primæ Impp. profectio, quæ peste fuit disjecta, ut testatur de Libr. c. 2.] contigisse scribit Gal. 3. n.

γέν. 2. ut

γέν. 2. ut nihilo plus discant, quam co-
 qui. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἐμπειρικῶν καὶ περὶ πλά-
 σιν, ἀνατομῇ, addit, λῆξός ἐστι μακρὸς, ὁ-
 μοι. τῆς περὶ κεφαλῆς ἀξίν ὁλοχό-
 νοις ὁξείαις ἐτι ἡ ληρωδὲς ἐργα τῶν τῆς, ἡ Διὰ
 τῶν ἀνατομικῶν συγγραμμάτων μάθησις,
 εἰσὶ καὶ τοῖς καὶ τῶν παροιμίων λεγομένοις
 ἐν βιβλίοις κυβεργώταις. Quæ ita intelli-
 go. Empiricorum enim Anatomia, qua
 incidenter & casu fit, nugatoria est, non
 dissimilis vociferationi caprarum, cum
 acuti iuncis punguntur. Nugatoria vero
 magis est illa Anatomia scientia, qua ex
 librū paratur, similis profectō nautis ex
 libro, ut in proverbio dici solet. Hæc ille
 in hunc sensum: non, quod contemnat
 penitus observationes, quæ in vulne-
 ratis, aliisque fiunt, non etiam quod
 rejiciat scripta Anatomica, qualia ipse
 met non pauca texuit, sed quod neu-
 trū sit satis, ut alibi se explicuit. * Quid
 enim? Possit aliquis tot & tanta, quot
 & quanta Medico futuro sunt necessa-
 ria, uno intuitu discere? Possit vero
 simul semelque, non tantum, quæ ad
 sensum pertinent, sed & alia omnia
 percipere? Nimirum, non tradebantur
 illa antiquitus uno loco & tempore:
 sed puer discebat domi historiam par-

* Vide Cam. in 7. us. part. I.

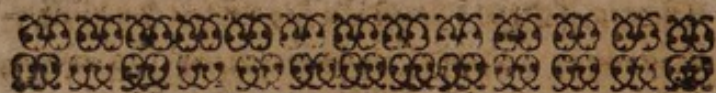
tium

tium omnium, in schola vero *usum* earundem. Quare apud Arist. quidem distincti sunt libri de historia à libris de partibus, seu partium usu: apud Gal. autem, præter hæc duo distincta opera, erant explicatae sigillatim dissensiones Anatomicorum circa utraque, ut colligitur ex 6. *us. part. 12.* Quin &, ut ex eodem loco, & multis aliis prædicti operis liquet, demonstratae erant antea actiones singularum partium. Quæ cum præsupponant facultates, necesse est, præmissam fuisse & illarum doctrinam. Quamobrem Gal. in *de us. part.* sæpe se refert ad lib. de Facultatibus & de sententiis Hipp. & Platonis. Quid dico autem? Cum una quæque pars, quæ agit, sit dissimilans, seu organica, agatq; non quovis modo temperata: plane necessarium est, prælatum fuisse his omnibus lumen, cum ex doctrina de *partibus similaribus*, sub quibus etiam *Humores* hodie dictos comprehendo, tū ex doctrina de *Temperamentis*. Hodie quid sit? Unus Anatomicus, cujus unum est officium *τέμνειν*, *secare*, quod est, secando distinguere à se invicem partes, substantia, situ, connexione, figura, aliis differentes, agit ista omnia. Quare etiam ad

cadaver

eadaver suum sedens tanquam pro tri-
 bunali, in trabea paullo minus quam
 Quirinali, de omnibus dictat senten-
 tias, pertinentibus, non pertinentibus.
 Et nisi quamplurima dixerit, videtur
 sibi parum Anatomicus. O tempora;
 Voluit isti malo mederi Excellentissi-
 mus *D. Hieronymus Fabricius ab Aqua-*
pendente, Praceptor meus observantissi-
 mus, & adstrinxit Anatomicum ad
 tria, ad historiam, actionem & usum.
 Historia enim, ut dixi, sola ipsi propria
 est. Reassumit tamen illam aliquando
 is etiam, qui in aliis est occupatus, v.g.
 qui usum docet, ut exemplo Gal. o-
 stendi potest. Eadem est ratio actionis
 Hujus filium sequi velle in negotio de
 Cerebro, animus erat pridem. At vero
 cum multa se mihi objicerent incom-
 moda, heic non dicenda, libuit insistere
 illi soli vestigio, quod modo titulo im-
 pressi. Jam enim incipio intelligere,
 magnam infelicitatis nostrae partem
 consistere in eo, quod Arist. negligi-
 mus. Hinc adeo fit, ut refutare veli-
 mus, antequam mentem ipsius penitus
 perspexerimus. Et faciunt hoc, non
 modo senes, sed & pueri prope dixe-
 rim alphabetarii. Quod enim vident fa-
 cere praecipites suos, facere se impune
 posse

possentur. Ego vero hoc tantum te moneo, quisquis es, LECTOR, si solidam vis doctrinam, pete illam ex veteribus. Utut enim plura forte scimus in particularibus: in Methodo tamen sciendi longe longe superamur. Quid si dicam, quædam etiam particularia pejus à nobis doceri ob causam dictā? Ostendet id propediem in Homine suo Peripatetico Excellentissimus D. *Caspar Cremoninus*, Præceptor & amicus meus observandissimus, cui vitam & incolumitatem vovemus perpetuam, ut satis esse possit laboribus, quos publici boni causa suscipit. Ego nunc ostendam uno solo exemplo.

CAP. I.

M Ireretur quis meritò, cum Gal. tam vehementer accuset Aristotelem in usu cerebri, cum alibi satis commodè videatur loqui pro illo. Hanc in rem afferam tria loca. 1. Prorrh. 20. agens περὶ τῶν ἐκ ἐδρορῶντων γνωμῶν in phrenitide, hæc habet verba. πάχονος τῆ ἐγκεφαλῆς, καὶ τῆ πάθης ὀνός θέρμης, ἡρεμεῖν ἢ δύνασθαι. εἴτε περὶ γὰρ τῆ ψυχῆς τὸ παθεῖν γαστρίδος.

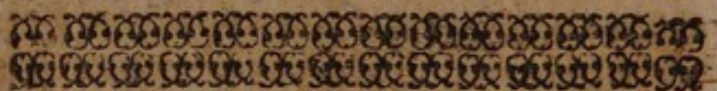
διοκίνητά τι καὶ ἀκίνητα, ἐν οἷς ἐμφελοχα-
 μίση ἔστω τῷ θερμῷ τὸ κινεῖν αἰεὶ, καὶ μὴ εἰς
 ἡρεμεῖν. *Affecto cerebro, & quidem in-*
temperie calidā, non possunt quiescere a-
gri. Ut enim frigidi proprium est facere
corpora stabilia, difficulter mobilia, &
tantum non immobilia, ubi diutius in ea
versati fuerint: sic calidum facit eadem
motueri assidue, nec sineve quiescere. 2.
Loc. aff. extr. de somno & vigiliis a-
gens, in aliis demonstratum sibi esse ait,
 τὸ θερμὸν αἴτιον εἰς τὰς κινήσεις ἐπεγεῖρον,
 ἀγρυπνίας τε. Διὰ τὸ το παρέρχον. τὸ δὲ ψυ-
 χρὸν, ἀγρυπνίαν μὲν εἰς τὰς κινήσεις, ὕπνου τε καὶ
 κώματος ἐργαστικόν. Et mox. l. 3. c. 5. non
 procul principio de iisdem agens, ἔγ-
 κausis, inquit, καὶ ψύξεις τῆς κεφαλῆς ἐν-
 δείκνυται ταύτων, ἀγρυπνητικαὶ μὲν αἱ ἐγ-
 κausis καὶ παθορικαὶ δὲ αἱ ψύξεις γινόμεναι.
 Et subinde, Καὶ μὲν καὶ τὰ χολώδη τῶν
 νοσημάτων καὶ θερμὰ τὰς ἀγρυπνίας, καὶ
 παραφροσύνας, καὶ φρενίτιδας ἐργαζόμενα
 φαίνεται. Accedat his quartus locus,
 tanquam supernumerarius, 13. Meth.
 21. C. ὅταν ὁ πλεονάζων ἐν ἐγκεφάλῳ ψυ-
 χρὸς εἴη χυμὸς, ἀναμειβόμενος καὶ ἀκίνητος
 καταλαμβάνει τὸν αἰθρῶπον. ὅταν δὲ θερ-
 μὸς, ἐκκίνητος μᾶλλον, ὡς αὐτὸς εἴπῃ τις, ἄμει-
 νῃ τῷ λογικῷ βλάβη. Et quid? Annon
 in latitudine sanitatis quò quis [saluo

cordis principatu] calidior, eò ferocior, agilior, vigilantior: & contrà, quo frigidior, eò stupidior, taciturnior, somnolentior? Vide heic cap. 5. & 8. Qua igitur intemperie correptus Gal. 7. sent. Hipp. ult. verbis, exclaimare, Arist. prorsus ignarus usus cerebri, jure dubitat &c.

Eram in Commentariis in libros Gal. de usu partium, perveneramque ad lib. 8. in quo agit de usu cerebri contra Aristotelem. Ibi vero imprimis mirabar & demirabar, potuisse Natura illi Genio in mentem venire sententiam, ut ille vocat παλαιοῦς ἄτοπον, omnimode absurdam, quamque si excutias, revera sit eadem cum illa, quæ πεμπλῶς γεγενῆσθαι, frustra factum esse caput cum cerebro dicit. Hanc adeo esse causam τοῦ πεμπλῶς ἐν κύκλῳ, cur Arist. in circulo se roset, nullibi sitimus in vestigio, αἰδέμεθα φανερώς ὁμολογεῖν, præ pudore non dicent, quod res est. Interim ληρῶν, διότι ἐκ ἀληθείας προτίς μακρόν περὶ, ἢ ὅν ἐθέλο δογματῶν τῆς σωτηρίας, nugari, idque ideo, quod pro defensione dogmatum labores potius, quam pro veritate. Qui autem id facit, ὁ περιφθέγγει τὴν ἀληθειαν, ἀγνοεῖ τὰ φαινόμενα, μὴ πῶς δὲ τὰς αἰσθησεις, μὴ πῶς δὲ τοῖς διὰ τὴν αἰσθησιν φαινομένοις, ὁ περ-

ὁ περρορᾷ τῷ αἰσθῆτεων, ὃ πῶς οὐκ ὁφθαλμοῖς
 ὁρᾷτε, μήτε χερσὶν ἀπὸ μαρτύρων, obloquitur
 veritati, nescit ea, quæ omnibus liquido
 apparent, non credit sensibus, non habet fi-
 dem iis, quæ in sensus incurrunt, negligit
 ea, quæ sensus dicunt, quæ oculi vident,
 quæ manus palpant. Si hæc non suffici-
 unt, μὴ πῶς ἐν τῇ ἀπολαύσει τῇ κατὰ τὸν λό-
 γον, ἀλλὰ μὴδὲ τὸ μαχόμενον αἰδεῖσθαι, non
 credit iis, quæ syllogismo concluduntur,
 quin imo, non dubitat pugnantia loqui.
 Quæ legenti mihi sæpe incidit illud jo-
 culare Martialis, Ohe, jam satius est; ohe;
 Quid enim est describere Pyrrhonium
 quendam, quin imo extreme ineptum,
 non dico ad intelligendas demonstra-
 tiones, sed ea etiam, quæ sensus comu-
 nis dicat, si hoc non est? Qualis si
 Arist. fuit, quid ita admiramur illum?
 quin subito deponimus e manibus?
 Non dubito ego, iudicium hoc Gal.
 peperisse in quibusdam præiudicium
 tam firmum, ut Aristotelem indignum
 iudicarent, quem intuerentur. Ego vero
 certus, Galenum in non paucis Asiati-
 co suo dicendi genere præstruxisse ocu-
 lis bonorum, cogitare cœpi, An forte
 heic quoque fecerit? Nec mora, in-
 quisivi in loca Philosophi, visusque
 sum mihi videre per nebulam, fieri illi

injuriā. Consultui super eadem re A-
verroēm locis illis, quæ mox afferam,
mansi in sententia. Cum ecce commo-
dum ad me mittit Triadem problema-
tum Physiologicorum Cl. & Exc. Vir,
D D. Ioachimus Olshafius, Dantiscanus,
Gymnasii patrii Professor, Dominus
& amicus meus observandus, in quo-
rum primo defendebat, *Cerebrum re-
frigerandi cordis gratia factum esse*. Læ-
tabar vehementer, invenisse me ὁμολο-
γησάμενον, adeoque occasionem esse datam
mihi videndi, Quid revera sit sentien-
dum de duello illo, quod inter duos
summos viros institutum esset?

CAP. II.

Hoc serio agenti mihi occurrit
locus 2. part. 7. ubi ait, ὅτι ἐν-
κεφάλῳ, ὃ πᾶσι ζώουσιν
ἀπὸ τῆς φύσεως ὅλης σώμα-
τις, h. e. In iis animalibus, in quibus ce-
rebrum est, esse ob conservationem totius
naturæ. Hoc quia opus habebat expli-
catione, refutat primum [more suo] eos,
qui Animam dicebant esse ignem: de-
inde asserit, Animam uti igne, tanquam
instru-

instrumento proximo. Quod ipsum ut
intelligi posset, ἐπεὶ δὲ, inquit, ἀπαν-
οῖσιν τῆς ἐναλίας ῥοπῆς, ἵνα τυγχάνῃ τῆς
μετρίης καὶ μέσης, ἀλλὰ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ
πρὸς τὸν τῆς καρδίας τόπον, ἐν αὐτῇ
θερμοσίῃ μαμνηχάνῃ τὸν ἐγκέφαλον ἢ
φύσιν. Τὸ τεχάριν ἐπαρχὶ τῆς τοῦ μόριον
τοῖς ζώοις, τῇ φύσιν ἔχον κοινὴν ὕδατι
καὶ γῆς, καὶ ἀλλὰ τὸ τοῦ αἵματος ἐκ τῆς
ἐγκέφαλον. τῶν δ' ἄλλων ὅθεν, πολλὸν ὅτι
καὶ τὸ ἀνάλογον, οἷον ὁ πολὺ πῦρ, ὀλιγό-
θερμα γὰρ πάντα ἀλλὰ τῇ ἀναιμίᾳ. ὁ δὲ
ἐν ἐγκέφαλῳ ὄγκος ποιεῖ τῇ ἐν τῇ
καρδίᾳ θερμοσύνῃ, καὶ ζέτιν. ἵνα ὅ καὶ τὸ
τὸ μόριον τυγχάνῃ μετρίᾳ θερμοσύνῃ,
ἐφ' ἡκατέρᾳ τῆς φλέβος, τῇ μεγάλῃ καὶ
τῇ καλῇ ἀρτηρίᾳ, τελευτῶσαι αἱ φλέ-
βες εἰς τὴν μήνινγα, τῇ δὲ τὸν ἐγκέφα-
λον. πρὸς ὃ τὸ τῇ θερμοσύνῃ μὴ βλάπτειν,
αὐτὴ μὲν μεγάλην ὀλίγων, πυκνὰ ἐλεπταῖ
φλέβες περιέχουσιν αὐτόν. αὐτὴ ὅ πολλὰ καὶ
παχέαι αἱμαῖαι λεπταὶ καὶ καθαροί. Quae
ita accipio; Postquam in natura rerum
ita institutum est, ut unumquodque ha-
beat opus contrarium momento, quo perven-
iat ad mediocritatem, natura cuique
particulari amicam: Natura haec quo-
que fuit sui memor, fecitque cerebrum, ut
eor, eiusque calorem attemperet. Propter
hanc causam, cerebrum ipsum substantia

est aquea & terrea, frigida uno verbo: & cerebrum habent non nisi sanguinea, calidiora quippe. Exsanguia autem vel prorsus non habent, vel proportionatum quid, ut polypus. Propter enim defectum sanguinis talia habent parum caloris: Vnus igitur cerebri, in quibus est, propter cor est. ut calorem ipsius ad temperiem quandam redigat. Ipsum vero cerebrum ut pariter moderate caleat: ab utraque vena, [Cava, inquam, nobis dicta & Aorta] desinunt in meningas cerebri Venula quedam. Ne vero pariter frigida noceat vehemens calor, vena quidem ipsa non sunt magna & pauca, sed parva & multa, sanguis autem pariter non multus & crassus, seu fibrosus, sed tenuis & purus. Hæc ille. Quæ cum geminum sensum * habere possint, quemadmodum etiam in cornibus ruminantium, conservatio natura est gemina: certamen certatur, De utra sit intelligendum?

* Albertus Magnus 12. Animal. 11 2. r. 3. & 4. utrumq; accipiat.

CAP. III.

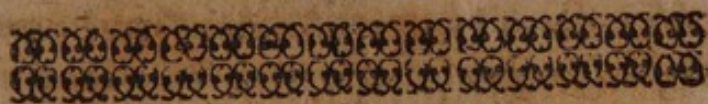
BONAMICUS 1. *Alim.* 28. & l. 3 c. 34. alibi, in eodem opere, ex Arist. ni fallor, l. de Somno 3. docet, Omnem sanguinem, qui nutrire debeat, necesse habere alcendere ad caput, ibique contemperari ita, ut nutritioni aptus esse possit. Quam autem nutritio sit necessaria αὐτὸς τὸν τῆς φύσεως σωτηρίαν, si non aliunde constat ex his Philosophi verbis 3. de Anima 12. constare potest. τὸν θεὸν τὸν ψυχῶν, inquit, ἀνάγκη πᾶν ἔχειν, ὅ, τι περὶ αὐτῆς, καὶ ψυχῶν ἔχει δὲ τὸν ἡρώδης μέχρη φθορᾶς. ἀνάγκη γὰρ τὸ γενόμενον αὐξάνειν ἔχει καὶ ἀκμῶν, καὶ φθίνει. ταῦτα δὲ αὐτὸν τροφῆς αἰδιώκτου. h. e. quidquid vivit, & animam habet, necesse est habeat animam nutritivam, à prima generatione usque ad interitum. Quod enim genitum est, necessario augetur, crescit & decrescit. Nihil vero horum absque alimento fieri potest. Verum cum nutrantur etiam illa, quæ cerebrum tamen non habent, ut αἰνῶνα, ex sanguine pleraque; nutritionis autem ratio in omnibus animalibus [ne de plantis quidquam dicam]

N
debeat esse eadem : non videtur mihi loqui Arist. de hac animalis conservatione. Nec est, quod dicas mihi, *In sanguine hanc peculiarem esse rationem, quod sanguis ipsorum placet indigere refrigeratione.* Indiget enim prorsus, quare etiam sola sanguinea respirant. Quod si Arist. huc iisset, jure ipsi objecisset Gal. Fuisse sui immemorem. Qui enim respirationem dixerat refrigerandi cordis, & qui in corde continetur sanguinis ergo institutum fuisse : quomodo eidem aliam rursus refrigerationem dare poterat ? Et docui ego alibi, Respirationem & pulsum, aut, ut cum Galeno loquar, facultatem vitalem nihil esse aliud, quam vigorem facultatis nutritivæ. Talis enim & tantus cum sit calor, ut motu se prodas : oportet etiam habeat exitum aliquem, per quem deponat excrementa sua; ne ab iis suffocetur. Quod ad somnum, putat Arist. in lib. ei dicato, fieri non posse, nisi refrigerato primo sensorio, quod cor est. Quare vult, Alimentum evaporare sursum, & relabi deinde ad cor, itaque refrigerari. Ego vero * hactenus puto, Non opus esse refrigerari primum sensorium, ut ratio reddi possit quietis

* Vide Poss. *med. l. 2. c. 24.*

sen-

sensuum. Satis enim est refrigerari secundum, seu cerebrum, quod est, ut ex Averroë dicitur, causa sine qua non.

CAP. IV.

Restat igitur altera ratio philosophorum, quæ in sensu est. Hæc enim tam est necessaria animali, ut essentiam ipsius constituat. *ἡ δὲ ψυχὴ τοῦ ζώου ἡ δὲ μορφή τῆς ψυχῆς* *τοῦ αἰσθητικῆς, h. e. animal est per partem anima sensitivam, inquit 2. Gen 3. τῶ αἰσθητικῆς τοῦ ζώου ὡς τοῦ μὴ ζώου διὰ τὴν μορφήν,* h. e. sensu distinguimus animal à non animali, inquit iterum de iuv. 1. De hoc ista sunt Averrois, *paraphr. in d. l. Arist.* Cum cerebrum sit gratia alicujus operationis, ut supponitur, cum eo, quod ex Anatomia habetur, & ex multis morbis, in quibus læditur sensus & motus ad læsionem cerebri, incolumesq; redduntur, ejus sanitate redintegrata: oportet aliquid faciat ad sensum & motum. Non quod sit principium sensus & motus, ut Gal. dixit: sed quod aliquid faciat ad sensum & motum, non tamen sit ejus causa prima. Licet enim verum sit, *Cerebrum esse propter aliquam operationem*

operationem; licet etiam verum sit, Cerebrum esse propter sensum & motum: non subito tamen sequitur, Ergo est, ut causa prima, propinqua, per se. Potest enim esse secundaria quædam & remota, eaque per accidens. Si igitur cerebrum aliquid facit ad sensum & motum, ut facit: faciet trium horum modorum aliquo. Aut ut prima causa, ita ut non indigeat ulla alia parte, quidquam contribuyente, quæ eadem erit causa per se: Aut ut secunda, ita ut indigeat alia parte, quæ erit causa per accidens. Rursus, Causa hæc secundaria, aut habebit super alias partes principiarum aliquem, aut non habebit. Quo ergo modo cerebrum est causa sensus & motus? Non ut prima causa: non enim habet in se calorem, qui est primum animæ instrumentum. Ergo ut secunda: accipit enim à corde calorem, quem in substantia sua frigida & aquea ita contemperat, ut fiat proportionatus huic actioni. Non enim à quocunque calore fit quævis actio, sed à mensurato in qualitate & quantitate. Facit igitur cerebrum ad sensum & motum: verum non prima intentione, & per se, sed secunda & per accidens. Quia enim frigidum est; frigiditas autem non nisi ex accidente est

est activa, ut 4. *Meteor.* 5. docet Philosophus: patet, cur dicatur ex accidenti conferre ad sensum & motum. Verum quid sit de altero membro? Haberne cerebrum principatum aliquem? Habet omnino, quia per nervos transmittit reliquis partibus sentientibus & moventibus calorem hoc modo attemperatum. Et hoc Aristot. concedit de tribus tantum sensibus, non autem de gustu & tactu. Tactus enim, ut tactus, non indiget membro officiali, nisi nobilioris notæ gratia. Quod si Gal. & qui illum secuti sunt, aliquid amplius vidit in Anatomia, confirmat potius, quam refutat sententiam Aristotelis, quæ vera est demonstratio, &c. Idem Averroës in 2. part. 10. *Tres sensus*, inquit, *Visus, Auditus & Olfactus* locum obtinent in capite animalis sanguinei: quia eorum operatio est subtilior & clarior ob membri huius frigiditatem, paucitatemque caloris. Calor enim sanguinis impedit operationem sensuum, ideo non habens sanguinem, &c.

Huc eunt Avicennæ verba, 1. 3. tr. 1. c. 2. *Cerebri substantia est creata frigida & humida, &c.* quæ vide. Alberti item M. l. c. c. 4. *Animales actiones indigent spiritu lucido, claro & multo, ob quod sunt*

sunt magis multiplicium virtutum. Non autem membri calidi poterat esse spiritus nisi fumosus & turbidus. Et idcirco oportuit esse cerebrum magnum & frigidum, in quo clarificaretur spiritus, qui formas animales representat.

CAP. V.

 Eterum, idem Averroës 2. Collig. 11. Manifestum est, inquit, ex Anatomia, nec differtur Gal. aliique Anatomici, multas venas & arterias mitti à corde ad cerebrum. Unde accipitur prima probatio, quod cerebrum indiget corde ad edendum sensum & motum. Si dicu, Venas & arterias mitti ad cerebrum propter nutritionem ejus: dicam ego, sequi hoc absurdum, quod cor sit factum propter cerebrum. At contra se habet res: Virtus, enim nutritiva est data animalibus propter sensum, non sensus propter virtutem nutritivam. Quare sequitur, quod virtus sensitiva primo & principaliter est in corde. Si quis, Unde sciri possit, quod cor sit dator cerebro caloris mensurati in quantitate & qualitate, secundum quod convenit unicuique

que

que sensui: *respondemus*, Ratione debita fit, quod non cum omni calore fit quaelibet actio. Quia calor, cum quo operatur virtus nutritiva, non est ille calor, cum quo operatur virtus sensitiva. Et hoc apparet in dormiente & vigilante: videmus enim, quod operatio virtutis nutritivæ est fortior cum dormimus, & tunc sensus non est in actu, &c. Et post aliquā multas lineas. Postquam declaratum est, quod *cerebrum est serviens cordi*, dando ei virtutes sensibiles per modum, quem dat Cameraarius regi, ut impleat voluntates suas, quamvis rex det ei illam virtutem, per quam agit: necesse est deinceps scire *Qua sit via, per quam servit cerebrum cordi?* Attemperando calorem ejus. Quia enim non in qualibet mensura caloris completur actio quaelibet; cerebrum autem ad actiones suas non indiget calore forti, qualis cordis est: debuit utiq; cerebrum hoc facere. Quod cerebrum non indigeat forti calore, ostendunt *paucopropos*, quibus docemur, fortem calorem prohibere apprehensionem sensibilibus externorum. Homines enim qui calidioris sunt cerebri; item in affectibus cerebri calidis, putant se audire & videre, quæ non sunt.

Quia

Quia igitur cor est in fine caloris, fuit contra illud ordinatum ex opposito cerebrum ad contemperandum calorem ipsius, ut sensus possit apprehendere perfecte. Nec fuit possibile, ponere hanc eandem frigiditatem in corde à principio creationis, quia essent diminutæ operationes nutrimenti diminutione manifesta, &c. Huc tendunt, quæ Conciliator docet *differ. 38.* Turrisanus, *Com. in Art. Gal. Zabar, l. de Partit. anima, c. 9.* Alberti M. 3. Animal. 1. c. 6. verba sunt, *Aliud est principium sensus: aliud est determinans, & distinguens & approprians.* Illud est Cor: hoc cerebrum & reliqua sensoria. Aliiq; In corde omnes virtutes esse radicaliter: sed manifestative in Cerebro quidem animalem, in Hepate autem naturalem. Idem quia utuntur exemplo regis, & ministrorum suorum, libet mihi hoc addere. Magna est similitudo œconomia corporis humani cum œconomia polica, unde etiam Arist. comparat *l. de Anim. com. mot. 9.* Ibi igitur quemadmodum actioni dat formam, non minister, qui efficit imperium, sed imperans: ita heic. Cancellarius v.g. agit mandato regis sui. Ab utro accipit actio formam? Certe à rege. Ita cerebrum

brum agit, sed vi & efficacia à corde transmissa. Cordi ergo non debeatur principatus? Verum, hæc alius sunt loci, & pertinent huc tantum, quatenus Cerebrum est minister cordis in exsequendis actionibus sensibilibus & mobilibus.

CAP. VI.

ET proprius veniam ad homines nostros, Zabarella loco jam citato ait, *Cerebri officium est, calorem spirituum moderari cognitionis gratia, & hanc ob causam factum est à natura frigidum, & rarsa molis, &c.* quæ vide. Capiuaccius, *Meth. Anat. c. 23.* Voluit Aristoteles, Cerebrum frigiditate sua in cordis calorem igneum agere, dum verum quidē spiritum vitalem, non quidem in corde existentem, sed jam deductum in cerebrum, ita moderatur & attemperat, ut eum in animale convertat, actione per contactum, &c. Claudius in *Quest. de sede fac. principum*, Generatio spiritus animalis est præcipua cerebri actio, intellige, gratia vitæ cōsiderati. Id quod puto cognovisse etiam Aristotelem, dum

dum asseruit, *Cerebrum esse genitum ad
 salutem naturæ*, h. e. gratia vitæ, quo-
 niam sua frigiditate contemperat ca-
 lorem igneum cordis, eo, quod perfe-
 ctio consistit in mediocritate, & pro-
 pter hoc operatio quælibet à mediocri
 calore fieri debet, &c. Tres Italos ex-
 cipiant tres Germani, Langius 1. *Epist.*
 54. Cum in Macrocosmo terra solis
 calore siccata & calefacta, &c. Natura
 in Microcosmo quoque in capite cere-
 brum frigidum, veluti Lunam, in subli-
 mi collocavit, ut alteratis suo frigore
 spiritibus per arterias cordis, fervorem
 illius temperant. Horstius noster l. 1. *de*
Nat. hum. Ex 9. quæst. 12. Cerebrum
 cordis calorem temperat, quatenus
 cordis calidissimos spiritus, per arte-
 rias carotides attractos, refrigerat, &
 ad sensum motumque aptos reddit.
 Olhasius noster, *Probl. laudato*, l. 4. c. 5.
 Cum calor perficiendis animæ mune-
 ribus in corpore animalis quam maxi-
 me inserviat, ideoque omnia animalia
 calorem aliquem participant: haud sa-
 ne quivis caloris gradus indetermina-
 tus ad quaslibet actiones idoneus est,
 & in primis ad sensationem, intellectui
 inservientem ineptus videtur esse calor
 excedens in corde, seu potius spiritus,

calore

calore excedente præditus. Hac itaque de causa cerebrum à Natura condendum erat frigidius, ut ejus beneficio spiritus, qui circa locum cordis est fervidior, in eo nonnihil attemperaretur, sicque ad actiones animalis perficiendas habilior redderetur. Quin ulterius procedit idem Olhasius, quo mihi etiam maxime inclinat animus, *Aristoteles*, inquit, asserens, cerebrum conditum esse ad cordis fervorem temperandum, non dissentit à Medicis, qui statuunt, cerebrum esse in gratiam producendi spiritus animalis.

CAP. VII.

SI dubitas forte, si ne hæc genuina Philosophi mens, considera, quæ post alia omnia 2. *pari. 7. ait: τὸ ἐν καρδίᾳ θερμόν, καὶ ἡ ἀρχὴ συμπαθέσας τὸν ἴσι, καὶ ταχέως ποιεῖται τὸ ἀσθησι, μεταβαλόντες τε καὶ πείχοντες τοῦ εἶναι τὸν ἐγκέφαλον αἵματι*, h. e. Calidum, quod in corde stabulatur, & principium facillime sibi consentiunt, hinc fit, ut subito fiat sensatio mutato & alterato sanguine cerebri. Hæc dum diligenter intueor, & quæro, quæ sint illa duo,

duo, inter quæ ait esse συμπάθειαν, non habeo, ubi me firmem. *Calidum enim nativum* quid sit, scio: at principium quod velit, nescio. Quod si calidum nativum dicit principium, ut revera dici potest, jam non sunt duo diversa. Differunt enim λόγῳ tantum, non re ipsa. An igitur legendum est, αὐτὶ τῆ ἀρχῇ, κεφαλῇ, ut sit sensus, Inter calidum cordis nativum & caput magnam esse συμπάθειαν, adeo ut calidum illud subito sentiat, si alteratus tantum sit sanguis, è corde in cerebrum translatus? Ita deniq; planissimum sensum habebunt, quæ porro dicuntur c. 10. ἐκ δὲ τῆς ἐν τῷ αἵματι θερμότητος κίνησις τῶν αἰσθητικῶν ἐνέργειαν. Διὰ ταῦτάς τας αἰτίας ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν αἰσθητικῶν αἴσιν, Huc nimirum, Quia fervor sanguinis circa cor obviat vim sensificam: ideo in capite sunt sensoria. Ad hæc loca se referens 4. part. 10. ἐξέειπε, inquit, ἡ φύσις ἐν κεφαλῇ καὶ τῶν αἰσθητικῶν ἐνίας, διὰ τὸ σήμετρον εἶναι, τὴν τῆς αἵματος κίνησιν, καὶ ἐπιτηδεῖαν, πρὸς τὴν ἐγκεφαλὸς ἀλῆαν, καὶ πρὸς τὴν τῶν αἰσθητικῶν ἡτυχίαν καὶ ἀκρίβειαν, h. e. Natura in capite posuit sensus quosdam, quod temperies sanguinis ibi sit moderata, & apta, cum ad conservandam cerebri naturalem teporem, tum

ad sensum quietem & accuratorem. Hæc
nisi fallor, planissime loquuntur cor-
dis & cerebri *συμπάθειαν*, tum vero in-
primis refrigerium illud, de quo cum
Averroë loquuntur illi, quos nominavi.

CAP. VII.

A Ge vero videamus, An id ip-
sum quoque respondeat τοῖς φαι-
νομένοις? An non est ita, Cali-
di & biliosi sunt præcipites in
omnibus actionibus suis? Hinc 2. part.
2. & 4. ait Arist. *Sensum mobiliorem ha-
bent, quorum sanguis tenuior & purior
est.* Hinc inconstantia adolescentum
propria est. Valde enim volunt, & valde
nolunt, dicebat Scherbius. Hinc iidem
in persequendis injuriis tam sunt acres.
Est autem in his tanto major agitatio,
quo humidius habent cerebrum. Ut e-
nim Arist. ait in fine l. de Memor. *Maxi-
me turbulenti sunt, quibus forte multa
humiditas circa locum sensitivum.* Illa e-
nim semel mota non facile desidet, usque
dum habet, quod vult, &c. Contra, αὐτὴ
ἐν ἡν ψυχὴ σφοδρὰ τὴν, anima sicca sapien-
tior, ut habet Heracliti dictum apud
Gal. 1. *Quod animi mores, s. Sicca au-*
tem

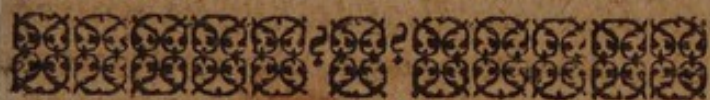
tem cum sit melancholia, plerique Melancholici vel in studiis Philosophiæ, vel in Rep. administranda, vel in Carmine pangendo, vel in artibus exercendis præstantes sunt, ut scribit Aristot. 30. Probl. Hinc Melancholia morbus apud Gellium l. 18. c. 7. à Phavorino dicitur *πᾶσι θῆραιον*, morbus heroicus. Est autem eadem melancholia frigida, ut iterum Arist. l. de Somno, 3. Frigus enim, ait Zabarella loco nuper citato, stabilitatem facit, calor autem agitationem & mobilitatem, quæ cognitionem perturbat. Oportet autem frigiditas & siccitas in certis terminis sit. Nisi enim id sit, hominem reddit somnolentum, & ad omnia ineptum. Rem ita se habere, ostendunt etiam status quidam præter naturam. An non, cum quibusdam incaluit cerebrum ex vino, fiunt illi temerarii, & tantum non furiosi? Quod enim tauris, apris, aliis animalibus ex natura sanguinis est, 2. part. 4. id accidit his ex eventu. Ita in phrenitide, aliisque morbis cerebri calidis homines fiunt prorsus truculenti. Calor enim quo major eo majorem facit agitationem, quæ sensus omnes turbat. Nimirum, cognitio & ratiocinatio & sensus pro motibus haberi non debent,

debent,
esse omni
cum pro
lentis rat
vantur, u
riam animi

Consequ
tionem h
cum ge
Quod
quæda
tes cor
sint? t
dum est
ter ipsas
das & li
bendo
dictos
facit n
41. Est
tiva.
facta.

debent, cum certæ & stabiles debeant
esse omnes notitiæ & apprehensiones,
cum pro insanis habeantur, qui turbu-
lenti rationibus aut sensibus ve-
xantur, ut loquitur Schegkiius *l. de Spi-
ritu anim. c. 3.* quem vide.

CAP. IX.

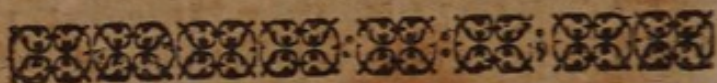
Constat ex his, nisi me ipsum
decipio, explicationem Aver-
rois consentire non Aristot.
tantum, sed rebus etiam ipsis.

Consequens est, ut doceam, *Refrigera-
tionem hanc Aristotelicam esse eandem
cum generatione spirituum Galenicam.*
Quod antequam fiat, dicere oportet
quædam in universum, Quatenus par-
tes corporis se invicem alterare pos-
sint? Ubi illud ab initio præmonen-
dum est, Alterationem hanc esse, aut in-
ter ipsas partes solidas, aut inter soli-
das & liquidas, quo nomine compre-
hendo Spiritus & Humores Medicis
dictos. De *alteratione solidarum* satis-
facit mihi Th. à Veiga, *Com. in Art. c.*
41. Est enim illa aut positiva aut priva-
tiva. Et positiva rursus, aut fiens aut
facta. De *alteratione positiva fiens* certa
res est.

res est. Omnes enim partes, quamvis temperamento frigidas, calere tamen à corde, nemo dubitat. De *alteratione positiva facta* dubia prorsus res est. Cum enim, ceu jam dictum est, calor cordis æquabiliter influat in omnes, cum quolibet illarum formam suam nativam non deponat, quamdiu in latitudine sanitatis est; cum quolibet etiam servetur talis, alimento simili affluente semper: quis credat, posse unam ab alia in contrarium alterari? De *alteratione privativa*, res itidem certa est. Hoc enim modo cor, inquit à Veiga, suo calore privative contra operatur cerebro, non calorem in illud inducens, sed prohibens, ne cerebrum præ frigiditate concreascit. Si cerebrum, licet cordis calorem actu & opere non minuat, temperetque: tamen prohibet, ne excandescat & uratur. Hæc ille de alteratione solidorum inter se. *Vnde ego sic infero.* Si solida à solidis alterari possunt, ut manifesta fiat qualitatibus impressio: quanto magis liquida à solidis? Hinc deduco *geminam spiritus animalis in cerebro alterationem*, quam Olhavius noster docet. *Positiva* est, respectu totius spiritus, à corde una cum sanguine ascendente. Cum enim continet

tineat is in se partes terrestres multas, quas fuliginosas dicere solemus, nisi cerebri substantia frigida exprimeret illas, perque futuras calvariae vacuaret, nunquam spiritus ille fieret aptus edendis sensibus. Quamdiu enim fuligines illas habet, tamdiu agitur & fervet. *Privativa* est respectu partis jam depuratae. Cum enim jam satis depurata sit, nisi substantia aliqua frigida cohiberet illam, magis & magis rarefieret, itaque tandem evanesceret, non secus ac spiritus vini, loco calidioris asservatus. Hæc doctrina est Gal. 8. *Vs. part. 12.* Cum enim, ait, *Spiritibus vitalibus* (sermonem communem particulari licet adstringere) *multum inesse excrementi, quod separari necesse sit & excerni*: intelligit, mea opinione, alterationem positivam. Cum addit, *Vtile, quod reliquum est, convenientem qualitatem adipisci*: privativam. Jam igitur si sit quaestio, *Quomodo è spiritus vitalis fiat animalis*? non opus est ambagibus, à tota substantia cerebri desumptis, à proprietate temperamenti, à forma substantiali, ab aliis. Possumus enim planissime respondere, *Fit refrigeratione*. Est enim frigidior vitali, teste uno instar multorum Th. à Veiga, *Com.*

in 1. de diff. febr. 6. apertius *Com. in Ar-*
tem. c. 10. & 28. & 41. à quo sensu non
 abest Avicenna l. 3. *Com. f. 1. t. 1. c. 2.*

CAP. X.

Dæc res ut melius intelligatur,
 libet mihi pauca intersperge-
 re de spiritibus. Recte docent
 Philosophi, unum tantum es-
 se spiritum, qui tamen inserviat pluri-
 bus actionibus, instar mallei, quo exē-
 plo utitur Philosophus 5. *Gen. ult. pene.*
verbis. Recte etiam docent Medici,
 triplicem esse spiritum pro numero triū
 partium principum. Nimirum, Medici
 non semper respiciunt ad τὸ ἀληθές φι-
 λосоφικόν, ad veritatem philosophicam,
 sed, prout exigit usus, ita vel dilatant
 vel contrahunt res. Quod enim in ve-
 stibulo dixi, *Artes pendent ab usu*, h. e.
 omnia referunt ad usum, omnia me-
 tiuntur usu adeo, ut, licet in natura
 rerum aliter se habeat, usus tamen per-
 mittat ita loqui. Ilanc autem præro-
 gativam dat ei indigentia humana, quæ
 artes invenit. Usus ergo quando ita
 postulat, dicunt differre quæ revera nō
 differunt, dictum puta, dicunt differre
 specie,

specie, quæ forte differunt tantum in eo, quod secundum magis & minus, aut quæ differunt subjecto, ut heic. *Spiritus* in corpore humano non differunt specie, quia non sunt *α'μοι* sed *α'μοιοι*: Medicus tamen dicit differre specie, quia serviunt specie differentibus actionibus. At unde est illa differentia? Cum enim (qua similitudine utitur Aristoteles, loco nuperrime dicto) malleus, quo utitur faber, ad complanandum & figurandum ferrum, sit idem cum eo, quo utitur ad infigendum parieti clavum: cur *Spiritus* differunt? Incomparabilem Scherbius memini nos docere (an ex Averroë 2. *Collig.* 21?) *subiecto* differre, in quo recipiuntur, h. e. non *specie*, seu, quod idem est, forma, sed fundamento formæ, atque ita declarare. *Subiectum*, de quo loquor, nihil est aliud, quam modus substantiæ, à Medicis dictus, h. e. apparatus materiæ, huic parti proprius, quem subito sequuntur qualitates secundæ & tertiæ, raritas v. g. densitas, mollities, durties, &c. Hoc exemplo ostendatur. Ignis alius est in ligno, alius in carbone, & rursus alius in hoc vel illo, quam differentiam norunt fabri metallarii, alius in ferro, alius in corticibus co-

N
rariorum, alius in terra illa bitumino-
sa, quam *Dorff* vocant Belgæ, alius in
stramine, alius in palea, alius in aqua
ardenti. Unde hoc est? A *modo sub-*
stantia cujusque rei, quæ ignem conci-
pit. Ita spiritus vel calor à corde emis-
sus ad hepar, fit ibi alius, ad cerebrum,
fit ibi alius, ad uterum, fit ibi alius, &
sic de aliis: *Rursum*. quemadmodum
unius rei calor est varius pro varietate
partium ipsius, v. g. lactis calor est a-
lius, prout prædominatur pars buty-
rosa, caseosa, serosa: ita calor in hoc
corde est alius, quam in illo. Est autem
diversitas hæc vel in individuis, vel in
speciebus. Cur n. ego concoquere non
possum, quod tu potes? Cur homo
concoquere non potest, quod equus,
bos, canis, ciconia, passer? *Rursum*,
quemadmodum unius rei calor est
alius, pro diversitate aëris, aut alia-
rum rerum circumstantium: ita par-
tium calor fit alius, prout accubant
illi partes vel calidæ vel frigidæ. *Ad*
rem nostram. Calor seu spiritus, à cor-
de in cerebrum emissus, fit ibi alius:
quia subjectum habet aliud. Uno verbo
fit frigidior, à subjecto frigido. Idem
spiritus fertur postea per nervos, qui
sunt ejusdem cum cerebro substantiæ.

Hinc

N
 menta, ibi quoque facultatem sentien-
 di posuit, At in cerebro constituit ner-
 vos. *Resp.* ita est: sed non primo. *Nervi*
 enim illi nihil possunt, nisi à cerebro
 accipiant vim, quæ porro illam è corde
 petit Hinc Gal. ipse *spiritum vitalem*
 vocat οἰκείαν τροφήν proprium alimentum
 animalis. Si igitur cerebrum absque
 corde non sentit: Cerebrum non est
 principium primum sensus, sed ὄργανον
 ἰσθητικόν tantum, officina, ubi se pro-
 ducit sensus, ut Peripatetici quidam lo-
 quuntur, ex 3. part. 10. ut puto, cum è
 corde non posset, ob causam ab Aver-
 roës supra dictam. In corde nascitur sen-
 sus, inquit Plinius l. 11. c. 37. huc subit.
 Vide, si placet, Avicennam l. 1. fen. pri-
 mæ, 1. Canonis doctr. 6. c. 1.

2. Somnus est ligamentum sensus,
 At in somno cerebrum ligatur, non cor.
Respondi ego jam supra c. 4. sed clarius
 & disertius *Post.* cur. l. e.

3. Sæpe ita vulneratur thorax, ut
 cor possit videri, & tamen aliquanti-
 sper vivit homo. *Adde*, si ita vis, Etiam
 exempto corde vivunt aliquandiu ani-
 malia, & vide quid respondeat Hor-
 stius meus, l. 2. Nat. hum. Ex. 5. quest. 1.
 propter virtutem jam communicatam.

4. Sentire est pati, secundum Arist.

At cere-

At cerebrum, quod molle est, facilius patitur, quam cor, quod durum est. *Concedo totum.*

5. In cerebro est sanguis frigidior & tenuior, Ergo est aptius ad sensum. *Ago gratias.*

6. Non delirat animal, nisi affecto cerebro. Jam *respondi*, quemadmodum etiam ad septimum.

Audiamus vero etiam *responsiones* ipsius ad argumenta Peripateticorum quædam. 1. Plane deceptus fuit Aristoteles, cum nervos è corde deduxit. Ego ostendi alibi, non plane fuisse deceptum. Nervi enim facti sunt ex venis & arteriis, quæ è corde ascenderunt in cerebrum. Hinc adeo illa continuitas est cordis cum cerebro, totoque genere nervoso. 2. Languida est ratio, quæ à situ cordis petitur. Nā ipse alias Deum in orbe supremo collocat. *Resp.* Simile non probat, sed declarat. 3. Licet concedatur, cor esse primum principium movens: non tamen est principium motus voluntarii. Naturalis enim est motus cordis. Imo vero est principium motus voluntarii, quatenus illo suo motu suppeditat cerebro materiam. Hinc corde quiescente, quiescunt omnia. Vide Schegk. lib. cit. c. 2. initio.

4. Licet cerebrum actu non sentiat: potentia tamen sentit. Recte, sed ad regulam non recte. Topicum enim est, Qualis causa, talis effectus. Sol calefacit, & calidus tamen non est. 5. Astutia est Averrois, cum 2. Coll. spiritum moventem deducit è corde. Imo vero calumnia hæc est in Averroëm, qui ita explicuit negotium, ut rei natura jubet. Pervetus igitur est conciliatio, vel ideo acceptabilis, quia ex illa respondere licet ad omnes difficultates.

CAP. XII.

Acceptarem, dicat aliquis cum Conimbric. Com. in 3. de Anima, 2. quæst. 2. art. 2. si Aristotelis hic sensus esset, quem tu illi tribuis. At eum non remotum, sed proximum sentiendi ac movendi principium in corde collocasse, & uni principi membro, tanquam regi, totius corporis administrationem, & quasi monarchiam simpliciter detulisse, facile judicabit, qui inspexerit hæc loca, de Iuv. 2. 2. part. 1. & 10. 3. Part. 4. 4. part. 10. de sensu, 2. de Somno, 2. de Anim. Com. mot. 9. Ego vero, ô viri reverendi, in-

di, inspexi loca, & non superficialiter, ut mihi persuadeo, & cognovi, non prorsus ita se habere, ut vos dicitis. Cum enim Philosophus appeller ibi cor αἰσθητικόν πρῶτον & κύριον, *sensorium primum & proprium*; primum autem & proprium sit τῶν πρὸς τὴν: utique oportet sit sensorium aliquod δεύτερον καὶ ἄκρον, *secundarium, & minus proprie dictum*. Id vero est Cerebrum. Si *insufficienter*, Non cerebrum, sed oculos, aures, nares, forte etiam linguam esse apud Aristot. *secundaria illa sensoria*: jubebo te in memoriam revocare loca illa, quæ supra sunt allata, quibus cerebro tribuebatur causa τῆς ἡσυχίας καὶ ἀκραιβείας τῶν αἰσθητικῶν, *quietis & præstantia sensuum*. Unde sic infero, Si sensus absque cerebro non fiunt, adeoque cerebrum est causa sine qua non fit sensus, ut ex Averroë docui: quo modo cerebrum non est sensorium secundarium? etiam de mente Aristotelis? Insurgat forte Argentarius aliquis, & dicat, Quomodo? cum ipse dicat. 2. part. 7. τὸν ἐγκέφαλον ὅτι ἔχον σπινθηρὰν ἑδραίαν πρὸς τὰ αἰσθητικὰ μέτρα, *cerebrum nullatenus esse continuum cum partibus sensibilibus*. Augeat idem difficultatem ex c. 10. seq. objiciatque illi contradi-

tionis turpitudinem, quod dicat, *O-*
culos & aures esse ἐν τῇ κεφαλῇ, in capite,
 quod sensuum omnium sint ἀκροῦς α-
 τοι, accuratissimi, quo ipsi requirunt
 αἷμα καθαρώτερον, sanguinem puris-
 simum. Sanguis enim cerebri, secundum
 ipsum, est λεπτὸς καὶ καθαρὸς, tenuis &
 purus, 2. part. 7. de Sensu, 5. quia λεπ-
 τώτατον καὶ καθαρώτατον, tenuissimus &
 purissimus, de Somn. 3. Respondeo, oportet
 distinguere τὸ ἐγκέφαλον ἀπὸ τῆς κε-
 φαλῆς, cerebrum à capite; & nulla erit
 contradictio. Hoc enim vult Aristote-
 les, Pori oculorum & aurium eunt qui-
 dem intiorum: sed cerebrum non
 contingunt. συμπεραίνοντες δὲ τὰ φλε-
 βία, τὰ δὲ τὸν ἐγκέφαλον, γίνονται ἀπὸ τῆς
 καρδίας. inquit 2. Gen. 6. Sed hoc ex
 hypothesi; non ex rei veritate. Quod
 enim supra dixi ex Averroë, Quod
 Arist. fuit Anatomiae imperitor, non
 debet servire nobis ad evertendas sen-
 tentias ipsius, Quamobrem, quia
 scimus, Cerebrum revera (mediantibus
 nervis hodie dictis) esse continuum, non
 cum oculis & auribus tantum, sed cum
 reliquis etiam sensoriis; quia etiam sci-
 mus, refrigerationem Aristotelicam coin-
 cidere cum generatione spirituum Gale-
 nica; faciles esse debemus in his. Artes
 enim

enim sunt ut numeri, qui subinde fiunt
 auctiores novis additionibus. Quod si
 Arist. scivisset, quæ nos hodie scimus,
 procul omni dubio de sensoriis docuis-
 set, quæ nos. Nimirum, si de prin-
 cipio sentiendi remoto [verba sunt
 Conimbricensium, loco jam citato] sit
 sermo, id haud dubie *cordi* adscriben-
 dum est, cum in eo vigeat nativi calo-
 ris officina, in eodemque procreentur
 spiritus vitales, sine quorum ope, nec
 ullus motus edi, nec ulla internorum,
 externorumve sensuum functio obiri
 potest. In eandem sententiam verba
 sunt Toleti, *Com. in eundem 3. de Ani-*
ma, 2. 149. quest. 5. Cor est rex & prin-
 cipium omnium operationum anima-
 lis, tam motus, quam sensus. Et hac
 ratione caloris naturalis, qui omnia in
 suis operationibus disponit & conser-
 vat, & ratione ipsius fiunt spiritus mo-
 tivi & sensitivi postea in cerebro. Et ob
 id omnia ei [*cordi*] tribuuntur, ut u-
 niversali principio, non tamen est pro-
 ximum operans in sensu & motu vo-
 luntario, sed cerebrum. *Et post pauca.*
 Dicit Aristoteles [ita enim scribendum
 est] quod frigiditas cerebri est ad tem-
 perandos spiritus sensitivos. Si enim
multum calidi sunt & mobiles, erunt
 inepti

inepti ad sensum. Temperantur ergo à cerebro. Unde quamvis cor sit radix spirituum vitalium : non sunt tamen sensitivi , nisi à cerebro temperentur. Huc quoque tendunt doctissimi à Vei-
ga Com.in. Art. c.10. verba: Cur, inquit, ita sunt dispositi tres ventres? Sane id de-
cui multus de causis. Primum, oportebat plurimum separari vim cogitantem ab alimen-
ti officinâ. Cerebri enim alimenti halitus interturbant intelligentiam. Eo fit, ut venter crassus non gignat tenuem mentem, & pueri ob immodicum alimen-
ti motum ad sapientiam inepti sunt. Ac-
cedit & causa altera, Calor multus spiri-
tuum necessarius est ad opera utriusque facultatis, animalis & naturalis, &c. Lo-
cus, quem citat idem ex 7. Phys. 3. t. 20. est, τὸ ἡγεμῆται καὶ ἑλίκαι ἢ ἀφροῖα ἐπὶ σάλαι καὶ φθοῖαί, Sedendo anima fit sapiens, vulgo dicitur.

CAP. XIII.

Is ita explicatis & confirma-
tis, restat denique ut examinē
ea, quæ Gal. 8. vs part. ut dixi,
contra Aristotelem affert,
argumenta. Licet autem ex iis, quæ alla-
ta sunt,

ta sunt, non difficile sit illis satisfacere: tamen silentio præterire non licet, ne vel contemptu, vel solutionis inopia brevitate secutus videri possim, ut de Chrysippi argutiis loquitur Gal. 4 *Senr. Hipp. 1.* Vel ideo, quia Argenterio l. 2. de Somno, 2. item Com. in Art. 2. c. 9. Piccolhomino 5. *Prælect. Anat. 7.* & Laurentio 4. *Anat. quæst 3.* digna visa sunt, quæ denuo nobis occurrent, additis subinde tubicinibus aliquibus, ad primum contactum cum tota ædificii mole ruituris. Antequam autem id faciam, libet mihi, proæmii loco, inquirere in cognatum Gal. dogma de usu capitis. Verba Aristotelis sunt 4. *Part. 10. η κεφαλή μάλιστα τοῦ ἐγκεφάλου χάριν, Caput, præcipue factum est cerebri gratia.* Hoc Gal. oppugnat hac ratione, Quod *μαλακὰ ὄσσεα, crustata, Caput quidem non* * *habeant, cerebrum autem habeant.* Si igitur cerebrum absque capite esse potest, quæ dici potest, caput esse causa cerebri? Heic primum omnium illud mireris, cur Gal. alio trahat Aristotelem? Cum enim ille expresse loquatur

* Insulsissime heic inculcata fuit vocula *Non*, quemadmodum contra perditissime omissa sine θ. 31. Collationis doct. Arist. & Gal. de Animâ.

de sanguineis, in quibus solis cerebrum esse ait : cur ad exsanguia Gal. dilabitur ? *Non minus* illud mireris, cur velit cogere Aristotelem, ut de imperfectis & perfectis animalibus eundem sermonem habeat ? Cum enim idem doceat, & res ipsa clamet, in exsanguibus non esse ullum viscus, 3. Part. 4. cur sermonem, de sanguineis habitum, in quibus est distinctus membrorum omnium apparatus, transfert Gal. ad exsanguia ? *Tertio* & illud, cum cancri caput habeant, sed ἀόριστον, indefinitum, 4. Part. 10. aut si mavis cum Gal. c. 4. ἡτοιμασμένον τὸ κεφάλαιον, duntaxat rudimentum capitis, quod nisi fallor, est idem cum eo, quod alias Aristot. ait, σπυγχεὶς καὶ ἐν, nota gratia : cur Gal. simpliciter negat esse illis caput ? Forassis propterea, quia sensus ex eo non prodeunt. Inde quia Peripatetici argumentari poterant, *Ergo caput, & quod in capite cerebrum, non est primum sensorium* : mirifice satagit Gal. ut probet, Id, è quo in crustatis prodeunt sensus, esse vocandum cerebrum, aut analogum cerebri, non autem cordis. Ego vero illud iterum urgeo, Ab imperfectis ad perfecta non valet argumentatio. *Quod enim Natura in perfectis facit per*

eit per distincta organa : id in imperfec-
 tis facit per unum aliquod. Id vero
 cui proportionatum esse credendum
 est in perfectis? Primo, an secundo? Nisi
 penitus me decipio, primo & indiscre-
 to. *Cor itaque quia in perfectis est pri-
 mum sensorium, sed quod distinctus uti-
 tur organus, cerebro, nervis, musculis:*
fuerit sane & in imperfectis cordi potius
analogum, quam cerebro. Nimirum,
 semper procedit Natura distinguendo,
 ut ex 8. *Hist.* 1. docet ipse Gal. 2. *Sem.* 5.
 Sed *instat*, Aut pars ea, quæ sensus præ-
 bet in omnibus est nominanda cere-
 brum, aut cerebrum in iis, in quibus
 est, frustra est. Ratio consequentiæ
 quæ est? Dico enim iterum, Ab imper-
 fectis, &c. Si, *inquit iterum*, oculus v.
 g. dicitur id, quod videt, etsi non in
 capite sit, sed in pectore: cur id, quod
 sensum præbet, non dicatur cerebrum,
 ubi ubi sit? *τὸ ἐν ἀρχῇ.* Hac enim de re
 ambigitur, Ubi sit primum sensorium?
 Sed & iterum dicere possum, Ab im-
 perfectis, &c. In his enim calor tam in-
 tensus non est, ut opus sit contrario
 frigore: itaque sensus potuerunt ap-
 pendi pectori, & quod sentit, cordis
 analogum est, non cerebri. Et ita ego
 respondi vobis, *ὦ φίλοι:* mihi au-
 tem

tem quomodo respondebitis? *Cerebrum in iu tantum est, in quibus cor, etiam est, quæ eadem sunt sanguinea, Ergo cerebrum propter cor est.* Quæ enim se mutuo tollunt, sunt propter se invicem. Ita 6. *Vs. part. 9. & 11.* argumentatur Gal. Dexter cordis ventriculus in iis tantum est, in quibus pulmones sunt, Ergo ventriculus ille propter pulmones est.

CAP. XIV.

Intelligunt, puto, boni & sapientes viri quorsum ista attulerim! Ideo jam recta venio ad argumenta. Primum est à distantia cordis à cerebro, Natura, inquit, non tam longe separasset ab invicem, sed cerebrum vel omnino circumdedit cordi, vel certe in thorace collocasset. Ego vero, mi Galene, vellem heic audire rationem necessitatis! Cum enim aer refrigerandi cordis causa ingrediatur per tot ambages: quidni possit heic quoque simile quid fecisse Natura? Dicis ipsemet 6. *Vs. part. 2.* causam hujus tam longinqui itineris esse, ne aer inalteratus allabatur ad cor: & non possit heic

fit heic subesse tale quid? Certe, Accorā-
 boni Añot. in 2. Part. 7 ratio plane mihi
 persuadet, Si, inquit, *cerebrum locatum*
esset iuxta cor, cum sit summe frigidum,
cor vero summe calidum, ita acriter in-
vicem agerent, & paterentur, ut vel al-
terutrum destrueret alterum, unde sta-
tim animal periret, vel semper animal
doleret ex illa vehemēti alteratione, ab
his partibus in corpore animalis facta.
 Nunc enim videmus experientia, quod si
 cerebrum nimium calefcit, aut cor ni-
 mium refrigeratur, vel delirat animal, &
 male se habet, vel prorsus perit, ut con-
 tingit in metu, & in calidi agritudini-
 bus, quæ caput petunt. Hæc ille Qui-
 bus addo. 1. Quomodo sensuum in-
 strumenta, quæ nunc in capite sunt, po-
 terant esse in thorace, qui in perpetuo
 motu est? 2. Quomodo thorax, tot
 modis perforatus, satis esse poterat
 tuendo cordi, visceri omnium nobilif-
 simo? 3. Quomodo in ipso thorace
 esse poterat cerebrum, quandoquidem
 ibi pulmones se dilatare debebant? Sed
 quid ego multis? Mi Gal. legistine A-
 ristotelem? An non ille ait expresse,
feri refrigerationem hanc suam per συμ-
πρόθεσιν, consensum, refrigeratoque non
corde ipso, sed sanguine ipsius, & quidem,
 non

non quamdiu in corde est, sed postquam
in cerebrum translatus est? Cur ergo tu
vis cogere illum, ut loquatur de *συνα-*
φεία, *contactu*? & quidem substantia
utriusque.

CAP. XV.

Secundum est à tutela utrius-
que partis Si adeo, inquit, ex-
cutivisset Natura, ut distan-
tiam negligeret: non tamen
in eo etiam excutire debebat, quod ut-
rumque septo circumdedit tam firmo,
densoque, illud quidem thorace, hoc
autem cranio. O Galene, non possum
non iterum quærete, legistine Aristo-
telem? An non ille ait expresse, *fieri re-*
frigerationem hanc suam per vasa, qua à
corde sursum eunt? An non ait, *συμπάθει-*
αν fierι μεταβαλόντι & πάχοντι & εἰ
τὸν ἰχκέφαλον αἰμῶντι, *mutato & passo*
aliquid sanguine illo, qui circa cerebrum?
[Malim nunc, in cerebro. Nam & Ga-
za dicit, *sanguis cerebri*. Ubi obiter
moneo illud, Quia Arist. h. l. tam di-
serte cerebro tribuit sanguinem, & cō-
sequenter vasa, quei potest alibi adime-
re illi? Loca in cōtrariū sunt corrupta.]

Age,

Age, consideremus heic vasa illa. Quæ in Anatomia ignoravit Aristot. ea vis tu nocere sententiæ ipsius : ego vero tam iniquus in te non ero. Sanguinem è corde in cerebrum ire, noverat Aristoteles : sed distincta vasa non noverat. Sanguinem è corde in sinus dura matris effundi, nosti tu, qua in re superas Philosophum : at sex illas venas, & arterias quatuor, inter quas venæ tres, arteriæ duæ in sinus dictos absumentur, distincte non noveras, qua in re pares estis. Quemadmodum ergo tuæ sententiæ de usu cerebri hæc ignorantia non obest : ita nec Arist. obesse debet. Per dicta igitur vasa Aristoteli ascendit sanguis, indistincte : tibi spiritus vitalis, proprium & familiare animalis alimentum, 9. V. part. 4. 16. V. part. 10. Spiritus hic ad cerebrum it, non impediēte utriusque membri septo : & sanguis ille non eat ? Spiritus hic alteretur : & sanguis ille non alteretur ? Libet etiam heic paululum immorari. Audivimus Aristotelem docere, desinere in membranam cerebri, non paucas & amplas venas, sed frequentes & tenues ; audivimus etiam, sanguinem illas vehere, non copiosum & crassum, sed tenuem & purum : quid habes heic, quod reprehend-

prehendas? Certe, sanguis, qui ascendere debet, rationabiliter est levior illo, qui descendit, non refragantibus etiam Medicis; Certe vasa illa, ad magnitudinem cerebri [præsertim in homine] collata, nec multa sunt, nec ampla; frequentia etiam & tenuia, si cum artubus compares; Hoc forte reprehendes, quod propter temperamentum cerebri ascendere, ait? Atat, ille non tantum propter τὴν ἐγκεφάλου ἀλῆαν, ut conseruetur tepor cerebri naturalis, ascendere ait: sed & propter τὴν τῶν αἰσθητικῶν ἢ συχλαῶν καὶ ἀκρίβειαν, ut sensus sint quietiores & meliores. Hæc quantum absunt à spiritu tuo vitali, qui idem servit sensibus? Nisi prorsus cæcutio, ut noctua ad solem, ne pilus quidem interest. Ad Aristot. ut reditum faciam, sit ipsius refrigeratio tanto commodius, quo in plura vasa discinduntur postea frequentia illa & tenuia. Quod enim recentior Anatomia docuit, Quinque illa dicta vasa, desinunt quidem, ut Arist. loquitur, ibi, ubi duram matrem contingunt, si inspicias continuitatem perpetuam, in omnibus aliis partibus observatam: at si consideres, quomodo ex duræ matris sinibus elapsa, distribuuntur primum per
totam

totam piam matrem, deinde per totam cerebri substantiam, quod tum erat ignotum Anatomicis, tantum abest, ut ibi desinant, ut etiam cum nervis iterum descendant, ut alibi à me demonstratum est. Quem itaque vasa illa sanguinem vehunt, ubi in substantiam cerebri frigidam & humidam, non sine tamen conceptaculis suis, delatus est, refrigeratur, & sensibus fit aptus. Substantia enim illa, vasa undiquaque cingens, & emplastri modo ambiens, imprimit sanguini qualitatem suam. Hoc modo si sit refrigeratio Aristotelica, quid causabimur septum utriusque visceris? Tibi forte si tempus perdere est animus, abi ad Piccolhomium, & vide, quam ridicule sit sollicitus in tertia sua ratione de modo refrigerationis!

CAP. XVI.

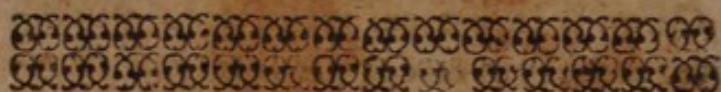
ertium est *ab interpositione colli*. Si omnino, inquit. Natura pervidisset illa duo, non tamen & hoc pervisura fuerat, si hoc ipsi fuisset consilii, quod nimirum collum interposuit inter has duas partes. Hoc tanto absurdius est, addit, quo

quo clarius est intuenti rerum naturā,
*Animalia, quo calidiora sunt, eo collum
 habent longius.* Exemplo sint τὰ καρχα-
 ρόδοιρα, illa, quae ferratos dentes habent,
 canes, lupi, leones, & similia, quibus om-
 nino collum est longius. Exemplo sint
 aves quaedam, quibus adeo protenditur
 collum, ut cerebrum pari cum pedibus
 intervallo distet à corde. Ut verisimili-
 us sit, à calcaneo potius venturam cordi
 refrigerationem, quam à corde. Hæc
 ille & alia magno cum fervore. Ego ve-
 ro puto, non esse quenquam, qui vel
 per se non intelligat, vel ex superioribus
 non agnoscat futilitatem hujus rei. Ut
 enim jam sæpe dixi, non est necesse, ut
 frigiditas descendat è cerebro in cor :
 Cerebrum enim refrigerat sanguinem,
 è corde elatum. Sed & si necesse esset,
 non esset res tam absurda, ut ante me
 ostenderunt alii. *Colli quis sit usus,* recte
 ostendit Galen. paucis ante ista. Collo
 igitur quia carere animalia non pote-
 rant; per collum autem deduxit natu-
 ra aërem, cordi refrigerando dicatum :
 quid miri, si hanc quoque refrigera-
 tionem ita molita est, si omnino alius
 modus non datur? Quod ad animalia
 longi colli, novit Gal. causam 8. *Vs.*
part. 1. ut possint cibum persequi. In

iisdem

iisdem tamen vasa è corde in cerebrum
 eunt sine periculo, 16. V. par. 2. & non
 possit per eadem descendere refrigera-
 tio, si omnino alius modus non datur?
 Quod si in his par est intervallum in-
 ter cerebrum & cor, & inter cor & pe-
 des: quid Aristoteli inde mali est? Tibi
 vero, ô Galene, tuisque omnibus con-
 sectaneis hoc inde est, quod morbum
 animi hoc γελοία, ridiculo, (tale enim
 est, quamvis Gal. neget) propalatis. ὅ
 σκῶπῳ ἐκαταγελάει, ὡς ἡλίθιον, ὁ δὲ μα-
 τικῶς ἀμφισβητεῖται, περὶ τῶν, temerariis
 hominis est subsannare & ridere in iis,
 quæ serio in disciplinis aguntur, verba
 sunt Gal. 8. Sent. Hipp. 9. Et parum ab-
 est, quin accenseam, qui ista jactitant,
 τοῖς ἐν τῶν σοφιστοῦν, quos Hipp. ait
 1. Fracl. 5. h. e. interprete Gal. τοῖς σοφῶν
 μὲν τι δοκῶσιν εὐ εἰσκεῖν, ἀμαρτάνοντες δὲ,
 καὶ διὰ τὸ το μὴ δὲ τὰ τῶν ἰδιώτης ἀπασε
 καλῶς γινώσκοντες φυλάττοντες, qui cum
 putent, magnum quid & præclarum se
 invenisse, ne in illis quidem firmi sunt,
 quæ ab omnibus è vulgo pro certis firmis-
 que habentur. Tales qui sunt, ut vide-
 antur pulcre sapere, necesse habent uti
 oratione non illepide fucata, quod So-
 phistarū esse ait ipsemet Galenus con-
 tra Julianum. Et ne putes, me hanc di-
 cam

cam in hoc negotio primum impingere Gal. ad Ferdinandum Epiphanium 1. Theorem. 36. qui cum Zabarella l. 6. loquitur, ut apparet.

CAP. XVII.

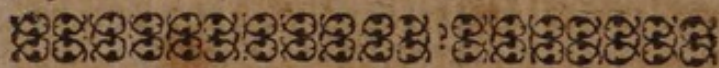
Quattum est à temperie cerebri, Calidum non potest refrigerare; At cerebrum est calidū. In hoc quidam valde sunt officiosi. Et quia putant Majorem non indigere probatione, in probatione Minoris multi sunt Piccolhominus inter hos mirifice satagit, ut evertat Aristot. rationes, quibus cerebrum vult probare esse frigidum. Et quamvis certum sit, Aristotelem bonam causam non optime egisse: nihil tamen hinc decedit bonitati ipsius causæ. Habent igitur me fatentem juxta cum illis, Falsum est, quod ait 3. Hist. 17. οἱ ἐγκέφαλοι τῶν μὲν πιμελωδῶν λίπαροι τῶν δὲ στενωδῶν; αὐχμηροί, Cerebrum eorum, quæ pinguedinem habent, pingue est: eorum autem, quæ adipem, aridiusculum; falsum est, quod 2. part. 7. ait, Cerebrum esse natura frigidissimum, quia juncta ei sit spinalis medulla, quæ calida est. Reve-
ia enim

ra enim spinalis medulla æque frigida
 est ac cerebrum; falsum est, quod *ibid.*
 ait, τὸ ἐγκέφαλον ψυχρότερον φαίεσθαι εἶναι
 καὶ τὸν θῆιν. *cerebri frigiditatem tactu*
esse manifestam; falsum est, quod 1.
Hist. 16. scribit in eundem sensum, τὸν
 ἐγκέφαλον διγυγανόμηνον καὶ φύσει ψυχρόν
 εἶναι. *cerebrum natura sua ad tactum fri-*
gidum esse; falsum est, quod *ibidem* di-
 cit, αἷμα μὲν ὁ ἐγκέφαλος ἅπασι καὶ
 ἑδερμίδι ἔχων ἐν αὐτῷ φλέβα, *ex sanguis est*
omnibus cerebri substantia, neque in se
 ullam continet venam; falsum est, quod
 iterum 2. *part.* ait eodem sensu, αἷμα
 μὲν τῶν ἐν τῷ σώματι πάντων (οὐ δὲ
 ὅτι ἐν αἵματι ἔχει ἐν αὐτῷ) ὁ ἐγκέφαλος,
 καὶ αἰχμηρότατος, *omnium in corpore*
partium (humidarum) maxime ex sanguine
est (nam ne tantillum quidem sanguinis
continet) cerebrum, & ob id squalidum.
 Hunc enim sensum habet vox, ex priori
 plane pendentem, ne quis cum Pic-
 colh. frustra se torqueat? falsum est,
 quod 3. *Hist.* 3. ὁ ἐγκέφαλος πάντων ἁ-
 ναιμὲν εἶναι, καὶ ἢ τε μικρόν, ἢ τε μέγα φλε-
 βίων δόποτε λείπει εἰς αὐτὸν, *cerebrum omne*
est ex sanguine, neque ulla vena, magna vel
parva, desinit in ipsum: sed falsum non
 est, quod eodem 2. *part.* dicitur, ὁ ἐν-
 κέφαλος ψυχρότατος τῶν ἐν τῷ σώματι

μορίων, cerebrum membrorum omnium
 frigidissimum est; falsum non est, quod
 5. Gen. 3. φύσει ἐστὶν ὁ ἐγκέφαλος τῷ σώ-
 ματι ψυχρότατος, in toto corpore ce-
 rebrum est natura frigidissimum; falsum
 non est, quod de Somno 3. πάντων ἐστὶ
 ἐν τῷ σώματι ψυχρότατος ὁ ἐγκέφαλος,
 omnium in corpore partium cerebrum
 est frigidissimum; falsum non est, quod
 iterum 2. part. 7. affirmat, τὸν ἐγκέ-
 φαλον φύσιν ἔχει κοινὴν ὕδατι καὶ γῆς, Ce-
 rebrum naturam habet aqua & terra
 communem; falsum non est, quod ibi-
 dem, subjicit, ὅτι ὁ ἐγκέφαλος
 κοινὸς ὕδατι καὶ γῆς δηλοῖ τὸ συμβαῖνον
 πρὸς αὐτὸν ἐψήμην γὰρ γίνεσθαι ξηρὸς καὶ
 σκληρὸς, καὶ λείπειται τὸ γεῶδες, ἐξαθμι-
 αίνει τὸ ὕδατος, cerebrum esse aqueum
 & terreum ostendit id, quod accidit circa
 illud. Elixum enim fit siccum & durum,
 exhalanteque humore relinquitur, quod
 terreum est. Si de humiditate præterea
 aliquid velis, verum est, quod ait 1.
 Hist. 16. καὶ μέγας αὐτῶν πλεῖστον
 ἔχει ἐγκέφαλον καὶ ὑγρότατον, homo propor-
 tione magnitudinis, cerebrum habet plu-
 rimum & humidissimum; verum est,
 quod 2. part. 14. inquit, πλεῖστος ἐστὶ καὶ
 ὑγρότατος ὁ τῶν αὐτῶν ἐγκέφαλος,
 hominum cerebrum copiosissimum & hu-
 midissimum.

ridissimum est. Ne dubites, Gal. 1. *Temp.*
ult. & 2. Temp. 3. inter partes humidas
 habet: 5. *Aph. 69.* manifeste frigidum
 esse ait. At heic tribus argumentis ca-
 lidum esse affirmat? Si quidquam vi-
 deo, loquitur comparate. Ut enim ri-
 diculum suum faceret serium, poenitu-
 dine, credo, ductus, cerebrum ait cal-
 caneo esse calidius, ideoque fieri, ut
 calcaneum refrigerando cordi sit ap-
 tius, quam cerebrum. Revera autem
 cerebrum est frigidum, respectu scil.
 partis temperatae, quod magnus hac in
 parte Arist. adversarius, Argenterius,
 quoque tradit. Et in promptu sunt Ga-
 leni in Arte c. 28. verba, *Cerebrum ca-*
lidissimum est frigidius corde frigidissimo.
 Quod si non credis, confer utriusque
 partis substantiam, cerebri quidem
 mollem, & albam, cordis autem duram
 & rubram, nec diffitebere. Quin para-
 tibi vivam Anatomiam, experiere, ve-
 rum esse, quod dico. Quod tamen dum
 studio contradicendi negare vult Pic-
 colhomini, turpiter se dat. Quid e-
 nim est, quod ait, se in cane vivo ani-
 madvertisse, cor & cerebrum aequae fere
 calida esse. Quid est illud *Fere*? Gradus
 rustici, *ein Bavvrenschritt*, ut nos sole-
 mus dicere. Quomodo enim focus non

fit calidior vaporario, cui calefaciendo est factus? asserente id ipsum etiam Gal. 2. Temp. 4? Jam ergo hoc adversariis ultro datur, *Cerebrum est actu calidum*. Sed an propterea non possit refrigerare cor? Remissum enim remittit intensum. Qui tradunt rationem compositionis medicamentorum, dicunt, Ex calido, ut sex, & calido, ut duo, non fit calidum, ut octo, sed ut septem seu sex. Hoc enim demit illi. Affunde aquæ calidæ tepidam, non calefiet amplius, sed refrigerabitur. Hinc apparet falsitas Majoris. Apparet etiam insignis lapsus Piccolhomini, qui putat, si obtineat, cerebrum esse temperatum, jam se obtinuisse, cerebrum non posse refrigerare cor. Hei mihi, quam nemo sapit omnibus horis!

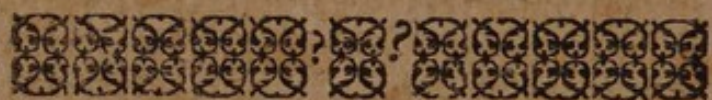

CAP. XVIII.

Quintum est illud, cujus pene in vestibulo memini, *Frustra fit per plura, quod fieri potest per pauciora*; At cum Aristot. ipse pulmones & asperam arteriam præferat refrigerando cordi, cur adeo sui est immemor, ut jam aliam comminiscatur refrigeratione? Respondere possem

fem cum Accorambono in l. d. (quo etiam inclinatur Langius) refrigerationem cerebri esse καθολικώτερον, *magis universalem latiusque patere*. Ubi enim pulmones & aspera arteria non sunt, ut in piscibus, refrigeratio cordis fit à cerebro, inquit. Verum cum ad id facile sit respondere, distinxì ego, distinguoque amplius, Refrigeratio, quæ fit per pulmones, eorumque analogum in piscibus quibusdam, pertinet ad sanguinem alimentarium, aut potius ad cor, quod sanguinem illum conficit. Refrigeratio, quæ per cerebrum fit, pertinet ad sensus in sanguineis. Hæc ipse Aristot. distinxit. De priori enim verba sunt de Somno 2. τὰ ἀναπνεόντα, ἔ τὰ τῷ ψυχρῷ καταψυχόμενα, πρὸς γὰρ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐν τῷ τῷ μορίῳ (καρδίας) θερμῆς, ἢ φύσεως πεπόνηκε. Quem locum à Gaza male habitum, ita interpretandum ducò. *Natura, ad salutem calidi, in hoc membro (corde) stabulantem, perforavit, tam illa animalia, quæ respirant, quam illa, quæ in aqua perfrigerantur.* Cur autem verbum πορεύω ita vertam, locus dicendi forte alius erit. De posteriori sunt supra allata loca, præsertim ille, qui cerebrum esse factum dicebat, πρὸς τὴν τῆς αἰσθητικῆς ἡσυχίας καὶ

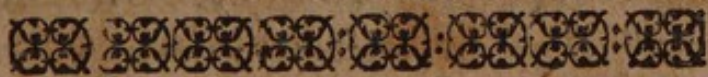
*ἀνεξέρχων, ad sensuum quietem & accu-
rationem.* Faceſſat itaque convicium
Gal. qui Arist. ait hac in parte fuiſſe ſui
immemorem! Qui enim id dici poteſt
de eo, qui de diverſis rebus diverſa do-
cuit diverſis locis? Ut iterum dicere
cogar, quamvis nauseam ſit paritu-
rum, Legiſtine Ariſtotelem, o Galene?

CAP. XIX.

Sextum ita formare debuit
Piccolhominus, *Aër calidiſſi-
mus non refrigerat cor, Cere-
brū eſt calidius aëre etiam ca-
lidiſſimo, Ergo cerebrum non refrigerat
cor.* Aut ita hypothetice, *Si aër calidiſſi-
mus non refrigerat cor, multo minus cere-
brum, quod eſt calidius aëre calidiſſimo,
refrigerabit cor, At ſerum prius, Ergo.*
Aſſumtum probatur, In aëre calidiſſimo
ſi tractentur vulnera capitis, diligenter
tamen videndum, ne cerebrum refrige-
retur. Id enim malorum ultimum eſt. r.
nego, aërem etiam calidiſſimum non a-
liquatenus refrigerare cor. Quomodo
enim viverēt Æthiopes, Ægyptii, adeo-
que Orientales & Meridionales omnes?
Et nos experimur, etiam in calidiſſimis
balneis

balneis nos aliquandiu vivere posse. Refrigerat igitur, sed non æque feliciter. 2. dico licet cerebrum sit calidius aëre : non est tamen calidius corde. Qua de re jam dixi Gal. sententiam, sensui respondentem. Quod de periculo in vulneribus capitis dicitur, alio pertinet, quam ad simplicem refrigerationem. Idem enim accidit in vulneribus thoracis. Quæ causa? quam Gal. attulit supra, Quia allabitur aër inalteratus, præterque consuetudinem. Vide Cæsalp. 3. *Artis*, 2. Quod autem velleat Gal. Aristotelē, qui 2. *Gen.* & *Cor.* 3. aërem dixerit esse calidum: solens suo more facit. Loquitur enim Philosophus ibi de aëre puro & elementalī, qui revera calidus & humidus est, teste etiam Hipp. *l. de Carnibus*, non de eo, quem spirando trahimus. Vide Accoramb. *d. l.* An hoc non est peculiare Gal. argumentum? Voluit enim obviare tantum instantiæ illi, *Nisi forte cerebro aërem calidiorem existimans, &c.*

CAP. XX.

SEptimum est, à natura calidi. Calidum, inquit, sursum fertur, nō deorsum. Possum satisfacere dupliciter, &c.

N per instantiam, Spiritus animalis, qui calidus est, fertur deorsum in nervis. 2. *alato modo refrigerationis*, de quo satis superque, nisi forte super eo audire placet Th. à Veiga, *Com. in Art. c. 28.* Quia peculiare spiritus temperamentum moderandum erat, & variis aptandum actionibus, genuit membrum subfrigidum, albū, molle, citra vasa, *cerebrum*, ut per totum illud conversans spiritus, à corde delatus, recipiat temperamentum, puritatem & splendorem, ad divinas in cerebro functiones. *Elegantius Com. in 3. Loc. aff. 4.* Pulcre Natura intelligens, calorem animalibus functionibus necessarium esse, sed eum tamen frigore temperatum, & ad moderationem, quietemque redactum, quo nec motus temerarii sint, nec sensationes deliræ, quales sunt phreneticorum: junxit in animalibus cerebrum cordi. Quemadmodum enim fabri ferrarii ferrum aptant primum igne, deinde aqua temperant: ita spiritum vitalem primum inflammare debet cor, cerebrum deinde attemperare, ut quietem comparet, qua anima sapiens evadat.

CAP. XXI.

Quoniam sit id, cuius supra quo-
que ex Argenterio memini,
De sententia Arist. non o-
mnes sensus pertinent ad ce-
rebrum, quomodo igitur Arist. dicere
potest, *Cerebrum esse sensorium*? Loca
sunt 2. part. 7. & 12. Dixi ex Averroë,
imperitiam Anatomiae non debere no-
cere sententiae Aristot. Quemadmodum
itaque Galeni doctrinae 8. *Vf. part. 6.* de
modo auditionis (puta quod fiat aëris
percussione quasi unda progrediente ad
cerebrum) non nocet, quod ille structu-
ram auris intimam ignoravit, & in
specie, quod 6. *Met. ult.* de sententia
Erasistrati, ut patet ex 7. *Sent. Hipp. 3.*
docuit, Meatum auditorium, non so-
lum ad duram matrem pertinere, sed
etiam nervum contingere, qui in ip-
sum è cerebro descendit: ita Aristoteli,
in universum de omnibus sensibus lo-
quenti, non debet nocere, quod pro-
gressum omnium è cerebro ad sensoria
nervorum nescivit. Ostendisset aliquis
Aristoteli: cum gratiarum actione ac-
cepisset, quia sententia ipsius hac ratione

ta confirmatur, ut nihil amplius. Hei mihi, si aquilæ illi non obstitisset malignitas temporum, quam pulchre haberemus explicatos usus multarum parvium, qui hodie vel ignoti nobis sunt, vel male docti!

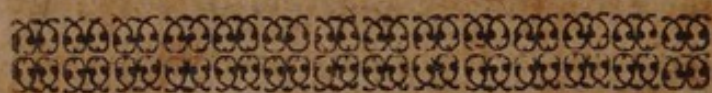

CAP. XXII.

Nonum conficit ratio illa validissima, qua Aristotelis & Peripateticorum dogmata evertit funditus, inquit Orator Gallus. Si cerebrum refrigerandi cordis gratia tantum constructum est, quid opus tam mirabili structura? quorsum cavitates quatuor. corpus cameratum, plexus arteriarum labyrinthi, conarium, glutia, epiphysis scolicoïdes, spinalis medulla, nervorum propagines. Audio: sed audi tu quoque. Si cerebrum gignendi spiritus animalis gratia tantum factum est, quam rationem reddis structuræ illius mirabilis & vere Dædaleæ? Certe, tam tibi aqua hæret, quam mihi! Et sunt in medio duorum magnorum virorum scripta, Altimari & Claudini, in quibus probant, facultates principes non fieri in ventriculis, sed in cor-

in corpore. Ego vero in *Com. in de usf. part.* probavi, sensus etiam externos fieri in corpore, non in ventriculis, ut isti volunt. Cum enim spiritus in ventriculos non illabantur; nervi etiam cum illis non sint continui: quæ possit hoc dici? Quare spongia *αδιάπλαστος*, *informis*, ut Galenus loquitur, idem præstiterit. Quæso autem te, per Deum immortalem, mi Laurenti, quid habes, quod tantopere jactes de ratione ædificii hujus mirifice miri? Ventriculorum duorum superiorum tres affers usus, quos omnes si commentitios esse dixerō, vere dixerō. Horum præcipuus quia est spirituum generatio; quippe, qui extendit se etiam ad alios, ad nates, ad sequentia; is ipse autem falsus est, ut ante me probarunt optimi Galenici: quid habes, quo te jam ostentes præ Aristotele? Præstat fateri ignorantiam, quam falsis assertionibus collutare naturam. *Quod non ita est, ut dicitur, etiamsi honos videatur, injuria est*, inquit quidam Cassianus cænobita è veteribus Theologis. Sic hodie plerique agunt, Quidquid dicit Aristoteles, quidquid dicit Gal. est omni exceptione majus. Non ita, Qui nō dubitat, aiebat, Scherbius, est similis homini dormienti & secu-

seculo, h. e. qui plane non cogitat, in
quanta ignorantia versemur.

CAP. XXIII.

Rgenterius & Laurentius *hac*
addunt reliquis. Quoniam
Natura in omnibus est justa,
siquidem à cerebro refrigeri-
um debet exspectare cor, quo calidius
est cor, eo majus erit cerebrum. Quare
in leone, animali calidissimo, cerebrum
erit majus, quam in homine, & in ma-
sculo majus, quam in foemina. *Respon-*
deo, nulla heic necessitas est. Satis enim
est, ut tantum refrigeretur (ita enim
loquar) cor, quantum speciei illi con-
venit. Leo v. g. non debet tantopere re-
frigerari, quantopere homo, alias de-
fineret esse leo. Alioquin notum est
Vesalii dogma l. 7. c. 1. *Tam magna esse*
animalium cerebra, quam proxime ad ra-
tionem humanam accedunt. Homo igitur
quia animalium rationalissimus, ut
sic dicam, jure maximum habuit cere-
brum. Leo autem, quamvis calidior
homine, non tantum habet cerebri,
quia tanto refrigerio non indiget. Cæ-
terum quod de mare dicitur heic, Ari-
stotelis

stotelis est 2. part. 7. & Plinii l. H. c. 37.
quod ratione non caret, quamvis, cre-
do, nemo libellæ appenderit.

CAP. XXIV.

 Orollarii loco libet mihi hæc
adnectere. Ut Aristot. hoc sta-
tuit, inquit Argenterius, ita
modum dicere non potest,
quo id fiat. Immo vero, & potest dice-
re, & dicit. *συμπάθειαν* enim ait esse inter
cor & cerebrum, sensumque fieri, cum
sanguis alteratur in cerebro, 2. part. 7. Cu-
jus loci emendationem eam, quam su-
pra tradidi, si non recipis, & cum Acco-
ram bono intelligis per priacipium *A-*
animam: non ego quidem pugno, modo
hoc mihi des, quod sequentia verba
mihi dant, *Sensum fieri per alterationem*
sanguinis. Hæc enim explicant *συμπά-*
θειαν illam. Viderat, ut reor, Argenteri-
us, modum hunc dari posse, & datum
esse dudum ab Averroë. Ideo in hunc
convertit spicula sua causans, non esse
modum illum conformem menti Ari-
stotelis. *Aristoteles*, inquit, *per partium*
connexionem fieri tradit. Ubi, quæso te
per omnia sacra? Ostende mihi, ut ego
ostendi

ostēdi *συμπάθειαν*, & cedam è vestigio.
 Certe Gal. non agnovit, alioquin non
 usurus fuisset argumentis illis, quæ à
 distantia utriusque partis inter se su-
 muntur. *Aristoteles* inquit porro, *cor*
refrigerari dicit, non spiritus. Ubi, quæso
 te iterum per omnia sacra? Ostende
 mihi, ut ego ostendi tibi sanguinem,
 qui includit spiritus, quippe, qui sine
 sanguine nusquam sunt. Quare illud
 cadit simul, quod Laurentio adeo pla-
 cuit, ut denuo nobis commendaret,
 Spiritus illos non descendere ad cordis
 refrigerium. Non debent: ad sensoria
 enim descendere debent, doctore ipso
 met *Aristotele*, quamvis non usque a-
 deo luculenter, ob nubes illorum tem-
 porum. Tu vero, si honestus es, utere
 hac luce nostra ad declaranda ea, quæ
 obscurius ab *Aristot.* sunt tradita, non
 autem ad premendum bonos viros.
 Idem *Argenterius*, cum secus quam
 Gal. explicat mentem *Aristotelis* de
 mediocri temperie, quam rotum cor-
 pus nanciscatur ex mutua duarum ha-
 rum partium oppositione: declinat ad
 Accoramboni sententiam, de qua dixi,
 quod satis esse possit.

CAP.

CAP. XXV.

Niquior Argenterio Piccol-
hominus est. Dum enim pro-
ram puppimque negotii in
eo consistere putat, ut pro-
bet, *Cerebrum non esse frigidum*: in duo-
bus maxime impingit. Cum negat, te-
peratum refrigerare, ridendum se pro-
pinat lixis & coquis. Cum putat, Ari-
stotelem tam cæcum fuisse, ut nescive-
rit, quo respectu pars qualibet dicatur
frigida aut calida, in ipso principio labi-
tur cum onere, effunditque omnem
gratiam. Porro autem cum aggreditur
rationes Aristotelis, parum abest, quin
ineptus fiat. *Cerebrum non est factum*,
inquit, *ut corda calorem temperet*: quia
corda tantum incendium non est, ut in ore
comedentis ardorem aut exulcerationem
excitet, piperis instar, aut pyrethri, aut eu-
phorbiæ. Quis Deorum hominumve un-
quam ista somniavit, præter Piccolho-
minum? Et quæ ratio, si tantopere non
caler, non indiget contrario momento?
Credo, suboluisse ipsi. Propterea paulo
post *spiritum animale* fieri contendit,
non alteratione (non poterat enim a-
liam

liam qualitatem, quam frigiditatem
 dicere) sed nova & substantiali genera-
 tione. Mox addit, *Cerebrum non potest
 alterare cor: quia tantum abest, ut inter
 se exquisitissime confundantur, ac per mi-
 nima misceantur (hoc autem necessarium
 est, siquidem ad medium perveniri de-
 beat) ut ne quidem contingant se.* Quid
 est calumniose interpretari verba alte-
 rius, si hoc non est? Quis autem non
 videt, tolli hoc modo omnem per *συμ-
 πύκνωσιν* alterationem? Hanc autem re-
 vera non tollet, nisi omnes, ne quid al-
 liud dicam, morbos per consensum tu-
 lerit quod utinam faceret? Quis item
 non videt, arare illum vitula Argente-
 rii, dum connexionem seu adhæSIONem
 urget, quam Arist. ne per somnium
 quidem cogitavit? Eidem culpæ (debe-
 bat enim fateri, per quem profecisset)
 affinis est, dum conatur respondere ad
 id, ad quod negavi ego c. 13. posse re-
 sponderi? Si hoc voluisset Natura (vult
 dicere Argenterius) oportebat adver-
 sus siccitatem & duritiem ossium, ad-
 versus pulmonis calorem & molliem,
 aliarumque partium excessus, immo-
 dicas qualitates contrarias in aliis par-
 tibus moliri, &c. Cur, quæso, oport-
 uet? mi Argenteri. Utenim ipse fate-
 ris,

ris, non omnis exsuperantia requirit,
ut temperetur. Si enim pars sit talis, ut
suas functiones, ususq; exercere possit,
non est opus. V. g. Ossa debent esse du-
ra, pulmo debet esse mollis, & sic de
cæteris. At cor non erat tale, quod sen-
tire posset, si modo calorem in totum
corpus distribuere debebat: ideo ut
sentire posset, opus habebat succentu-
riata parte, quæ calorem illius retun-
deret. Hæc causa est, cur in iis tantum
sit cerebrum, in quibus cor est, ceu di-
xi supra. Hinc apparet, quam temere
dixerit Piccolhominus, *Aristotelem in
hoc negotio fregisse autoritatem veteris
disciplina, Hippocratica & Platonica!* Ubi
rationes habuit, fregit, & jure. Amicus
enim Socrates [ait ipse] amicus Plato,
sed magis amica veritas. Nimirum,
frustra Hippocratis, Platonis, Socratis
autoritas apud doctos homines in te-
stimonium vocatur, cum postea nihilo-
minus quærendum sit, An Hipp. Pla-
to, Socrates cum ratione consentiant?
Apparet etiam, irritum esse telum Ar-
genterii, qui ait, *Aristotelem confinxisse
potius hominem ex sua ratione & inge-
nio, quam vidisse unquam.* Apparet quin
etiam: verum abrumpo, ne latius ser-
pat oratio, quam modestia permittit.

CAP. XXVI.

Ntequam colophonem imponam, non possum non meminisse Pacii, qui *Com. in 6. Meth. 6.* arma expediens in Zabarellam, pene transfugit in castra Aristotelis. Dum enim conatur respondere argumento secundo, *Sedes, inquit, facultatis sensitiva atque motricis aptissima est, non quæ calidissima, sed quæ caloris moderatissimi.* Alioquin oportebat, quæ animalia calidissima sunt, sensu, motu ac principibus actionibus præstare cetera, quod profecto non evenit. Igitur ratione diversarum operationum anima indiguit diversis instrumentis, & diversa temperatura donatis, ejusque facultates in iis vigere, quia per hæc & in iis operatur anima. Ad operationes principes, præcipue ad sensum & motum, maxime aptum erat cerebrum, sua quadam temperie donatū, quo pacto sensitivam & motivam facultatem dicimus in cerebro residere. Hæc ille: quæ plane Peripatetica sunt, si hos solum demas, quod cerebrum putat esse primum sensorium. Quod ut obtineat valde laborat in eo, ut probet, spiritum

tum animale distare specie à vitali,
 quod utriusque specie differentes sunt
 operationes. Ego vero hoc necessarium
 esse nego, specie differentes effectus nō
 posse edi à causis, quæ gradu tantum
 inter se differunt. An non ignis gra-
 dus quidam ne coquit quidem, alius
 perfecte coquit, alius amburit etiam?
 Si dubitas, adi Chymicos nostros, &
 disce, Quid & quantum possint gradus
 ignis? Præterea concedit ipse, satis es-
 se, ut dici possit coctus in cerebro spi-
 ritus animalis, si ita à cerebro altere-
 tur, ut temperaturam & officium mu-
 tet. Ubi si excepero, Ergo in ventricu-
 lo etiam ita erit, in aliis partibus, ad
 quas it spiritus vitalis: respondebit il-
 le, Non. Quare? Quia habet eandem
 temperiem, idem officium. Ego vero
 nego. In ventriculo enim chylicat, in
 mammis lactificat, ut sic dicam, in aliis
 facit aliud, & specie differens. Quo ipso
 profecto concidit dogma ipsius. Nam
 & spiritus animalis differt à vitali, ut
 propriū à communi, genus à specie. Quod
 cum plane stabiliat principatum cordis
 Aristotelicum, non est cur pluribus im-
 morer. Video enim hunc virum quo-
 que maluisse bonum esse Interpretem,
 quam bonum Philosophum. Mihi a-
 lius

N
 lius est animus , Ubi verum , ibi ego
 quoque sum. Obloquentes ulcisci
 didici contemtu , exemplo Friderici
 II. Imp. literatissimi principis , cui
 istum Senarium fuisse familiarem , ali-
 cubi legi.

πολλῶν ἐγὼ θείων ψόφας ἀκήκοα.

F I N I S.

CASP. HOFMANNI,

DE

ICHORIBUS,

Et in quibus illi apparent,
affectibus,

COLLECTANEA.

N

Clas

D.D.

PH

in

C.

no, op

viribus

materia

cellaria

dicis.

non p

tale re

dem e

quod e

esse fa

rum cu

sus effi

quoru

distri

hoc ne

trahen

se illi is

Clarissimò & excellentissimo viro,

D.D. ANTONIO VARO,
PHILOSOPHO & MEDICO
in illustri SALANA, Domino
& amico plurimum ob-
servando, S.P.D.

CASPAR. HOFMAN.

UM PH. SCHERBIUS, mūdus
ille omnium virtutum & di-
sciplinarum, non procul ab-
esse se sentiret à fatali termi-
no, optasse dicitur, liceret sibi integris
viribus disputare de morbis colliquativis,
materia tam vulgo ignota, quam ne-
cessaria omnibus elegantioribus Me-
dicis. Inde cum conjectarem ego, si
non perfectum, certe affectum quid
tale reliquisset illum: cœpi apud hære-
dem diligenter inquirere, facturus,
quod erga Præceptorem optimum fas
esset facere memorem discipulum. Ve-
rum cum opinione mea luculenter fal-
sus essem, dubium, malignave potius
quorundam invidentia, quam fato si-
nisteriore? cogitationes suscepi ipse de
hoc negotio. Quod cum subinde me
traheret ad ichoras; & vero ostendant
se illi in longe etiam aliis morbis, quam
colli-

N
colliquativis: accidit mihi, quod apud
Flaccum illi, cui cum amphora esset
instituta, urceus exiit. Visa tamen fuit,
ne sic quidem res male cecidisse, quan-
do summi cujusdam viri vox est nota,
Ichoras in ore Medicorum versari fre-
quenter, at qui sint ii, paucos omnino in-
telligere. Hac occasione quæ nata mihi
erant, proponere erat animus more in
Academiis usitato: verum, delusus à
quodam, nolui prensare alios, postquã
amici, ad quos factum dimanarat, in-
stare cæperant, hac potius irem via. Ti-
bi autem Vir Clarissime, nuncupo,
duas ob causas. Alteram: ut stimulum
subdam expromendi è myrothecio in-
genii tui illustris, quod propius accedat
ad acumen & judicium communis præ-
ceptoris, incomparabilis SCHERBII.
Alteram, ut, quoniam animi destina-
tione quadam dudum vester fui, ita
penitus irrepam in notitiam illam,
quam SCHERBIUS olim fundavit pri-
mus. Bene vale. Ex Altorfio Noriber-
gensium, Calend. Decemb. 1617.

CAS-

CASP. HOFMANNI

DE

ICHORIBUS, ET IN QUIBUS
illi apparent, affectibus,

COLLECTANEA.

IO ἰχὼρ, ἀπὸ τῆς ἰσχυρῆς, ἀπὸ τῆς
ἰχθύν, pro quo etiam, ἰχθύν dici-
tur, quod est attenuare, tam
late patet apud authores, quam
late τὸ ὑγρὸν ἢ ὑγρότης, humidum seu
humiditas.

2. De plantarum humore apud Diose.
l. 1. c. 135. & l. 5. c. 1. accipitur Ichora
enim vocat liquorem illum, qui ex corni
& vitis lignis viridibus exstillat, dum
comburuntur. Hac exscribens Plinius l.
24. c. 8. & in proœmio. l. 23. modo su-
dorem interpretatur, modo aquam.

3. Apud Homerum Iliad. ē contra di-
stinguitur à sanguine, & datur hic qui-
dem animalibus mortalibus, ille autem
immortalibus, [Verba sunt Jll. Causa-
boni in Pherecyden Laërtij, Deorum

M

lin-

lingua alia est à vulgari apud Homerum, Platonem, Clementem, alios.] ut loquar cum Platone in Timæo, & Seneca 8. Epist. 59. Verba sunt de Venere à Diomede vulnerata :

— ῥέε δ' ἄμβροτον αἷμα θεῶν,
 Ἰχὼρ, οἷος πέρ τε ῥέε μακάρεσσι θεοῖσιν,
 Οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἶθρα πα οἶνον,
 Τένεκ' ἀναιμόνες εἰσὶ, καὶ ἀθάνατοι κα-
 λέονταί.

Fluxit autē immortalis sanguis Deæ,
 Ichor, scilicet qualis fluit beatis Diis;
 Non enim edunt cibum, non bibunt
 rubrum vinum,
 Ideo exsangues sunt, & immortales
 vocantur.

4. Locum hunc Plutarchus laudat in vita Alexandri Magni. Cum enim sagitta ielus graviter doleret, amicis, aut potius adulatoribus, qui Deum eum faciebant, dicebat: Id quidem, quod de vulnere effluit, sanguis est. non ἰχὼρ, οἷος πέρ τε ῥέε, &c. An Epicurus confinxit hinc Deos suos. quos, teste Cic. 1. de nat. Deor. negabat corpus habere, sed quasi corpus non sanguinem, sed quasi sanguinem?

5. De omni sive secundū sive præter naturam humore animalium mortalium dici aliquando, elicio ex Hipp. & Gal. I. de Nat. hum,

hum. 4. Cum enim egisset ille de sanguine, bile utraque & pituita, subiunxisset vero, καὶ παλοῖον τι, explicat hic ultimum hoc περὶ τῶν ἰχώρων, τῶν ἐν ταῖς χαλεπαῖς ὕσσαις νόσοις γιγνομένων, de ichoribus, qui in difficilibus morbis existunt. Vnde sic infero: cum τὸ παλοῖον Hippocraticum sit ejusdem generis cum iū, quæ præcesserant, παλοῖον autem, interprete Galeno, signet Ichoras: signabunt utique præcedentia etiam.

6. De humore præter naturam locus est apud eundem Hippo. l. de Arte, tit. 17. Apud Marinellum puta. πᾶν τὸ ἀσύμφορον, inquit, ἢν δε δέρματι, ἢν δε σαρκὶ καλύπτεται κοῖλόν ἐστι πληρεταῦν δὲ ὑγιαῖνον μὲν πνέματι, ἀσθενῆσαν ὅν ἰχώρ, quicquid non coaluit, siue cute tegatur, siue carne, cavum est. Plenum autem est, in sanitate quidem spiritu, in morbo autem ichore. Eodem sensu videtur accipere, cum l. de corde, t. 9 ait, In animalis macerati sinistro cordis ventriculo nihil esse πλὴν ἰχώρ τινὸς ἐκ λευκοῦ ξανθοῦ, præter ichorem quendam, bilemque flavam, At vero idem Hipp. t. seq. videtur accipere de humore quodam naturali, qui inquam, in articulis continetur, τῶν ἐν ἰνῶν inquit, ἔχον ὑπαφρόν ἐστι, καὶ ἔχον πρὸς αὐτὸ δαλάμας, ἀσκατάγ-

γέλαδ' ἰχῶρ ὅς ἐκ διοιγομένων αὐτῶν, πολὺς-
 τε καὶ πολλὰς λυπήσας ἐξέρχεται, ossium
 articulorum nullum est, quod non
 bene humidum sit, habeatque cavi-
 tes, quas denunciat Ichor, qui sauciis il-
 lis effluit copiose & cum dolore.

7. De eodem (sed latius extendendo.)
 Gal 8. Sen. Hipp. 4. extremo accipit. Do-
 cens enim ibi, quomodo animal constitua-
 tur, non ex quatuor elementis, sed ex iis,
 quae unicuique elemento in corpore respon-
 det, ait: Terram nusquam videmus per se
 solam in corpore congregatum, nusquam
 aquam; sed ichoras quosdam, factos ex
 mistione elementi aquei & ignei. Neque
 illos tamen semper solos: sed saepe auctos
 crassamento terreo seu faculento, &c.

8. Non de omni, sed de solo sanguine
 Hipp. 1. de nat. pueri. t. 4. cum de psal-
 tria ait, In eo, quod eiecit, apparuisse fi-
 bras albas & crassas, εἰλημενίας ἐν
 ἰχῶρι παχέι καὶ ἐρυθρῷ, continentes
 ichorem crassum rubrumque. Clarius
 Diocles apud Paulum l. 1. c. ult. qui sub
 equinoctium vernum ait augeri γλυκεῖς
 ἰχῶρας αἷμα, Dulces ichoras san-
 guinis.

9. Contra, ut plurimum de longe alio
 humore, quam sanguine capitur, quando
 scilicet τὸ ἰχῶρ tribuitur animalibus ex-
 sangui-

sanguibus, [ἀναιμα, ἄσπερα, ἡδὸν εἰς
 τοῖς οὐδαίος] τὸ αἷμα sanguineis. Apud A-
 ristotelem enim 3. Hist. 2. & 6. ἰχώρ in
 ex sanguibus est, quod αἷμα in sanguineis,
 quamvis 4. Part. 4. id ipsum ἀνάνυμον esse
 dicat, è quo Plinius l. 11. c. 3. Hinc Aëtio
 Tetrab. 2. Scr. 4. cap. 10. non sanguis sed
 ἰχώρ dicitur, crudus ille & mucosus hu-
 mor, quem cochleæ terrestres emittunt.
 Hunc Gal. 3. Alim. 3. χυλὸν succum, 2.
 Art. 51. μύζαν, mucum vocat Plinius lib.
 30. c. 15. salivam.

10. Hinc (propter similitudinem tem-
 peramenti, credo) ἰχώρ in sanguineis di-
 citur nonnunquam sanguis crudus & im-
 perfectus, sed qui ad perfectionem suam
 venire potest, Hoc sensu Aristoteles 3. Hist.
 19. ait, ἐξ ἰχώρων πεπτομένων γίνεσθαι αἷ-
 μα, ex ichoribus concoctis fieri san-
 guinem.

11. Hinc adeo (propter similitudinem
 substantiæ, credo) ἰχώρ vocatur tenuior
 pars massæ sanguinea corrupta & colli-
 quata: Quo factum est, ut Aristoteles
 cum priori illo conjunxerit, ceu patebit
 ex dicendis.

12. Uterque hic ἰχώρ quia aliquatenus
 amulatur substantiam τοῦ ὀρροῦ seri, quod
 est apud Hipp. l. de alim. t. ult. ὀχνημα
 τῆς τροφῆς vehiculum alimenti: fit ut &

ὀρρός ille appelletur aliquando τοῦ ἰχώρος nomine, & ἰχώρ hic accipiat nomenclaturam τοῦ ὀρροῦ. Hinc Arist. 3. Hist. 20. ait, Omne lac habere ἰχώρα τινὰ ὑδατώδη, ὅς καλεῖται ὀρρός, ichorem quendam aqueum, qui vocatur serum. Et Gal. 2. Elem. 2. ait, Id quod in sanguine respondet sero lactis, esse οἷον ἰχώρα, quasi ichorem. Idem 2. in 6. Epid. 38. affirmat, Nihil aliquando referre, utro nomine dicatur tenue id, quod in omnibus liquoribus est.

13. Hinc ista duo vocabula saepe sunt συνώνυμα, De priore locus est apud Philosophum, 3. Hist. 19. ubi ait, τὸ αἷμα γίνεσθαι ἰχωροδές καὶ διαρρώσθαι, sanguinem fieri ichorosum & ferescere. De posteriori loca sunt apud Gal. 3. Sympt. caus. 2. 1. Artic. 30. 2. Fac. nat. ult. ubi ὀρροῦς vocat, quos ἰχώρες debebat.

14. Et hic est duplex ἰχώρ Aristotelis, quem ille duobus locis, sed verbis paululum mutatis, describit. Ait enim 3. Hist. 19. ἰχώρ ἐστὶν αἷμα ἀπεπτον, ἢ τῷ μήπω πεπέφθαι, ἢ τῷ διαρρώσθαι, ichor est sanguis crudus, aut quia nondum concoctus est, aut quia in serum abiit. Et 2. part. 4. ἰχώρ ἐστὶν ὑδατώδης τοῦ αἵματος, διὰ τὸ μήπω πεπέφθαι, ἢ διεφθάρθαι, ichor est aquosum quid sanguinis, sive id fiat,

id fiat, quod sanguis nondum sit perfecte coctus, sive quod post coctionem corruptus sit.

15. *Hac res quia magni in Medicina momenti est, ut recte intelligatur, liceat mihi alterum & priorem Aristotelis ichorem vocare ichorem mitem, alterum & posteriorem, ichorem acrem.*

DE ICHORE MITI.

16. *Hunc designat Philosophus per αἷμα ἀπεπλον διὰ τὸ μὴ πω πεπικέναι: fit enim, dum calor non recte conficit alimentum, ab hepate attractum. Quod cum procul dubio aquosum sit, jure vocat idem αἷμα τὸ ὑδατῶδες. Ita autem loquitur, ut accommodare possit etiam alteri membro.*

17. *Est enim, ut 3. Part. 5. se explicat, αἷμα ἐχυγρὰν δὲ δὲ ἀπεψίαν, ἀδυνατέσης τῆς ἐν τοῖς φλεβίοις θερμότητι πείσσειν δὲ ὀλιγότητα, sanguis ob inconcoctionem dilutior, cum calor in venis appensisque visceribus paucior est, quam ut percoquere possit.*

18. *Quamobrem etiam morbosum est, quia nihil aliud est, quam φλέγμα καὶ ὕδωρ, διὰ τὸ ἀπεπλον εἶναι, καὶ ἀκράτητον ὑπὸ τῆς φύσεως, pituita & aqua, quæ à natura concoqui & vinci non potuit.*

19. *Hinc duo intelliguntur. I. Qua sit a πείρα, cruditas, de qua hic sermo est. Scilicet qua opponitur τῇ πείρῃ, coctioni.*
20. *II. Quid sit illud 2. part. 4 αἷμα καὶ πῶς potentia sanguis, & gratia sanguinis, ut Bonamicus explicat 1 Alim. 25. Puta, non quod necessario omnem sanguinis generationem precedat generatio ichoris mitis, ut quidam perpendunt: sed si contingat, fieri posse, ut accidente calore ichor hic coquatur in sanguinem.*
21. *Fit autem frustratio hac, vel ratione efficientis, vel ratione materia.*
22. *De efficiente loquitur Philosophus 3. part. 5. De materia 4. Meteor. 7.*
23. *Gal. etiam 2. Acut. 30. de materia agit, docens, Pituitæ generationem in pituitosis cibis semper antecedere sanguinis generationem, eaque intercedente ex cibis huiusmodi fieri sanguinem. Et 8. Sent. Hipp 6. pituitæ ortus, inquit, ex alimento est, natura frigidior, cum ab infuso calore non bene concoctum est.*
24. *At hoc (quod liceat mihi addere) quomodo consonat alteri illi dogmati. 2. Fac. nat. 9. 8. sen. Hipp. 6. 2. Acut. 4. 4. 8. in 6. Epid 7. 2. Elem. 2. pituitam hanc semper gigni in omnibus hominibus, & mutari denique in sanguinem? Accevisse autem videri potest ex Aristotele 1. Gen. 18. 25. Sed*

25. Sed quomodo posteriora quadrant ad priora? Si necesse est, pituitam mutari in sanguinem, antequam nutrit: certe sanguis nutrit, non pituita.

26. Ne putes sub nube me latere velle, Sunt allata loca omnia de illa pituita, quae in hepate & venis fieri dicitur: non de illa, quae in ventriculo & intestinis. Hanc enim ex sola materia necessitate fieri scimus, 1. Nat. hum. 39 5. ul. part. 4 2. Hum.

30. & vacuari quotidie per alvum, ut tum in de ul. part. tum 2. Fac. nat. ult. verb. docetur.

27. Et cur eodem nomine dicitur pars sanguinis, & excrementum sanguinis? Quia ejusdem temperamenti sunt, ajunt. At contraria sunt, 4. part. 2 & non magis unum nomen participare possunt, quam nix & alba dici potest & nigra.

28. Pars igitur sanguinis frigida & humida non est pituita, quia alit absque ulteriore elaboratione 2. Acut. 44. Pituita, quae revera est pituita, non alit, quia quotidie vacuatur. At ichor Aristotelis alit, ubi reliquum perfectionis accesserit, ut ex 2. Acut. 44. loqui licet. Sola itaque illa apud Gal. pituita hoc nomen meretur, quae fit, cum natura frustratur voto, vel ob materiam, vel ob efficientem.

29. Veterum quidam (post Aristotelem,

M 5

credo)

credo) videntur appellasse ichorem hunc
 χολήν ἐρυθράν, bilem rubram. Hoc persua-
 det mihi.

30. I. vox ipsa. Ερυθρός enim solus est
 sanguis. i. in 3. Epid. 16. 1. Cris. 12. de
 Tum. p. n. 2. de Attrib. 2.

31. II. Autoritas Gal. ait enim de A-
 trâ b. ἰγγὺς εἶναι αἵματι λεπτῷ κατὰ τὴν
 σύστασιν, consistentia propinquam esse
 tenui sanguini.

32. Atque ut ne Hollerius coac. sect. 2.
 com. 1. l. 1. t. 14. & alibi, fidem tibi fa-
 ciat, esse bilem naturalem, qua ἔρχεται
 ζαντα, ἔρχεται πυρρὰ, ἔρχεται forte aliter dicitur :
 expresse ait idem 5. in 6. Epid. 14 αἷμα ἔρχεται
 ὀρρὸν, sanguinis serum esse.

33. Amplius, ut plane scias, ad utrum
 ichora referre debeas ὀρρὸν hunc, explicat
 se 2. Prog. 27. 1. Cris. 12. tribuitque ichori
 mti, ut infra patebit.

34. Si scire cupis, bene an male fecerint
 hi, (qui, inquam, bilis vocabulum tri-
 buerunt sanguini, de quo ago) dicetur ti-
 bi, Malefecisse. Bilis enim est simpliciter
 excrementum; sanguis hic crudus, non est.

35. Et ineptum est Argumentum, quo
 utebantur: Non concrescit, ut bilis, Ergo
 est bilis. Nam neque pituita neque me-
 lancholia concrescunt, ut Gal. docet de
 Attrib. 2.

36. Sed

36. Sed cur non concrefcit fanguis hic?
Ob defectum fibrarum, ut colligere eft ex
Philofopho 4 Meteor. 7. 3. Hift. 6.

37. Quando igitur fanguis etiam qui-
dam non concrefcit: praeftat manere aut
cum Aristotele, & Ichorem vocare, aut
cum Gal. fanguinem crudum, fi intra can-
cellos praefcriptos manere velis.

38. Docet enim is 5. Loc. aff. 7. Cum la-
borat hepar intemperie frigida & humi-
da, affici fanguinem, non illum tantum,
qui in hepatis fubftantia eft: fed & illum,
qui per vafa Mefaraica affluit, verum di-
verfimode. Qui enim stagnat, evadit
παχύς, καὶ δύσπρεξ καὶ δύσκινητὸς, cras-
sus & difficulter loco mobilis: qui af-
fluit, φλεγματικὸς, καὶ ὥμος, καὶ ἡμί-
πρωτὸς, pituitofus, crudus & semi-
coctus eft.

39. Morbum hunc subito fequitur sym-
ptoma actionis laefa in hepate. Leditur
autem actio vel retentricis tantum, vel
retentricis & alteratricis fimul, i. Crif.
12. 1. Prorih. 2.

40. Et leditur actio, Non abolite: fan-
guificat enim hepar. Non depravate: fit
enim fanguis, non alius quidam humor.
Sed diminute: fit enim fanguis ἡμίπρω-
τὸς, ceu dictum eft, qui, ut 8. κ. τόω. 6.
defcribitur, eft οἷον ὑπογεγραφή τοῦ αἵμα-
τος,

τϞ, quasi prima delineatio sanguinis, quia fit μήπω μεγάλην αἰτοῖαν ἔχον-
 τϞ τῆς ἡπατῖς, ἀλλ' ἐτι πέπτει καὶ μετα-
 βάλλει δύναμιν, nondum ad magnam
 debilitatem deducto hepate, sed valen-
 te adhuc coquere & alterare.

41. Propterea 11. cc. nec non 3. Sympt.
 caus 2. 1. Prorrh. 2. comparat hunc affe-
 ctum hepatis cum illo ventriculi affectu,
 qui licenteria dicitur. Quemadmodum e-
 nim ventriculus in hoc malo coquit qui-
 dem, sed antequam perfecte coxit, expel-
 lit, ita hepar sic affectum coquit quidem,
 sed non perfecte. Est enim sanguis semi-
 coctus, qui, si accurate loqui velis, potius
 esset χυλὸς αἱματώδης, chylus sangui-
 neus, quam sanguis, ut in de x. τόπ. ait,
 Tamen εἴτις ὑδατώδης αἷμα εἶποι, ἔστϞ
 ἡμοὶ δοκεῖ σαφῶς ἐρμηνεύειν αὐτὸ, si quis
 aquosum sanguinem dixerit, & is mihi
 clare loqui videtur, inquit in de Sympt.

42. Appellat hunc morbum ἡπατικόν.
 ὅς illos, qui ita sunt affecti, ἡπατικὸς.
 quemadmodum omnes eos, qui citra ma-
 nifestum aliquod malum lasas habent
 actiones hepatis, docente Gal. 8. x. τόπ. 6.
 Ejus nominis rationem reddit idem in de
 Loc. aff. quod mutata sit temperies pri-
 morum corporum. Ea enim mutata, in-
 quit, mutatur eſſentia hepatis.

43. Pla-

43. Plerique horum qui ita affecti sunt, fiunt tandem hydropici. Scribit enim Hipp. 6. Epid. 1. c. 6. ὑδαταισας dici eas mulieres, quæ sanguinem habent aquosum, quo non recte purgato, intumescunt, quod est, ut Valesius ibi explicat, fiunt hydropicæ.

44. Et recte quidem: nominat enim eundem morbum idem Hipp. 1. de superfact. 8. cum earum gravidarum sanguinem ait ἐξυδατωδῆναι, quæ cavos habent oculos, faciem, pedes, totum corpus tumidum, non secus ac leucophlegmaticæ.

45. Prodit autem fere se affectus dejectionibus talibus, ut Gal. noster in supra laudato de Loc. aff. docet, ubi vocat ἰχώρας λεπτοὺς καὶ αἱματωδῆς, tenues & aquosos.

46. Hæ dejectiones, ut Galeno vetustiores (ipso scribente in de Sympt. caus.) compararunt, similes sunt πλύματι κρεῶν loturæ carniū. Prestaret autem, inquit ipse, οὐχ ἀπλῶς εἶναι λέγειν, ἀλλ' εἰς ἀκρίβειαν τὸ εἶκόσας, ἐν αἵματι τε & νεοσφαγῶν προτιθέναι. non simpliciter ita dicere, sed, ut similitudo exactior sit, addere, cruentarum & recens mactatarū.

47. Hoc facit in de loc. aff. cum ait. In hoc affectu ἀσχωρήματα εἶναι οἷον νεοσφαγῶν κρεῶν πλύμασιν ἰσικότερα. Dejectiones

etiones esse quodammodo similes loturæ recens mactatarum carniū. Et 8. κ. τόπ. 6 inquit, sanguinem hunc esse talis consistentia, καὶ ὅτι ἐν τῇ ὕδατι κερὰν αἷμα, ac si quis aquæ misceret sanguinem, aut, ὡς ἂν νεοσφαγῆς ἐρεῖται τὰ * κρέα ἀπολάσῃ; τῇ ὕδατι, ac si quis carnes recens mactatæ victimæ ablueret aqua. Vide Causab. in 1 Athenæi 11.

48. Sed quod addere oportet heic, & monet ipsiusmet. 5. Loc. aff. 7 his, & insuper l. 6. c. 2. Ab initio tantum abit ille λεπτός ἰχώρ αἷματι, tenuis ichor sanguinis, ille, inquam, quem l. 5. vocat φλεγματικόν, &c. Postea enim aucto malo pellitur χυμός παχύς, ὅντις τρυγὶ παρὰ πλεονίος, humor crassus, vini faci nō ab- similis, videlicet, qui stagnare dictus est.

49. Hinc (ut redeam in viam) inter tres cruentas dejectiones, quæ dysenteria non sunt, sed putantur, in de Loc. aff. 10. ties citato, 3. Caus Sympt. 2. 4. Artic. 40. numeratur humoris huius secessio.

50. Habent autem tales secessiones gradus quosdam caloris, quibus à se in vicem dignoscuntur Hipp. enim cum locutus esset, 1. Proorrh. 2. de περιπλῦσι κοιλίας ἐξερύθισι, de fluore alvi prærubro, & ad-

* Audax correctoris facinus, κρέατα

πλύνει Gal. habet.

didisset

didisset Gal. contingere hanc in hepate, ut
 in ventriculo contingit lienteria: Διὰ τῆ-
 το, inquit Galen. πότε μὲν αἱματώδεις γί-
 νονται Διγχαρήτης, ἐνίοτε δὲ ἐξέρυθροι περι-
 πλύσας, ἐξ αὐτῆς τῆς ἡπατὸς ὑδατώδεις καὶ
 αἱματώδεις ἰχώρος εἰς τὴν γαστέρα συρρέον-
 τας, propterea contingunt aliquando
 vere sanguineæ dejectiones, aliquando
 proluvies prærubræ, cum ex ipso he-
 pate aquosus & sanguineus ichor in
 ventrem confluit.

51. Hæc sententia cum bis repetatur in
 Coacis apud Holl. sect. 1. com 1. lib. 5. t. 31.
 κακὸν δὲ κοιλίας περιπλυσίς ἐξέρυθρος,
 mala etiam proluvies ventris præru-
 bra, Et iterum Sect. 3. lib. 3 t. 99. ἐξέ-
 ρυθρον ἐν περιπλύσει Διγχαρήμια, φλαῦ-
 ρον, prærubrum in ventris proluvie ex-
 cretum, pravum: miretur aliquis, cur
 distinctionis Galenica, adeoque causa di-
 stincta non meminerint commentatores?

52. Quicquid fuerit, certum est ex his
 affectionem, de qua sermo nobis est, indi-
 cari dejectionibus, non ἐρύθροις, rubris,
 quas αἱματώδεις, sanguineas, appel-
 lat ipse: sed ἐξέρυθροις, prærubris. An
 apud Hipp. hæc non tam accurate distin-
 guuntur?

53. Quod enim jam addendum est, pro-
 dit se hæc ipsa affectio non dejectionibus

tantum, sed & urinæ. Hermocrates enim
 3. Epid. cum fabricitaret cum levi hepa-
 tis obstructione, urinas habebat παχείας
 καὶ ἐρυθροὺς, crassas & rubras, quas Gal.
 Com. 1. ægr. 2. ait fuisse easdem, quas
 ἐπερυθροὺς, subrubras, vocavit in Progn.
 & explicat τοὺς αἵματ' ἀπὸ τοῦτέρος καὶ
 ὀρρωδέστερον, de sanguine crudiore &
 serosiore.

54. Locus est 2. Progn. 27. ubi urinas
 ἐπερυθροὺς, subrubras, expresse iterum
 refert ad αἷματ' ὀρρὸν, quem ait esse αἷμα
 ὑγρότερον καὶ ὀρρωδέστερον, ὅς ἐστι χρήσιμ' ἐπὶ
 sanguinem humidiorē & serosiorē,
 qui ampliore indigeat coctione.

55. Geminus est locus 1. Cris. 12. Agens
 enim de iisdem urinæ, citatoque eodem
 Progn. loco, tales ait facere αἵματ' ὀρ-
 ρὸν, quem (addit) esse αἷμα μὴ ἀκρίτως
 πεπορόμενον, ἀλλ' ἐτι ὀρρωδέστερον καὶ ὑγρόν,
 εἰς περὶ χρόνον δεόν, sanguinem nondum
 perfecte coctum, sed serosum adhuc,
 humidumque, qui tempore longiori
 opus habeat ad coctionem.

56. Quamobrem Hipp. etiam de ejus-
 modi urinæ ait, πολυχρονιώτερον μὲν τὸ το-
 σωτήριον δὲ κάριον, diuturnius quidem
 hoc est, sed valde salutare. Nimirum, si
 vires suppetant ad coctionem. Distinguit
 tamen Galenus 2. Proorrh. 25. facitque gra-
 dibus

dius quosdam huius quoque coloris, qui huic sanguini est proprius. Ait enim, τὰ οἷα ὁ πέρυθρον, urinas subrubras tantum significari heic, quod τὰ ἐξέρυθρον, prærubræ, denotent extremam cruditatem, τὰ ἱερυθρον, rubræ, (qua tamen voce utitur autor libri de Urinis, Gal. adscripti, c. 22.) medium quid inter utrasque. An dejectionum par est ratio?

57. Verum enim vero oportet hunc affectum diligenter distinguere ab affectu quodam alio, qui est modo in vasis emulgentibus tantum, modo etiam in renibus. In emulgentibus est, cum ipsa quidem sunt patientiora, sanguis autem ὑγρὸς, liquidus, καὶ μὴτε πολὺς, μὴτε γλίχρον, & neque multus, neque lentus seu fibrosus; οὕτω γὰρ αἷμα τῶδες γίνεται τὸ ὕρον, sic enim sanguinea fit urina, ut loquitur Gal. 1. in 6. Epid. 6. In renibus est, cum accidit ipsis analogon quid ei, quod hepati debili accidere in περιπλύσει τῆς κοιλίας dictum est. Tunc enim exeunt ὅρα ἐξέρυθρον, πρὸς ἀπάντων καλάρματα αἱματώδη, urinæ prærubræ ab omnibus dictæ sanguineæ, ut Hipp. explicat. Gal. 1. Prorrh. 13.

58. Quemadmodum autem illi dicebantur ἡπατικοί, ceu comprehensum est ante: ita hi dicuntur νεφελτικοί, ob eandem causam, ut ex hoc ipso Prorrh. loco colligere est.

59. Viri-

59. *Viriusque causa meminit Gal. si-*
mi! 6. Loc. aff 3. *cum ait, Esse affectum*
quend m renum, in quo λεπτός ἰχὼρ αἵ-
ματι ὁυρεῖται, τοῖς ἐπὶ τῶν ἡπατικῶν πα-
θῶν ἐν ἀρχῇ γιγνομένοις Διὰ χωρήμασιν ὁ-
μοίως, tenuis ichor sanguinis mingitur,
non aliter, quam in affectibus hepati-
cis initio solet fieri de dejectionibus.
Συμβαίνει δὲ τῷτο, addit, καὶ διὰ παρ-
πλησίαν μὲν ἵνα διὰ τῶν ἐν νεφροῖς γινο-
μένων, οἷαν ἐν ἡπατι τὴν τῆς αἰτίας ἑφαρμο-
εῖναι ὁ δὲ οὐρύτηλα ἢ τῶν ἐκ τῆς κοίτης φλε-
βὸς εἰς τὰς νεφρὺς διηθέωντων τομάτων, Ac-
cidit autem hoc vel ob dispositionem
quandam, non dissimilem illi, quam in
hepate αἰτίαν diximus, vel ob ampli-
tudinem orificiorum illorum, quæ ex
vena cava colant utinam in renes.

60. *Dicis, nullane distinctionis ratio*
affectuum iam sibi vicinorum? Immo
vero: Tradit illam Gal. ib. cum ait, πλὴν
ὅσον αἵματι δέσπερον ὀλίγω φαίνεται, nisi
quod in renum malo sanguis est cras-
sior. Ita enim intelligo, quod præsuppo-
nam, Hepar heic non deesse officio suo.
Tum vero (cum, inquam, sanguis est lau-
dabilis) non potest non ichor esse crassior.
 61. *Sed hac obiter, ne quem vicinia fal-*
lat. Prodit se etiam aliquando affectus ille
hepaticus in fœminis, non per καλόμενον

πόδι, 3. Hist. 19. quem nostri profluvium
menstruum vocant, sed per profluvium
muliebre. Cum enim omnis generis hu-
mores, in corpore acervati, fluere possint:
fluere aliquando αἷμα ὑδατώδη, sangui-
nem aquosum, constat ex 6. Loc. aff. 5.
Et ne dubitet, αἷμα τὸ ἰχῶροσ, ichorem
sanguineum, 3. Caus. sympt. 4. vocat.

62. Prodit quinetiam se per alias va-
cuationes, v.g. hemorrhagias & hamor-
rhoidas, ut ex 3. Hist. 19. colligo.

63. Tandem prodit se per sudores san-
guineos, quos ab hoc eodem sanguine fieri,
non tantum Hist. 1. c. & 3. Part. 5. docet
Aristoteles, sed & discipulus Theophras-
tus l. de sudoribus.

64. Et hic est Ichor mitis Aristotelis.
Is propter similitudinem trahit ad se alios
quoque humores. De sanguine cervorum,
damarum, aliorum animalium, qui ob
paucitatem fibrarum difficulter spissatur,
ut est 4. Meteor. 7. 3. Hist. 6. 2. Part. 6.
non est dubium, comparatione cum alio-
rum sanguine, dici posse ἰχωροειδῆ. Nam
& sanguis juvenum, collatus sanguini
senum, dicitur ita, extr. 3. Hist. 19.

65. De sanguine illorum consentio
Vallesio 2. in 6. Epid. 32, dici illum ab
Hipp. ἰχωροειδῆ καὶ λεπτόν, ichorosum
& tenuem. Ut enim alibi fuse ostendi,

Melan-

Melancholici, tam in latitudine sanitatis, quam in morbis, abundant excrementis tenuibus multis, quorum consideratione dici potest sanguis illorum talis. Quae causa fuit Aristoteli, ut ὑδαρῆν, aquosum, vocarit 9. Probl. 5. Interim & crassa excrementa habent multa, quorum merito tam rebelles sunt morbi Melancholicorum.

66. Ταὶ λόχεια dicta eandem pene naturam habent. Quae enim ab initio eunt aqua, ut vulgus vocat, vocantur à Philosopho 7 Hist. 7. ὑγρῦντες ὑδατῶδες, καὶ ἰχωρῶδες ἢ αἰματικαὶ, humiditates aquosae & ichorosae, seu sanguineae: distinctius cap. 9. in masculis quidem ἰχωρῶδες ὑδαρῆς καὶ ὑπωχροί, ichores aquosi & subflavi; in foeminis autem αἰματῶδες, ὑγροὶ δὲ καὶ οὔτροι, sanguinei, sed & illi aquosi. Sunt autem hi ab illo sanguinis vehiculo, cuius ope sanguis pervenit, quod debuit. Verumtamen, quia postea succedunt crassa, (fere collecta in placenta dicta uterina) Hipp. l. 1. de nat. pueri, non tantum ἰχωρῶδες vocat simpliciter, sed & ὑδαρῶδες αἰματῶδες, ichores crassos sanguineos.

67. Ab eventu quoque aliquo sanguis, ceteroquin laudabilis, fieri potest tam tenuis, qualis est icherosus. Hinc Aristoteles

teles 10. Probl. 2. causam reddens, cur ho-
mo praeter cetera animalibus maxime labo-
ret hemorrhagiis? Ob cerebri, inquit, hu-
miditatem, copiamque excrementorum,
quibus sanguini amissu, ἐστὶ καὶ ἀπὲρ ἰχώρ
degenerat in ichorem. Ita 2. Part. 7. do-
cet, in quibus cerebrum est iusto frigidius,
in iis fieri ῥόμαλα φλέγμα. & ἰχώρ,
fluxiones pituitae & ichoris. An potius
ipsam tenuem pituitam destillantem in-
telligit? Nam Gal. 7. Us part. 7. vocat
illam ὀρρόν & χερσὸν φλέγμα, serum
pituitae non bonum.

68. Nisi fallor, utrumque habet locum.
Videmus enim in continentibus pluuiis,
quibusdam contingere hemorrhagias, hu-
meclata & fluidiore reddita tota sangui-
nis massa: quibusdam destillationes esse
moiestas, secreta parte illa aquea.

69. Pertinet huc quoque excrementum
tenue ulcerum simplicium. Gal. enim 3.
Meth 3. vocat ἰχώρ, ad differentiā cras-
si, quod ῥύον, sordes. Gignitur autem
utrumque ob partis ulcerata debilitatem,
& est id, quod facit, ut omne ulcus, qua
ulcus, desideret siccantia.

70. Hic ichor, prout pars seipsa sit quo-
tidie fortior, & magis coquit, distinguit
tempora dictorum ulcerum. Πρῶτον μὲν γὰρ
ἰχώρες ὑδατώδεις ἀπείλοι καὶ λεπτοὶ ῥέουσιν
ἐξ

ἐξ αὐτῶν εἰθ' ἐξ ἧς ἐλάττης τε καὶ παχύτε-
ροι, καὶ πείλα ἥδη πῶον λεπτὸν, primum nā-
que effluunt ex illis ichores aquei, cru-
di & tenues; deinde pauciores, sed
crassiores, postea jam pus tenue, ex lib.
de tot. morbi temp. 3. *Hac de re etiam
loquitur 2. Acut. 44.*

DE ICHORE ACRI.

71. Hunc intelligit Aristoteles per τὸ
αἷμα ἄπειτον διὰ τὸ διαρρῶσθαι: fit enim
dum calor sanguinem colliquat & dissol-
vit. Quo tempore cum corrumpatur es-
sentia ipsius, non immerito mutatur τὸ
διαρρῶσθαι in τὸ διεφθάρθαι.

72. Est enim, ut Gal. explicat 3. Caus.
sympt. 2. οἷον ἀναστοιχείωσις, ἢ συνήηξις, ἢ
ἀνάλυσις. Cum enim fit ἀνάλυσις, reso-
lutio, fit illa fere in partem tenuem &
crassam. Fit autem per συνήηξιν, colli-
quationem, qua prorsus est prater natu-
ram, ut docet Philosophus 1. Gen 18.
Hac colliquatio quia destruit compositum
videtur introducere novam στοιχείωσιν
elementationem, ut sic dicam, quod ex
uno fiant duo. Heic enim ichor est: ille ic
pars crassa.

73. Hinc duo intelliguntur 1. Qua sit
illa ἀπύψια, cruditas, de qua heic sermo
est.

est. Nempe, qua opponitur τῇ πεπάνσφι, maturationi.

74. II. Quid sit illud in de part. ἐξ ἀνάγκης, ex necessitate? Si enim continget talis in corpore dispositio, qualis dicta est, non potest non abundare corpus ichore acri.

75. Contingit autem vel toti corpori, vel parti alicui soli.

76. Cum toti corpori, est illa colliquatio πότε μὲν τῶ σώματι, πότε δὲ τῶν ἐν φλεβὶ μόνον χυμῶν, nunc quidem corporis, nunc autem contentorum tantum in venis & arteriis humorum, ut in de caus. sympt. dicitur.

77. Cum colliquatur corpus, seu, ut mox se explicat, genus carnosum, siquidem crassum sit, ad ventrem illud abit, eaque via eiicitur: sin tenue, per sudores vacuatur, ut docet Gal. h. l. An non aliquando etiam per urinas it? An non etiam insensibiliter vacuatur? Ipse n. i. Artic. 30. iubet in talibus colliquationibus ἐνλύτῃς ἐργάζεσθαι ἀπώσας τὰς ἐκκρίσεις, fluidum facere totum corpus.

78. Cum colliquantur humores in vasis, non colliquatur aut sanguis, speciatim sic dictus à Medicis, aut pituita, aut alterutra bilis, quod quidam volunt: sed (ut partim arguit modus loquendi, quo Gal. h. l. de sympt. caus. utitur, partim aperte docet

docet ipsemet 2. in 6. Epid. 39.) tota massa sanguinea, quæ aliquando sanguis simpliciter dicitur, aliquando cum additione, pituitosus, biliosus, melancholicus.

79. Hinc petuntur differentia ichorum acrium. Quidam enim dicuntur sanguinei, quidam pituitosi, quidam biliosi, quidam melancholici. Et rursus, horum alii boni sunt, alii mali.

80. Si enim sanguis bonus colliguescat, fit ichor sanguineus, qui Gal. Epid. l. c. dicitur $\chi\epsilon\rho\varsigma\epsilon\varsigma$, bonus, Platoni in Timeo, quem ipse laudat, $\pi\epsilon\acute{\alpha}\theta\epsilon\varsigma$, mitis: si sanguis melancholicus, fit ichor melancholicus, qui dicitur $\phi\alpha\upsilon\lambda\epsilon\varsigma$, malus, Platoni $\alpha\gamma\epsilon\varsigma$, ferus.

81. In utriusque huius medio est, ut Gal. tradit ib. ichor pituitosus & biliosus. Qui enim ex sanguine pituitoso fit, quam proxime accedit ad clementiam ichoris sanguinei: qui ex sanguine bilioso, affinior est dritati ichoris melancholici.

82. Omnes hi revera sunt, ut Gal. loquitur, $\upsilon\delta\alpha\tau\acute{\omega}\delta\epsilon\iota\varsigma$, aquei, $\alpha\lambda\lambda\alpha\ \mu\epsilon\lambda\alpha\ \tau\iota\delta\epsilon\varsigma$ $\iota\acute{\omega}\delta\epsilon\varsigma$ $\kappa\alpha\iota\ \kappa\alpha\kappa\omicron\eta\delta\omicron\upsilon\varsigma$ $\delta\upsilon\nu\alpha\acute{\rho}\mu\epsilon\omega\varsigma$, sed cum facultate quadam acri & erodente, qualem ærugo habet, (ita enim malo describere: quia Gal. ipse subito explicat per $\tau\acute{o}\ \delta\alpha\kappa\nu\acute{\omega}\delta\eta$ $\kappa\alpha\iota\ \delta\iota\alpha\beta\rho\omega\tau\iota\kappa\eta\eta$) malignaque: quidam tamen dicuntur boni (inquit)

quit) aut mites, non simpliciter, seu facta
comparatione cum sanguine naturali, sed
compositis ipsis inter se. Ibi enim cum a-
lius alio sit minus malignus, seu, ut ipsius
verbo utar, χαλεπὸς: ille, qui omnium
minime talis est, dici potest bonus aut mi-
tis. Ita enim homines vocare solent bo-
num, quod minus malum est.

83. Has differentias licet verisimile sit
proportionem quadam esse etiam in ichori-
bus ex carnis colliquatione: Gal. tamen
8. Sent. Hipp. 6. videtur velle, omnem car-
nis eandem esse colliquationem. Ait enim,
ex carne colliquata factum σύντηγμα,
ὅμοιον εἶναι τῇ χροῖ τῆς ὠχρᾶς χολῆς, ἐπὶ
τὸ λευκότερον ῥέπον, ὡς εἶναι τὸ καλὸν
ὑπὸ χροῖ πυρρὸν. Εἰ δὲ καὶ παχύτερον
τὸ σύντηγμα τῆς ὠχρᾶς χολῆς καὶ
δυσωδέστερον, καὶ τινὰ γλιχρότητα πολλαχῶς
ἔχον ἐν ἑαυτῷ καὶ λιπαρότητα, colliqua-
tionem carnis similem esse colore pal-
lidæ bili, ad albedinem quandam ten-
dentem [ut efficiatur, quod subpalli-
dum fuluum dicitur.] Sæpe tamen
numero esse crassiorem pallida bile, &
putidiorem, cum quadam tenacitate &
pinguedine.

84. An distinctionem facere licet ex 4.
Acut. 112. inter σύντηξιν, καὶ σύγκασιν,
& dicere, σύντηξιν quidem proprie dictam
esse vel sensibilem, qualis in febribus ar-

dentibus est, & pestilentibus, cum pinguedo & caro recens coacta diffluit Acut. l.c. 1. Artic. 30. 2. Progn. 21. 2. Humor. 25. vel insensibilem, qualis in hecticis est, & marasmodesi, cum ob calorem perit agroc corpus: Improperie autem, quaque σύγκρασις potius sit, cum sit illa οἶον ἀνασχοιχείωσις, de qua nobis est sermo?

85. Quicquid sit, ratio videtur suadere, etiam in colliquatione carnis dari differentias tales aliquas. V. g. si habitus sit pituitosus, quidni colliquatio sit pituitosa? Fieri autem posse in hoc temperamento, arguerit aliquis ex precedentibus.

86. Ergo si accidat tale quid in humoribus, quo deponit Natura? Galenus loco toties citato docet, si crassum sit, quod liquatum est, ad ventrem ire, ut ibi: sin zenue, ad urinas. Si tamen renes non trahant, ut debent, fieri ἐξαφνιδίως ὑδρωδεις καὶ ἀσάσας, subito intumescere vel abdomen solum, vel totum corpus hydropicum in modum.

87. An crassum illud constituit aliquando τὰ μοχθηρὰ χυλωδῶν, prava biliosa, quae opponit τοῖς καλοῖς, naturalibus, ut ego intelligo, 3. Acut. 12. Certe, sunt ἀκαρχα, mera, qualia τὸ πῶς ἐπερχεται ἐν τοῖς συνήκετοῖς πρῶτοις, ut plurimum secedunt in febribus colliquativis, ut ibi. docet Gal.

Dicit

88. Dicit autem τὸ πῶς : οὔτε γὰρ ἀκρα-
 τα χολώδη ἐν μόνοις καύτοις (*ita enim le-
 gendum est*) ἐκκρίνουσιν αἱ γαστέρες, οὔτε
 συνήξεις ἐν μόνοις τούτοις, ἀλλ' ἔστι μὲν καὶ
 ταῦτα συμπτώματα κακοῦ θῶντος καὶ Δι-
 καῶν πυρεθῶν, *addit idem 2. in 3. Epid. 34.*
mera biliosa excernere non fit tantum
in causis, neque etiam in his solis fit
colliquatio: sed apparent talia sym-
ptomata etiam in febribus malignis,
quæque calorem habent non adeo in-
tensum. Ita enim videtur mihi exponen-
dum, τὸ Δικαῶν ex illis, quæ sequuntur,
τὰς τῶν πυρεθῶν θερμασίας ἀνέχουσαι, feбри-
lem calorem satis bene ferunt. Hoc do-
cet etiam 3. in 3. Epid. ægr. 1. Colliqua-
tiones in urinis fuisse, non ob malignita-
tem, sed ob febris vim.

89. Ex his lucem aliquam accipiunt,
 quæ c. 40. seq. dicuntur, ὡμὰ, ἔφη οἱ ἰα-
 ποκράτης, καὶ λεπτά, καὶ πολλὰ Διχαχωρήματα
 τοῖς τότε καυσόμενοις γίνεσθαι, μήτε χολο-
 δῶν ἀκράτων, μήτε συνήξεων μνημονό-
 σας, αἵτινες οἶονταί μεγιστα γνωρίσματα
 καύτων εἶναι πυρεθῶν, q. d. Causorum qui-
 dem maxima sunt indicia excrementa
 alvi biliosa mera, colliquationesve: non
 esse tamen propria seu παθογνωμικά,
 docet Hipp. h. l. cum ait, vacuata fuisse
 cruda, tenuia, multa. *An eadem cum*
his sunt ὑποχωρήματα ἔξυγχα καὶ ὡχρά,

excrementa liquida & pallida, *qua in Causo legitimo agnoscit* 4. Acut. 4. Certe Gal. ait, *per ἐξυγχα intelligere illum τὰ μηδὲ ὅλως πεπεμμένα*, quæ nullatenus concocta sunt.

90. Nimirum, prout est colliquamentum (crassum vel tenue) ita sunt dejectiones vel biliosa mera, vel cruda, tenues, multa. Est autem σύντηξις heic, ut nuper distinxī, improprie dicta, cum qua coincidere posse proprie dictam, non repugnat rei naturæ. Quemadmodum ne illud quidem, Tenue colliquamentū non minus frequenter ire ad ventrem, quam crassum.

91. De quo ut amplius dicam, An cū ἀκρητοὶ ὑποχωρήσῃς, meræ dejectiones, 7. Aph. 6. hoc est, μόναι, καὶ μὴ ὀρροῖς τισὶν ἐξυγχασθῆναι, non dilutæ ichoribus quibusdam, 2. Fac. nat. ult. sunt id ipsum crassum, de quo agimus? Tum enim Vall. 3. in 3. Epid. 2. in historia restiarii recte dixerit, omnes vacuationes sinceræ significare extremas intemperies, & magnas naturæ corruptiones.

92. An etiam hoc indiget restrictione? Videtur enim vere dici de dejectionibus solummodo symptomaticis, quæ, inquam, sunt ante universalem morbi declinationem: non autem de criticis, quæ sunt presentibus iam signis coctionis. Hoc docet, ni fallor, Coac. Aph. ult. Ἀγχωρήμα

μα

μα καθαρὸν ἐπιγινώσκον λυγρὸν πυρετὸν ὁξὺν
 μεθ' ἰδρωτός; Dejectio sincere (sic enim
 interpretor cum Foësius) superveniens
 febri acutæ cum sudore, solvit illam.
 Si enim, facta secretionē, crassum eat huc,
 tenue illuc, crisis est salutaris. Hujus rei
 exemplum est apud Valleriolam 6. Obs. 10.
 93. Quid illud vero est, quod ait Gal.
 loco illo, si renes non faciant officium, fieri
 ὑδρωδὲς κατὰσάτς; Vt dubium non est
 apud peritos, quamvis dubium fuerit vi-
 sum imperitiis quibusdam, si renes
 trahant aquam, non subito fieri affectum
 illum, quem ὑδρωπὰ εἰς αἰνίδα, hydro-
 pem ad matulam vocat Gal. 6. Loc. aff.
 3. Diff. sympt 6. Ita dubium est ingens
 apud maximos etiam Medicos, An κα-
 τὰσάτς illa ὑδρωδὲς sint eadem cum δια-
 θέσειν ὑδρωπικῆς, extr. 2. ad Glauc. 3?
 94. Ratio dubitandi est, cum constans
 sit Practicorum doctrina, tres vulgo re-
 ceptas Hydropum species. Asciten, Tym-
 paniten, & Anasarcam, esse ab uno &
 solo hepate refrigerato; ὑδρωδὲς autem
 hæ κατὰσάτς fieri possint ab aliis etiam
 partibus, & quidem à contraria intem-
 perie, caliditate: an, salva Gal. autorita-
 te, (hac enim plerisque sola facit um-
 bram) admitti possint hæ κατὰσάτς in
 possessionem nominis Hydropis? maxime,
 quia ab alia causa sunt?

95. Vidi, qui omne contradictionis re-
bar in duobus verbis ponunt. Cum enim
ἐξαφιδίος, subitaneæ, sint apud Gal. ha-
υάλας αἰσός; cum etiam sint, non ὑδέρ-
γος, αἰμα ὑδέρειδν, non quales vulgatæ
Hydropis species, sed quadantenus si-
miles tantum: videtur concludendum
esse, non pertinere ad hunc censum.

96. At vero cum Hipp. 2. Progn. 1.
Coac. sect. 2. com. 1. l. 6. Aph. 26. & seq.
apud Holl. describat Hydropas quosdam,
qui sunt ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων, ex morbis
acutis, cum Gal. 6. Loc. aff. 1. eosdem
affectus appellet ὑδέργος: ne dubites, cum
idem Hipp. 1. Epid. 2. 1. 35. & 36. ἐκ κακῆς
συντήσεως, ex mala colligatione, dicat
factas fuisse dysenterias, lienterias, diar-
rhas, & hydropas; Galenus etiam ibi
hos per ὑδέργος exponat: quid muginamur?

97. Interim libenter illis concedo, ut
Hydropas, qui sunt ἐξαφιδίως, subito,
distinguant ab illis, qui tractu temporis,
tam propter curationem, quam propter
prædictionem. Moneo vero insuper, ne
credant fieri tantum à causa calida, cum
à frigida æque possint fieri, ut patet ex Gal.
de Loc. aff.

98. Vidi alios, qui magnam fiduciam
habent in eo, Hepar non est affectum: At
Gal. in de Loc. aff. studiosissime docet,
non fieri Hydropem, nisi vel statim vel
postea

postea afficiatur Hepar. Resp. nullam esse necessitatem, cum Hipp. expresse dicat ἀεχονται δὲ οἱ πλείστοι μὲν ἀπὸ κενεῶν αὖ ἐ τῆς φύσεως, οἷδε δὲ ἀπὸ τοῦ ἡμᾶτος, incipiunt plerique tales hydropes vel ab ilibus & lumbis, vel ab hepate, quin signa etiam peculiaria tradat, prout fomes febris vel in renibus est, vel utero, vel in Ventriculo, vel in jejunio, vel in hepate, vel in liene, vel in quacunque alia abdominis parte. Scilicet tam late patent οἱ κενεῶνες apud Gal. in Progn. [Si satis non est Hipp. accedat Gal. 2. Fac. nat. 8. ubi non minus expresse id dicit: imò negligentiam objicit illis, qui negant.]

99. Quicquid sit, hoc ad minimum concedere, aliquando in huiusmodi affici hepar, vel ideo, quia non negant, Hipp. in 7. Aph. 55 loqui de gemino plane casu. Ibi enim cum hepar dicat ὕδατος πληθύνει aqua plenum: cur, si aqua illa in omentum erumpat, hydrops non sit? Nimirum, ἀποθνήσκουσιν, moriuntur, sic affecti, ut in Aph. loquitur: quia κακοί, mali, sunt hydropes tales, ut in Progn. ait, & distinctius in Coac. ἐπίπνοιοι καὶ ὀλέθριοι, difficiles & lethales.

100. Vidi rursus alios, qui dicunt, Hepar calidum non posse gignere aquam. Ego vero dico, Potest, siquidem de colligatione velis mecum loqui: ac non po-

test, si alio traducas sermonem, ad aquam illam, seu pituitam, seu flatum, quos dicta tres vulgares hydropis species efficiunt.

101. Idem ex eodem fundamento dicunt, succedere posse hydropem morbo calido, (postquam scilicet ab intemperie calida pessundatum est hepar) comitari non posse. At, verba sunt $\phi\mu\phi\eta\phi\epsilon$ vestri, Pereda 1. schol. in Paschal. 44. In febribus ardentibus (et si raro) etiam in principio visus est hydrops. Vidi aliquando, inquit Salius l. de aff. part. c. 9. factum in febribus, quae naturam ardentium servabant, in quibus unica vel altera die vidi hos subitaneos hydropum status, &c. Ne dubites, Intra terminum morbi acuti, addit postea. Vidimus, inquit Iacotius in Coac. in febre, tertiana intermittentis naturam referente, plerosque cum dolore ac tumore ventris quasi derepente oborto, &c.

102. Hinc intelligere possunt, quod alioquin inexplicabile est apud illos, Quomodo calida simul in hepate intemperies esse possit, & frigida? Non adest simul utraque: sed calida, quae colliganda facit aquas. Intelligere etiam alterum possunt, quomodo calida intemperies imminuat calorem nativum, ut praesente adhuc calore febrili, gignat aquam. Non gignit aquam, ut vos putatis, sed colligat bonum sanguinem. In-

103. Intelligere etiam possunt id, quod ex Gal. affertur 2. Progn. 2. & de Loc. aff. cum quo Stephanus Atheniensis in eundem Progn. locum, Caliditatem hepatis facere, ut chylus concoqui non possit; quam parum habeat roboris: Vere enim Salius ait, Caliditas chylum exurit; non facit aquam. Itaque sit aqua, non ex chylo, sed ex sanguine.

104. Qua causa forte fuit Iacotio, ut dicat, Hepar in hac Hydropis specie calore igneo torreretur quidem & exsiccare, proprio autem destitui. Hinc fieri, ut ab excessu illo caloris humidum omne in flatus convertatur, qui à ventris frigore in ascitem concreascit. Crederem, nisi obstarent hæc. 1. Calor natus non differt numero ab igneo. 2. Novum est, (ab Averroë quippe inductum & 3. Collig. 21) flatus à calore igneo fieri. 3. Novum etiam est, tympaniten transire in ascitem: quod ideo nollem recepisse accuratissimum alias Th à Veiga. Com. in 5. Loc. aff 6. Sed & ipse postea Iacotius aph. 31. in biliosis metuit hydropem ex colliquatione totius corporis. Quin docet l. 7. aph 7. ἐπ' αἰμαλῶν περὶ κοιλίης, extumescencias ventris in hydropem ex acuto morbo fieri posse ex colliquatione partium solidarum vi malignæ febris.

105. At verba Gal. sunt in eodem de Loc. aff. Nisi ad jecur frigus perveniat, non subsequi hydropem? Sunt: sed de uno casu tantum, quando scilicet ex potu frigida aqua fit. Alioquin ejusdem Gal. ib. verba sunt, In ea hydropis specie, quæ ad acutos morbos sequitur, jecur calida, sæpenumero quoque sicca intemperie affici.

106. Quo a quibus fuerit laudare, quam reprehendere Alex. Trallianum, qui l. 9. c. 3. docet, divinißimum Galenum (sic ille appellat) confessum esse, hydropem fieri quoque ex colligatione. Quin addit, omnia, qua præcesserunt morbum, & qua nunc adsunt, observanda puto, ac ubi præsentem intemperiem intinoveru, tum demum ad curationem audacter accedere, non autem vulgi opinionem sequi, ὡς οἱ ἄλλοι ὑδρῶντας πᾶσι τῶν ἀποδιεμαρτυ. οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἀνδρῶν, quod omni ingenio calefaciendi sint hydropici. Neque enim hoc verum est.

107. Huc Averroes it l. c. quamvis solum Tympaniten à calore juxta & frigore fieri, dicat. Propius Avicenna l. 4. tract. 4. c. 4 8. & 12. cum quo pene loquitur Alex. Benedictus l. 15. Pract. c. 23 26. & 30. Omnem n. hydropa ab utraque causa fieri statuunt. Quin à calore solo omnem Asciten & Tympaniten Car-

dantur, Com. in 2. Prognost. 1. Argente-
rius, Com. 2. in Artem, c. 78. & Com.
in 4 Aph. 11. Quis non falluntur, ut
plane mihi persuaderi patior, non erit tam
gravis error, quendam hydropem frigida
curari, ut Pereda putat. Cum enim (ne
à proposito meo aliorum eam, de reliquis
non sollicitus) Causarum precipua curatio
sit frigida potio, ut Gal. ait 4 Acut. 12. cur
non utamur illa, si cetera respondeant?
Si febres sint vehementiores, inquit Trall.
l. c. refrigerantibus utendum est potius,
quam vehementer ab illis timendum.
Quomodo enim febris finietur, nisi à con-
trariis? Imo neq; hydrops cessaverit unquam
nisi prius calor præternaturam desierit.

108. Forte etiam non ita absurdum erit
dictum, alium quendam hydropem, præter
leucophlegmatiam, admittere vena secti-
onem, contra quam determinat Gal. 4.
Acut. III.

109. Sed hæc alius sunt loci. Ut igitur
in viam redeam, An non, quemad-
modum tenue colliquamentum non minus
ad ventrem abit, quam crassum: ita
idem illud tenue alius quoque vacuatur
rationibus, quam quibus dictum est?

110. Sensibiliter vacuari aliquando
per sudores, docuerit aliquis ex Schegkio,
qui l. de sang. instr. vinitorem se vidisse
ait, qui ex colligatione perpetuo difflebat
sudore,

In-

III. Insensibiliter vacuari per habitum, docuerit pariter aliquis ex Gal. I. Artic. 30. Agens enim ibi de corporum extenuatione artificiali, siquidem contingat (inquit) in ea colliquatio aliqua, & vacuetur per suas vias, quod vacuandum est; bene esse: sin intus maneat, ὑπομυζώδης τῶν χρεῖων τὰς σαρκὰς ἐργάζεσθαι, progressu temporis carnes fieri necesse. Hoc maxime omnium accidere ait, si vacuatio succedat insensibili tantum, neglectis aliis, &c.

II2. Heic obiter illud moneo, si ex colliquatione totus habitus fieri potest mucosus, hoc est, ut ego intelligo, pituitosus; habitus autem pituitosus vel iam est, vel propediem erit leucophlegmaticus: quomodo effugere possumus, hydropem quendam esse à caliditate?

II3. An idem colliquamentum tenue facere potest Arthritida, propriè accepto vocabulo, ut Hipp. Ὁ δὲ παθὼν accipit, pro morbo acuto, qui non habet periodos, ut Viscerus docet in θ. de arthritide? Visa enim sunt febres continua, (& vidit incomparabilis SCHERBIUS in nobili adolescente Noribergensi [Vidi hoc quoque in puerpetâ, ut alibi mihi notatum est.] per malam crisin desisse in omnium articulorum dolores, qui postea non redierunt Quamobrem idem Viscerus ita explicat Hipp.

Hipp. 6. Aph. 28. 29. 30. Eunuchi, mulieres bene purgata, pueri non laborant podagra: at laborare possunt arthritide.

114. Accidit autem aliquando, non dissimilis affectus, verum à dissimili causa, post dolores, inquam, colicos, nephriticos, ventriculi, partus, cum non succedunt τὰ λόχα διὰ, &c.

115. Cum hac totali colliquatione analogiam quandam habet sudoris effusio, quippe quæ non fit, nisi θερμαθέντ' ὁ τὸ σῶμα τὸ καὶ τὸ φλεβίων ἀναστροφέντων, calefacto corpore, & per calefactionem apertis vasis illis capillaribus, quæ ad cutim definunt, ut Arist. docet 3. Part. 5. Qui non secus ac Theophrastus alias libenter utitur voce τήξεως, liquationis.

116. Quò habito fundamento, opera pretium fecerint Practici, si vacuationi illi tenuium humorum interposuerint vacuationes crassorum.

117. Habet ὁ usus medicamentorum diureticorum. Ab his enim ὁ λεπτόνεται μόνον, ἀλλὰ καὶ χεῖται καὶ ἀνακρίνεται τὸ αἷμα παραπλησίως τῷ γάλακτι, τὸ μὲν ὀρρώδες ὁ λεπτὸν δ' ἀποχωρίζομεν κατ' ἐαυτὸ, τὸ δ' αὖ παχυτέρου συνισταμένης τε πρὸς ἐαυτὸ, καὶ ἀκρῶς ἐνερμύς. Non attenuatur modo, sed & funditur ac secer-nitur sanguis, nō aliter, quā in lacte fit, in quo, quod serosum & tenue est, sepa-ratur;

ratur; quod crassū, cogitur in se, & exacte unitur, ut Gal. loquitur 5. Simpl. 13.

118. Iam igitur & heic causa fuerit, cur vacationem crasserum non negligere debeant Medici, si quando incidat longior horum medicamentorum usus.

119. Fit denique aliquid ei non dissimile, cum post exercitium lassitudo ulcero-rosa sese exhibet. Ut enim Gal. docet 3. San. tu. 4. 4. San. tu. 2. 2. Simpl. 25. & alibi, Tenuis & acris humor inania musculorum spacia occupans sub cute latet, ibique pungens & rodens sensum ulceris affert, cum interim non pauca crassa excrementa per alvum defluant. In eodem affectu eundem humorem tenuem decumbere aliquando ad articulos, discimus ex 4. Aph. 31. 7. in 6. Epid. 16.

120. Sed satis de colliquatione totius: Cum partem aliquam occupat, fit illud vel cum, vel sine materia, ut fere Medicis loqui mos est.

121. Cum sine materia, dicitur Intemperies calida sicca, (aliquando inflammatio sicca, 2. ad Glau. 1.) in qua, ut Gal. 8. κ. τὸν 6. exemplo hepatis docet, συντήξεις γίνονται, πρῶτον μὲν τῶν χυμῶν, εἶτα δὲ σαρκὸς αὐτῆς, primo quidem colliquantur humores partis illius, postea autem caro proprie dicta.

122. Heic verisimile est, fieri idem pro-

por-

portione cum eo, quod in toto fit, Crassum scilicet ad ventrem ire, (si per via commoditatem liceat) & facere cruenta dejectionis speciem illam, quæ sanguinis Melanchotici (Galenus enim in de caus. sympr. ait, fieri aliquando λόγῳ συντήξεως, ad instar colliquationis) est, Tenue autem vel per urinas, vel per sudores, vel insensibiliter.

123. Cum cum materia, generali vocabulo dicitur ἀπὸ σημεῖα καὶ ὑπόθεσιν, abscessus cum decubitu, speciali φλεγμονή, inflammatio, comprehensis sub hoc nomine omnibus tumoribus calidis. Hac vel interna est, vel externa. Et modo cum ulcere, modo sine eo.

124. De inflammationibus sine ulcere loquens Gal. 5. Loc. aff. 7. ait, ἀπὸ πάντων τῶν φλεγμαζόντων μορίων, οἷς μηδὲν εἴγεμα περικέσται πυκνὸ καὶ παχὺ, λεπτοὶ μὲν καὶ ἀρχαῖ, ἰχῶρες καταβρέσσι. Πρωτομένων δὲ τῶν φλεγμονῶν παχύτεροι, ἑ-πυκνότεροι; ubicunque partes inflammatione laborant, nisi obstat pars alia densa & crassa, ab initio quidem tenues ichores ab illis defluunt, postea vero quam coqui cœperunt inflammationes, crassiores & puri similiores. Eadem pene verba de eodem negotio sunt 1. Aph. 12.

125. Quo in loco, sed clarius. 2. Progn. 50. [Habet Gal. hoc duobus quoque aliis locis 5. Loc. aff. 3. R. 3. Artic. 58.]

explicat id, quod de obstaculo dixerat:

Διὰ τῆτο, inquit, αὐτὰ κατὰ τὰς πόρας τῶν ῥινός, ἢ τὰς ὀφθαλμῶς, ἢ τὸ στόμα, φλεγμονὴ γένηται, ἀπερρέεισιν αὐτῆς ὑγρότητες λεπτὰί, πνευμάτωσαι τοῖς ἐπὶ τῶν ἐλκῶν ἰχῶρσι, quare (vult dicere) ubicunque obstaculum non est, veluti in foraminibus narium, in oculis, in ore, si ibi contingat oriri inflammationem, defluunt ab illa humores tenues, ichoribus ulcerum non dissimiles.

126. Sci icet, fit heic ab igne animato, quod ab igne culinario fieri videmus in carnibus assandu. Semper enim aliquid destillat, ab initio quidem aqueum, postea liquecente pinguedine crassius, &c. Ejus rei vestigia qui vult in materia medica, adeat Gal. 3. κ. τόω. 1. qua de medicamentis auricularibus Asclepiada, item 4. κ. τόω. ult. verbis, & 11. simpl. qua de hepate caprino, de quo idipsum scribit Diosc. l. 2. c. 38 & Plinius l. 28 c. 10. ubi sanem (quem plerique etiam in versione τῆς ἰχῶρος sequuntur) interpretatur, alii cruorem, a ii virum. Celsus l. 6. de imbecillitate oculorū, sanguinem vocat.

127. Ex his jam prompte intelligitur, Ichores hos notare etiam tempora inflammationum.

128. Qua de re ne forte dubites, ecce tibi exemplum de pleuritide: x Aph. l. c. ἀπὶ πλοτάτη, inquit, ἐφ' ἧς ὁλως ὑδὲι πτύεται.

Διὰ τῆτο
Τελε
ἐφ' ἧ
pleuri
spiritu
bet, in
qua cr
omni
129.
iam
miam
ἀρχῇ
ἀπὸ
παχύ
χρ.
πλῆ
παχύ
ἐπὶ
κοιμ
princi
tenue
tem m
ctionis
ris, de
scence
coctio
palpet
130.
ideam
Progn.
fistula

Διὰ τέραν δ' ἔχῃ τὰς ἰν, ἐφ' ἧς ἰχῶρες λεπτοί.
 Τρίτην δέ, ἐφ' ἧς παχύτεροι. Καὶ τέταρτοι,
 ἐφ' ἧς εἰς τέλος ἐπέφθισαν; crudissima
 pleuritis est illa, in qua nihil omnino
 spuitur: ab hac secundum locum ha-
 bet, in qua ichores tenues: tertium, in
 qua crassiores jam: quartum, in qua
 omnino percocti sunt.

129. *Atque ut de inflammationibus e-
 tiam externis sis certus, ecce tibi ophthalmi-
 am, ex l. de tot. morb. temp. 3. Εἰ
 ἀρχῇ μὲν, inquit, ἀπορρεῖ πολὺν λεπτὸν,
 ἄπειρον ἰκανῶς. ἐφεξῆς δὲ ἔλαττον, τε καὶ
 παχύτερον, ὑπογραφὴν τίναν τῆς πύψεως ἔ-
 χον. εἴτα ὅτε ἐν τῷ χρόνῳ παρῶντι, τῆς ἀπὸ
 πλήθους μεικρῆς, τῆς συστάσεως δὲ ἐπὶ τὸ
 παχύτερον ἰσθῆς, αὐξάνειαι τὰ πύψεως
 εἰς ποσῶτον, ὡς καὶ κολλᾶσθαι τὰ βλέφαρα τῷ
 κοιμηθέντων ὑπὸ τῆς γλυκομύνης λήμης. In
 principio quidem defluit multum &
 tenue, idque valde crudum: postea au-
 tem minus, crassiusque, cum aliqua co-
 ctionis significatione: successu tempo-
 ris, decrescere quidem copia, auge-
 scere autem crassitie, augetur simul
 coctio adeo, ut dormientibus ægris
 palpebræ à gramia conglutinentur.*

130. *Quin, notant iidem ichores morbi
 ideam. Qua de re verba sunt manifesta
 Progn. l. c. de peripneumonia: sed mani-
 festiora 5. Loc. aff. 3. de peripneumonia*

juxta ὅϕϕ *pleuritide*. *Inquit enim*: Ὁ δὲ
 ἀποχερόμενος εἰς τὰ κενὰ τῆς θώρακος ἰχώρ
 μεταλαμβάνει ὁμοίαν δὲ εἰς τὰς τραχείας
 πνέοντες ἀρτηρίας, ἀναπτύσσεται μετὰ
 βηχὸς, ἐνδυκνόμενος ὁποῖός τις ἐστίν, ὁ τὴν
 φλεγμονὴν ἐργαζόμενος, χυμὸς, ὡς πρὸς
 πρόχολον, ἢ μελαγχολικὸς, ἢ φλεγματι-
 κὸς, ἢ αἱματικὸς. ὡς γὰρ καὶ ἐξ αἵματος
 ἐπὶ τῷ πικροχόλῳ, μέλαινα ὅ, ἐπὶ τῷ
 μελαγχολικῷ, τὰ δὲ ἀφροδίσια ἔλδουκαν-
 θέντα πτύσματα, τῆς φλεγματικῆς πλεο-
 νεκτενέται γίνεταί χυμος. καθάπερ γε τὰ
 ἐκ τῆς αἱματώδους, effusus autem in
 cavitatem thoracis ichor, assumtusque
 in asperas pulmonis arterias, cum tussi
 expuitur, indicans, Qualis sit humor,
 qui inflammationem causatur? Puta,
 biliosus, melancholicus, pituitosus,
 sanguineus? Pallida enim & flava spu-
 unt, qui à bile laborant; nigra, qui à
 melancholia. Quæ autem spumosa
 sunt & albicantia sputa, prodeunt ab-
 undante pituita, quemadmodum tu-
 bra, sanguine.

131. *De inflammationibus cum ulcere,*
seu, ut Medici loquuntur, de ulceribus
inflammatis, ait Cal. l. Tum. p. n. 2. Μετὰ
 ἐλκῶν ἐνίοτε μέγισται γίνονται φλεγμοναί,
 καὶ φαίνεται τις ἐκ τῶν ἰχώρ ὑδατώδης λε-
 πτός, αἱματώδης φαινομένη τοῦ πύρετος
 χωρὶς, aliquando maximæ accidunt in-
 flamo

Inflammationes cum ulceribus, videturque
tum effluere ichor aqueus tenuis toto
circumcirca loco sanguineo apparente.

132. Idem 3. Fract. 3. cum Hipp. dixisset, ex prava deligatione ulcus (præter alia) fieri lacrymosum, & recedere ossa, qua alias recessura non erant: addit, Ulcus lacrymosum esse ulcus inflammatum, ex quo, non secus atque ex oculo inflammato, fluat $\text{ἰχὼρ λεπτὸς καὶ ἄπειρος}$, ichor tenuis crudusque, quo non vacuato, ossa corrumpi, & corrupta discedere.

133. Idem 6. Meth. 2. de punctura nervi agens, non debere ait uniri ulcus, ut possint effluere ichores. Et 2. off. Med. 27. deligationem in ulceribus fieri ait, ut ichores vacuari possint. Sed cur vacuari debent?

134. Ejus rei unicum sufficiat exemplum. Scribit Hipp. 5. Epid. 100. quod repetit 7. Epid. Mulierem in Abderis cancerosam mortuam esse; quod cohibuerit ἰχὼρα ὑδαίμων , ichorem sanguinolentum, qui effluere solebat.

135. Quomagi detestandi sunt Chirurgorum simia, qui de sistenda aqua articulari, ut vocant, unice sunt solliciti. Hanc detentionem quæ sequuntur incommoda, videat, qui vult, apud Langium 1. Epist. 1. & 3. Epist. in symposio Medico, ubi ita exclamat: O du elendes erdichte Glied-

Gliedwasser, wie viel machstu Krüppel?

136. *Nenovum tibi videatur, audi Gal. 3 Fract. 37. Agens enim ibi cum Hipp. de procrastinatione in restituendis ossibus, (quidni enim illa huc asseram, cum eadem expellendorum ichorum sit ratio, adeoque inflammatio ut plurimum luxatis fractisque ossibus succedat?) docet, periculum esse, ne os sphaceletur. Διότι, addit, ἡ ἐπίδεσις τῶν πεπονημένων μορίων, ἐκάλει-
 ρως ἐκτλίσκει τὴν περιεχίαν τῆς αἱμαλίας, ἐξ ἧς χρονίζουσα αὐτότε, σηπεται ἐ τοῖς ὅσοις ἐνίοτε συμβαίνει, ἀφ' ἧς ἐρωδύοις ἐπὶ πλέον ὑπὸ τῶν κοχθηρῶν ἰχθῶρων, Quia affectarum partium ligatura elidit utrinque superfluum sanguinem, quo diutius ibi morante non raro accidit, ut ipsa etiam ossa corrumpantur, exesa à pravis ichoribus.*

137. *Hoc ipsum postquam docuit idem 6. Meth ult. ὑποκείτω, inquit, βοαχίων ἄχει τῆ μυελοῦ ῥωγμὴν ἐχρηκῶς. εἴτα μη-
 δείς αὐτὸν ἐπιδείτω νόμον καὶ κυμαλικῶ, πᾶσα δὴ πούθεν ἀνάγκη τῆς ἰχθῶρας ἐκτλίσ-
 μόνον ὑπὸ τῆς τοῦ δέρματος, καὶ τῆς μῦς ἀθροί-
 ζομένων ἀλλὰ καὶ τῶν μυελῶν περιχεομέ-
 νους, ἐκείνον τε πρῶτον, καὶ μάλιστ' αὐτῶν, καὶ σὺν αὐτῶν τὸ σὺμπαν ὅσον, ὅπως γε καὶ
 οὗν, ἀπ' αὐτῶν προσηκότως γιγνομένων, ἐστὶν
 ὅτε*

ὅτε τοιαῦτα συμπίπτει, Ponatur, brachiū
esse fractum usque ad medullam, & ne-
mo illud liget secundum artem, (*cap.
praced. 5. expositam*) profecto necessa-
rium prorsus est ichoras, non extus
tantum sub cute collectos, musculis-
que, sed & ipsi medullæ circumfluos,
primum quidem & maxime putreface-
re medullam ipsam, deinde cum ipsa
totum os. Nam & sic, quando omnia
fiunt, quæ fieri debent, non raro id ac-
cidit.

138. *Ibidem, docturus necessitatem præ-
cepti Hippocratici, quod est l. de Loc. in
hom. t. 43. apud Marinell. εἰάν τὸ ὀστέον
τῆς κεφαλῆς ραγῇ, καὶ ῥωγμὴ ἐγγένηται,
ἐπικίνδυνον. τῷτον πρίν, ὥς μὴ καὶ τὴν
ῥωγμὴν τῷ ὀστέῳ ἵχῳ ῥέων, τὸν μὲν γὰρ
σῆψῃ, si os capitis frangatur, periculum
est, ideo terebrare oportet, ne secun-
dum fracturæ latera influens ichor
corrumpat crassam meninga: ait Te-
rebrationem capitis successisse ligatura,
quandoquidem caput non possit ita con-
stringi vinculis, ut exprimatur ichor.*

139. *Quid igitur bonæ spei nobis super-
est, quando, post monstrum illud de re-
tinendis ichoribus, tantum non periit ple-
risque omnibus nobis & artificiosa illa
deligatura, & capitis terebratio?*

140. *Et hæc quidem dicta etiam sint de
colli-*

colliquatione partium, nisi hoc fortassis
superesse alicui videbitur, An non ali-
quando cum colliquamento seu ichore a-
crieat ichor mitis? Et, si id accidat, quo-
modo alter ab altero discernendus sit?

141. Illud Gal. docet 5. Loc. aff. 7. qua
de inflammatione hepatis. Οὐ γὰρ μόνον,
inquit, οἷα τοῖς ἀτονέσιν ἡπατὶς ἔλκειν
ἐφ' αὐτῷ τροφὴν, εἶρη) Διὰ χωρεῖσθαι τοι-
αῦτα καὶ τέτοις ἐκκρίνει. ἀλλὰ φανέται γε
ἡμῖν ἐπιμεμίχθαι τὸς ὡς ἐν φλεγμονῇς ἰχώρ
Neque enim talia solummodo excer-
nuntur, qualia, cum hepar præ imbecil-
litate cibum attrahere non potest, ex-
cerni dictum est: sed videbitur nobis
permixtus etiam esse ichor, qualis ex
inflammatione fluere solet.

142. Hoc 6. Loc. aff. 5. qua de suppressis
mensibus, videtur mihi indicare, cum ait,
sequi illa inter alia febres ardentes, καὶ
ἔργα μελανόμυρα μετ' ἐρυθροῦ τινος ἰχώρος
ὡς περ εἰ κρεῶν τε οσφραγῶν πλύμασι μίξαις
ἀσβόλην, & urinas nigricantes cum i-
chore quodam rubro, non secus ac si
quis fuliginem misceret loturæ recen-
tium carniū.

143. Idem, sed longe pluribus docet 8.
κ. τόπ. 6. In colliquationibus, (quod est,
affectibus calidis hepatis) vacuari Διὰ τὴν
γαστρὸς δυσώδη πᾶν τοιοῦτον, παχέαν καὶ
κατὰ κορὴν τῇ χροίᾳ, κατὰ δὲ πρὸς ἐν τοῖς λοιμοῖς
δεσσι

δεσι πυρελοῖς, per ventrem vacuari bilem
 crassam foetidam saturati coloris, quē-
 admodum etiam in febribus pestilentie-
 bus. *In affectibus frigidis ejusdem visce-
 ris*, οὔτε συνεχεῖς ἐκκρίτης, οὔτε πολλάς
 γίνεσθαι, χρονίζον ἢ πάθος. Καὶ δι' ἡμε-
 ρῶν τινῶν κατάρρειν τὴν γαστέρα αἰθρῆς ἀθρο-
 ώτερον, οὐδ' ὁμοίαν ἐχόντων τὴν δυσωδίαν
 τοῖς Διὰ θερμότητα συντακῆσιν, ἔθ' ὁμοίαν
 τὴν χροάν, ἢ τὴν σύστασιν, ἀλλ' ἥτιον τε δυ-
 σῶδῃ Διὰ χαρῆα τῆς τοῖς, ιδέαι ἢ σιτηπότη-
 αῖματ', ἔσυνεστηκυίας ἔχον σαρκός, neq;
 continuas esse excretiones, neque co-
 piosas, affectum autem diu durare. Per
 certa dierum intervalla fluere ipsis al-
 vum copiosius, sed neque ita foetere
 excrementa, atque in colliquationibus
 fieri solet, neque etiam vel colorem
 vel consistentiam habere similem, bre-
 viter, Minus esse foetida, & referre san-
 guinem potius putridum, quam colli-
 quatae carnis.

144. *Differunt igitur duo isti ichores
 substantia, colore, odore.*

145. *Non dissimile quid in externis posse
 observari, (servata temporum, aliarum-
 que circumstantiarum ratione) certum
 est. De ulcere enim sphacelato loquens
 Hipp. 5. & 7. Epid. t. 61. fluxisse, ait,
 ἰχθὺς γλίχρον καὶ κολλώδη, ichorem te-
 nacem,*

nacem, quale est gluten. Et hoc ad substantiam pertinet.

146. De vulneribus, quæ leo fecerit, agens Arist. 9. Hist. 44. ait fluere ἰχῶρες σφοδρὰ ὠχρῆς. Quod Plinius l. 4. c. 15. vertit atrum sanguinem. Et hoc colorem notat.

147. De malis ulceribus, maximeque, ubi nervo læso inflammatio est secuta, tractans Celsus l. 5. c. 26. Pejorem esse ait ἰχῶρα, qui multus sit, crassus, sublividus aut subpallidus, glutinosus, ater, calidus, mali odoris, Hoc reliqui addit odorem.

148. Sed satis etiam de ichore acris Aristotelis. Cum quo quia iterum similitudinem habent humores alii quidam, veniunt aliquando in possessionem nominis.

149. V. g. Bilis naturalis, quæ urinam tingit, dicitur Gal. 1. Cris. 12. ῥεῖχρὸς ἰχὼρ λεπτὸς ἐκ τῆς πυρρῆς χολῆς, paucus, & is tenuis ichor ex bile flava. Nimirum tenuior bilis pars ad renes pervenit, 5. Us. part. 6.

150. Bilis quoque præternaturalis, quæ Causum facere consuevit, Hippocrati & Galeno dicitur 4. Acut. 3. 4. Aph. 58. δειμὺς καὶ χαλῶδης ἰχὼρ, acer & biliosus ichor. Quid ipse Acut. 1. 3. seq. δειμὺς ὁ δειμὺν ῥεῖμα dicitur, acris & calidus fluxus. Interim & pituita salsa, quæ Causum

sum nothum facere potest, applicari potest locutio.

151. Et ne mireris, pituita falsa (qua calida tamen est,) id tribui, audi, re- vera frigidis humoribus competere etiam hoc nomen. Nam 6. San. tu 10. agens de inaequali ventriculi statu, defluere ait ex capite ἰχῶρας modo θερμὰς, calidos, modo ψυχρὰς καὶ φλέγματικὰς, frigidos & pituitosos.

152. Non solum ex capite, sed ex toto habitu fieri tale quid, didiceris ex cap. 9. præced. Agens enim de debilitate ventriculi, quomodo ille roborandus sit cibi, antequam mali quid accidat, Nisi id fiat, inquit καὶ ῥέουσιν ἰχῶρες εἰς αὐτὴν, οὓς ἀθροίζῃ τὸ σῶμα περιτλῆς, confluunt ad illum ichores, quoscunque corpus colligit superfluos.

153. Et ne putes solam bilem, de qua ibi, id facere, accipe, quod idem Gal. 3. Fac. nat. 13. docet, Famis tempore influere in ventriculum ἰχῶρας τινὰς χολαῖδας τε καὶ φλεγματῶδεις καὶ ὀρρώδεις, ichores quosdam biliosos, & phlegmaticos, & serosos, quos solos addit ventriculo trahenti hepar mittit.

154. Rursus, ne id ipsum à solo hepate fieri credas, accipe iterum quod 2. Progn.

Q

13. di-

13. dicit, ὅ μόνον τὸ ἥπαρ ἐαυτῷ τινὰ πε-
ριτρώματα καὶ ἰχώρας, καὶ χυμὸς παρὰ φύ-
σιν εἰς τὴν γαστέρα παραπέμπει, ἀλλὰ καὶ
τὰ σώματα ὅλα, non hepar tantū sua i-
pſius excrementa quædam & ichoras &
humores præternaturales in ventricu-
lum mittit, sed & totius corporis ex-
crementa eo eunt. Inter hos autem esse
frigidus quosdam, si dubitas, vide sis 14.
ul. part. 14. ubi nominatim ponitur pi-
ruiſa.

155. Quod ventriculo facit hepar: idi-
psum eidem facit lien. Galenus enim 5.
Loc. aff. 6. agens de Melancholia hypo-
chondriacâ, docet, siquidem affectus sit
lien, labi ex illo in ventriculum μολὴν
ἰχώρα, pravum ichorem. Hunc autem
ἢ calidum ἢ frigidum esse posse, pariter
nescio an possit dubitari.

156. Quemadmodum etiam ab utroque
fieri possunt αἱ μεταθέσεις τῶν ὑποχονδρίων,
transmutationes humorū in hypochon-
driis, de quibus Gal. 2. in 6. Epid. 28.
Vbi hoc inter alia dicitur, μεταθεσὶς ἐξ
ἥπατος σπλήνα, καὶ τὰ ἀντία, Transu-
mere & recipere lienem ex hepate, &
vicissim hepar ex liene.

157. Consensus etiam Medicorum est,
quem confirmat magnum Hipp. argumen-

11111

sum Curatio: Cutis vitia pleraque esse ab ichoribus vel calidis vel frigida, in intimo genitis, & ad superficiem delatis.

158. Exemplo sint tumores illi aquei, quos $\text{ich\omega\epsilon\varsigma}$ vocat Hipp. 2. Epid. initio. Sint & impatigines, quas Gal. 5. κ. τόπ.

4. ait fieri, $\mu\epsilon\mu\iota\gamma\mu\acute{\epsilon}\nu\omega\iota\tau\omega\iota\iota\chi\omega\rho\omicron\delta\delta\omega\iota\tau\epsilon$ καὶ λεπτοῦ καὶ δειμῆος τοῖς παχέσι, mistis excrementis ichorosis tenuibus & acribus cum crassis.

159. An omnes hi dicuntur Ichores ob defectum proprii nominis? Cum enim omnes sint ex corruptione; eius autem modi tam sint varij, ob materie varietatem, ut vere indicibiles sint: commode ab artifice vocantur uno vocabulo. Ita 3. Fac. nat. 12. $\mu\omicron\chi\theta\eta\epsilon\omicron\iota\iota\chi\omega\epsilon\iota\varsigma$, pravi ichores dicuntur, in quos foetus in utero putrefactus degeneravit. Ita apud Diosc. 1. 3. cap. 25. de absinthio sunt τὰ ὠτα $\text{ich\omega\rho\rho\epsilon\iota\lambda\alpha}$, aures ex ulcere fluidae. Ita apud Hipp. in Coacis Com. 1. sect. 3. Aph. 20. sunt fistulae $\text{ich\omega\rho\rho\epsilon\iota\tau\alpha\iota}$, perpetuo madentes.

160. An ex hac causa etiam artificialibus tribuitur? Galenus enim 6. Meth. 3. agens de lotura medicamentorum metallicorum, ait, ex omnibus his $\delta\epsilon\iota\mu\epsilon\iota\varsigma$ καὶ δακνώδεις $\text{ich\omega\epsilon\varsigma}$ ἐκκλύζον, acres & erodentes eluuntur ichores. *Mihi heic libes*

*libet quiescere, ne dicatur mihi, nescire
me manum de tabula. Non minus e-
nim peccatum est nimia curiositas,
quam supina negligentia. Cujus ut da-
mnem quenquam ex majoribus nostris,
immane quantum abest à moribus meis,
quos satis notos habent omnes, qui me no-
runt. Qua vero huc congeffi occasione mi-
hi praebita à Praeceptore optimo maximo,
Id est cū dicitur PH. SCHERBIO ea ser-
uire, velim absque ambitione utilitati
publica. Huic enim me natum esse, Ci-
cero olim docuit me puerum. Si putes de
re tantilla nimis multa esse dicta, revo-
cabo tibi in memoriam sanitatis pulcri-
tudinem, qua omnia in arte nostra etiam
turpicula tegit. Et si ullibi, verissimum
est heic Fabii illud,*

*Satius est * aliquid narrationi super-
esse, quam deesse.*

(In hunc sensum est etiam Gal. di-
ctum, vitio l. de Attrahibile.)*

Per scriptum Altorfij 1640. Mens. Jun.

F I N I S.

INDEX.

A.

ACCIDENS. Per accidens & per se, quanam corporis partes dicantur. 24.25.

Acidum & acerbum quid distent? 67.

Actio cuiuslibet partis propria unde? 50.

Actio lienis privata & officialis distinguenda. 80.

Aër calidissimus an refrigeret cor? 232.

Aër elementalis qualis? 233.

Alimentum vitiosum in hepate quando generetur? 162.

Alterare se invicem solidas & liquidas corporis partes, quomodo? 201.

Alteratio spiritus animalu in cerebro gemina quæ? 202.

Alterationibus ciborum pluribus ad nutriendum opus est. 21.

Alvum inter & vesicam, imo & sudores, est consensus. 102.103.

Alvum irrigari à liene, secus immorigerari fieri. 105.

Alvi quorum pigriores? 125.

A'vaso quævis vena cava in arteriam venosam quo usu? 172.173.174.

Anatomia prisca qualis? 39.

Anatomie neglectus à πονόδοξιας hodierna causa. 176.

Anatomie ἀντομική Galeno laudata hodie fere viluit. 176.

Anatomici sola historia propria. 179.

P

Ana-

INDEX.

*Anatomicum Aquapendens adstrinxit
ad tria, quæ? 179.*

*Anatomicorum hodiernorum πολυπραγ-
μοσύνη vituperata. 179.*

*Animal esse per partem anima sensiti-
vam. 189.*

*Animam nutritivam, quicquid vivit,
habere necesse est. 187.*

*Αντισπασίς mesenterici ac splenicici rami.
32. 37.*

Aorta truncus uno ramo exit in lienem. 5.

Appetitus caninus unde? 153.

*Aqua in Melancholicis omnibus exube-
rat. 43.*

Aqua in hepate calido unde fiat? 274.

*Aqua articularis sistenda stolidi sollicitu-
do chirurgorum. 293.*

*Aquam, imo liquidum omne, habere mo-
mentum ad lienem. 61.*

Aqua cur lien delectetur? 43.

Arabum de usu lienis opinio. 19.

Aristoteles anatomia imperitior. 215.

Aristotelis de cerebro errata. 226. 227.

*Aristoteli à Galeno injuriam esse factam.
185.*

*Aristotelem complures audent refutare
non intellectum 179.*

*Aristotele neglecto infelices esse Medicos.
179.*

*Arteriam venosam accipere sanguinem
à vena arteriosa. 171. 172. 173.*

*Arteria cur tam multa ferantur in lie-
nem. 94.*

Arte-

INDEX.

*Arteria quod trahunt, an illud deducant
in cor. 36. 37.*

*Arteria an etiam ut vena chylum tra-
hant. 33. 34. 37. 38. 50.*

*Arterias tam numerosas quam habeat
lien. 107.*

*Arterias non offerre ex liene, sed inferre.
168.*

*Atrabiliarii sunt salivatores. 113. cur.
114. 115.*

Atra bilis qualitas. 138. 139. 142.

*Αὔρολεξι, apud Hipp. nuspiam legitur. 13.
B.*

Balbos fieri Melancholicos, cur. 116. 117.

Bilis excremento melanch. copiosior. 59.

Bilis usus duplex, quinam. 128.

Bilis flava natura. 141.

*Bilis pars tenuior ad renes abiens urinam
tingit. 296.*

*Bile vim expultricem stimulari ac pitui-
tam abstergi. 129. 135.*

C.

*Calor naturalis tam violentus non est ut
mutet ima summis. 129.*

*Calor cerebri nimius agitationem tur-
bantem sensus efficit. 132. 133.*

Caloris nativi officina cur. 109.

Calvaria suturarum usus. 203.

Caput cerebri gratia factum. 215.

Caro plurimum nutrit. 22.

*Cauni, urbis Caria incola, colore admo-
dum viridi. 61. 62.*

INDEX.

*Carnes quomodo vocamus σαρκὸς ἑω-
λας. 143.*

*Cavitas pro excrem. tertia concoctionis
non est in liene. 58.*

Cerebrum sola habent sanguinea 186. 215.

*Cerebrum esse propter cor. 218. cordis re-
frigerandi gratia esse factum 184.
& seq. 192. & seq. esse principium
sensus & motus quod voluit Gal.
negatur. 189. propter sensum & mo-
tum esse conceditur. 190. quomodo
id. ibid.*

*Cerebrum est sensorium secundarium.
211. quo respectu dicatur sensorium
primum cum id sit cordis. 207. 208.
est cordis ministrum in exequendis a-
ctionibus sensibilibus & mobilibus 195.
an habeat principatum aliquem. 191.*

*Cerebrum esse exangue, falsum. 227. qua-
tenus sit frigidum calidumve. 229.
230. an calidius aëre. 232. unde ca-
lorem accipiat. 190. humidius agi-
tationem facit turbulentam. 199.*

*Cerebri substantia qualis. 185. 186. ejus-
dem mirabilis structura describitur.
236.*

*Cerebri frigiditas quorsum 213. tres ven-
tres quorsum? 214.*

*Cerebri officium esse calorem cordis refri-
gerare, autoritatibus firmatur. 195.
& seq.*

*Cerebri calidioris homines quales se ge-
rant? 193. 200. Cere-*

INDEX

- Cerebri ac cordis mutua opera quibus terminis modificetur?* 202. 203. eorundem *συμπάθεια* interpositione colli non impeditur. 224.
- Chylus in aortam effusus an cum sanguine in eadem contento misceatur?* 38.
- Chylus hepatis ac lienis quantum differant?* 60.
- Chyli crassum & terreum quale?* 73. quid inde fiat? 74.
- Chyli à liene attracti depuratio qualis.* 95. 96.
- Chylum qualem trahat lien?* 16. 31. 43. 46. 68. 72.
- Coffionis obita signum.* 149.
- Coeliaca arteria* 533.
- Colligatio quid & quotuplex?* 272.
- Colligatio carnis an juxta humores etiā differat?* 275. 276.
- Colligatio partis alicujus quomodo fiat?* 288.
- Colligatione totum habitum fieri posse mucosum, adeoque leucophlegmaticum.* 286.
- Colligationes mala quos morbos faciant?* 280.
- Colliquamentum tenue an arthritida facere possit?* 288. idem quibus rationibus vacuetur? 285. 286.
- Colliquatos humores quo deponat Natura?* 276.
- Colon quomodo nutriatur?* 124.

INDEX.

- Cor est motus & sensus principium.* 213.
an principium motus voluntarii? 209.
Cor refrigerari, non spiritus, an dixerit.
Aristo? 240.
Cordis ac cerebri ουνανταδεια magna. 198.
239. eorundem continuitas unde? 209.
Cordis ventriculus dexter propter pulmo-
nes. 218.
Cordis à cerebro distantia mutuam ope-
rationem non impedit. 218; *cur ea ne-*
cessaria? 219.
Cordis & cerebri septa mutuam operatio-
nem non impediunt. 220. 221.
Cordis refrigeratio quomodo fiat à cere-
bro? 220. 221. 224. 239.
Corde exempto cur animalia aliquamdiu
vivant? 208.
Cutis pleraque vitia ab ichoribus. 300.
D.
Damoniacos credit vulgus qui Melan-
cholici. 164.
Dejectiones unde fiant madida? 103.
Dejectiones atrii humoris unde? 140.
Dejectiones prarubra quid significant?
264. & seq.
Differentia qualis inter phethoram & Ca-
cochymiam. 143.
Diureticorū usus in colliquationibus. 279.
Diuretica utendum lienosis. 106. *quarta-*
narius, scorbuticus, &c. 108.
Doctrina solida ex veteribus petenda 180.
Ela-

INDEX.

E.

Elaborationem qua in hepate & liene fit pro una habendam Arist. constituit 99.

Elephantorum cutis ob tubercula similis lien. 8.65.

Erasistratus lienem frustra factum esse contendit. 17. non fuit Peripateticus. *ibid.*

Erasistrateorum quorundam de usu lienis opinio. 18.19.

Excrementum in unaquaque coctione duplex. 19.99.

Excrementum hepatis quomodo trahat lien? 42. quale trahat; 43. qualem inde sanguinem conficiat? 44.

Excrementum lienis, Melancholia. 100. est id duorum generum, aqueum, terreum. 101.

Excrementi vox ὀμώρυμος quare? 27.

Excrementa que abducunt partes, animaliquatenus necessaria? 27.

Excrementa quibus & unde nigra? 118.

F.

Feces in Melancholicis fere nigra. 118.

Famula molestia unde? 150.

Famem esse causam affluxus humoris, & non contra. 150.

Famelici valde quinam fiant juxta Galenum? 152.

Febricitantibus duo symptomata. 14.

Fiscum lieni quare comparatum à Trajano? 15.

INDEX.

Flatus à calore igneo non fieri. 283.

Fluxiones pituita & ichoris quibus acci-
dant? 271.

Francisci Vini de usu lienis error. 18. *ejus-*
dem, sententia ventilatur. 167. & deinc.

G.

Galenus de usu lienis opinio. 19. *eiusdem de*
Aristotele temerarium iudicium. 49.
182.

Galenus in non paucis praestruxisse oculis
honorum. 183.

Gradus causarum producere effectus spe-
cie differentes. 245.

Gravidas quibus fluunt menses, hamor-
rhoidas potius habere, quàm menses. 123.

Gramine cur nutrirî homo, ut Veterina,
non possit? 22.

Gravitatis ac levitatis experimentum in
duobus vitris, &c. 38.

H.

Hæmorrhagia ex inflammatione lienis. 105.

Hæmorrhagia crebriores ex liene. 54. 87.

Hæmorrhoides duplices, externa & inter-
na, utraque unde? 119.

Hæmorrhoides mesenterica. 113.

Hæmorrhoidum utilitas. 119. 120.

Hæmorrhoidum internarum fluxu deple-
ri lienem. 120. *externarum hepar.* 130.

Hæmorrhoidales ad colum & rectum inte-
stinum unde exeant? 6. 7.

Hepar & lien εν αμφοτερίῳ. 28.

Hepar diaphragmati adalligatur. 2. *lie-*
nis coniux. 3. Hepar

INDEX.

Hepar duplex deprehensum. 85. idem in quibus animalibus dispertitur? 30.

Hepar vacuari aliquando per hamorrhoidas. 123.

Hepar & Lien in nonnullis mutant latera 83. quid inde colligi detur? 84.

Hepar calidum an possit gignere aquam? 272. 273.

Hepatis situs. 2. 4. figura non mutatur, & cur? 4. 5.

Hepatis actio laesa unde? 261. qualem sanguinem tum faciat? 261.

Hepate vitiato, lienē munus ejus obire. 85.

Hepate intemperie frigida laborante sanguinem diversimode affici. 261.

Hepaticus morbus. 262.

Hepatici plerique tandem fiunt hydropici. 263.

Hepaticorum dejectiones quales? 264. urina quales? 266.

Hieronymi Reusneri error. 12.

Homo cur maximum habeat cerebrū? 138.

Humorum species quatuor quae? 10.

Hydrops quē fiat? 13. 14. 92.

Hydrops pectoris unde fiat? 192.

Hydrops an sit non affecto hepate? 272.

Hydrops abs liene tractu temporis etiam hepar afficit. 90.

Hydropis curatio requirit parcum liquorum usum. 92.

Hydropis causa juxta Hippoc. quae? 106.

Hydropem quendam à liene, quendam ab hepate esse. 89. P 5 Hy-

INDEX.

Hydropem quoque ex colliquatione fieri;
Galen. fatetur. 283.

Hydropem quendam frigida curari; an
absurdum? 285.

Hydropes unde plerumque incipiant? 287.

Hydropes in febribus ardentibus initio
contigisse. 282.

Hydropum tres species qua & grande? 279.

Hydropas quosdā esse ex morbo acutis 280

Hydropicos ex liene decoctis aperientibus
laedi potius quam iuvari. 63.

Hydropicos fieri quosdam ex male affecto
liene, etiamsi in hepate tumor sit nul-
lus. 89.

I.

Iecinora unum animal habere, quomodo
intelligendum? 29.

Inconstantia cur adolescentiū propria? 199.

Inflammatiō quotuplex. 289.

Inflammationis causa spūto dignosci. 292.

Inflammationi morientia successiva. 295.

Instrumentis coctioni servientibus cur
multis & diversis opus? 20. 21. 22.

Intemperies calida sicca unde? 288.

Ἰχὼς unde derivetur. 251. ejus varia ac-
ceptiones. 251. & seqq. à sanguine
quomodo distinguatur. 251. 255. Aris-
totele dupliciter describitur. 256.

Ἰχὼς duplex, mitis & acris. 253. quomo-
do differant? 297.

Ἰχὼς mitis unde & quando fiat? 253. ejus
generatio an precedat generationem

sa-
-

INDEX.

- sanguinis?* 254. *appellatus veterum*
quibusdam sed male, bilis rubra. 256.
Ἰχώρ acris quomodo fiat. 272. 273.
Ἰχώρες acres quinam humores ob simili-
tudinem quandoque vocentur. 299.
& seqq.
Ἰχώρες ulcerum. 271. 272.
Ἰχώρες superfluos ad inanem confluere
ventriculum. 271. & seqq.
Ἰχώρων acrium differentia. 274. *mali-*
gnitas. 274.
Ἰχωροειδής quorum animalium sanguis.
269. 270. K.
Κακοχυμία Melancholicam nimios fa-
cere appetitus. 153.
Κάμιλ (non κάρμηλ) funis nauti-
cus. 72.
Κοιλία, ἡ ἄνω, καὶ ἡ κάτω, utraque quid
significet? 39.

L.

Leucophlegmatia ex liene forti alvi mo-
tione juvatur. 104.
Lien sitne per accidens nec ne? 24. & seqq.
Lien semper è regione infra hepar, cur? 64.
declivis cur? 119. *est hepatis ἐκμα-*
γέσι. 81. οἷον νότον ἢ πᾶρ cur? 16. 29. *ἀν-*
τίζυγος τῆς ἡπατος. 29. *quid commodè*
praestet hepati? 13. *viscus arteriosum*
cur? 57. *lutosus & rarus cur?* 61. 76.
Lien non in omnibus animalibus necessa-
rius. 30. *in quibus est?* 30. 60. *in qui-*
bis non est necessarius? 31.
Lien maximus in fure. 121.

INDEX.

Lien, Vena, Arteria duplices, exemplum
120. 121.

Lien duplex, etiam triplex animadver-
sus, quo usu? 84.

Lien quod trahit quale sit? 11. quid inde
fiat? ibid. 74. qualem faciat sangui-
nem? 12. 29. 46.

Lien an merum excrementum trahat? 27.
28. trahit chylum excrementitium. 43.

unde & quibus instrumentis. 33. 40.

Lien quando extra costas nothas propen-
deat? 64. quando fiat magnus, quando
parvus? 14. 15.

Lien ob duas causas male habet. 162. ob-
structionibus maximè obnoxius. 76.

facile ut & hepar, tentatur scirrhis 61.

Lien affectus mittit in ventriculum mo-
χθὴν ἰχθῶα. 300.

Lienis situs. 2. 3. 57. 63. in sinistris cur? 13.
figura varietas unde? 5. cavitates quas
vena & arteria constituunt. 5 vasa. 6.
nervi. 7. superficies. 7. 8. 65. linea
alba. 7. tubercula. 8. substantia. 8. 60.
tunica. 8. ligamenta & δὲ αὐτῶν. 9. co-
lor. 66. sapor. 67. natura ac qualitas.
43. magnitudo quorsum? 58.

Lienis actio qua? 46. 47.

Lienis usus juxta Platonem. 13. juxta
Hibp. 14. juxta Arist. 15.

Lienis vasa exilia & cum innumeris ar-
terius complicata. 15. cur id? 56. 58.

Lienis serum qua via ad exitus urina-
rios perveniat? 108. Lien-

INDEX.

*Lienis obstructio & scirrhus unde? 163.
qui inde morbi? ibid.*

Lienis tumor febricitantibus. 14.

Lienis & Hepatis temperamentum. 81.

Lienis morbi difficilissimi & cogniti & curati. 163.

Lienem quam, & cur, habeant animalia? 1630. cur habeat humor? 31.

Lienem posse eximi, veterem & vere esse fabulam. 17.

Lienē sanguine constare. 97. sanguificare & ipsum. 29. idque vi carnis sue. 81.

Lienem trahere chylum, asseritur argumentis. 49. 50. & deinceps. attractum chylum coquere. 80. & deinc. non trahere χυμὸς μελαγχολικὸς. 57.

Lienem coquere excrementum suum dicit Aristot. 27.

Lienem & hepar nutriri eo sanguine quē faciunt. 94. 96. 98.

Lienē alere partes quasdam vicinas. 97. 98.

Lienem esse sedem hydropis. 82. aquam in siti bibitam attrahere. 11.

Lienem liquari & per alvum excerni, quomodo intelligendum? 17.

Lienem per arterias purgari. 108.

Lienem vacuare aquosum per alvū. 102.

vacuare item aquas per urinas. 105.

per sudores. 110. per ventriculum. 113.

quod terreum est, per anum. 117.

Liene impuritatibus obruto male nutriri corpus. 13.

Lieno-

INDEX.

*Lienosos facile fieri hydropicos plurimo po-
tu.* 61.

*Lienosos optime sanari super ventu dysen-
teria brevis, vel diarrhoea.* 104.

Lienosos parum debere bibere. 62.

Lienteria affectus ventriculi qualis? 258.

Λόχεια qualis substantia? 270.

M.

Medici scopus. 207.

Medicorum ordo triplex olim qui? 175.

*Medicos metiri res usu, non semper κατ'
ἀληθὲς φιλοσοφικόν.* 204.

*Medicina docenda ac discenda ratio pris-
ca, qua?* 175. 178.

Melanch. stabulatur in liene. 99. 100. 114.
inibique generatur 100. *quomodo in
liene sit?* 65 & seq. *unde fiat?* 69.
*cur non peculiari capiatur vase ut bi-
lis?* 124.

*Melancholia quibus viis per anum eua-
cuetur?* 120. 121. 122.

Melancholia essentia quanam? 100. 101.

Me'ancholia naturalis sapor qualis? 137.
138. *supernaturalis qualis?* 141. 143.

*Melanch. hypochondriaca sedes in ven-
triculo.* 113.

*Melancholiam ab atra bile Galenus di-
stinguit.* 120. 126. *quid ab ea distet?* 145.

*Melancholiam nisi in atram bilem desi-
nat, non facere morbos.* 120.

*Melancholiam à liene non vacuari per
ventriculum.* 125. 127. 130.

Melan-

INDEX.

- Melancholiam non prestare ventriculo*
id, quod Galenus putavit. 134. & seq.
nec id, quod Arabes putarunt. 146.
 & seqq.
- Melancholicum excrementum gravissi-*
imum. 118. *ob id semper per inferiora*
purgandum. *ibid.*
- Melancholicus succus qua ratione fiat*
malignior? 152.
- Melancholici salivatores; cur?* 113. 114.
exemplum. 117.
- Melancholici cur queruli?* 161.
- Melancholici plerique omnes siccissima*
alvi. 102. *exemplum.* 113.
- Melancholici cur in artibus plerumque*
præstantes? 200.
- Melancholicorum sanguis qualis?* 11. 43. 87.
- Melancholicorum morbi cur tam rebel-*
les? 270.
- Melancholica puella lachrymās à sympto-*
mate liberatur. 102.
- Frater ejusdem constitutionis cum facere*
nollet mortuus. *ibid.*
- Melancholicos multarum partium para-*
lysi quandoque laborare. 117.
- Menses copiosi in foeminis spleneticis* 88.
- Mesaraica Vena radicibus comparata.* 51.
- Mesenterica arteria.* 33.
- Morbiliensis quando fiant?* 162.
- Morbis melancholicis qua vacuationes*
accommodatissima? 109. 110.
- Morbos à laesa sanguificatione pendentes*
tam

INDEX.

tam frequenter esse à liene, quam ab hepate. 88.

Mortuos ambulare in Caria, dictum cuiusdam unde? 61.

N.

Natura semper procedit distinguendo. 217.

Nephriticorum urina quales? 267.

Nervi unde accipiant vim? 208.

Nervos è corde deducens Arist. an fuerit deceptus? 209.

Nr̃sis quid? 39.

O.

Omenti attenuatio in febricitantibus. 14.

Omentum quid commodet ventriculo? 45.

Omentum & lien communia vasa habent. 14.

Opus perfectum & magnum repente & una aggressione nullum fit. 22.

Opera natura & symptomata distinguenda. 155.

P.

Pacii sententia de cerebro. 244.

Paludosa qui habitant loca, fieri lienosos, & cur? 61.

Paralysin fieri à Melancholia. 116 117.

Partem aliquam dici esse per accidens non adeo est absurdum. 28.

Peletarius infelix. & Peramatus. 71.

Perfecta non estimanda ex imperfectis. 216. 217.

Phthisis in febricitantibus. 14.

Piccolhomini ineptia. 229. 230.

Pituita

INDEX.

Pituita unde generetur? 258. an nutriet?

259. aliam esse in hepate & venis: aliam in ventriculo & intestinis. *ibid.*
illa an rectè dicatur pars sanguinis & excrementum sanguinis? 259.

Pituita intestinorum, vim expultricem impedit. 135. eadem abstergitur bile. ibid.

Pituita ventriculi, appetitum auget, non impedit. 156.

Plateri encomium. 49.

Pleuritidis distincta momenta. 282.

Præti filia furore percita quomodo à Melampode curata? 78.

Pulmo exiguus & exsanguis quibus? 31.

Pulmo calidus sitis multa causa. 42.

Q.

Quartanam difficulter curari, cur? 78.

Quartanam quandam esse à liene, eamque diureticis curari. 106.

R.

Ramus splenicus & Mesentericus, qui dicantur? 5. eorum usus. 32. 33.

Raphanus parum nutrit. 22.

Refrigeratio cordis, quæ fit per pulmones, quomodo differat ab illa quæ fit per cerebrum? 231.

Refrigeratio spiritus vitalis cur necessaria? 194. 228.

Renes simpliciter esse per accidens. 24.

ἐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ τὸ εὖ καὶ καλῶς εὐσκεν. 28. cur duo? 108. quale excrementum trahant? 95.

INDEX.

Renibus non facientibus officium quid
fiat? 279.

Respiratio & pulsus, facultatis nutritivae
vigor. 188.

3.

Saliva unde? 113. 114.

Saliva multa quorum morborum pro-
ventus? 113. 114.

Sanguis ἰχθυοειδὴς καὶ λεπτός unde? 11. 12.
aquosus seu pituitosus quæ generetur?
261. 262.

Sanguis in hepate quando gignatur detra-
rior? 15.

Sanguis crassus elaborari in tenuem neu-
tiquam potest. 69.

Sanguis, quatenus dicatur quod lien tra-
hit? 69. 80.

Sanguis cur, cum gravis sit, sursum eat?
126.

Scherbij encomium. 249.

Sanguis Melancholicus serosus. 115. 269.

Sanguinis officina cum hepate lien. 46.

Sanguinem in corde fieri arteriosum, eum-
que ex venoso. 18.

Sanguificationis hepatis ac lienis differen-
tia. 46. 47.

Sapor acerbus, qualis lienis, est terra. 67.

Sedendo anima fit sapiens 214.

Sensus cur in capite posuerit Natura? 198.

Sensum fieri per alterationem sanguinis.
239.

Sensibus laesis cur remedium applicetur ce-
rebro? 207.

Sepa-

INDEX.

Separatio materia in liene quæ fiat? 47.

si non fiat, quid inde mali? ibid.

Serum lienis, qua via in ventriculum effundatur; 115.

Socratis Musa. 158.

Somnus quomodo fiat? 188.

Spiritus animalis quomodo fiat è vitali? 203.

Spiritus animalis à vitali specie non differt. 245.

Spiritus seu calor in corpore humano quæ subjecto, non specie differat? 205.

Spiritum unum & triplicem esse, recte utrumque dici. 204.

Σπληνες quid significant? 1. 2.

Σπληνία quid? 2.

Σπληνιάωντων αἷμα ὑδαρὲς quomodo intelligendum? 12.

Splen male affectus alvum facit durum vel siccam. 44.

Spleneticos visos nimium voraces, unde? 193.

Splenica pleraque diuretica. 106.

Splenici rami ortus. 51. *progressus.* 53. *in lienem insertio.* 55. *officium.* 52. 53.

Sputio multa Melancholicis utilis. 114 115.

Strato lienosus evasis omissum exercitium. 62.

Sudoris effusio colliquationi ferè analoga. 278.

Sudores in Melancholicis esse crebros. 112.

Sudoribus curati lienosi, quartanarii. exempla. 111. 112. *Sude,*

INDEX.

Sudorifera, ex liene laborantibus, exhibenda. 110.

Συμπάθεια inter cerebrum & cor. 239.

T.

Terrestre chyli comparatur cineribus, lignorum. 73. *pinguedinum fuliginibus.* ibid.

Theriaca usus in morbis Melancholicis & quartana. 112.

Tumor abdominis vel totius corporis unde? 276.

Tympaniten non transire in asciten. 283.

Vacuatio duplicis excrementi lienis quorsum? 47. *eâ impedita morbi fiunt contumaces.* ibid.

Vacuationes sincera quid significant? 278.

Vas breve dictum ex liene ad ventriculum exit. 6. 130. 131. 156. *non tamen in eundem pertunditur.* 132. *quibus actionibus serviat?* 6. 115. *est in quibusdam satis magnum, in quibusdam bifurcatum.* 136.

Vasa minora semper trahere ex majoribus. 98.

Vasorum lienis textura, textura vasorum hepatis non valde dissimilis, cur? 57.

Vena sectio in hydrope quali? 285.

Vena porta rami duo quorsum eant? 5. 32.

Vena porta substantia & actio. 50.

Vena cum arteriis perpetuo conjuncta. 33. 132. 133.

Vena in membranam cerebri desinentes quales? 186. 221. Ven-

INDEX.

- Ventriculus sinister calidior dextro.* 57.
Ventriculus colluvie humorum praternaturalium quando oneretur? 300.
Ventriculus quibus animalibus membranaceus? 31.
Ventriculi cum liene major, quam cum hepate, consensio. 54.
Ventriculi actio naturalis quanta? 151.
eam non pendere à Melancholia. 134.
 & seqq.
Ventriculi & intestinorum non est par dignitas. 128.
Ventriculo ceteris sequitur paria omentum ac viscera reliqua. 46.
Ventriculum non ali chilo. 151.
Veretri albi purgatione affectum Melancholicum curari. 78.
Veritas una est. 49.
Vesica de sensu Galeni ἀντίρροπος lienis. 51.
Veterum ob methodum sciendi prerogativa. 180.
Viam à liene ad renes non agnoscit Galenus. 107.
Vinum Neccaricum cur facilius quam Rhenense acescat? 68.
Virtus sensitiva primò & principaliter est in corde. 191.
Virtutes in corde omnes radicaliter: sed manifestative animalis quidem in cerebro, naturalis autem in hepate. 194.
Viscerum omnium secundum Aristotelem usus. 15.
 Ulcera

INDEX.

Ulcera lacrymosa unde & quam periculosa? 293.

Ulcera ichoribus non praestruenda via. 293. *quam id periculosum?* 294.

Vomitibus in quartana cur utilis? 116.

Voraces cur Melancholici? 153.

Urina subrubra ac prae rubra qualem denotent affectum? 266. & seq.

Urina effusissima exemplum. 103. 108. 109.

Urina nigra per septiduum emissa exemplum. 109.

Y.

Υδωρ pro atra bile, & cur? 10. 11. 43.

Υδρωπ & πηγὴ ὁσπλῶ. 10. 90.

FINIS.

Errata

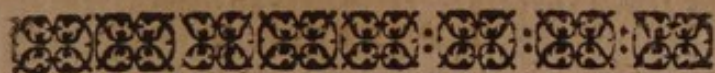
ERRATA,

Et in hac tertia & aucta editione ut-
ut emendatiorem speraverimus, hauc
pauca irrepsere sphaemata, id quod ma-
ximam partem Correctori, quem voca-
tant, ascribendum censemus. Tamen
tem Lector, quæ inter perlegendum
dum obiter observare licuit,
sequenti modo
corrigere.

Pag. 1. lin. 6. τοῦ. leg. τῷ. p. 3. l. 7. sit. l.
sit. l. 21. etiam, del., p. 4. l. 1. l. ἴχει. p. 5.
l. 25. φλεβὸς. l. φλεβός. p. 6. l. 14. l. ὠρείας.
l. 15. l. 50. l. 16. l. tamen. p. 10. l. 12. αἷμα
l. αἷμα. l. 20. πλειών. l. πλειών. l. 21. τῷ.
l. τῷ. l. 23. εἰρήσῃ. l. εἰρήσῃ. l. 24. ὠτικά.
l. ὠτικά. p. 11. l. 6. καὶ l. καὶ. l. 1. 2. l. 12.
p. 13. l. 4. l. οἶον. l. 27. seipsum. Adde. Hoc
an ab Hipp. sumptum sit, nescio l. pen. κυτο-
λεξεί. l. αὐτολεξεί. p. 14. l. 2. γενηται, pro,
pone. l. 4. σωμα θάλλει. l. σῶμα θάλλει. l. 5.
νει. add. . ib. σείμα, σῶμα. l. 7. λεπτύεται.
l. λεπτύεται. l. 26. dele. Hoc an ab Hipp.
sumtum sit, nescio. p. 15. l. 14. Ofionem. l.
Dionem. p. 16. l. 2. l. ἀπηκριβωμένα. p. 18.
l. 4. adi. dele punctum. p. 19. l. 2. l. ἥπατι
τὸν ἐκ τῶν σιτίων χυμὸν εἰς. l. 4. d. l. de. l. 5.
l. Sennertus. lin. 4. 5. 6. & 7. ihesin hanc
suppon. lin. 8. post verba Galenus cum
sciret. p. 25. l. 6. & 7. κύστιν. leg. κύστιν. l. 21.
τὸν, del., l. 22. αἰθνητιν. l. αἰθνητιν. p. 26. l.
29. sanguinis. l. sanguineis. p. 27. pen. l.
τὸν.

τὰ κτ'. p. 30. l. 8. l. διμερὲς. lin. 21. l. μάλισ'
 p. 35. l. 15. ὀλίγου. l. ὀλίγον. p. 39. l. 13. ἡ
 l. ἡσ. l. 21. l. σὺν ἡδὴ περιέτωμα. l. 22. l.
 πάλαι μὲν ἡσ. p. 42. l. 1. leg. περιτ. ante-
 pen. i. negligit. p. 45. l. 10. & 14. συνπέ-
 ρνι. l. 14. Magnū. Adde.
 dra. sentit huius Galenorum 3 Recondit.
 in p. 46. l. 3. p. 4. as. part. 7 & 5. lin. 4. & 5.
 dele omnia. p. 48. l. 20. esse. Adde. Gal.
 p. 49. l. 21. l. cedit Ill. p. 50. l. 11. l. natura.
 p. 58. l. 1. l. ἀνατομώσεις. p. 60. l. 8. l. con-
 coquunt. ult. l. qualem. p. 62. l. 1. l. spica-
 tum. l. 2. dele cū. l. 3. pone οἷον περ & 7.
 l. Stratone. l. 13. l. Curcul, sc. p. 69. l. 21.
 l. παχέος. p. 70. pen. τῇ τε φῆ p. 72. l. 4.
 l. trahere. l. 27. l. chylo. p. 74. l. 1. 4. l. 74.
 p. 76. l. 9. l. f. n. p. 81. l. 26. l. eundem. p.
 83. l. 4. sis. p. 84. l. 25. Rondeletius p. 87.
 l. 27. l. ἔξιν. pag. 88. l. 11. Vide Cardan & c.
 pone in margine p. 104. l. 19. l. κοιλίας.
 p. 105. antepen. l. Valles. p. 114. l. 13. leg. in
 omnibus. p. 115. l. 26. l. serofus. p. 141. l. 4.
 l. ἐτέρων. p. 161. l. 21. l. Lienis. p. 158. la-
 cob Sagarra & c. Tres ista linea ponantur
 initio capit. XXII. p. 180. l. 24. l. ἰδεο-
 μῶν. p. 181. l. 2. μίσση adde colon. l. 26. l. κ.
 p. 182. l. 19. l. περιε p. 204. l. 5. l. Hac pag.
 222. l. 14. ἡσυχίας. p. 231. l. 19. leg. τὰ τῶ,
 p. 227. l. 11. l. αὐτῶ. p. 236. lin. 1. leg. in.
 pag. 255. lin. 2. leg. ὁμοίος.

FINIS.

Clarissimo & Excellentissimo Viro,

**D.D. GVILIELMO
ERNESTO SCHEFFERO**

Poliatro Francofurtensi ad Mœnum

*Dn. & Amico meo honora-
tissimo*

S. P. D.

Magno cum hiatu ex-
pectavi hactenus litteras
tuas, mi exoptatissime
SCHEFFERE: sed frustra! Non mi-
nus, tanquam latus hians, surre-
cto collo observavi tabelliones,
si fortè ex Belgio quid advolaret:
heic quoque frustra! Crede mi-
hi, ita me delectat *judicium Walai*,
ut vere sit mihi UNUS ille lector,
quem Heraclitus alicubi apud
Gal. sibi optat, præ millenis a-
liis. Inò verò is est, qui & bo-
norum de meis studijs candida
)?(judi-

EPISTOLA

judicia stabilit, & livores malorum ita stringit, ut non ausint amplius caput attollere. Hinc adeo fit, ut illi quidem obstipo capite transversis hircvis pudibundi me inspiciant, simulantes ma- nos amores: ego verò serenâ fronte contrâ tuear, non obscure victoriam præ me ferens. Ne quidquam dissimulem, ex isto interno gaudio non parum roboris accessit ab eo tempore viriculis meis, ut sperem, posse me videre opera quædam mea, antequam quid humanitûs mihi accidat. Quid dicam? Venetiis & Patauio litteras habeo, esse ibi Medicos quosdam, qui seriò id agant, ut *GAL. meus Græco-Lat.* ibi imprimatur. Quod ut ab initio contemsi: ita videor mihi credere nunc, postquam nunciatum est mihi, *Illustr. Iac. Phil. Tomasinum* [qui ex editis libris notus esse potest

AD G. E. SCHEFFERVUM.

est tibi] hujus negotij *ἐργασίαν*
esse assiduum. Hi ut habeant,
quo persuadeant Juntis, nisi illis
Prolegomena in Gal. tam univer-
salia, quam particularia, è qui-
bus erudiri poterunt, quid præsti-
terim. Cum his *iverunt post-Cu-*
re meæ, quas D. Tomasius curabit.
Non ego me magnifice jacto mul-
to minus Tecatombam mihi ima-
ginor pro labore: quin ago gra-
tias DEO meo, qui uti voluerit
meâ industriâ, in re tam arduâ.
Gal: vestibulum ut sit quam orna-
tis. meditatus sum hoc Emblemata-
ticum, A dextris *VERITAS* sit,
stans super sphaerâ mundanâ, ipsa
facie solis instar radiatâ, dextrâ
palmae folium gerens, sinistrâ li-
brum apertum: à sinistris *LABOR*,
testudini innitens, spatham (ein
Grabscheit.) dextrâ habens, si-
nistrâ ramum lauri fructiferum.
Suprà inspiciat Hofmannus, qui
)?(2 hinc

EPISTOLA

N hinc quidem Caryophyllos no-
stros habeat, illinc autem Ruscum,
cum versu,

SIC ego Cantabricam cum spinis
TEMPERO Rusci.

Infra Venetiæ sint, in Grund ge-
legt / ut illi loquuntur. In his si
quid in melius mutari posse pu-
tes, mone, quæso. Cæterum,
quia Leidensia quoque, pro mo-
re hujus seculi, velim nitidiuscu-
la esse, addo de his quoque pau-
ca. Tractatulorum editorum trigæ
titulus sit talis,

CASP. HOFMANNI

Tractatus tres,

DE USV LIENIS,

DE USV CEREBRI,

&

DE ICHORIBVS.

Aucti & correcti.

In hunc finem mitto unà Notas, in
quibus & σφάλματα typographica,
sub finem, ante indicem inseren-
da, Latera sint talia, supra sit

Hof-

AD G. E. SCHEFFERV. M.

Hofmanni icon accuratior, quam
ideo mitto unâ. In duobus an-
gulis si velint locare, hinc qui-
dem Caryophillos, illinc autem
Ruscum, liberum illis facio. Ad
latus dextrum Aristoteles sit, ad
sinistrum Galenus, eo prorsus
modo, quo nunc sunt, sed inver-
so positu. Hæc quia facient o-
pusculum vendibilius, spero non
reformidaturos Typographos tan-
tillum sumtuum. Hæc nostri
nuncius ut sis apud illos, ve-
hementer rogo. Et quia con-
senferunt publicationem *l. de simi-
laribus*, submitto duos alios, ut
sit alia triga, explicans *Hipp. τὰ ἰχθύνια
τὰ ἰχθόμενα καὶ τὰ ἐνορμῶνια*. De ho-
rum titulo tam generali, quàm
particularibus quid visum sit mi-
hi, exposui in scidâ impositâ. Ge-
neralem si prorsus abjecerint,
non irascar: sequi enim volui mo-
rem hujus seculi. Particulares,

)?(3

sine

EPISTOLA

sine omni pompâ, volo-jubeo es-
 se tales. De forma nihil præ-
 scribo. Pro his si posses habere
 Theophrasti novam editionem,
 gratum esset. Non enim sum a-
 varus, nec cupio emtores onera-
 re sumptibus. Sex exemplaria
 jam editorum tract. rogo te emas
 pro me, ex iis servabis tibi u-
 num, reliqua affini tuo, D. Fleisch-
 beinio dabis, cui solvam libenter,
 quæ exposueris. *Pathologiam me-*
am parvam, quamprimum habue-
 ro, mittam. Miseri Jenenses
 præda fuerunt Cæsarianis. Sed
 jam desino plura. Tu bene vale,
 mi suavissime, & benè age. Scri-
 bo 12. Cal. Aug. 1640.

Has litteras præmittam: sequen-
 tur autem cum Deo tractatus ipsi.

Tuus ex animo

CASP. HOFMANNVS.

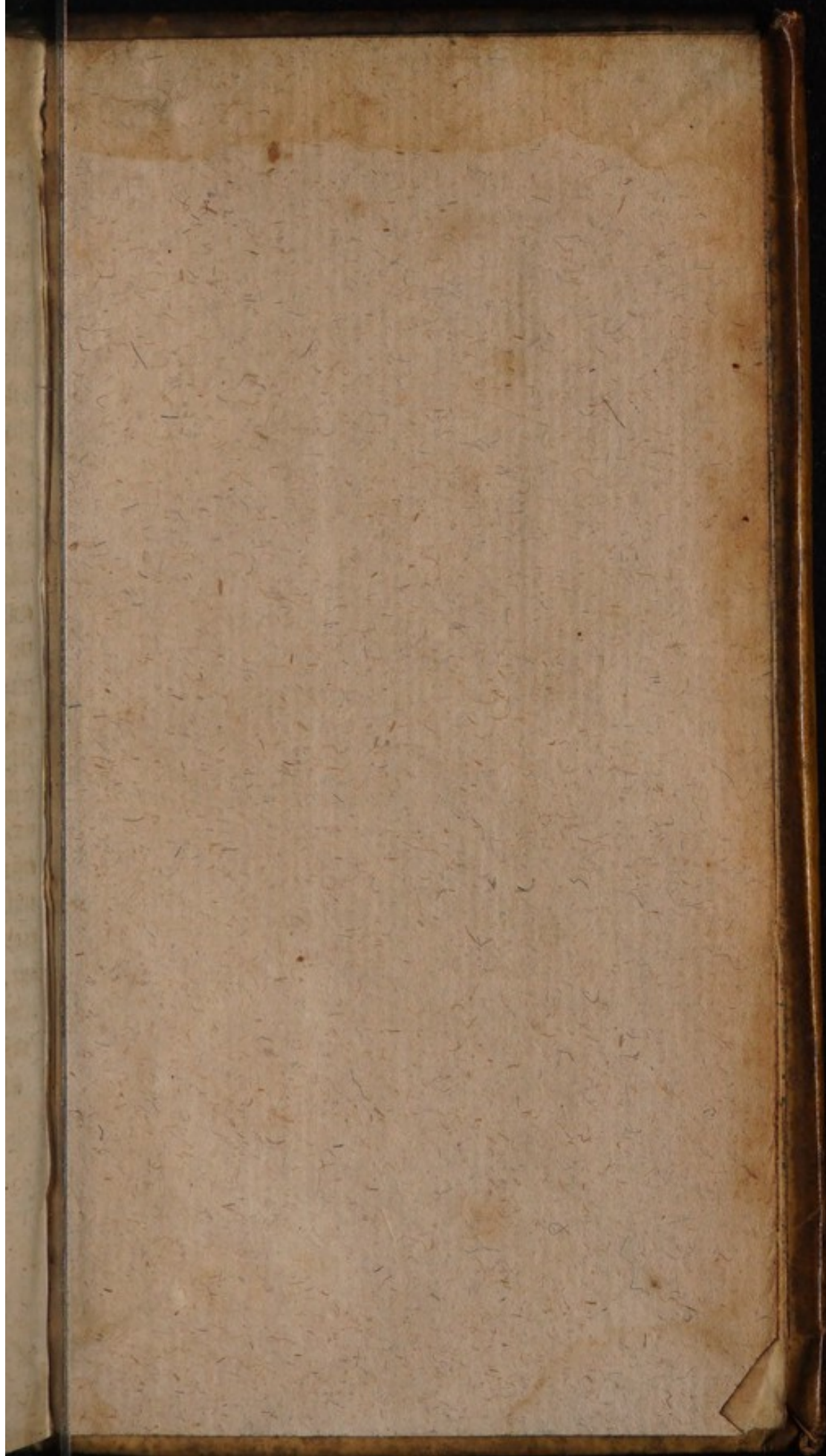
eo es-
pra-
abere
nem,
um a-
onera-
plaria
emas
ibi u-
ei/ch-
enter,
n me-
abue-
entes
Sed
vale,
Scri-

er-
fi.

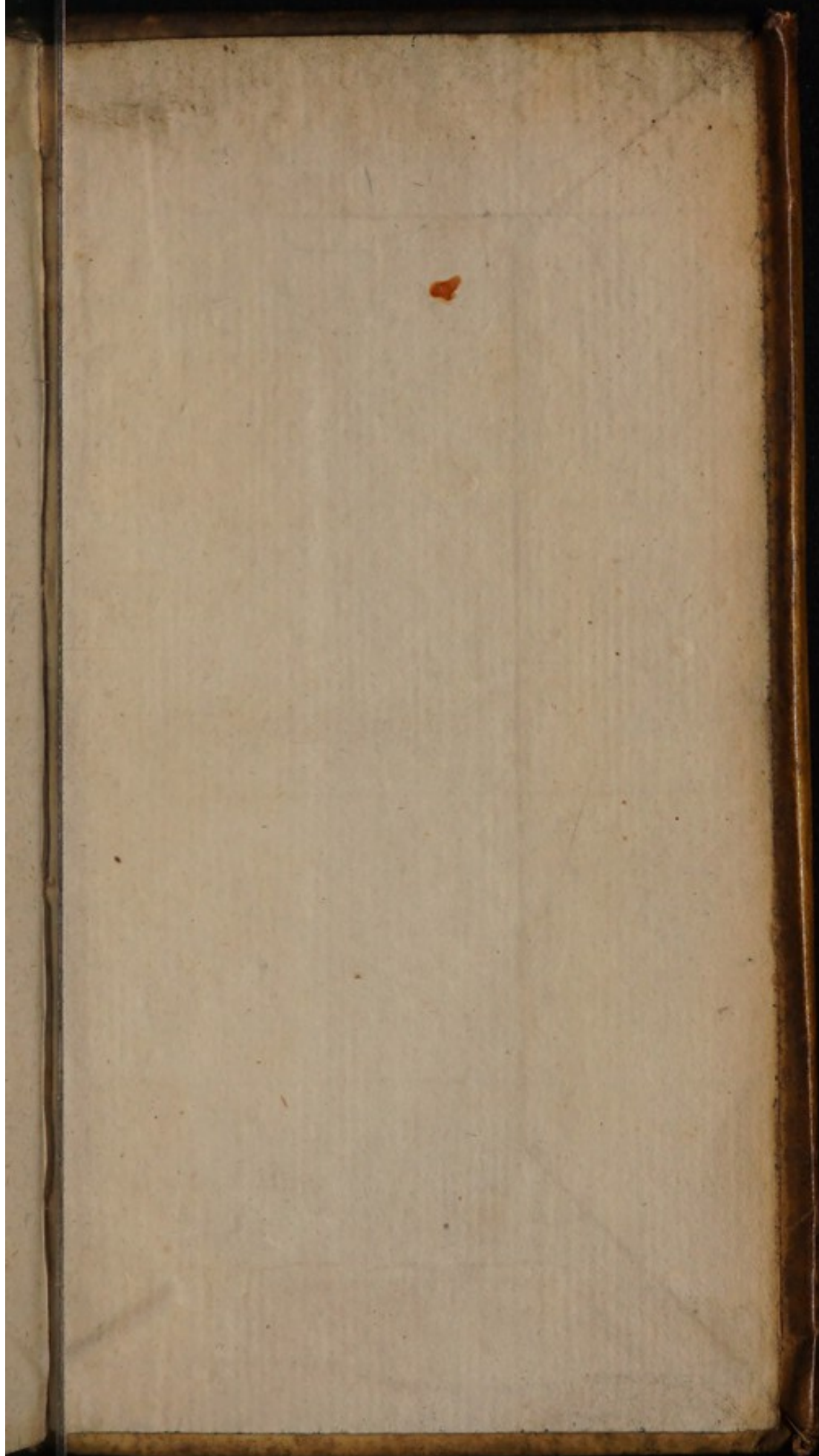
NVS.

N

b32

N

N

